

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI
MALAKA OSHIRISH INSTITUTI KASBIY TAYYORGARLIK
FAKULTETI MAXSUS FANLAR SIKLI**

**ICHKI ISHLAR ORGANLARI MIGRATSIYA VA FUQAROLIKNI
RASMIYLASHTIRISH XIZMATI SAFDORLIK LAVOZIMLARIGA
QABUL QILINGAN XODIMLARNI BOSHLANG‘ICH KASBIY
TAYYORGARLIK KURSI MAXSUS-KASBIY TAYYORGARLIK
“MIGRATSIYA VA FUQAROLIKNI RASMIYLASHTIRISH XIZMATI
FAOLIYATI” MODULI BO‘YICHA**

O‘QUV USLUBIY MAJMUA

(10-17-mavzular bo‘yicha)

Toshkent-2024

O'quv uslubiy majmua O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti Kasbiy tayyorgarlik fakulteti Maxsus fanlar siklida 2024 yil "20" noyabrdagi yig'ilishida ko'rib chiqilgan va ma'qullangan. "19" - sonli bayonnoma.

Tuzuvchilar:

O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti Kasbiy tayyorgarlik fakulteti Maxsus fanlar sikli o'qituvchisi, podpolkovnik (10-17 mavzular) **N.L.Melikulov**

Taqrizchilar:

O'zbekiston Respublikasi IIV Migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi boshlig'i o'rinbosari polkovnik **B.A.Sayfullaev**

O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti Maxsus-kasbiy fanlar kafedrasida dotsenti, polkovnik **Z.R.Umarov**

O'quv uslubiy majmua ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmati safdorlik lavozimlariga qabul qilingan xodimlarni boshlang'ich kasbiy tayyorgarlik kursining tasdiqlangan o'quv dasturi asosida ishlab chiqilgan. O'quv uslubiy majmuada o'quv dasturidagi 8 ta mavzu bo'yicha ma'ruza, seminar va amaliy mashg'ulotlar mustaqil tayyorgarlik uchun topshiriqlar, test nazorat savollari, glossariy va foydalanilgan adabiyotlar keng yoritilgan.

Mazkur o'quv uslubiy majmua O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmati safdorlik lavozimlariga qabul qilingan xodimlarni boshlang'ich tayyorgarlik kursi yo'nalishi bo'yicha tahsil oluvchi tinglovchilarga hamda Ichki ishlar organlarida Migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmati xodimlarining kasbiy bilim va ko'nikmalarini oshirish uchun mo'ljallangan.

Mundarija

Kirish	5
Modul bo'yicha darslar taqdimoti	9
10-mavzu. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelish-ketish tartibi.....	10
11-mavzu. O'zbekiston hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha va doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish.....	28
12-mavzu. O'zbekistonda doimiy yashovchi chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning identifikatsiya ID-kartasi.....	59
13-mavzu. O'zbekiston Respublikasini fuqaroligi bo'lmagan shaxslarining biometrik harakatlanish hujjati.....	68
14-mavzu. Buklet yoki plastik ko'rinishidagi biometrik hujjatlarni hisobini yuritish va yo'q qilish tartibi.....	77
15-mavzu. Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi huquqbuzarliklar uchun javobgarlik.....	98
16-mavzu. Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatiga oid xorijiy tajriba.....	106
17-mavzu. Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining sohaviy xizmatlar va davlat organlari bilan hamkorligi.....	116
Taxminiy test savollari	125
Xulosa	132
Glossariy	133
Asosiy adabiyotlar	142

KIRISH

Mazkur o'quv uslubiy majmua O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 15 apreldagi "Ichki ishlar organlari uchun professional kadrlarni tayyorlashning sifat jihatidan yangi tizimini joriy etish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-5076-son qarorlari hamda Ichki ishlar vazirligining 2021 yil 27 avgustdagi "Ichki ishlar organlarida uzluksiz o'quv-karera jarayoni tizimini tashkil etish to'g'risida"gi 310-sonli buyruqlariga muvofiq ishlab chiqilgan dastur asosida tayyorlangan bo'lib, unda ichki ishlar organlarining uzluksiz o'quv-karera jarayoni tizimini amalga oshirish va ichki ishlar organlariga xizmatga yangi qabul qilingan xodimlarni tizimli ravishda maxsus kasbiy tayyorgarlikdan o'tkazishni nazarda tutadi. Ushbu dasturga ko'ra, xodimlarni kasbiy tayyorlash va ularning malakasini oshirish o'quv jarayoni blok-modul tizimiga asoslangan bo'lib, mashg'ulotlarda innovasion pedagogik texnologiya, interfaol metod va zamonaviy axborot-kommunikasiya texnologiyalarini qo'llash orqali amalga oshirish, ularning huquqiy va kasbiy bilimlari hamda amaliy ko'nikmalarini yuksaltirishga qaratilgan.

Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmati faoliyati –modulining asosiy maqsadi tinglovchilarda o'z xizmat vazifalarini bajarish uchun zarur bilim va ko'nikmalarni shakllantirish hamda ularning maxsus kasbiy tayyorgarlikka ega bo'lishini ta'minlash shuningdek mustaqil ravishda xizmat faoliyatini olib borish uchun kasbiy bilimlarini egallash, chuqurlashtirish hamda ko'nikma va mahoratlarini oshirishni uzluksiz ta'minlashdan iborat.

Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmati faoliyati –modulining asosiy vazifalari:

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, Hukumati va Ichki ishlar vazirligi tomonidan ichki ishlar organlari xodimlariga qo'yilayotgan bugungi kun talablariga javob beradigan yuksak kasbiy mahoratni rivojlantirish;

tinglovchilarni yuksak darajadagi vatanparvarlik, mustaqillik g'oyalariga sadoqat ruhida tarbiyalash;

tinglovchilarning blok-modul tizimi asosida maxsus kasbiy tayyorgarlikni sifatli va tizimli tashkil etish;

tinglovchilarni xizmat faoliyatini amalga oshirish jarayonida tuziladigan hujjatlar hamda ularning majburiyatlari va vazifalari bilan tanishtirish;

o'qitishning zamonaviy shakl va usullarini, innovasion texnologiyalarini, shu jumladan

aniq vaziyatlar tahlili mashg'ulotlarida axborot-huquqiy va ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlarini ta'minlash, axborot-kommunikasiya texnologiyalari hamda ilg'or xorijiy tajribalarni o'zlashtirish;

xizmat vazifalarini bajarishda, nazariya va amaliyotda uchrayotgan barcha o'zgarishlarga yetarli darajada aniq baho bera olish, mavjud muammolarni tahlil qilish va to'g'ri qarorlar qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish;

tinglovchilarda tezkor va kriminogen vaziyatni tahlil qilish, prognozlash va baholashning zamonaviy usullarini o'rgatish hamda jamoat xavfsizligini ta'minlash, huquqbuzarliklarni barvaqt oldini olish va jinoyatchilikka qarshi kurashishda ichki ishlar organlarining mavjud kuch, vosita va usullaridan samarali foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish;

mamlakatimiz va xorijdagi huquqni muhofaza qilish organlari tizimiga kiruvchi asosiy faoliyat yo'nalishlaridan bo'lgan jinoyatlarning oldini olish, ularni fosh etish va tergov qilish, huquqbuzarliklar profilaktikasi hamda jamoat xavfsizligi va huquq tartibotni ta'minlash muammolarini hal etish bo'yicha to'plangan ilg'or ish tajribasini o'rgatishdan iborat.

Tinglovchilarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar kasbiy tayyorlash mazmuni, sifati va ularning tayyorgarligi hamda kompetentligiga qo'yiladigan umumiy malaka talablari bilan belgilanadi.

Tinglovchi:

“Xalq manfaatlariga xizmat qilish”ni, ya'ni o'z xizmat burchini so'zsiz bajaradigan ijtimoiy yo'naltirilgan professional tuzilmada ekanligini anglashi, Vatanimiz ravnaqi yo'lida xizmat qilishni ulug' va olijanob maqsad deb biladigan, xizmat qiyinchiliklariga (ekstremal holat, ruhiy og'ir va qiyin vaziyatlar) ruhiy bardoshli bo'ladigan kasbiy ko'nikma va mahoratga;

milliy mafkura, madaniy merosimiz va tarixiy an'analarimiz, milliy va ma'naviy xavfsizlikni ta'minlash hamda mafkuraviy immunitet, shuningdek, axborot xuruji va ommaviy madaniyat kabi omil va jarayonlarning mazmun-mohiyatini;

O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, unda shaxsning huquqiy maqomi, inson huquqlari, davlat organlari tizimi, ularni tashkil etish, vakolati va faoliyat shakllari, qonunchilik sohasidagi islohotlar, xizmat sohasi faoliyatini tartibga soluvchi va muvofiqlashtiruvchi normativ hujjatlar talablarini;

qonun va qonun osti normativ-huquqiy hujjatlarining ijrosini o'z vaqtida, bir xilda va to'liq bajarilishini;

bo'ysinuvchanlik, bo'ysinuvchilarga yuqori talabchanlik, bo'ysinuvchilarning ish natijalarini holisona baholash va ularga g'amxo'rlik qilishni, xodimlar o'rtasida o'zaro munosabatlar qoidalariga amal qilish, boshliqlar va hamkasblarni hurmat qilishni;

pasport tizimi, xorijiy davlatlar fuqarolarining O'zbekiston Respublikasi hududida bo'lish qoidalariga rioya etishlarini ta'minlashni;

o'z ish ko'rsatkichlariga tanqidiy qarashni, ijrochilik intizomiga rioya etish va uni tashkil etish asoslarini, axborotlarni to'plash, tahlil qilishni, o'z vakolati doirasida respublikada kriminogen vaziyatni tizimli tahlil va prognoz qilish asoslarini;

xizmat faoliyati mobaynida turli etnik ijtimoiy guruhlar va konfessiyalarning madaniy hamda o'ziga xos jihatlarini hurmat qilish ijtimoiy barqarorlikka millatlararo va konfessiyalararo totuvlikka ko'maklashish;

o'z faoliyati samaradorligini tahlil qilish va baholashni *bilishi* kerak.

Tinglovchi:

Vatan ravnaqi uchun xizmat qilishdek ulug' va oliyjanob maqsadga intilish, jasurlik va fidoyilik bilan el-yurtga xizmat qilish;

o'z faoliyatini rejalashtirish, faoliyatiga taalluqli axborot bilan ishlash, axborot-tahlil faoliyati metodlarini aniqlash, ish yuritish va maxfiylik tartibiga rioya etish;

migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'yicha xalqaro-huquqiy munosabatlarni tartibga soluvchi bitimlar va boshqa huquqiy asoslardan foydalanish;

ichki ishlar organlarida boshqaruv usullarini qo'llash, faoliyatidagi muammo va kamchiliklarni aniqlash va bartaraf qilish;

jismoniy va yuridik shaxslar murojaatlari bilan ishlash, har qanday vaziyatda fuqarolarga hurmat bilan murojaat qilish, munosabatlarda vazmin bo'lish, muomala madaniyati va qonuniylikka qat'iy rioya qilish;

xizmat vazifalarini bajarishda shubha paydo qilishi mumkin bo'lgan xulq atvordan o'zini tiyish, shuningdek, o'z obro'siga yoki davlat organining nufuziga zarar yetkazishga sabab bo'ladigan vaziyatlarga yo'l qo'ymaslik;

xizmat faoliyatida mavjud bo'lgan texnik vositalardan samarali foydalanish, doimiy ravishda o'z bilim va kasbiy ko'nikmalarini takomillashtirib borish, malaka va huquqiy madaniyatini oshirish bo'yicha ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim;

ichki ishlar organlari faoliyatining istiqbolini belgilash va modellashtirishning metodologik asoslarini amaliyotga tadbiq etish, murakkab sharoitlarga tez moslashish, keskin vaziyatlarda eng maqbul qarorlar qabul qilish;

Migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirishni ta'minlash faoliyatini tashkil etish;

jismoniy va yuridik shaxslardan kelib tushayotgan ariza va shikoyatlarni mazmunan ko'rib chiqish va qonun doirasida hal qila olish, fuqarolarning murojaatlariga xolisona va vijdonan yondashish, ayniqsa, bolalar, ayollar, keksalar va nuroniylarga alohida e'tibor qaratish;

fuqarolar, turli toifadagi huquqbuzarlar, jamoatchilik vakillari bilan muloqot qila olish, fuqarolarning sha'ni va qadr-qimmatini kamsituvchi xatti-harakatlarga, qonunga xilof ravishda jismoniy kuch ishlatishga, haqorat qilish yoki qiynoqqa solishga yo'l qo'ymaslik;

yangi innovasion g'oyalarni xizmat faoliyatiga joriy etish, sohaviy xizmatlar faoliyatini tashkil etishda axborotlar bilan ta'minlash va almashish, faoliyatiga taaluqli huquq normalaridan foydalanish va qo'llash *malakalariga* ega bo'lishi zarur.

Tinglovchi:

shaxs, jamiyat va davlat xavfsizligini ta'minlash;

ichki ishlar organlari faoliyatini rejalashtirish;

ish faoliyatida yuzaga kelgan turli ziddiyatli holatlar va muammolarni hal etish hamda tegishli boshqaruv qarorlarini to'g'ri qabul qilish;

samarali ish yuritish va hujjatlar aylanishini hamda jismoniy va yuridik shaxslar murojaatlari bilan ishlash tizimini yo'lga qo'yish;

ilg'or ish tajribasi va uslublarini amaliyotga tatbiq etish *ko'nikmalariga* ega bo'lishi lozim.

Модул бўйича дарс тақсимоти:

№	<i>Модул мавзуси</i>	<i>Umumiy yuklama hajmi</i>	Жами	<i>ma'ruza</i>	<i>seminar, davra suhbati</i>	<i>amaliy</i>	Nazorat	<i>Мстақил таълим</i>
10.10	Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelish va ketish tartibi	6	4	2	2	-	-	2
10.11	O'zbekiston hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha va doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish	8	6	2	2	2	-	2
10.12	O'zbekistonda doimiy yashovchi chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning identifikatsiya ID-kartasi.	6	4	2	2	-	-	2
10.13	O'zbekiston Respublikasini fuqaroligi bo'lmagan shaxslarining biometrik harakatlanish hujjati.	6	4	2	2	-	-	2
10.14	Buklet yoki plastik ko'rinishidagi biometrik hujjatlarni hisobini yuritish va yo'q qilish tartibi.	6	4	2	2	-	-	2
10.15	Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi huquqbuzarliklar uchun javobgarlik.	8	6	2	2	2	-	2
10.16	Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatiga oid xorijiy tajriba	6	4	2	-	2	-	2
10.17	Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining sohaviy xizmatlar va davlat organlari bilan hamkorligi	8	6	2	2	2	-	2
10.10	Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelish va ketish tartibi	6	4	2	2	-	-	2
10.11	O'zbekiston hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha va doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish	8	6	2	2	2	-	2
10.12	O'zbekistonda doimiy yashovchi chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning identifikatsiya ID-kartasi.	6	4	2	2	-	-	2
10.13	O'zbekiston Respublikasini fuqaroligi bo'lmagan shaxslarining biometrik harakatlanish hujjati.	6	4	2	2	-	-	2

10.14	Buklet yoki plastik ko'rinishidagi biometrik hujjatlarni hisobini yuritish va yo'q qilish tartibi.	6	4	2	2	-	-	2
10.15	Migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi huquqbuzarliklar uchun javobgarlik.	8	6	2	2	2	-	2
10.16	Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatiga oid xorijiy tajriba	6	4	2	-	2	-	2
10.17	Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining sohaviy xizmatlar va davlat organlari bilan hamkorligi	8	6	2	2	2	-	2

10-MAVZU. CHET EL FUQAROLARI VA FUQAROLIGI BO'LMAGAN SHAXSLARNING O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIGA KELISH VA KETISH TARTIBI.

Ma'ruza-2 soat

Reja:

1. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelish-ketish tartibi.

2. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tish qoidalari.

1-савол. Чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасига келиш-

Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo'lishlari va tranzit o'tishlari tartibini yanada soddalashtirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan 1996 yil 21 noyabr kuni «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo'lishlari va tranzit o'tishlari tartibi to'g'risida»gi 408-son qarori qabul qildi. Ushbu qaror bilan «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari va O'zbekiston Respublikasidan ketishlari tartibi», «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lishlari qoidalari», «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tishlari qoidalari», «O'zbekiston Respublikasining kirish, chiqish va tranzit vizalari (elektron bo'lmagan) toifalarining ro'yxati» va «Fuqarolari uchun O'zbekiston Respublikasida vizasiz rejim joriy qilingan mamlakatlar ro'yxati» tasdiqlangan.

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar xususiy hamda xizmat ishlari bo'yicha, turist sifatida, dam olish, o'qish,

ishlash, davolanish va doimiy yashash uchun O‘zbekiston Respublikasiga kelishlari va undan ketishlari mumkin. Keyingi o‘rinlarda matnda «xorijiy fuqarolar» deb ataladi.

Xorijiy fuqarolarga O‘zbekiston Respublikasiga kirish vizalari, shu jumladan tranzit kirish vizalari:

a) O‘zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasalari tomonidan, bunday konsullik muassasalari mavjud bo‘lmagan taqdirda esa - O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining ikki tomonlama bitimi mavjud bo‘lgan boshqa davlatlarning konsullik muassasalari tomonidan beriladi.

Bosh konsulliklar, konsulliklar, vitse-konsulliklar, konsullik agentliklari va elchixonalarining konsullik bo‘limlari O‘zbekiston Respublikasining chet ellardagi konsullik muassasalari hisoblanadi;

b) xalqaro aeroport maqomiga ega bo‘lgan O‘zbekiston aeroportlaridagi O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining bo‘linmalari tomonidan beriladi.

Aeroportlarda Tashqi ishlar vazirligining konsullik muassasalari va bo‘linmalari tomonidan O‘zbekiston Respublikasiga kirish vizalari xorijiy fuqarolarning barcha toifalariga beriladi.

Kirish vizalari, qoidaga ko‘ra, bir yildan ortiq bo‘lmagan muddatga beriladi. Qonun hujjatlarida nazarda tutilgan hollarda ma‘lum toifadagi xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga kirish vizalari uch yildan ortiq bo‘lmagan muddatga beriladi.

Investitsiya kiritish vaqtida O‘zbekiston Respublikasida belgilangan bazaviy hisoblash miqdorining 8 500 baravaridan kam bo‘lmagan miqdorda xo‘jalik jamiyatlarining aksiyalari va ulushlarini sotib olish, shuningdek, xorijiy investitsiyalar ishtirokida korxonalar tashkil etish shaklida O‘zbekiston Respublikasiga investitsiya kiritgan xorijiy fuqarolarga ko‘p martalik uch yillik investitsiya vizasi (investitsiya vizasi) beriladi va uning amal qilish muddati O‘zbekiston Respublikasi hududidan chiqish zaruratisiz cheklanmagan miqdorda uzaytiriladi.

Bunda investorning oila a‘zolariga (turmush o‘rtog‘i, ota-onasi va farzandalari) investitsiya vizasi amal qilish muddatiga mos ravishda mehmon vizasi respublikadan chiqmasdan turib uzaytirish huquqi bilan rasmiylashtiriladi.

«Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chel el fuqarolari, shuningdek, ularning oila a‘zolari (er (xotini) va voyaga yetmagan bolalar) davlat boji to‘lamasdan uch yil muddatgacha ko‘p marta foydalaniladigan vizalarni olish huquqiga ega.

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi va uning O‘zbekiston Respublikasi hududidagi bo‘linmalari vizalarning amal qilish muddatini uzaytirishni xorijiy fuqarolarning quyidagi toifalari uchun amalga oshiradi:

a) O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan xorijiy davlatlarning doimiy vakolatxonalari, xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalari, O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro‘yxatdan o‘tkazilgan xalqaro va xorijiy nodavlat (hukumatga qarashli bo‘lmagan) notijorat tashkilotlarning vakolatxonalari va filiallari xodimlariga (va ularning qaramog‘ida bo‘lgan ularning oila a‘zolariga), shuningdek Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan matbuot vakillariga va ularning qaramog‘ida bo‘lgan ularning oila a‘zolariga;

b) rasmiy va parlament delegatsiyalari a‘zolariga;

v) diplomatik maqomga ega bo‘lgan boshqa shaxslarga;

g) «a» kichik bandida ko‘rsatilgan xorijiy fuqarolarning taklifi bo‘yicha kelganlarga, biroq ko‘pi bilan 2 marta kelganlarga.

Vizaning uzaytirilishi respublika hududida rasmiy bo‘lishga ruxsatnomaning uzaytirilishini anglatadi. Amaliy jihatdan vizani uzaytirish amal qilish muddati yangilangan yangi viza berish yo‘li bilan amalga oshiriladi, xorijiy fuqaro akkreditatsiya qilingan taqdirda esa vizaning turi ham o‘zgartiriladi.

Ko‘p marta foydalaniladigan vizalar Tartibning 3-bandi «a» kichik bandida ko‘rsatilgan xorijiy fuqarolarga ular akkreditatsiya qilingan muddatga, Tartibning 3-bandi «b», «v» va «g» kichik bandlarida ko‘rsatilgan fuqarolarga bir yilgacha muddatga beriladi.

O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Qoraqalpog‘iston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, viloyatlar va Toshkent shahar ichki ishlar boshqarmalari O‘zbekiston Respublikasidan ketish (ketish, ketish-kelish) vizalarini berish va ularning amalda bo‘lish muddatini uzaytirishni Tartibning 3-bandida ko‘rsatilmagan xorijiy fuqarolar uchun amalga oshiradilar.

Ko‘p marta foydalaniladigan vizalar uch yilgacha muddatga O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan xorijiy fuqarolarning quyidagi toifalariga va ularning oila a‘zolariga beriladi:

a) vakolatxona xodimining akkreditatsiya qilinganligini tasdiqlovchi hujjatlari bo‘lgan taqdirda, O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar bo‘yicha davlat qo‘mitasi akkreditatsiya qilingan firmalar va kompaniyalar doimiy vakolatxonalari xodimlariga beriladi. Viza xorijiy firma yoki kompaniyaning doimiy vakolatxonasi iltimosnomasi asosida beriladi;

b) xorijiy fuqaroning xorijiy bank yoki boshqa moliya tashkiloti shtatiga kiritilganligini tasdiqlovchi hujjatlari bo‘lgan taqdirda, qonunchilikda belgilangan tartibda O‘zbekiston Respublikasida ro‘yxatga olingan xorijiy bank yoki boshqa moliya tashkiloti xodimlariga beriladi. Viza xorijiy bank yoki boshqa moliya tashkilotining iltimosnomasi asosida beriladi;

v) O‘zbekiston Respublikasida ro‘yxatdan o‘tkazilgan yoki akkreditasiya qilingan qo‘shma korxonalar va 100 foiz xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalar xodimlariga, ular Tashqi mehnat migrasiyasi agentligining mehnat faoliyati ko‘rsatish uchun ruxsatnomasini olganlaridan so‘ng, agar ikki tomonlama va ko‘p tomonlama hukumatlararo Bitimlar bilan boshqacha tartib nazarda tutilmagan bo‘lsa, beriladi. Viza korxonalar iltimosnomasi asosida beriladi.

g) investitsiya loyihalarini amalga oshirishda qatnashayotgan xorijiy kompaniyalarning mansabdor shaxslari va mutaxassislariga vizalar O‘zbekiston Respublikasi vazirliklari, idoralari va xo‘jalik birlashmalari rahbarlarining iltimosnomalari asosida beriladi.

d) xorijiy investitsiyali korxonalarning muassislari (ishtirokchilari) va ularning oila a‘zolari uchun.

Ichki ishlar vazirligi tomonidan «Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chel el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga, shuningdek, ularning oila a‘zolari (er (xotini) va voyaga yetmagan bolalar)ga davlat boji to‘lanmasdan uch yil muddatgacha ko‘p martalik kirish-chiqish vizalari beriladi va O‘zbekiston Respublikasi hududidan chiqmasdan ularning muddati uzaytiriladi.

Investitsiya vizasi noelektron shaklda berilgan ishbilarmonlik kirish vizasi, mehmon vizasi va vatandoshlar uchun kirish vizasi bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasiga kelgan xorijiy fuqarolarga O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar hududiy organlari tomonidan beriladi va uzaytiriladi.

Xorijiy fuqaro O‘zbekiston Respublikasiga investitsiya vizasi bilan kelgan taqdirda uni uzaytirish O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar hududiy organlari tomonidan amalga oshiriladi.

Xorijiy fuqaro investitsiya vizasini olish va uzaytirish uchun vaqtincha yashash joyi bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlari hududiy bo‘linmalariga xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonasidan iltimosnomani, shuningdek, kiritilgan investitsiyalar to‘g‘risidagi tegishli ma‘lumotnomalardan birini ilova qilib va milliy pasportini ko‘rsatib belgilangan shakldagi anketa bilan murojaat qiladi.

Ma‘lumotnoma:

«Qimmatli qog‘ozlar markaziy depozitariysi» davlat korxonasi tomonidan - xo‘jalik jamiyatlarining sotib olingan aksiyalari miqdori to‘g‘risida;

O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligi yoki uning hududiy boshqarmalari tomonidan - xo‘jalik jamiyatlarining sotib olingan ulushlari miqdori, shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi hududida xorijiy investitsiyalar ishtirokida korxonalar tashkil etilganligi to‘g‘risida beriladi.

Investitsiya vizasini olgan xorijiy fuqaro rasmiylashtirilgan vizani investitsiya vizasi amal qilishining qolgan muddati uchun fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning yangi (almashtirishda) milliy pasportiga yoki harakatlanish hujjatiga yopishtirish uchun vaqtincha yashash joyi bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlarining hududiy bo‘linmalariga murojaat qilishga haqlidir.

Investitsiya vizasi berilganidan keyin O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi va Ichki ishlar vazirligi hisobni va tegishli reestrni yuritish uchun O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligiga va «Qimmatli qog‘ozlar markaziy depozitariysi» davlat korxonasi har oyda tegishli ma‘lumotlarni yuboradi.

Ishtirokchilar ulushlari o‘zgartirilishi bilan bog‘liq ustav hujjatlarini qayta ro‘yxatdan o‘tkazishda O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligi va «Qimmatli qog‘ozlar markaziy depozitariysi» davlat korxonasi keyinchalik investitsiya vizasining amal qilish muddatini qisqartirish yoki bekor qilish masalasini ko‘rib chiqish uchun uch kun muddatda O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligiga ma‘lumot yuboradi.

O‘zbekiston Respublikasiga ma‘lum muddatga vizasiz, elektron va turistik viza bilan kelib, shu muddat ichida baxtsiz hodisa (jarohat olganligi yoki boshqa og‘ir kasallik) sababli davolash muassasalariga joylashtirilgan va belgilangan muddatda respublika hududidan chiqib ketish imkoni bo‘lmagan xorijiy fuqarolarga O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Qoraqalpog‘iston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Toshkent shahar va Toshkent viloyati ichki ishlar bosh boshqarmalari hamda viloyatlar ichki ishlar boshqarmalari tomonidan har bir holat bo‘yicha tegishli davolash muassasasi xorijiy fuqaroning davolanish muddati ko‘rsatilgan holda bergan xulosasiga asosan, ma‘muriy choralar qo‘llanilmasdan «chiqish» (EXIT) vizasi rasmiylashtirib beriladi.

Xorijiy fuqaro yoki uning qonuniy vakili davolanish muddati tugagach, uch ish kunida «chiqish» (EXIT) vizasini rasmiylashtirish uchun hududiy ichki ishlar organiga belgilangan tartibda ariza va boshqa tegishli hujjatlarni taqdim etadi.

Alohida hollarda, epidemiya (pandemiya) munosabati bilan karantin joriy etilgan hududda vaqtincha bo‘lish muddati tugagan xorijiy fuqarolarga, shuningdek, ularni qabul qilgan uy-joy egalari va mansabdor shaxslarga nisbatan karantin muddati tugagunga qadar hududda bo‘lish qoidalarini buzganlik uchun ma‘muriy choralar qo‘llanilmaydi.

Karantin muddati tugaganidan so‘ng O‘zbekiston Respublikasiga ma‘lum muddatga vizasiz, elektron va turistik viza bilan kelgan xorijiy fuqarolar 30 sutka ichida «chiqish» (EXIT) vizasini rasmiylashtirmasdan respublika hududidan chiqib ketishlari lozim.

O‘zbekiston Respublikasi bilan vizasiz rejim joriy etilgan xorijiy davlatlar fuqarolari hamda viza asosida yashayotgan xorijiy fuqarolar karantin muddati tugagach, belgilangan

tartibda uch ish kuni ichida hududiy ichki ishlar organlariga tegishli hududda vaqtinchalik bo‘lish muddatini uzaytirish masalasida ularni taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslar orqali murojaat qilishlari mumkin.

Bo‘lish muddati karantin muddati tugagan kundan boshlab uzaytiriladi.

O‘zbekiston Respublikasiga kelish uchun berilgan viza, tranzit vizadan tashqari, O‘zbekiston Respublikasining barcha hududida haqiqiy hisoblanadi, xorijiy fuqarolarning borishlari uchun yopiq bo‘lgan joylar, ob‘ektlar bundan mustasnodir.

O‘zbekiston Respublikasiga kirish va chiqish vizalarini berish yoki amal qilish muddatini uzaytirish uchun xorijiy fuqarolardan:

a) O‘zbekiston Respublikasi konsullik muassasalari tomonidan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan belgilangan tartibda va miqdorda konsullik yig‘imlari, shuningdek, konsullik ishlarini bajarish bilan bog‘liq bo‘lgan haqiqiy xarajatlarni qoplash hisobiga O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi va konsullik muassasalari boshliqlari yoki O‘zbekiston Respublikasi diplomatik vakolatxonalari boshliqlari tomonidan belgilanadigan tartibda va miqdorda yig‘imlar undiriladi;

b) O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlari tomonidan «Davlat boji to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni bilan belgilangan tartibda va miqdorda davlat boji undiriladi.

Xorijiy fuqarolarning O‘zbekiston Respublikasiga kelishlari va ketishlari tartibi, ularga vizalar berish hamda ularning amal qilish muddatlari O‘zbekiston Respublikasining boshqa davlatlar bilan ko‘p tomonlama va ikki tomonlama bitimlari bilan, tenglik asosida, shuningdek O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining alohida qarorlari bilan o‘zgartirilishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi Xorijiy tashuvchilarning davlatlarida bo‘lish uchun O‘zbekiston Respublikasining tashuvchilariga beriladigan muddatlarga mos ravishda O‘zbekiston Respublikasi hududida xorijiy tashuvchilarning bo‘lish muddatlariga hamda respublika hududida uzoq muddat bo‘lish uchun ruxsatnoma faqat asoslangan sabablar mavjudligida taqdim etilishiga nisbatan choralarni ko‘rish huquqiga ega.

O‘zbekiston Respublikasiga kelish va O‘zbekiston Respublikasidan ketish vizalarini rasmiylashtirish tartibining o‘ziga xos xususiyatlari.

O‘zbekiston Respublikasiga kelish vizalarini rasmiylashtirish tartibi. Yuridik shaxslar yoki O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditasiya qilingan xorijiy davlatlarning doimiy vakolatxonalari, xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalari, xorijiy fuqarolarning, shuningdek O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro‘yxatdan o‘tkazilgan xalqaro va xorijiy nodavlat (hukumatga qarashli bo‘lmagan) notijorat tashkilotlarning vakolatxonalari va filiallari taklifi

bo'yicha O'zbekiston Respublikasiga kelmoqchi bo'lgan xorijiy fuqarolar vizalar olish uchun O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasalariga, bunday muassasalar bo'lmagan taqdirda - O'zbekiston Respublikasi uchun konsullik funksiyalarini bajarish yuzasidan kelishib olingan boshqa davlatlar konsullik muassasalariga to'ldirilgan belgilangan shakldagi viza anketasiga taklifnoma va milliy pasportni yoki uning o'rnini bosadigan hujjatni (keyingi o'rinlarda matnda «milliy pasport» deb yuritiladi) ilova qilgan holda murojaat qiladilar.

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro'yxatdan o'tkazilgan xorijiy fuqarolar - xalqaro va xorijiy nodavlat (hukumatga qarashli bo'lmagan) notijorat tashkilotlarning vakolatxonalari va filiallari xodimlari hamda ularning oila a'zolari O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligining akkreditasiya kartochkasi asosida viza olish va uning amal qilish muddatini uzaytirish uchun murojaat qiladilar.

Yuridik shaxslar yoki O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditasiya qilingan xorijiy davlatlarning doimiy vakolatxonalari, xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalari, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro'yxatdan o'tkazilgan xalqaro va xorijiy nodavlat (hukumatga qarashli bo'lmagan) notijorat tashkilotlarning vakolatxonalari va filiallari xorijiy fuqarolarga taklifnomalarni faqat O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligiga viza berilishida yordam ko'rsatish to'g'risida iltimosnoma berganlaridan keyingina yuboradilar.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditasiya qilingan xorijiy davlatlarning doimiy vakolatxonalari, xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalari, xorijiy fuqarolarning, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro'yxatdan o'tkazilgan xalqaro va xorijiy nodavlat (hukumatga qarashli bo'lmagan) notijorat tashkilotlarning vakolatxonalari va filiallarining yozma murojaatlarini ko'rib chiqadi va chet eldagi konsullik muassasalariga tegishli ko'rsatmalar yuboradi.

Yuridik shaxslarning taklifnomalariga binoan O'zbekiston Respublikasiga kontrakt va shartnomalar bo'yicha uch oydan ortiq muddatga ishga kelayotgan xorijiy fuqarolarga vizalar berish belgilangan tartibga muvofiq Tashqi mehnat migrasiyasi agentligi tomonidan xorijiy fuqaroga berilgan mehnat faoliyatiga bo'lgan huquqni tasdiqlovchi hujjatlar asosida amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditasiya qilingan xorijiy fuqarolar - xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari xodimlari va ularning oila a'zolari, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditasiya qilingan matbuot vakillari va ularning oila a'zolari O'zbekiston

Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining akkreditatsiya kartochkasi asosida vizalarning amal qilish muddatini uzaytirish uchun murojaat qiladilar.

Viza berish hujjatlarini ko'rib chiqish va xorijiy fuqaroga kelish vizasini rasmiylashtirish muddati 10 sutkadan oshmasligi kerak.

O'zbekiston Respublikasiga fuqarolar taklifnomasi bo'yicha yoki doimiy yashash uchun kelmoqchi bo'lgan xorijiy fuqarolar vizalar olish uchun O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasalariga, bunday muassasalar bo'lmagan taqdirda - O'zbekiston Respublikasi uchun konsullik funksiyalarini bajarish yuzasidan kelishib olingan boshqa davlatlarning konsullik muassasalariga to'ldirilgan belgilangan shakldagi viza anketasiga taklifnomani va milliy pasportni ilova qilgan holda murojaat qiladilar.

Chet eldan xorijiy fuqarolarni taklif qilmoqchi bo'lgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, O'zbekiston Respublikasida vaqtincha (3 oydan ortiq) yashab turgan va doimiy yashayotgan xorijiy fuqarolar yashash joyidagi ichki ishlar organlariga ikki nusxada to'ldirilgan belgilangan shakldagi anketa-ariza bilan murojaat qiladilar.

Fuqarolarning taklifnomasi bo'yicha xorijiy fuqaroga O'zbekiston Respublikasiga kelishga viza berish uchun ruxsatnomani rasmiylashtirish muddati 15 sutkadan oshmasligi kerak. O'zbekiston Respublikasiga doimiy yashash uchun kelayotgan xorijiy fuqarolar uchun hujjatlarni ko'rib chiqish muddati ayrim hollarda 30 sutkagacha uzaytirilishi mumkin.

Xorijiy fuqarolar turist sifatida kelish vizalarini olish uchun O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasasiga, bunday muassasalar bo'lmagan taqdirda - O'zbekiston Respublikasi uchun konsullik funksiyasini bajarish yuzasidan kelishib olingan boshqa davlatlarning konsullik muassasalariga to'ldirilgan belgilangan shakldagi viza anketasiga milliy pasportni va o'z faoliyatini O'zbekiston Respublikasi hududida qonunchilikda belgilangan tartibda amalga oshirayotgan turistik tashkilotlarning taklifnomasini taqdim etgan holda murojaat qiladilar.

Xorijiy fuqaroning turist sifatida kelish vizasini rasmiylashtirish O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasasi tomonidan 3 sutkadan oshmaydigan muddatda amalga oshiriladi, bayram va dam olish kunlari bundan mustasnodir.

Xorijiy davlatda O'zbekiston Respublikasining konsullik muassasalari bo'lmagan taqdirda O'zbekiston Respublikasiga turistlar sifatida kelayotgan xorijiy fuqarolarga kelish-ketish vizalarini O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining aeroportlardagi konsullik byurosi tomonidan berilishiga yo'l qo'yiladi.

Xorijiy fuqarolar O'zbekiston Respublikasining turistik vizasida ko'rsatilgan muddatdan oldin kelgan taqdirda turistik vizalarga O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar

vazirligining konsullik byurolari tomonidan O‘zbekiston Respublikasi Davlat chegarasidan o‘tish punktlarida tegishli o‘zgartirishlar kiritishga ruxsat etiladi.

Fuqarolari elektron kirish vizasini olish imkoniyatiga ega bo‘lgan mamlakatlar ro‘yxatiga kiritilgan xorijiy fuqarolar O‘zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasalari va O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamentiga murojaat qilmasdan, O‘zbekiston Respublikasi hududiga 30 kun muddatga bir martalik, ikki martalik va ko‘p martalik kirish uchun «e-visa.gov.uz» portali orqali «E-VISA.UZ» tizimi yordamida elektron vizani rasmiylashtirishlari va olishlari mumkin. Elektron vizani rasmiylashtirish va olish tartibi Elektron viza to‘g‘risidagi nizam bilan tartibga solinadi.

Elektron vizani rasmiylashtirish va berishga doir murojaatni ko‘rib chiqish muddati murojaat berilgan kundan tashqari ikki ish kunini tashkil etadi.

Xorijiy fuqarolar tranzit vizasini olish uchun O‘zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasasiga, bunday muassasalar bo‘lmagan hollarda - O‘zbekiston Respublikasi uchun konsullik funksiyalarini bajarish yuzasidan kelishib olingan boshqa davlatlarning konsullik muassasalariga to‘ldirilgan belgilangan shakldagi viza-anketa bilan murojaat qiladilar hamda milliy pasportni, borilayotgan davlat vizasini, shuningdek, O‘zbekiston Respublikasidan borilayotgan davlatga jo‘nab ketish sanasi tasdiqlangan yo‘l hujjatlarini taqdim etadilar.

O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali shaxsiy, yo‘lovchilar tashish yoki yuk transportida tranzit bilan o‘tib ketadigan xorijiy (haydovchilar) fuqarolar (72 soatdan ko‘p bo‘lmagan muddat mobaynida) viza anketasi, milliy pasport va borilayotgan mamlakat vizasidan tashqari xalqaro namunadagi haydovchilik guvohnomasini, transportga egalikni va avtotransportning texnik holatini tasdiqlovchi hujjatlarni, yukning borilayotgan mamlakatga yetkazib berilishini tasdiqlovchi yuk hujjatlarini va O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligida nazarda tutilgan boshqa hujjatlarni taqdim etadilar.

Tranzit vizani O‘zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasasi tomonidan rasmiylashtirish 3 sutka mobaynida amalga oshiriladi.

Xorijda bo‘lgan xorijiy fuqarolarga investitsiya vizasini rasmiylashtirish O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamenti hamda Qoraqalpog‘iston Respublikasi va viloyatlardagi hududiy bo‘linmalari tomonidan amalga oshiriladi.

Xorijda bo‘lgan xorijiy fuqarolarga investitsiya vizasini rasmiylashtirish uchun iltimos qiluvchi xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonasidan iltimosnomani, taklif qilayotgan shaxs pasporti nusxasini, shuningdek, kiritilgan investitsiyalar to‘g‘risidagi tegishli ma‘lumotnomalardan birini ilova qilib belgilangan namunadagi anketa bilan O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-

huquqiy departamentiga hamda Qoraqalpog‘iston Respublikasi va viloyatlardagi hududiy bo‘linmalariga murojaat qiladi.

Ma’lumotnoma:

«Qimmatli qog‘ozlar markaziy depozitariysi» davlat korxonasi tomonidan - xo‘jalik jamiyatlarining sotib olingan aksiyalari miqdori to‘g‘risida;

O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligi yoki uning hududiy boshqarmalari tomonidan - xo‘jalik jamiyatlarining sotib olingan ulushlari miqdori, shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi hududida xorijiy investitsiyalar ishtirokida korxonalar tashkil etilganligi to‘g‘risida beriladi.

Investitsiya vizasi O‘zbekiston Respublikasining chet eddagi konsullik muassasalari tomonidan milliy pasport ilova qilingan holda belgilangan shakldagi viza anketasini to‘ldirishda yoxud kelganidan keyin - xalqaro maqomga ega bo‘lgan O‘zbekiston Respublikasi aeroportlarida beriladi.

O‘zbekiston Respublikasining konsullik muassasasi bo‘lmagan davlatlardan kelgan shaxsga iltimosnomani rasmiylashtiruvchi xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar investitsiya vizasini kelganidan keyin xalqaro maqomga ega bo‘lgan O‘zbekiston Respublikasi aeroportlarida rasmiylashtirish masalasini O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamenti, shuningdek, Qoraqalpog‘iston Respublikasi va viloyatlardagi hududiy bo‘linmalari bilan oldindan ishlab chiqadi.

Investitsiya vizasini olgan xorijiy fuqaro rasmiylashtirilgan vizani investitsiya vizasi amal qilishining qolgan muddati uchun fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning yangi (almashtirilganda) milliy pasportiga yoki harakatlanish hujjatiga yopishtirish uchun O‘zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasasiga yoxud O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamentiga, shuningdek, Qoraqalpog‘iston Respublikasi va viloyatlardagi hududiy bo‘linmalariga murojaat qilishga haqlidir.

O‘zbekiston Respublikasining chet eldagi diplomatik vakolatxonalari va konsullik muassasalari boshliqlari alohida hollarda xorijiy fuqarolarga O‘zbekiston Respublikasiga kelish vizasini berish to‘g‘risida mustaqil ravishda qaror qabul qilish huquqiga egadirlar. Bunda ular qabul qilingan qaror to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligiga bir sutka mobaynida xabarnoma yo‘llaydilar.

O‘zbekiston Respublikasidan ketish vizalarini rasmiylashtirish tartibi.

Fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar O‘zbekiston Respublikasidan ketish hujjatlarini olganlaridan so‘ng viza olish uchun tegishli davlatlarning diplomatik va konsullik vakolatxonalariga murojaat qiladilar.

O‘zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashaydigan xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning yashash uchun guvohnomasi va doimiy ro‘yxatdan o‘tkazilganligi:

xorijiy fuqarolar O‘zbekiston Respublikasidan tashqariga vaqtincha chiqqanda, agar ular uch yildan ortiq vaqt mobaynida uzrli sabablarsiz O‘zbekistondagi doimiy yashash joyiga qaytmasa;

O‘zbekiston Respublikasi hududidan vaqtincha tashqariga chiqqan fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning harakatlanish hujjatining amal qilish muddati tamom bo‘lgach, agar ular harakatlanish hujjatini almashtirmasa yoxud uzrli sabablarsiz uni almashtirishni rad etsa;

bekor qilish to‘g‘risida shaxsan murojaat qilsa yoxud notarial tasdiqlangan ishonchnoma bo‘yicha boshqa shaxs murojaat qilsa yoki chet eldagi tegishli organlarning so‘rovi bo‘yicha bekor qilinadi.

O‘zbekiston Respublikasiga kelish va undan ketish huquqidagi cheklashlar.

Xorijiy fuqaroning O‘zbekiston Respublikasiga kelishi quyidagi hollarda rad etilishi mumkin:

a) milliy xavfsizlik yoki jamoat tartibini muhofaza qilishni ta‘minlash manfaatlarini yo‘lida;

b) agar bu O‘zbekiston Respublikasi fuqarolari va boshqa shaxslarning huquqlarini va qonuniy manfaatlarini himoya qilish uchun zarur bo‘lsa;

v) agar shaxs chet el terrorchi, ekstremist va boshqa jinoiy tashkilotlarning faoliyatiga aloqador bo‘lsa;

g) agar shaxs o‘zi haqida qasddan soxta ma‘lumotlar bergan bo‘lsa yoki zarur hujjatlarni taqdim etmagan bo‘lsa;

d) agar shaxs ilgari xorijiy shaxslarning O‘zbekiston Respublikasiga kelish-ketish tartibini hamda bu yerda bo‘lish qoidalarini, O‘zbekiston Respublikasining bojxona, valyuta va boshqa qonunchiligini buzganligi aniqlangan bo‘lsa;

ye) agar shaxs kasal bo‘lsa yoki uning salomatligi jamiyat xavfsizligi va sog‘lomligiga xavf tug‘dirsa hamda ushbu kasallik O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi tomonidan tasdiqlangan ro‘yxatga kiritilgan bo‘lsa.

Qaror bilan tasdiqlangan Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasida bo‘lishlari qoidalarining 22-bandiga muvofiq xorijiy fuqaroga nisbatan O‘zbekiston Respublikasiga kelish cheklangan bo‘lsa, unga O‘zbekiston Respublikasiga kelishi rad etiladi.

Xorijiy fuqaroning O‘zbekiston Respublikasidan ketishiga quyidagi hollarda ruxsat berilmaydi:

a) agar uning ketishi davlat xavfsizligini ta'minlash manfaatlariga zid bo'lsa - ketishga to'sqinlik qiluvchi holatlarning amal qilish muddati tugaguncha;

b) agar shaxsga nisbatan uning doimiy yashash uchun chet elga ketishiga to'sqinlik qiluvchi shartnoma, kontrakt majburiyatlari amalda bo'lsa - ushbu majburiyatlar to'xtatilgunga qadar;

v) agar shaxsga nisbatan jinoiy ish qo'zg'atilgan bo'lsa - ish oxiriga yetkazilgunga qadar yoki uning yuzasidan sud qarori qabul qilingunga qadar;

g) agar shaxs jinoyat sodir etganligi uchun jazoga hukm qilingan bo'lsa - jazoni o'tab bo'lguncha yoki jazodan ozod etilmaguncha;

d) agar shaxs unga sud tomonidan yuklangan majburiyatlarni bajarishdan bosh tortayotgan bo'lsa - majburiyatlarni to'liq bajarib bo'lgunga qadar;

ye) agar shaxs o'zi haqida qasddan soxta ma'lumotlar bergan bo'lsa;

j) agar sudda shaxsga nisbatan fuqarolik da'vosi qo'zg'atilgan bo'lsa - sud tomonidan qaror qabul qilinib va u ijro etilgunga qadar.

Chet elga ketish huquqi rad etilganligi ustidan shikoyat qilish tartibi.

Tartibning IV bo'limida nazarda tutilgan asoslar bo'yicha chet elga ketish huquqining rad etilishi, javob berishning belgilangan muddatidan ortiqcha kechiktirilishi ustidan xorijiy fuqarolar yuqori organlarga shikoyat qilishlari mumkin, bu organlar bir oydan ko'p bo'lmagan muddatda javob berishlari kerak, xorijiy fuqaro uning qaroridan norozi bo'lganda, sudga shikoyat qilishi mumkin. Chet elga ketish huquqini Tartibning 20-bandi «b» kichik bandida ko'rsatilgan sabablarga ko'ra cheklash ustidan shikoyat qilinishi mumkin emas.

2-savol. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tish qoidalari.

Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tishlari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1996 yil 21 noyabrda 408-son qarori bilan tasdiqlangan "**Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tishlari Qoidalari**" asosida amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tuvchi xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari va O'zbekiston Respublikasidan

ketishlariga, agar O‘zbekiston Respublikasining qonun hujjatlarida yoki O‘zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalarida o‘zgacha hol nazarda tutilmagan bo‘lsa, O‘zbekiston Respublikasining diplomatik vakolatxonalarini yoki konsullik muassasalari tomonidan berilgan tranzit vizalar mavjud bo‘lgan taqdirda haqiqiy pasportlar yoki ularning o‘rnini bosuvchi hujjatlar bo‘yicha ruxsat beriladi. Keyingi o‘rinlarda matnda «xorijiy fuqarolar» deb ataladi.

Xorijiy fuqarolarning O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali o‘zlari boradigan mamlakatga havo, temir yo‘l va suv transporti bilan tranzit o‘tishlariga O‘zbekiston Respublikasi bilan qo‘shni bo‘lgan davlatga borish uchun haqiqiy hisoblangan hujjatlar va tegishli o‘tish hujjatlari (ularda O‘zbekiston Respublikasi hududidagi boshqa transportga o‘tirish punktidan ketish sanasi tasdiqlangan holda) mavjud bo‘lgan taqdirda ruxsat beriladi.

Xalqaro tranzit avtotashishlarni amalga oshiruvchi xorijiy fuqarolarning O‘zbekiston Respublikasi orqali tranzit o‘tishlari va ularning yengil avtomobillarda tranzit o‘tishlari O‘zbekiston Respublikasiga qo‘shni bo‘lgan davlatga o‘tish uchun haqiqiy bo‘lgan hujjatlar mavjud bo‘lgan taqdirda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadigan tartibda, shuningdek, davlatlararo bitimlar asosida amalga oshiriladi.

Tranzit vizalar O‘zbekiston Respublikasi hududida to‘xtash huquqsiz beriladi. Istisno hollarda xorijiy fuqarolarga qo‘shni davlatga o‘tish yo‘nalishi bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi hududida bir yoki bir necha punktda to‘xtash huquqi bilan tranzit viza berilishi mumkin.

Quyidagi hollarda O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali vizasiz tranzit o‘tishga ruxsat beriladi:

a) havo transporti yo‘lovchilari O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali qo‘nmasdan uchi o‘tganlarida;

b) xalqaro aviayo‘nalishlar samolyotlarida samolyotdan samolyotga o‘tib uchishda hamda yo‘lovchilarda boriladigan mamlakatga kirish huquqini beruvchi hujjatlar va aviachiptalar mavjud bo‘lganda, ularda samolyotdan samolyotga o‘tish sanasi tasdiqlanganda, O‘zbekiston Respublikasi hududida bo‘lish vaqti 24 soatdan oshmaganda. Bunda yo‘lovchilar aeroportning ular uchun maxsus ajratilgan hududidan tashqariga chiqish huquqiga ega bo‘lmaydilar;

v) O‘zbekiston Respublikasi tegishli hukumatlararo bitimlarga ega bo‘lgan mamlakatlar fuqarolariga.

g) O‘zbekiston Respublikasi Davlat xavfsizlik xizmatining Chegara qo‘shinlari bo‘linmalariga passajirlar to‘g‘risida oldindan o‘z vaqtida ma‘lumot beradigan tashuvchining uchinchi mamlakatga aviabileti mavjud bo‘lgan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «O‘zbekiston Respublikasiga xorijiy fuqarolarning kirishi tartibini optimallashtirishga doir

qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida» 2018 yil 4 iyuldagi PQ-3836-son qaroriga 2-ilovada ko‘rsatilgan davlatlarning O‘zbekiston Respublikasidan tranzit orqali o‘tadigan fuqarolariga besh sutkadan ortiq bo‘lmagan muddatda.

O‘zining shaxsiy transport vositasida, piyoda yoki guruh tarkibida avtobusda turizm maqsadida tranzit yurmoqchi bo‘lgan xorijiy fuqarolar O‘zbekiston Respublikasiga kelgungacha O‘zbekiston Respublikasi hududida o‘z faoliyatini amalga oshiruvchi turizm tashkilotlarining avtoturlarini belgilangan tartibda, to‘xtash joylarini ko‘rsatgan holda olishi hamda tegishli turizm vizasiga ega bo‘lishi shart, o‘zlariga nisbatan viza rejimi qo‘llanmaydigan xorijiy fuqarolar bundan mustasno.

O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tuvchi xorijiy fuqarolar O‘zbekiston Respublikasidan chiqish chegara punktidan mazkur qoidalarga rioya qilgan holda belgilangan yo‘nalish bo‘yicha yuradilar hamda O‘zbekiston Respublikasi hududida faqat tranzit vizalarda ko‘rsatilgan punktlarda to‘xtashlari mumkin bo‘ladi.

O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali avtotransport vositalarida tranzit o‘tuvchi, shu jumladan avtomobilda xalqaro yuk tashishlarni amalga oshiruvchi xorijiy fuqarolar faqat xalqaro avtomobil qatnovi uchun ochiq bo‘lgan yo‘llar va yo‘nalish varaqasida ko‘rsatilgan yo‘nalish bo‘yicha yurishlari mumkin.

Mazkur bandning birinchi xatboshida nazarda tutilgan talablar O‘zbekiston Respublikasi chegaralari orqali safar yo‘nalishi qayd etilgan avtotransport vositasida (tunash uchun qayta butlangan yer usti avtotransport vositasida) turistik (notijorat) maqsadlarda tranzit o‘tayotgan chet el fuqarolariga tatbiq etilmaydi.

Ovqatlanish, dam olish va tunab qolish uchun faqat motellar, kempinglar yoki maxsus ajratilgan to‘xtash joylari mavjud bo‘lgan yo‘nalishdagi punktlarda to‘xtash mumkin.

O‘zbekiston Respublikasidan temir yo‘l orqali o‘tayotgan, shu jumladan O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tayotgan poezdlarda o‘tayotgan xorijiy fuqarolar poezd to‘xtab turishining amaldagi jadvalda ko‘rsatilgan vaqtida stansiyalarga tushish huquqiga ega bo‘ladilar.

O‘zbekiston Respublikasi hududida 24 soatdan ortiq bo‘lmagan muddatda bir yoki bir necha punktda to‘xtash ko‘rsatilgan tranzit vizaga ega bo‘lgan xorijiy fuqarolar ushbu punktlarga kelganlaridan keyin Xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasida bo‘lishlari qoidalari bilan belgilangan tartibda joylashish vositalari va davolash muassasalarida hisobga turishga yoki vaqtincha ro‘yxatdan o‘tishga va ular uchun belgilangan bo‘lish muddatidan kechikmay O‘zbekiston Respublikasidan jo‘nab ketishga majburdirlar.

Tranzit o'tuvchi va O'zbekiston Respublikasi hududida 24 soatdan ortiq muddatga majburiy to'xtagan xorijiy fuqarolar to'xtash paytidan boshlab keyingi sutka mobaynida ichki ishlar organlarida O'zbekiston Respublikasida bo'lish ruxsatnomasini rasmiylashtirishga majburdirlar.

Majburiy to'xtash quyidagi hollarda bo'lishi mumkin:

a) poezd, avtotransport vositasi, kema yoki samolyotning harakatini to'xtatuvchi tabiiy ofatlar yuz berganda;

b) avtomobilning biron-bir qismi buzilishi yoki yo'l-transport hodisasi yuz berishi natijasida shikastlangan avtotransport vositasini tuzatish uchun;

v) vrachning xulosasiga ko'ra bemorning yo'lda yurishi uning salomatligi uchun xavfli hisoblangan kasallik holatida. Bunday holda u bilan birga borayotgan oila a'zolari yoki hamrohlik qilayotgan shaxslar bemorning oldida qolishlari mumkin.

g) yo'llar tutashgan joyda bir transport turidan boshqasiga o'tirish kechikkanda.

Majburiy to'xtash xorijiy fuqarolarga bunday to'xtash yuz bergan shahar yoki boshqa aholi yashaydigan joy doirasida majburiy to'xtashni keltirib chiqargan sabab bartaraf etilgunga qadar bo'lish huquqini beradi.

Bo'lishni va tranzit vizalarning amal qilish muddatini uzaytirishni rasmiylashtirish yo'nalish yo'lida to'xtash sababi va muddatini tasdiqlovchi tegishli tashkilot yoki muassasaning ma'lumotnomasi ko'rsatilgan holda xorijiy fuqaroning shaxsiy arizasiga binoan amalga oshiriladi.

Quyidagilar to'xtash vaqtida xorijiy fuqarolar yashaydigan joylar bo'lishi mumkin:

b) o'z faoliyatini belgilangan tartibda O'zbekiston Respublikasi hududida amalga oshiradigan joylashish vositalari va davolash muassasalari.

v) tranzit yo'lovchi u bilan birga bo'ladigan vakolatxonadagi aniq shaxs ko'rsatilgan holda xorijiy vakolatxonaning yozma iltimosnomasi bo'lgan taqdirda akkreditasiya qilingan xorijiy vakolatxona binosi.

To'xtash vaqtida xorijiy fuqarolarning yotoqxonalar va shaxsiy kvartiralarda yashashlariga istisno hollarda va faqat ichki ishlar organlarining ruxsati bilan yo'l qo'yiladi.

O'zbekiston Respublikasi hududida 24 soatdan ortiq bo'lmagan muddatda majburiy to'xtagan xorijiy fuqarolarning O'zbekiston Respublikasidan chiqib ketishlariga tranzit viza ichki ishlar organlarida uzaytirilmasdan ruxsat berilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tuvchi, yo'nalishni va O'zbekiston Respublikasidan chiqish chegara punktini o'zgartirishni istovchi xorijiy fuqarolar buning uchun ichki ishlar organlarining ruxsatnomasini olishlari shart.

Mazkur qoidalarining shubhasiz buzilishiga olib keladigan hollarda O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijiy fuqarolarga joy, transport vositalari berishlariga yoxud ularga boshqa xizmatlar ko'rsatishlariga yo'l qo'yilmaydi.

Xorijiy fuqarolarga joy va transport vositalari berilgan barcha hollarda ularning egalari bu haqda bir sutkadan kechikmay ichki ishlar organlariga ma'lum qilishlari shart.

Xorijiy fuqarolar mazkur Qoidalar buzilganligi uchun O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq javobgarlikka tortiladilar.

Xorijiy davlatlarning O'zbekiston Respublikasi hududidagi vakolatxonalari va konsullik muassasalari boshliqlari va xodimlarining javobgarligi to'g'risidagi masala diplomatik yo'l bilan hal etiladi.

Mazkur qoidalarining xorijiy fuqarolarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tish shartlariga rioya qilishlarini ta'minlovchi yoxud ularga xizmat ko'rsatuvchi shaxslar tomonidan buzilishi O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq javobgarlikka tortishga olib keladi.

Mustaqil tayyorgarlik uchun topshiriq:

Mustaqil ta'limning mazmunini tinglovchilar ma'ruza va boshqa o'quv mashg'ulotlarda olgan bilimlarini mustaqil ta'lim jarayonida yanada chuqurroq o'zlashtirishlari va navbatdagi mashg'ulotga mo'ljallangan mavzu bo'yicha tayyorgarlik ko'rishlari tashkil etadi.

Tinglovchilar mustaqil ta'limda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan 1996 yil 21 noyabr kuni «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo'lishlari va tranzit o'tishlari tartibi to'g'risida»gi 408-son qarorini to'liq o'rganadilar va konspekt qiladilar.

MUSTAQIL TA'LIM UCHUN SAVOLLAR:

1. Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tishlari Qoidalari;
2. O'zbekiston Respublikasi hududi orqali vizasiz tranzit o'tishga ruxsat berish tartibi;
3. Tranzit o'tuvchilarning majburiy to'xtash holatlari;
4. To'xtash vaqtida xorijiy fuqarolar yashaydigan joylar;
5. Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tishlari Qoidalarini buzilganligi uchun javobgarligi;
6. O'zbekiston Respublikasining kirish, chiqish va tranzit vizalar (elektron bo'lmagan) toifalari;
7. Fuqarolari uchun O'zbekiston Respublikasida vizasiz rejim joriy qilingan mamlakatlar;

8. Xorijiy fuqarolar “Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tishlari Qoidalar” buzilganligi uchun O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq javobgarlikka tortilishi.

9. Xorijiy fuqarolarga O‘zbekiston Respublikasiga kirish vizalari, shu jumladan tranzit kirish vizalari berilishi;

10. O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi va uning O‘zbekiston Respublikasi hududidagi bo‘linmalari vizalarning amal qilish muddatini uzaytirish;

11. Xorijiy fuqaroga investitsiya vizasi berilishi;

12. «Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chel el fuqarosiga viza berilishi;

13. O‘zbekiston Respublikasiga kirish va chiqish vizalarini berish yoki amal qilish muddatini uzaytirish;

14. O‘zbekiston Respublikasiga kelish vizalarini rasmiylashtirish tartibi;

15. O‘zbekiston Respublikasidan ketish vizalarini rasmiylashtirish tartibi;

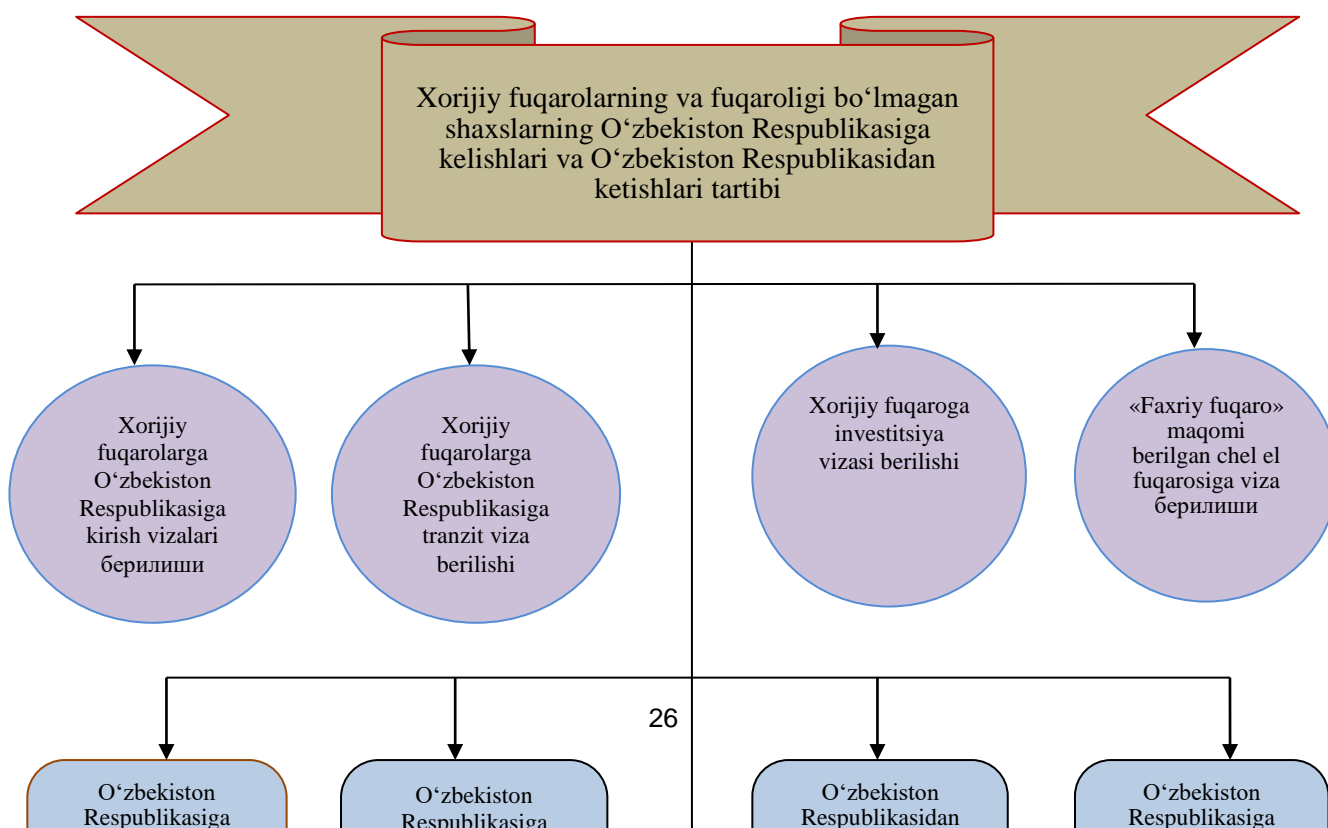
16. O‘zbekiston Respublikasiga kelish va undan ketish huquqidagi cheklashlar.

10-mavzu. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasiga kelish va ketish tartibi.

Seminar – 2 soat

1-savol. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasiga kelish-ketish tartibi.

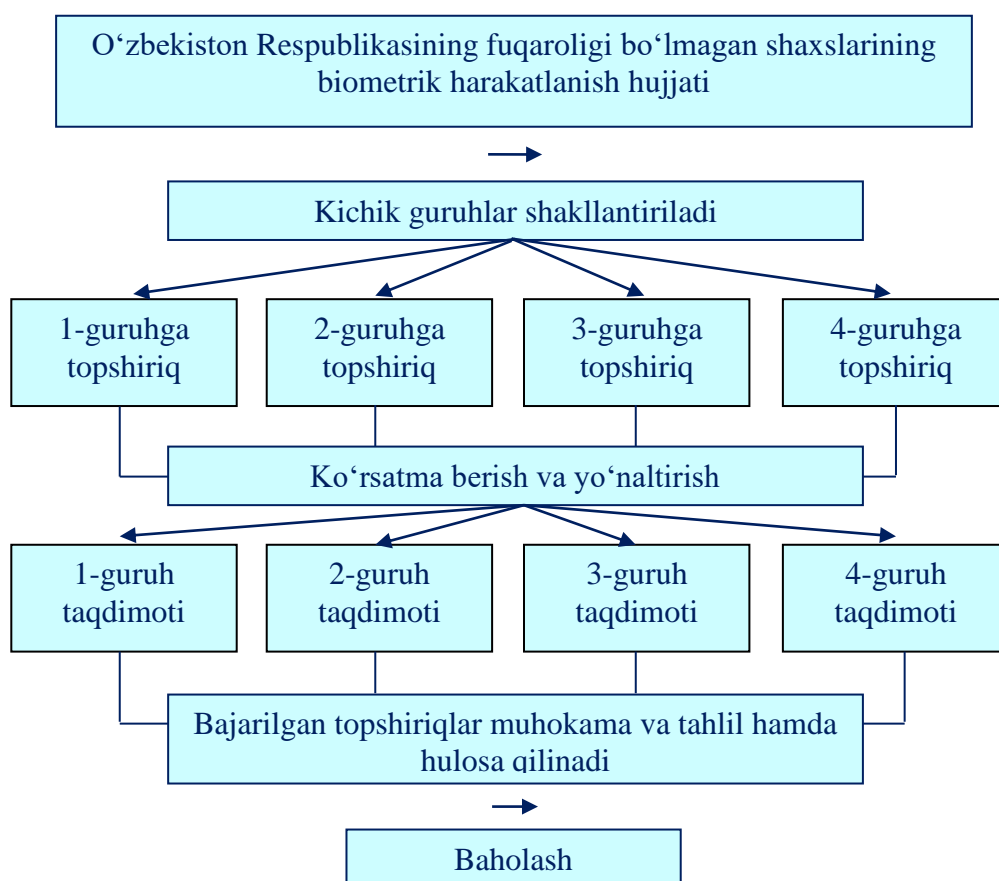
Ushbu o‘quv mashg‘uloti **“Klaster”** interfaol metodidan foydalanish orqali o‘tkaziladi.

2-savol. Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tishlari qoidalariga rioya etishlari tartibi

O‘quv mashg‘uloti **“Kichik guruhlarda ishlash”** interfaol metodidan foydalanish orqali o‘tkaziladi.

“Kichik guruhlarda ishlash” metodining bosqichlari

IZOX: Ushbu metod qo‘llanilganda har bir guruhga shartli nom berilib, ularning javoblari besh ballik tizim asosida baxolanadi. Bir guruh boshqa guruhning savoliga to‘g‘ri javob bersa ballar to‘g‘ri javob bergan guruh hisobiga yoziladi. Guruhlarni har bir guruhning javobi tinglanadi umumlashtiriladi, qo‘shimchalar bilan to‘ldiriladi. Aniq javoblar to‘xtamiga kelinadi.

O‘quv mashg‘ulotining guruhlariga topshiriqlari:

1-guruhga topshiriq. O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali vizasiz tranzit o‘tishga ruxsat berish.

2-guruhga topshiriq. Majburiy to‘xtash holatlari.

3-guruhga topshiriq. O‘zbekiston Respublikasining kirish, chiqish va tranzit vizalari (elektron bo‘lmagan) toifalari.

4-guruhga topshiriq. O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tuvchi xorijiy fuqarolar to‘xtash vaqtida xorijiy fuqarolar yashaydigan joylar.

Mustaqil tayyorgarlik uchun topshiriq:

Mustaqil ta'limning mazmunini tinglovchilar ma'ruza va boshqa o'quv mashg'ulotlarda olgan bilimlarini mustaqil ta'lim jarayonida yanada chuqurroq o'zlashtirishlari va navbatdagi mashg'ulotga mo'ljallangan mavzu bo'yicha tayyorgarlik ko'rishlari tashkil etadi.

Tinglovchilar mustaqil ta'limda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan 1996 yil 21 noyabr kuni «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo'lishlari va tranzit o'tishlari tartibi to'g'risida»gi 408-son qarorini to'liq o'rganadilar va konspekt qiladilar.

11-MAVZU. O'ZBEKISTON HUDUDIDA CHET EL FUQAROLARI VA FUQAROLIGI BO'LMAGAN SHAXSLARNI VAQTINCHA VA DOIMIY YASHASH JOYI BO'YICHA RO'YXATGA OLISH.

Ma'ruza 2- soat

Reja:

1. Boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibini isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida.

2. O'zbekiston hududida chet el fuqarolariva fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibi.

1-savol. Boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibini isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Doimiy propiska qilish hamda turgan joyi bo'yicha hisobga olish tartibini isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida» 2020 yil 22 apreldagi PF-5984-son Farmoniga muvofiq O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 28 sentyabrdagi "O'zbekiston Respublikasida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni ro'yxatga olish tartibini soddalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 593-son qarori qabul qilindi. Qaror bilan O'zbekiston Respublikasi hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibi to'g'risida Nizom" tasdiqlandi.

Ushbu Nizom boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni hamda O'zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo'lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududida vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibini belgilaydi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar O'zbekiston Respublikasida qonun hujjatlariga muvofiq mehnat, xizmat, ta'lim olish, davolanish, ziyorat, dam olish maqsadida hamda investor, «faxriy fuqaro», vatandosh, sayyoh, ishbilarmon, xususiy mehmon sifatida yoki sport, madaniyat yo'nalishida vaqtincha bo'lishlari mumkin.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ichki ishlar organlarining Migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari (MvaFRB), joylashtirish vositalari yoki davolash muassasalari orqali vaqtincha ro'yxatga olinadilar. Vaqtincha ro'yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga jismoniy shaxs shaxsiy identifikasiya raqami ro'yxatga olingan hududiy MvaFRB tomonidan ularning yozma murojaatlariga asosan beriladi.

Vaqtincha ro'yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ro'yxatga olingan joylarida yashashlari lozim.

O'zbekiston Respublikasida vaqtincha bo'lib turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar o'z hohishlariga ko'ra joylashtirish vositalarida, davolash muassasalarida yoki uy-joy maydonida taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarni xabardor qilgan holda yashaydilar.

Jismoniy va yuridik shaxslar taklifsiz mustaqil ravishda O'zbekiston Respublikasiga kirib kelayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar pasport nazoratidan o'tishdan oldin Nizomda nazarda tutilgan talablar va javobgarlik bilan tanishib chiqadilar.

O'zbekiston Respublikasida bo'lib turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar yonida pasport yoki harakatlanish hujjati bo'lishi hamda ular bu hujjatlarni vakolatli organlar vakillarining talabiga muvofiq taqdim etishlari shart.

Chet el fuqarolariva fuqaroligi bo'lmagan shaxslar milliy pasport yoki harakatlanish hujjati yo'qolganligi haqida qabul qiluvchi tashkilotga va ichki ishlar organlariga darhol xabar qilishlari lozim.

Sayyohlarning hujjatlari O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan belgilanadigan soddalashtirilgan tartibda tekshiriladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar tashkilotlardan birining taklifiga muvofiq kelgan hollarda, boshqa tashkilot ushbu fuqaroga nisbatan majburiyatlarni va Nizomda nazarda tutilgan javobgarlikni o'ziga olgan holda, uni o'z yo'nalishi bo'yicha O'zbekiston Respublikasida qabul qilish huquqiga ega.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasida vaqtincha ro'yxatdan o'tkazish va uning hududida harakatlanishi uchun ruxsatnomalar berish tartibi O'zbekistonning boshqa mamlakatlar bilan ikki tomonlama va ko'p tomonlama bitimlari bilan, shuningdek, Tashqi ishlar vazirligi va Ichki ishlar vazirligi tomonidan O'zbekiston

Respublikasi Vazirlar Mahkamasi bilan kelishgan holda tenglik asoslarida o'zgartirilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasida bo'lib turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga rioya etishlari shart.

Boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibi. O'zbekiston Respublikasida vaqtincha bo'lib turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar tegishli ravishda milliy pasport yoki harakatlanish hujjati bilan vaqtincha ro'yxat asosida yashaydilar. Vaqtincha ro'yxatga olish chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar O'zbekiston Respublikasiga kirib kelganlaridan keyin hududiy MvaFRB yoki davolash muassasalariga uch ish kuni davomida, joylashtirish vositalariga esa ikki kun davomida murojaat qilish orqali amalga oshiriladi.

Vaqtincha ro'yxatga olinishning muddati chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasi nazorat-o'tkazish punkti orqali **kirib kelgan sanadan keyingi kunning 00:01 soatidan boshlab hisoblanadi.**

Quyidagilar vaqtincha ro'yxatdan ozod qilinadilar:

a) respublikaga O'zbekiston Respublikasi Prezidentining, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining, Qoraqalpog'iston Respublikasi Jo'qorg'i Kengesining, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining, Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashining taklifiga muvofiq kelgan xorijiy mamlakatlar davlat va hukumat rahbarlari, parlament va hukumat delegasiyalarining a'zolari, ushbu delegasiyalarning texnik xodimlari, sanab o'tilgan shaxslarning oila a'zolari;

b) Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan berilgan hujjatlar (qizil va moviy rangli Laissez-Passer pasporti) bo'yicha O'zbekiston Respublikasiga kelgan shaxslar;

v) O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida qonun hujjatlarida belgilangan tartibda akkreditasiya qilingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar;

g) 16 yoshga to'lmagan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar;

d) O'zbekiston Respublikasiga bayram va dam olish kunlarida yoki oddiy kunlarda uch ish kunigacha bo'lgan muddatga keladigan hamda shu kunlar davomida respublikadan chiqib ketadigan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar;

ye) sayohat qilayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar, agar ularning respublikaning har bir aniq aholi punktida bo'lish muddati uch kundan oshmasa, ularning bo'lganligini tasdiqlaydigan hujjatlardan (xizmatlardan foydalanganligini, tovarlar xarid qilganligini tasdiqlaydigan hujjatlar, foto yoki videotasvirlardan) biri mavjud bo'lganda. Bunda bitta aholi punktida uzluksiz ro'yxatdan o'tish talabi qo'yilmaydi;

j) O‘zbekiston Respublikasiga belgilangan tartibda kelgan chet el harbiy samolyotlari (kemalari) ekipajlarining a‘zolari;

harbiy samolyotlar (kemalarning) ekipajlari a‘zolarining qirg‘oqqa tushishi va O‘zbekiston Respublikasi hududi bo‘ylab yurishiga harbiy samolyotlar (kemalar) qabul qilish rejasiga muvofiq katta (harbiy) boshliq tomonidan ruxsat etiladi;

z) xalqaro yo‘llarda yuk va yo‘lovchilar tashishni amalga oshiruvchi xorijiy avtotransport vositalari ekipajlari tarkibiga kiruvchi shaxslar, tashishlarni amalga oshirayotgan yo‘nalishlaridagi shaharlarda va aholi yashash joylarida, shu jumladan boradigan joylarida bo‘lgan chog‘larida;

i) harbiy bo‘lmagan chet el kemalari ekipajlari tarkibiga kiruvchi shaxslar garnizonlarda va chegara shaharlarida bo‘lgan chog‘larida, bu shaxslar uyushgan holda sayohatga chiqqan vaqtlarida esa, O‘zbekiston Respublikasining boshqa shaharlarida ham. Chet el fuqarolarining ko‘rsatib o‘tilgan toifalarining ob‘ektlardan chiqishlariga portlarda amalda bo‘lgan qoidalar va yo‘riqnomalarga muvofiq chegara qo‘shinlari vakillari tomonidan ruxsat etiladi;

k) xalqaro aviatsiya yo‘llarining fuqaro havo kemalari ekipajlari, xalqaro temir yo‘l poezdleri brigadalari tarkibiga kiruvchi shaxslar, qatnovning amaldagi jadvalida ko‘rsatilgan aeroportlarda yoki bekatlarda bo‘lgan chog‘larida.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha ro‘yxatga olish quyidagi shakllarda amalga oshiriladi:

a) joylashtirish vositalari va davolash muassasalari ma‘muriyati tomonidan ular kelib joylashgan vaqtda, qancha muddat bo‘lishlaridan qat‘i nazar, «E-mehmon» dasturi yordamida;

b) chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni taklif qilgan (qabul qilayotgan) va ularga turar joy bergan jismoniy shaxslar tomonidan:

chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning bo‘lish muddati 30 kundan oshmasa, ular kelib joylashgan paytda «E-mehmon» dasturi yordamida yoki uch ish kuni ichida hududiy MvaFRBga murojaat etish orqali;

agar chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning bo‘lish muddati 30 kundan oshsa, uch ish kuni ichida hududiy MvaFRBga murojaat etish orqali;

v) mustaqil ravishda sayohat qilayotgan, palatkali lagerlarda va tunash uchun joylashish vositasiga aylantirilgan yer transportida yashayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar kelganlaridan keyin ikki kun mobaynida turistik-axborot markazlariga yoki yaqin oradagi joylashtirish vositalariga murojaat qilish yo‘li bilan «E-mehmon» dasturi orqali.

Joylashgan shaxslarning hisobi joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining mas‘ul shaxslari tomonidan yuritiladi.

Joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining mas'ul shaxslari tomonidan ushbu talabning buzilishi O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga muvofiq javobgarlikka sabab bo'ladi.

MvaFRB, joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining mas'ul shaxslari hamda fuqarolar tomonidan avtomatlashtirilgan axborot tizimi orqali vaqtincha ro'yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar to'g'risidagi ma'lumotlar IIV MvaFRBBda umumlashtiriladi.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida chet el fuqarolarining quyidagi toifalari akkreditatsiya qilinadi:

a) xorijiy davlatlar diplomatik vakolatxonalari va konsullik muassasalarining boshliqlari va xodimlari, harbiy attashelar, diplomatik vakolatxonalar va konsullik muassasalarining ma'muriy-texnik va xizmat ko'rsatish xodimlari, ularning qaramog'idagi oila a'zolari, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lmagan va uning hududida doimiy yashamaydigan uy ishchilari;

b) xorijiy davlatlar ommaviy axborot vositalari vakillari va ularning oila a'zolari;

v) O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiyadan o'tgan xalqaro va hukumatlararo tashkilotlarning vakolatxonalari boshliqlari va xodimlari, shuningdek, ularning qaramog'idagi oila a'zolari;

g) O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiyadan o'tgan iqtisodiy, texnika hamkorlik va gumanitar yordam ko'rsatish bo'yicha xorijiy davlatlar hukumat tashkilotlarining boshliqlari va xodimlari, shuningdek, ularning qaramog'idagi oila a'zolari.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi tomonidan mazkur shaxslarga akkreditatsiya kartochkalari beriladi hamda bevosita ularning milliy pasportlariga akkreditatsiya haqida yozib qo'yiladi.

30 kungacha vaqtincha ro'yxatga olish uchun taklif qilgan (qabul qiladigan) shaxslar «E-mehmon» dasturi orqali turistik yig'imni (mehmonxona yig'imini) to'laydilar va unga quyidagi ma'lumotlarni kiritadilar:

chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar vaqtincha ro'yxatga olinadigan manzil va uy-joy mulkdori (mulkdorlari) to'g'risidagi ma'lumotlar (famiyasi, ismi, otasini ismi, tug'ilgan sanasi, ko'chmas mulkning kadastr raqami, telefon raqami);

chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar to'g'risidagi ma'lumotlar (famiyasi, ismi, otasini ismi (mavjud bo'lsa), tug'ilgan sanasi, kelishdan maqsadi, viza turi, berilgan sanasi va amal qilish muddati, milliy pasport yoki harakatlanish hujjatining seriya va raqami, berilgan sanasi va amal qilish muddati).

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni 30 kungacha va undan ortiq muddatga vaqtincha ro‘yxatga olish uchun taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslar hududiy MvaFRBga quyidagi hujjatlarni taqdim etadilar:

milliy pasport yoki harakatlanish hujjati;

kadastr hujjatlarining (kadastr pasporti, ko‘chmas mulk ob‘ektlariga bo‘lgan huquqlarning davlat reestridan ko‘chirma) asl nusxasi (nusxalari olinib, asli qaytariladi);

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) yozma arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo‘lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

agar chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar mehnat faoliyati bilan shug‘ullansa, qabul qiluvchi yuridik shaxsning Nizomning 1-ilovasiga muvofiq belgilangan shakldagi talabnomasi;

investitsiya loyihasini amalga oshirish haqidagi ma‘lumotlar - xorijiy investorlar, ular tomonidan chet el fuqarolari orasidan jalb etiladigan mutaxassislar va ularning oila a‘zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) uchun investitsiya loyihasi viloyat hududida amalga oshirilgan taqdirda;

«Faxriy fuqaro» maqomini berish to‘g‘risidagi guvohnoma - «Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar, shuningdek, ularning oila a‘zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) uchun.

30 kungacha vaqtincha ro‘yxatga olinganlik uchun turistik (mehmonxona) yig‘imi, 30 kundan ortiq vaqtincha ro‘yxatga olinganlik uchun esa «Davlat boji to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuniga muvofiq Davlat bojlari stavkalarida belgilangan miqdorda davlat boji undiriladi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning vaqtincha ro‘yxat muddatini uzaytirish uchun taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslar vaqtincha ro‘yxat muddati tugashidan oldin hududiy MvaFRBga yuqorida ko‘rsatib o‘tilgan hujjatlarni taqdim etgan holda murojaat qilishlari kerak.

«Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga, shuningdek, ularning oila a‘zolariga (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari)ga davlat boji undirilmasdan uch yil muddatgacha vaqtincha ro‘yxatga olish rasmiylashtiriladi va uzaytiriladi.

Vatandosh va uning oila a‘zolarini vaqtincha ro‘yxatga olish Vazirlar Mahkamasining «Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar va ularning oila a‘zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlariga) O‘zbekiston Respublikasiga ko‘p marotabali kirish vizalarini berish hamda ularni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risida» 2019 yildagi 17 apreldagi 326-son qaroriga muvofiq amalga oshiriladi.

MvaFRB hujjatlarni rasmiylashtirganidan keyin bir ish kuni mobaynida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni «E-mehmon» dasturi yordamida vaqtincha ro'yxatga olishni rasmiylashtiradi hamda taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarga Nizomning 2-ilovasiga muvofiq QR-CODE bilan himoyalangan qayd varag'ini (qayd varag'i) beradi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha ro'yxatga olishni rasmiylashtirish tartibi Nizomning 3-ilovasiga muvofiq sxema asosida amalga oshiriladi.

Xorijiy investorlarni, ular tomonidan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar orasidan jalb etiladigan mutaxassislarni va ularning oila a'zolarini (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlarini vaqtincha ro'yxatga olish xorijiy investorlar tomonidan ushbu hududda investitsiya loyihasi amalga oshirilgan hollarda, vizing amal qilish muddatiga (ular uchun xalqaro shartnomalar asosida vizasiz rejim o'rnatilgan xorijiy davlatlar fuqarolari uchun - doimiy yashash joyidan ro'yxatdan chiqishni talab etmasdan 1 yil muddatga) amalga oshiriladi. Ularni vaqtincha ro'yxatga olishda MvaFRB tomonidan Nizomning 2-ilovasiga muvofiq berilgan qayd varag'ining belgilangan bandiga «INVESTOR» so'zi yoziladi.

Mazkur toifadagi qayd varag'i chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga respublikaning boshqa hududlarida vaqtincha ro'yxatga olinmasdan bo'lish va yashash huquqini beradi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning vaqtincha ro'yxatga olinish muddati milliy pasport yoki harakatlanish hujjati va viza muddatidan ortiq bo'lmasligi lozim.

Qayd varag'i taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarning xohishiga ko'ra, davlat tili yoki rus va ingliz tilida rasmiylashtiriladi.

Quyidagilar vaqtincha ro'yxatga olinishga tenglashtiriladi:

a) safarlarning turoperator va turagent tomonidan ichki ishlar organlariga turistlarning milliy pasporti yoki harakatlanish hujjati ma'lumotlari, harakatlanish yo'nalishlarining sxemalari, sayohat qilish vaqtida to'xtash (tunash) joylari ko'rsatilgan ro'yxatlari «E-mehmon» dasturi yordamida elektron shaklda taqdim etilganda;

b) safarlar turoperator va turagent tomonidan aholi punktlaridan tashqarida tashkil etiladigan tur doirasida ekskursiya rahbari, gid va/yoki yo'riqchi-boshlovchi hamrohligida, bunday tur yoki uning bir qismi 10 kundan oshmagan holda amalga oshirilganda;

v) safarlar chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar tomonidan turoperator va turagentning avtoturini sotib olgan holda shaxsiy avtomobilda, mototsiklda, velosipedda, yayov yoki guruh tarkibida avtobusda amalga oshirilganda.

O'zbekiston Respublikasi hududida vaqtincha ro'yxatga olinmasdan, Nizomning 10-bandida ko'rsatilgan muddatdan ortiq vaqt davomida turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi

bo‘lmagan shaxslarning joylashtirish vositalari va davolash muassasalariga MvaFRBning tegishli ruxsatisiz joylashtirish va ularning hujjatlarini rasmiylashtirish taqiqlanadi.

O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish qoidalarini buzgan, shuningdek, boshqa qoidabuzarliklarga yo‘l qo‘ygan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar to‘g‘risida joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining ma‘muriyati, xususiy uy-joy egalari hududiy ichki ishlar organlariga darhol xabar berishlari shart.

Bunday shaxslarni joylashtirish vositalari va davolash muassasasida vaqtincha ro‘yxatga olish faqat ichki ishlar organlaridan ruxsat olingandan keyin amalga oshirilishi mumkin.

Joylashtirish vositalari va davolash muassasalarida, shuningdek, xususiy uy-joyda yashayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning bo‘lish muddatini uzaytirish qabul qiluvchi tashkilotlarning yozma talabnomalari yoxud taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarning yozma murojaatlari yoki viza rejimi qo‘llanilmaydigan, yoxud viza berishning soddalashtirilgan tartibi qo‘llaniladigan, uchinchi shaxslarning taklifisiz, ammo vizaning amal qilish muddati doirasida kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning o‘z yozma arizalari asosida amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasida vaqtincha ro‘yxatga olishni rasmiylashtirish chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar joylashtirish vositasiga yoki davolash muassasasiga kelgan paytda amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditasiya qilinmagan chet el fuqarolarining diplomatik pasportlari joylashtirish vositalarida va davolash muassasalarida Nizomga muvofiq vaqtincha ro‘yxatga olinishi lozim.

O‘zbekiston Respublikasidagi diplomatik korpusning belgilangan tartibda akkreditasiya qilingan, milliy pasport yoki akkreditasiya kartochkasi asosida joylashtirish vositalarida yashayotgan va davolash muassasasida bo‘lgan a‘zolari joylashtirish vositalarining va davolash muassasalarining hisobga olish daftarlari va kartochkalari bo‘yicha pasportlar va akkreditasiya kartochkalariga belgi qo‘ymasdan vaqtincha ro‘yxatga olinadilar.

“O‘zbekiston Respublikasi hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risida Nizom”ning 15, 16,17, 19, 20 va 22-bandlarida ko‘rsatilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida yoki MvaFRBda tegishli ravishda akkreditasiya yoki vizaning amal qilish muddati belgilangan tartibda uzaytirilgandan keyin joylashtirish vositalarida yoki davolash muassasalarida vaqtincha ro‘yxat muddati uzaytirib beriladi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga MvaFRB orqali viza uzaytirilgandan (stikerdagi berilgan sanadan) so‘ng taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslar uch ish kuni davomida hududiy MvaFRBga, bir ish kunidan kechiktirmay esa

joylashtirish vositalari yoki davolash muassasalariga vaqtincha ro'yxat muddatini uzaytirish uchun tegishli hujjatlar bilan murojaat qilishi lozim.

Vaqtincha ro'yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga davolash muassasalaridan Nizomning 4-ilovasiga muvofiq kartochka rasmiylashtirib beriladi.

Joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining mas'ul shaxslari kelganlar haqidagi ma'lumotni ular joylashgan vaqtda «E-mehmon» dasturiga kiritadilar.

Yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo'lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olishning yangi tartibi joriy etilishi.

Joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining belgilangan tartibda sertifikatsiz va «E-mehmon» dasturisiz faoliyat yuritishi taqiqlanadi.

Taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslar shu jumladan turoperator va turagentlar chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlarida nazarda tutilgan huquqlari va majburiyatlari o'z vaqtida tushuntirib berilishini ta'minlaydilar, shuningdek, ularni Nizomga muvofiq vaqtincha ro'yxatdan o'tishni, bo'lish muddatini uzaytirishni, respublika hududida harakatlanishini hamda o'zlariga belgilab berilgan bo'lish muddati tugagach, O'zbekiston Respublikasidan chiqib ketishini ta'minlash uchun javobgar bo'ladilar.

Bu shaxslar tomonidan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga uy-joy, transport vositalari berish yoxud boshqa xizmatlar ko'rsatish O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonun hujjatlari va Nizom qoidalari buzilishiga olib kelishi oldindan ma'lum bo'lgan hollarda, ushbu shaxslarning chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga uy-joy, transport vositalari berishiga yoki boshqa xizmatlar ko'rsatishiga yo'l qo'yilmaydi.

Hududiy ichki ishlar organlari joylashtirish vositalari va davolash muassasalari ma'muriyati, shuningdek, boshqa xususiy uy-joy egalari tomonidan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha ro'yxatga olish talablariga rioya etilishini nazorat qiladi.

Yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo'lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni respublikaning boshqa hududlarida vaqtincha ro'yxatga olishi doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxati bekor qilinmagan holda, kelgan joyi bo'yicha uch kundan olti oygacha bo'lgan muddatga amalga oshiriladi.

Investor sifatida doimiy yashashga ruxsatnoma olgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning boshqa hududlarda vaqtincha ro'yxatga olinishi talab etilmaydi.

Joylashtirish vositalari yoki davolash muassasalariga kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha ro'yxatga olish ular kelib joylashgandan keyin ushbu vositalar va muassasalarning ma'muriyati tomonidan yashash guvohnomasi yoki ID-karta yoxud harakatlanish hujjati asosida amalga oshiriladi.

Joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining mas'ul shaxslari kelganlar haqidagi axborotni ular joylashgan vaqtda «E-mehmon» dasturiga kiritadilar.

Yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo'lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar vaqtincha ro'yxatga olinish uchun boshqa hududga kelgan kundan boshlab uch ish kunida hududiy MvaFRBga murojaat qiladilar va quyidagi hujjatlarni taqdim etadilar:

yashash guvohnomasi yoki ID-karta yoxud harakatlanish hujjati;

tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnoma - 16 yoshga to'lmagan shaxslar uchun (agar fuqaro xorijda tug'ilgan bo'lsa);

kadastr hujjatlarining (kadastr pasporti, ko'chmas mulk ob'ektlariga bo'lgan huquqlarning davlat reestridan ko'chirma) asl nusxasi (nusxalari olinib, asli qaytariladi);

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) turar joy maydoni berish to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

agar chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs mehnat faoliyati bilan shug'ullansa, yuridik shaxsning Nizomning 5-ilovasiga muvofiq belgilangan shakldagi talabnomasi.

Vaqtincha ro'yxatga olinganlik uchun «Davlat boji to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga muvofiq Davlat bojlari stavkalarida belgilangan miqdorda davlat boji undiriladi.

MvaFRB hujjatlarni rasmiylashtirganidan keyin bir ish kuni mobaynida vaqtincha ro'yxatga oladi hamda Nizomning 6-ilovasiga muvofiq qayd varag'ini beradi.

Qayd varag'i taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarning xohishiga ko'ra, davlat tili yoki rus va ingliz tilida rasmiylashtiriladi.

Boshqa hududlarda joylashgan ta'lim muassasalariga o'qishga kelgan, yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo'lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha ro'yxatga olish MvaFRB tomonidan bir o'quv yili davriga amalga oshiriladi. Ular boshqa ta'lim muassasasiga o'qishga o'tgan, akademik ta'til olgan, ta'lim muassasasidan bo'shatilgan yoki vafot etgan hollarda, ushbu muassasalarning rahbarlari tegishli qaror qabul qilingan kunda vaqtincha ro'yxatga olgan MvaFRBni bundan xabardor qiladilar.

Ta'lim muassasasi rahbarlarining bildirishi asosida MvaFRB vaqtincha ro'yxatni bekor qiladi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha ro'yxatga olishni uzaytirish MvaFRB tomonidan ko'rib chiqiladi. Buning uchun (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslar vaqtincha ro'yxat muddati tugashidan oldin MvaFRBga Nizomning 38-bandida nazarda tutilgan hujjatlarni taqdim etadilar.

MvaFRB arizani qayd etgach, shuningdek, hujjatlarni belgilangan tartibda rasmiylashtirgach, bir ish kunida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga vaqtincha ro'yxatni uzaytiradi hamda Nizomning 5-ilovasiga muvofiq qayd varag'ini beradi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning chegara zonasiga va tashrif uchun yopiq bo'lgan joylarga kirishi hamda harakatlanishi faqat taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarning yozma murojaatlari asosida ichki ishlar organlarining ruxsati bilan amalga oshirilishi mumkin.

Qabul qiluvchi tashkilotlarning iltimosiga ko'ra, chet el fuqarolariga ko'p marta kirish va harakatlanish uchun ruxsatnomalar berilishi mumkin.

Chegara zonasiga va tashrif uchun yopiq bo'lgan joylarga kirish hamda harakatlanishga ruxsat berilmagan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ichki ishlar organlarining talabi bilan oldingi turar joylariga qaytishlari yoki boshqa punktga borishlari shart.

Tashqi ishlar vazirligi huzurida akkreditatsiya qilingan chet el fuqarolarining O'zbekiston Respublikasi hududida harakatlanish tartibi, agar O'zbekiston ishtirokchisi bo'lgan xalqaro kelishuvlarda boshqacha tartib nazarda tutilmagan bo'lsa, ikki tomonlama shartnomalar bilan va tenglik asosida belgilanadi.

MvaFRB chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar vaqtincha ro'yxatga olinganidan keyin shu kunning o'zida ularning ro'yxatini (elektron ko'rinishda) hududiy ichki ishlar organining huquqbuzarliklarning oldini olish bo'limiga yuboradi.

Ichki ishlar organi profilaktika (katta) inspektorlari o'zlari xizmat ko'rsatayotgan hududda vaqtincha yashovchi chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar tomonidan pasport-viza rejimiga rioya etilishini maxsus avtomatlashtirilgan elektron dasturdan foydalangan holda nazorat qilib boradilar.

MvaFRB tomonidan rasmiylashtirib berilgan amaldagi qayd varag'i yo'qotib qo'yilganda yoki yaroqsiz holga kelganda, chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs yoxud taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxs bir ish kunida hududiy MvaFRBga milliy pasport yoki harakatlanish xujjatini taqdim etgan holda erkin shaklda yozilgan ariza bilan murojaat qiladi.

MvaFRB arizani ko'rib chiqib, shu kunning o'zida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga yo'qotib qo'yilgan yoki yaroqsiz holga kelgan qayd varag'i o'rniga yangisini rasmiylashtirib beradi. Bunda davlat boji undirilmaydi.

Shaxsini tasdiqlovchi hujjati bo‘lmagan, belgilangan muddatda vaqtincha ro‘yxatga olinmagan, shuningdek, vaqtincha ro‘yxatga olingan manzilida yashamayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar haqida ularga yashash uchun turar joy maydoni bergan uy-joy mulkdori (mulkdorlari) bir ish kuni ichida hududiy MvaFRBni xabardor qilishi shart.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar vaqtincha yashash manzillarini respublikaning boshqa hududiga o‘zgartirsa, avvalgi manzillaridan chiqib ketganlaridan so‘ng uch ish kunidan kechikmay, hududiy MvaFRBga, joylashtirish vositalari yoki davolash muassasalariga vaqtincha ro‘yxatga olish uchun bevosita yoxud taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxs orqali murojaat etishlari lozim.

Respublikaning muayyan manzilida vaqtincha ro‘yxat asosida yashayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar O‘zbekiston Respublikasining boshqa manzilida uch kundan ortiq bo‘lish istagini bildirsalar, amaldagi vaqtincha ro‘yxat bekor qilinmasdan, bo‘lish muddatiga vaqtincha ro‘yxatga olinadilar. Buning uchun yangi manzildagi hududiy MvaFRBga Nizomning tegishliligi bo‘yicha 17 va 38-bandlarida belgilangan hujjatlar taqdim etiladi.

Bunda yangi manzildagi vaqtincha ro‘yxatga olinish muddati avvalgi vaqtincha ro‘yxatga olinish muddatidan oshmasligi lozim.

O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Turizmni rivojlantirish davlat qo‘mitasi, Sog‘liqni saqlash vazirligi va boshqa manfaatdor vazirlik va idoralar bilan hamkorlikda tasdiqlangan rejaga asosan respublika hududida joylashtirish vositalari va davolash muassasalari tomonidan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni qabul qilish qoidalariga rioya etishlari bo‘yicha monitoring va profilaktik tadbirlar o‘tkazib borilishini tashkil etadi va nazorat qiladi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar, shuningdek, taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarni Nizom talablariga rioya etishlari ichki ishlar organlari hamda Tashqi ishlar vazirligi o‘z vakolatlari doirasida joylardagi hokimiyat organlari va O‘zbekiston Respublikasining huquqni muhofaza qiluvchi organlari bilan hamkorlikda nazorat qiladi.

“O‘zbekiston Respublikasi hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risida Nizom” talablari buzilishida aybdor bo‘lgan shaxslar O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga muvofiq javobgar bo‘ladilar.

2-савол. O‘zbekiston hududida chet el fuqarolariva fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Doimiy propiska qilish hamda turgan joyi bo‘yicha hisobga olish tartibini isloh qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida» 2020 yil 22 apreldagi PF-5984-son Farmoniga muvofiq O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 28 sentyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni ro‘yxatga olish tartibini soddalashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 593-son qarori qabul qilindi. Qaror bilan “Chet el fuqarolariva fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni Qoraqalpog‘iston Respublikasida va viloyatlarda doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risida Nizom” tasdiqlandi.

Ushbu Nizom Qoraqalpog‘iston Respublikasida va viloyatlarda (Toshkent viloyatidan tashqari) boshqa davlatlardan kelgan va doimiy propiska qilinish huquqiga yega bo‘lgan shaxslar - chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar toifalari ro‘yxatiga muvofiq boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma berish hamda O‘zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibini belgilaydi.

Ushbu Nizom qoidalari qonun hujjatlariga muvofiq O‘zbekiston Respublikasiga sayyohlik va elektron viza bilan, 60 kungacha vizasiz kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga, xorijiy davlatlarning diplomatik vakolatxonalari, konsullik muassasalari, xalqaro tashkilotlarning vakolatxonalari xodimlariga va ularning oila a‘zolariga tatbiq etilmaydi.

Boshqa davlatlardan kelayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga viloyat hududida doimiy yashashga ruxsatnoma berish shuningdek, yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni viloyat hududida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish (doimiy ro‘yxat), ichki ishlar organlarining Migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalari (MvaFRB) tomonidan amalga oshiriladi.

Viloyatda doimiy ro‘yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar ro‘yxatga olingan joyida yashashlari lozim.

O‘zbekiston Respublikasida bo‘lib turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligiga rioya etishlari shart.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun hujjatlarni ko‘rib chiqqanlik va rasmiylashtirilganlik hamda doimiy ro‘yxatga olganlik uchun «Davlat boji to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuniga muvofiq Davlat bojlari stavkalarida belgilangan miqdorda davlat boji undiriladi.

Doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun hujjatlarni ko‘rib chiqqanlik va rasmiylashtirilganlik uchun davlat boji summasi quyidagi tartibda taqsimlanadi:

8 foizi - O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining byudjetdan tashqari jamg‘armasiga yo‘naltiriladi;

92 foizi - O‘zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti hisobiga o‘tkaziladi.

Doimiy ro‘yxatga olganlik uchun davlat boji summasi quyidagi tartibda taqsimlanadi:

10 foizi - O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining byudjetdan tashqari jamg‘armasiga yo‘naltiriladi;

90 foizi - O‘zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti hisobiga o‘tkaziladi.

«Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga, shuningdek, ularning oila a‘zolariga (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlariga) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun hujjatlarni ko‘rib chiqqanlik va rasmiylashtirilganlik hamda doimiy ro‘yxatga olganlik uchun davlat boji undirilmaydi.

Boshqa davlatlardan viloyatga kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga doimiy yashashga ruxsatnoma berish tartibi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning viloyat hududiga doimiy yashashga ruxsatnoma berish tartibi Nizomning 1-ilovasiga muvofiq sxema asosida amalga oshiriladi.

Viloyatda doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olingan (vaqtincha ro‘yxat) manzildagi MvaFRBga murojaat qiladi.

Qonun hujjatlariga muvofiq olingan uy-joyga ega bo‘lgan (Ro‘yxatning 1-bandi) chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- Nizomning 2-ilovasiga muvofiq shaklda ikki nusxada ariza-anketa;
- milliy pasport yoki harakatlanish hujjati;
- 35x45 mm. o‘lchamli ikkita fotosurat.

Ro‘yxatning 1-bandi asosida viloyatda doimiy yashashga ruxsatnoma berilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning qarindoshlari Ro‘yxatning 2 va 3-bandlari asosida hujjat topshirishi mumkin.

Qarindoshlar - o'zlarining to'g'ri shajara bo'yicha birinchi va ikkinchi darajadagi qarindoshlari bo'lgan, ya'ni ota-ona farzandlari, farzandlar ota-onalari, bobo va buvilar nevaralari, nevaralar bobo va buvilari doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga (Ro'yxatning 2-bandiga mansub bo'lgan) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);
- tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma (agar fuqaro xorijda tug'ilgan bo'lsa, nusxasi olinib, asli qaytariladi).

Er (xotin) xotini (eri) doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga, basharti kamida besh yil birgalikda yashayotgan (Ro'yxatning 3-bandi) chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);
- nikoh tuzilganligi haqida guvohnoma (agar nikoh xorijda tuzilgan bo'lsa, nusxasi olinib, asli qaytariladi).

Vasiylik va homiylikdagi hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs o'z vasiysi (homiysi), tutingan ota-onasi doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga (Ro'yxatning 4-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);
- vasiylik yoki homiylikni hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) tasdiqlovchi hujjatlar (nusxalari olinib, asli qaytariladi).

Ro'yxatning 4-bandiga asosan doimiy yashashga ruxsatnoma olgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs boshqa davlatlardan kelgan yoxud O'zbekiston Respublikasining boshqa hududida istiqomat qiladigan chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxs bilan nikohdan o'tsa, uning turmush o'rtog'ining viloyatda doimiy ro'yxatga olinishi Ro'yxatning 3-bandiga muvofiq ko'rib chiqiladi.

Ota-onalari bo'lmagan voyaga yetmagan tug'ishgan aka-ukalar va opa-singillar, shuningdek, mehnatga qobiliyatsiz bo'lgan hamda o'z oilasi bo'lmagan voyaga yetgan tug'ishgan aka-uka va opa-singillar - o'zlarining tug'ishgan aka-uka yoki opa-singillari doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga (Ro'yxatning 5-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish

uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagilarni taqdim etadi:**

- tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma (agar fuqaro xorijda tug'ilgan bo'lsa, nusxasi olinib, asli qaytariladi);

- ota-onasining o'limi haqidagi guvohnoma (agar o'lim xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa, nusxasi olinib, asli qaytariladi).

Davlat hokimiyati va boshqaruvi organlariga, xo'jalik birlashmalariga, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlariga ishga taklif etiladigan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lgan yuqori malakali mutaxassislar, tor ixtisosdagi mutaxassislar tegishli organ yoki tashkilot rahbarining iltimosnomasiga ko'ra, shuningdek, ularning oila a'zolari (eri, xotini va o'z oilasi bo'lmagan farzandlari) (Ro'yxatning 6-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa, nusxalari olinib, asli qaytariladi);

- tegishli davlat hokimiyati va boshqaruvi organi, xo'jalik birlashmasi, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkiloti rahbarining Nizomning 3-ilovasiga muvofiq pochta yoki feld'egerlik xizmati orqali yuboriladigan iltimosnomasi.

Xodimlarni viloyatda doimiy yashashga ruxsatnoma olish yuzasidan iltimosnoma kiritishi mumkin bo'lgan davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari, xo'jalik birlashmalari, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlari ro'yxati O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

O'zbekiston Respublikasi hududida tug'ilgan yoki ilgari doimiy ro'yxatga olingan chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxs (Ro'yxatning 7-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasini (roziligini) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganida, notarial tasdiqlangan arizasini (roziligini) taqdim etadi.

Vatandosh va uning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) (Ro'yxatning 8-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa) (nusxalari olinib, asli qaytariladi).

Xorijiy investor va uning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) (Ro'yxatning 9-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa, nusxalari olinib, asli qaytariladi);

- kiritilgan investitsiyalar haqidagi quyidagi ma'lumotnomalardan biri:

a) xo'jalik jamiyatlarining sotib olingan aksiyalari miqdori to'g'risida «Qimmatli qog'ozlar markaziy depozitariysi» davlat korxonasi tomonidan berilgan ma'lumotnoma;

b) xo'jalik jamiyatlarining sotib olingan ulushlari miqdori, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi hududida xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar tashkil etilganligi to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligi yoki uning hududiy boshqarmalari tomonidan berilgan ma'lumotnoma.

«Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs va uning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) (Ro'yxatning 10-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa, nusxalari olinib, asli qaytariladi);

- «Faxriy fuqaro» maqomini berish to'g'risidagi guvohnoma.

O'zbekiston Respublikasiga «O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni kuchga kirganidan keyin (1992 yil 28 iyul) kelgan hamda respublika hududida uzoq vaqtdan beri sobiq SSSR pasporti bilan yashayotgan yoki uni yo'qotib qo'ygan, shuningdek, hujjatlarga ega bo'lmagan (tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnoma bundan mustasno) va Ro'yxatga kirmagan shaxs shaxsini tasdiqlovchi hujjat olish uchun yashash joyidagi MvaFRBga **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- sobiq SSSR pasporti yoki tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma, ushbu hujjatlar bo'lmaganda, harbiy guvohnoma yoki shaxsni tasdiqlovchi boshqa hujjat;

- O'zbekiston Respublikasida ta'lim olganligi yoki mehnat qilganligini tasdiqlovchi tegishli hujjatlar va ma'lumotnomalar (agar mavjud bo'lsa);

- 35x45 mm o'lchamli to'rtta fotosurat.

Nizomning 19-bandida ko'rsatilgan hujjatlar taqdim etilgan kundan so'ng bir ish kunida MvaFRB tomonidan ariza topshirgan shaxsga Nizomning 4-ilovaga muvofiq shaklda bir yil muddatga ma'lumotnoma beriladi.

Mazkur ma'lumotnoma amal qilish muddati mobaynida egasining shaxsini tasdiqlovchi hujjat hisoblanib, respublika hududida harakatlanish, vaqtincha yashash, fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish organlarida (FHDYo organlari) hujjatni rasmiylashtirish, qonuniy mehnat faoliyati bilan shug'ullanish, ta'lim muassasalarida tahsil olish uchun asos bo'ladi.

Nizomning 20-bandida ko'rsatib o'tilgan shaxs O'zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasini (roziligini) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganida, notarial tasdiqlangan arizasini (roziligini) taqdim etadi.

Ro'yxatga kirmagan shaxsga yashash guvohnomasi yoki ID-karta, agar ular xorijga doimiy yashashga ketish istagini bildirsa, harakatlanish hujjati rasmiylashtirib beriladi.

Hujjatlar qabul qilib olinganidan keyin MvaFRB rahbari o'z rezolyusiyasida ariza beruvchini Ro'yxatning qaysi bandiga asosan doimiy yashashga ruxsatnoma olish mumkinligini ko'rsatadi, ikki hafta ichida ularni rasmiylashtiradi, ariza beruvchining shaxsiga oid ma'lumotlarni bazadan tekshiradi. Ro'yxatning 9-bandiga bandiga mansub chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs murojaat qilganda, kiritilgan investitsiyalar haqidagi ma'lumotlarni tekshiradi.

IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasidan ariza beruvchiga doir ma'lumotlarni so'rab oladi hamda hujjatlarni Qoraqalpog'iston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish boshqarmasiga (QR IIV MvaFRB) yoki viloyat ichki ishlar boshqarmasining MvaFRBga (IIB MvaFRB) yuboradi, ular taqdim etilgan hujjatlarni uch ish kuni ichida tekshiradi va materiallarni tegishli vakolatli organga yuboradi.

QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRB tegishli vakolatli organning ijobiy xulosasi olingan kundan boshlab o'n kun muddatda xulosa tayyorlaydi va tegishli hujjatlarni O'zbekiston Respublikasi IIV Migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasiga (IIV MvaFRBB) yakuniy xulosa qabul qilish uchun yuboradi, Ro'yxatning 9-bandida nazarda tutilgan holatlar bundan mustasno.

IIV MvaFRBB ushbu masalani hal qilish chog'ida tegishli vakolatli organning fikrini so'raydi. Zarur hollarda esa ariza beruvchining shaxsini, boshqa davlat fuqaroligiga mansubligini aniqlash maqsadida xalqaro shartnoma mavjud bo'lgan xorijiy davlatning vakolatli organiga

so'rovnoma yuborishi mumkin. Xalqaro shartnoma mavjud bo'lmagan taqdirda, so'rovnoma IIV tomonidan O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi orqali yuboriladi.

IIV MvaFRBB tegishli hujjatlar kelib tushgan (so'rovnomaga javob olingan) kundan boshlab bir oy muddat ichida xulosa chiqaradi hamda ushbu xulosa O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar vazirining o'rinbosari tomonidan tasdiqlanadi. IIV MvaFRBB xulosaga doir materiallarni tasdiqlangandan so'ng uch ish kuni ichida QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRBga yuboradi.

IIVning ijobiy xulosasi olingach, QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRB ikki ish kunida hujjatlarni tegishli MvaFRBga chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga doimiy yashashga ruxsatnomani rasmiylashtirish uchun yuboradi.

Ro'yxatning 9-bandi bo'yicha hujjat topshirgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga nisbatan tegishli vakolatli organning ijobiy javobi olingan taqdirda QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRB o'n kun muddatda IIV MvaFRBB bilan kelishmasdan xulosa chiqaradi.

QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRBning ijobiy xulosasi boshqa davlatlardan viloyatga kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga belgilangan tartibda doimiy yashashga ruxsatnomani rasmiylashtirish va berish uchun asos hisoblanadi.

MvaFRB QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRBdan hujjatlarni qabul qilib olgach, uch ish kunida doimiy yashashga ruxsatnoma berilganligi to'g'risida ariza beruvchini xabardor qiladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs doimiy yashashga ruxsatnomani rasmiylashtirish uchun MvaFRBga milliy pasport yoki harakatlanish hujjati yoxud Nizomning 4-ilovasiga muvofiq ma'lumotnomani taqdim etadi.

MvaFRB chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga ID-karta rasmiylashtirib bergach, shu kunning o'zida Nizomning 5-ilovasiga muvofiq doimiy ro'yxatga olishni rasmiylashtirish yuzasidan elektron so'rovnoma shakllantiriladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning so'roviga ko'ra, Nizomning 6-ilovasiga muvofiq QR-CODE bilan himoyalangan qayd varag'i (qayd varag'i) taqdim etiladi.

Ro'yxatning 9-bandi bo'yicha doimiy ro'yxatga olingan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga Nizomning 7-ilovasiga muvofiq qayd varag'i rasmiylashtirib beriladi. Mazkur qayd varag'iga ega chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga respublikaning boshqa hududlarida vaqtincha ro'yxatga olinmasdan bo'lish va yashash huquqini beradi.

Bir vaqtning o'zida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalari tushuntiriladi hamda bu haqida undan Nizomning 8-ilovasiga muvofiq tilxat olinadi.

Viloyatda doimiy ro'yxatga olingan fuqaroligi bo'lmagan shaxs boshqa davlatga doimiy yashashga ketayotganligi munosabati bilan doimiy ro'yxati bekor qilingandan so'ng bir yil ichida respublikadan chiqib ketmasa, ya'ni O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasini kesib o'tmagan taqdirda, oldingi yashagan joyi bo'yicha yoki viloyatning boshqa hududiga tegishli MvaFRB tomonidan doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtiriladi.

Buning uchun ushbu fuqaroligi bo'lmagan shaxs MvaFRBga respublikadan chiqib ketmaganligi sababini to'liq ko'rsatgan holda ariza bilan murojaat qiladi.

Arizaga quyidagi hujjatlar ilova qilinadi:

harakatlanish hujjati;

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) turar joy maydoni berish to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi), agar shaxsan o'zi berish imkoni mavjud bo'lmasa.

MvaFRB ariza bergan fuqaroligi bo'lmagan shaxs to'g'risidagi ma'lumotlarni olish uchun Nizomning 30-bandida ko'rsatilgan hujjatlar olingandan so'ng bir kunda IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasiga so'rovnomaga yuboradi. IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasidan javob olingandan so'ng uch ish kunida hududiy ichki ishlar organi rahbariyati tomonidan tasdiqlanadigan xulosa asosida belgilangan tartibda fuqaroligi bo'lmagan shaxsga doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtirib beriladi.

Doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtirilgan chet el fuqarosi va u bilan birga doimiy ro'yxatga olingan 16 yoshga to'lmagan farzandlarining milliy pasportiga Nizomning 9-ilovasiga muvofiq shtamp qo'yiladi.

ID-kartani berish, uni almashtirish tartibi O'zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning identifikasiyalash ID-kartasi to'g'risidagi nizomga muvofiq amalga oshiriladi.

IIV tomonidan ijobiy xulosa qabul qilingan va ayni paytda uy-joy mulkdori tomonidan yozma rad javobi berilgan taqdirda, shuningdek, ariza beruvchi yoki uy-joy mulkdori xabardor qilingan kundan boshlab **olti oy muddat ichida** ariza beruvchi doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtirish uchun murojaat qilmasa, MvaFRB xulosani ijro qilish imkoniyati yo'qligini yozma ravishda ma'lum qilgan holda, uch ish kunida ariza beruvchining shaxsiy yig'ma ish jildini QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRB orqali IIV MvaFRBBga yuboradi.

IIV MvaFRBB olingan hujjatlarni o'rganib chiqib, O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar vaziri o'rinbosari tomonidan tasdiqlanadigan xulosa bilan avvalgi ijobiy xulosani bekor qiladi. Xulosa ariza beruvchining shaxsiy yig'ma ish jildiga birlashtirilgan holda, ijro uchun tegishligi bo'yicha QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRB orqali MvaFRBga qaytarib yuboriladi.

Viloyatga boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma berishni rad etish to‘g‘risidagi qaror tegishincha QR IIV va IIB yoxud IIV tomonidan qabul qilinishi mumkin.

Viloyatga boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnomani berish rad etilgan taqdirda, hujjatlar uch ish kunida MvaFRBga qaytariladi, MvaFRB esa bir sutka ichida ushbu qarorni ariza beruvchiga yetkazadi.

Doimiy yashashga ruxsatnoma berish quyidagi hollarda rad etiladi:

davlat xavfsizligi yoki jamoat tartibini muhofaza qilishni ta‘minlash manfaatlari yo‘lida; shaxs terroristik, ekstremistik, jinoiy va boshqa taqiqlangan tashkilotlarga daxldor bo‘lsa; shaxs o‘zi va yaqin qarindoshlari haqida bila turib yolg‘on ma‘lumotlar bersa yoki qalbaki hujjatlarni taqdim etsa;

hujjatlarni ko‘rib chiqish bosqichida doimiy yashashga ruxsatnoma olishga uy-joy mulkdori tomonidan rad javobi berilsa.

Respublikaning boshqa hududlarida doimiy yashovchi chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni viloyatda doimiy ro‘yxatga olish tartibining o‘ziga xos xususiyatlari.

Vazirlar Mahkamasining 2023 yil 7 yanvardagi “Xorijiy davlatlar fuqarolariga O‘zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasini olish huquqini berish bilan bog‘liq qonunchilik takomillashtirilishi munosabati bilan Vazirlar Mahkamasining «O‘zbekiston Respublikasida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni ro‘yxatga olish tartibini soddalashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida» 2020 yil 28 sentyabrdagi 593-son qaroriga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish haqida”gi 7-son qarori qabul qilindi.

Hujjat bilan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar uchun yashash uchun guvohnomalarni olish tartibini soddalashtirish va arizalarni onlayn-tizim orqali ko‘rib chiqishni nazarda tutuvchi o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritilmoqda.

Shuningdek boshqa davlatlardan:

Qoraqalpog‘iston Respublikasida va viloyatlarda doimiy yashashga ruxsatnoma berish haqida arizani ko‘rib chiqish 98 kundan 68 kunga, ko‘rib chiqish bosqichlari esa 10 tadan 8 taga qisqarmoqda;

Toshkent shahri va Toshkent viloyatiga kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga doimiy yashash uchun ruxsatnoma berish haqidagi arizani ko‘rib chiqish muddati 128 kundan 68 kunga, ko‘rib chiqish bosqichlari esa 11 tadan 8 taga qisqarmoqda.

Doimiy ro'yxatdan o'tish uchun chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs vaqtincha ro'yxat joyidagi MvaFRBga murojaat qilib, quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

Nizomning 10-ilovasiga muvofiq shaklda ariza;
yashash guvohnomasi yoki ID-karta.

MvaFRB bir ish kunida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs doimiy ro'yxatga olingan manzildagi MvaFRBga elektron tizim orqali shaxsiy yig'ma ish jildini yuborish to'g'risida so'rovnoma yuboradi.

MvaFRB so'rovnomani olgach, bir ish kunida ariza beruvchining shaxsiy yig'ma ish jildini tegishli MvaFRBga jo'natadi.

MvaFRB yig'ma ish jildini olgach, bu haqida bir ish kunida ariza beruvchini xabardor qiladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs xabarni olgach, uch ish kunida MvaFRBga Nizomning 37-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- voyaga yetmaganlar uchun tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma (agar fuqaro xorijda tug'ilgan bo'lsa, nusxasi olinib, asli qaytariladi).

MvaFRB bir ish kuni mobaynida taqdim etilgan hujjatlarning to'liqligi va haqiqiyliги tekshirilib Nizomning 5-ilovasiga muvofiq doimiy ro'yxatga olishni rasmiylashtirish yuzasidan elektron so'rovnoma shakllantiriladi.

Fuqaroning so'roviga ko'ra, doimiy ro'yxatga olish rasmiylashtirilganidan so'ng tegishli Nizomning 7 va 8-ilovalariga muvofiq qayd varag'i taqdim etiladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning viloyat hududida shahar-tumanlararo doimiy ro'yxatga olish belgilangan tartibga muvofiq amalga oshiriladi.

Voyaga yetmaganlar doimiy ro'yxatga olingan, biroq Manzil tizimiga kiritilmagan hollarda, avvalgi yashash joyidagi MvaFRB tomonidan Manzil tizimiga kiritiladi.

Ro'yxatning 2-bandi asosida doimiy ro'yxatga olinayotgan voyaga yetmaganlar avvalgi yashash joyi bo'yicha MvaFRBning doimiy ro'yxatga olinmaganligi to'g'risidagi elektron ma'lumotnomasi asosida ro'yxatga olinadi.

Tarbiyalash, davolash va boshqa muassasalardagi yetim bolalar, ota-onalarining qarovsiz qolgan bolalar, shuningdek, qariyalar uylaridagi shaxslar ko'rsatib o'tilgan muassasalar tomonidan berilgan turar joy maydoniga doimiy ro'yxatga olinadi.

Viloyat hududida doimiy yashovchi chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy yashashga ruxsatnomasi va doimiy ro'yxatini bekor qilishda unga qaratiladigan jihatlar.

O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashaydigan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy yashashga ruxsatnomasi quyidagi hollarda MvaFRB tomonidan bekor qilinadi:

qonun hujjatlarida belgilangan tartibda xorijga doimiy yashashga ketganida;

chet el fuqarosi O'zbekiston Respublikasidan tashqariga vaqtincha chiqqanda, agar u uch yildan ortiq vaqt mobaynida uzrli sabablarsiz O'zbekistondagi doimiy yashash manziliga qaytmasa;

O'zbekiston Respublikasi hududidan vaqtincha xorijga chiqqan fuqaroligi bo'lmagan shaxs harakatlanish hujjatining amal qilish muddati tamom bo'lgunga qadar uzrli sabablarsiz O'zbekistondagi doimiy yashash manziliga qaytmasa yoki xorijda uni almashtirmasa yoxud uzrli sabablarsiz uni almashtirishni rad etsa;

chet el fuqarosi milliy pasportini amal qilish muddati tugagandan so'ng olti oy davomida uni almashtirmasa yoki o'z davlati fuqaroligidan chiqqanligi to'g'risida ma'lumotnoma taqdim etmasa;

davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari, xo'jalik birlashmalari, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlari rahbarlari iltimosnomasiga binoan doimiy yashashga ruxsatnoma olgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ushbu organ va tashkilotlarning bildirishnomasi asosida;

bekor qilish to'g'risida shaxsan murojaat qilsa yoxud notarial tasdiqlangan ishonchnoma bo'yicha boshqa shaxs murojaat qilsa yoki chet eldagi tegishli organlarning so'roviga asosan;

agar shaxs yashash guvohnomasi yoki ID-kartani olayotganda yoki uni uzaytirish va almashtirishda, o'zi va qarindoshlari haqida yolg'on ma'lumot berganida, kerakli hujjatlarni taqdim etmaganida yoki qalbaki, sohta hujjatlarni taqdim etganida;

O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuborilganida;

sudning doimiy yashash ruxsatnomasini bekor qilish, bedarak yo'qolgan deb topish haqidagi qaroriga asosan;

vafot etganda - FHDYo organining o'lim haqida guvohnoma yoki ma'lumotnomasi asosida.

Yashash guvohnomasi yoki ID-karta chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini qabul qilganda bekor qilinadi.

O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini qabul qilgan chet el fuqarosining yashash guvohnomasi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning ID-kartasi ushbu shaxs doimiy ro'yxatga olingan MvaFRBga topshiriladi.

Nizomning 14-bandi asosida doimiy yashashga ruxsatnoma olgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy yashashga ruxsatnomasi tegishli davlat hokimiyati va boshqaruvi organi, xo'jalik birlashmasi, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlari rahbarining MvaFRBga taqdim etilgan bildirishnomasi asosida bekor qilinadi.

Agar chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy ro'yxatga olinishi uchun boshqa asoslar mavjud bo'lmasa, MvaFRB uch ish kuni mobaynida doimiy yashashga ruxsatnomani bekor qilish uchun shaxsiy yig'ma ish jildini IIV MvaFRB va IIB MvaFRB orqali IIV MvaFRBBga yuboradi hamda bu haqda chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxsni ogohlantiradi.

IIV MvaFRBB olingan hujjatlarni o'rganib chiqib, ichki ishlar vaziri o'rinbosari tomonidan tasdiqlanadigan qaror bilan avvalgi ijobiy qarorni bekor qiladi. Qaror shaxsiy yig'ma ish jildiga birlashtirilgan holda, ijro uchun tegishlilik bo'yicha IIV MvaFRB va IIB MvaFRB orqali MvaFRBga qaytarib yuboriladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs Nizomning 49-bandiga muvofiq viloyatda doimiy yashashga ruxsatnoma bekor qilinishidan bosh tortgan taqdirda, uni O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuborish masalasi Vazirlar Mahkamasining 1996 yil 21 noyabrdagi 408-son qarori bilan tasdiqlangan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lishi qoidalariga muvofiq amalga oshiriladi.

Ushbu shaxslarning O'zbekiston Respublikasida qolishi uchun quyidagi holatlar asos bo'lishi mumkin:

ro'yxati O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlangan respublika hududida joylashgan boshqa davlat hokimiyati yoki boshqaruvi organiga, xo'jalik birlashmasiga, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotiga ishga o'tishi;

qonun hujjatlariga muvofiq viloyatda xususiy mulk qilib olingan uy-joyga ega bo'lishi;

viloyatda doimiy ro'yxatdan o'tgan turmush o'rtog'i bilan kamida besh yildan buyon birga yashayotgan bo'lsa.

O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashaydigan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy ro'yxatga olinganligi quyidagi hollarda MvaFRB tomonidan bekor qilinadi:

O'zbekiston Respublikasi hududida bir manzildan boshqa manzilga doimiy ro'yxatga olinganda;

chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxs doimiy ro'yxatga olingan uy-joy mulkdorning arizasiga ko'ra - O'zbekiston Respublikasi Uy-joy kodeksida belgilangan bir kishi uchun turar-joy maydonining ijtimoiy normasi to'g'risidagi qoidalari asosida

mulkdor o'zgarganda, uning arizasi va uy-joyga egalik qilishni tasdiqlovchi hujjatlar asosida;

sudning chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning uy-joydan foydalanish huquqini yo'qotgan, bedarak yo'qolgan deb topish va ko'chirish haqidagi qarori asosida;

sohta hujjatlar yoki haqiqatga muvofiq bo'lmagan hujjatlar asosida doimiy ro'yxatga olinganligi aniqlanganda - sudning qonuniy kuchga kirgan ayblov hukmi asosida;

umrbod ozodlikdan mahrum qilinganda - sudning qonuniy kuchga kirgan ayblov hukmi asosida;

bekor qilish to'g'risida notarial tasdiqlangan ishonchnoma bo'yicha boshqa shaxs murojaat qilsa.

Viloyat hududida doimiy yashayotgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs xorijiy davlatga ro'yxatdan chiqish uchun doimiy ro'yxatga olingan joyidagi MvaFRBga **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- Nizomning 11-ilovasiga muvofiq shakl bo'yicha ariza;
- yashash guvoohnoma yoki ID-karta;
- fuqaroligi bo'lmagan shaxsning amaldagi harakatlanish hujjati.

Harakatlanish hujjatini olish uchun fuqaroligi bo'lmagan shaxs MvaFRBga Nizomning 12-ilovasiga (16 yoshga to'lmaganlar uchun Nizomning 13-ilovasiga) muvofiq shakl bo'yicha ariza bilan murojaat qiladi.

Viloyat hududida doimiy yashovchi fuqaroligi bo'lmagan shaxsga xorijiy davlatga ketish uchun hujjatni rasmiylashtirish tartibi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasida pasport tizimini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida» 2011 yil 5 yanvardagi PF-4262-son Farmoni bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi bo'lmagan shaxslarining biometrik harakatlanish hujjati to'g'risidagi nizomga muvofiq amalga oshiriladi.

MvaFRB xorijiy davlatga ketish uchun ariza bergan chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxs to'g'risidagi ma'lumotlarni tekshirish uchun bir ish kunida IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasiga so'rovnoma yuboradi.

MvaFRB bir vaqtning o'zida xorijga ketayotgan fuqaroligi bo'lmagan shaxs (faqat 18 yoshdan kattalar) to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z fikrini bildirish uchun elektron tizim orqali vakolatli organga yuboradi.

IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasidan hamda vakolatli organdan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsni xorijiy davlatga ro'yxatdan chiqish uchun to'sqinlik qiluvchi ma'lumotlar yo'qligi to'g'risida ma'lumotnoma kelib tushgandan so'ng MvaFRB bir ish kunida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga xabarnoma yuboradi.

Xabarnoma olgandan so'ng chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs MvaFRBga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

yashash guvohnoma yoki ID -karta;
milliy pasport.

MvaFRB bir ish kunida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsni yashash guvohnomasi yoki ID-kartani olib qo'yadi va ro'yxatga olinganligini hamda chet el fuqarosining milliy pasportidagi majud shtampni Nizomning 9-ilovasiga muvofiq bekor qiladi.

Chet el fuqarosini xorijiy davlatga ro'yxatdan chiqarish uchun hujjatlarni ko'rib chiqish muddati 7 ish kunidan, fuqaroligi bo'lmagan shaxsni hujjatlarni ko'rib chiqish muddati 15 ish kunidan oshmasligi lozim.

Xorijga doimiy yashashga ketayotgan fuqaroligi bo'lmagan shaxsning harakatlanish hujjatiga Nizomning 14-ilovasiga muvofiq shtamp qo'yiladi.

Fuqaroligi bo'lmagan shaxs harakatlanish hujjatini olganidan so'ng viza olish uchun tegishli davlatlarning diplomatik va konsullik vakolatxonalariga murojaat qiladi.

Viloyatda doimiy ro'yxatga olingan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs boshqa davlatga doimiy yashashga ketayotganligi sababli ro'yxati bekor qilinganda, uning murojaati bo'yicha tegishli MvaFRB tomonidan belgilangan tartibda ular respublika tashqarisiga chiqib ketgunga qadar vaqtincha ro'yxatga olinishi mumkin.

Doimiy yashovchi chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning xorijiy davlatga ro'yxatdan chiqarish bo'yicha notarial tasdiqlangan ishonchnomasi asosida boshqa shaxs murojaat qilsa yoki chet eldagi tegishli organlarning so'rovi kelsa MvaFRB uch ish kunida yashash guvohnomasi yoki ID-kartani olib qolib ro'yxatni bekor qiladi hamda bir ish kunida ishonchli shaxsga ma'lumotnoma rasmiylashtirib beradi yoki so'rovnoma ijrochisiga javob xati yuboradi.

Haqiqiy bo'lmagan yashash guvohnomasi yoki ID-karta bilan boshqa manzilga ro'yxatga olish taqiqlanadi.

Xorijda bo'lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni doimiy ro'yxatini bekor qilish bundan mustasno.

Ro'yxatdan chiqarilganda hamda yashash guvohnoma yoki ID-karta va doimiy ro'yxat bekor qilinganda MvaFRB uch kun muddatda «manzil» tizimiga ro'yxatdan chiqarilganligi holati yuzasidan ma'lumotlarni kiritadi.

Tug‘ilganligi, nikohi xorijiy davlatda qayd etilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs O‘zbekiston Respublikasining konsullik legallashtirish qonunchiligi talablari asosida qonunlashtirilgan yoki Xorijiy rasmiy hujjatlarni legallashtirish talabini bekor qiluvchi Konvensiya (Gaaga, 1961 yil 5 oktyabr) talablariga muvofiq apostil belgisi qo‘yilgan tug‘ilganligi, nikoh tuzilganligi to‘g‘risidagi guvohnomani taqdim etadi.

«Fuqarolik, oilaviy va jinoiy ishlar bo‘yicha huquqiy yordam va huquqiy munosabatlar to‘g‘risida»gi Konvensiyaga (Minsk, 1993 yil 22 yanvar) hamda «Fuqarolik, oilaviy va jinoiy ishlar bo‘yicha huquqiy yordam va huquqiy munosabatlar to‘g‘risida»gi Konvensiyaga (Kishinev, 2002 yil 7 oktyabr) a‘zo davlatlarda tug‘ilganligi, nikohi qayd etilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs tomonidan ushbu davlatlar qonunchiligi talablari asosida tasdiqlangan tug‘ilganlik, nikoh tuzilganligi to‘g‘risida guvohnoma taqdim etilishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi bilan rasmiy hujjatlarni legallashtirish talabini bekor qiluvchi ikki tomonlama xalqaro shartnoma tuzilgan davlatlar hududida tug‘ilganligi, nikohi qayd etilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs tomonidan taqdim etiladigan tug‘ilganlik, nikoh tuzilganligi to‘g‘risidagi guvohnomaga konsullik qonunlashtirilishi yoki apostil belgisini qo‘yish talab etilmaydi.

Xorijga vaqtincha chiqqan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs, xorijda bo‘lgan vaqtda yashash guvohnomasi yoki ID-kartani amal qilish muddati tugasa yoxud familiyasi, ismi, otasining ismi, tug‘ilgan sanasi o‘zgargan bo‘lsa, shuningdek, chet el fuqaroligidan chiqqan yoki qabul qilgan hamda tegishli yoshga etgan bo‘lsa, O‘zbekiston Respublikasi hududiga qaytib kelganidan so‘ng uch ish kunidan kechiktirmay tegishli hujjatlar bilan doimiy ro‘yxatga olingan joyidagi MvaFRBga murojaat qilishi lozim.

O‘zbekiston Respublikasi hududida tug‘ilgan bola FHDYo organlari tomonidan unga tug‘ilganlik to‘g‘risida guvohnoma rasmiylashtirilayotganda, otasi yoki onasining doimiy ro‘yxatga olingan manziliga idoralararo avtomatlashtirilgan tizim orqali ma‘lumotlarni kiritish yo‘li bilan doimiy ro‘yxatga olinadi.

16 yoshga to‘lmagan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs ota-onasi yoki vasiysining (homiysining) doimiy (vaqtincha) ro‘yxatga olingan manziliga doimiy (vaqtincha) ro‘yxatga olinishi shart.

O‘zbekiston Respublikasida tug‘ilganlik, nikoh tuzilganligi yoki ajrashganligi, o‘lim to‘g‘risidagi guvohnomalar «FHDYoning yagona elektron arxivi» axborot tizimi orqali olinadi.

Yashash guvohnomasi yoki ID-karta almashtirilganda, doimiy ro‘yxatga olinganlik to‘g‘risidagi ma‘lumotlar Manzil tizimda mas‘ul xodim tomonidan yangilanadi.

Mulkdor o‘z oila a‘zolarini va boshqa shaxslarni doimiy ro‘yxatdan o‘tkazish huquqiga ega.

Quyidagi chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni doimiy ro'yxatga olishda, O'zbekiston Respublikasi Uy-joy kodeksida belgilangan bir kishi uchun turar joy maydonining ijtimoiy normasi to'g'risidagi qoidalari qo'llanilmaydi:

er-xotin - bir-birining doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga;

ota-onalar, farzandlar - bir-birining doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga;

bobo-buvi, nevaralar - bir-birining doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga;

vasiylikdagi (homiylidagi) hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) shaxslar - vasiy (homiyl), tutingan ota yoki ona doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga;

balog'atga yetmagan, ota-onasi bo'lmagan tug'ishgan aka-ukalar, opa-singillar, shuningdek, mehnatga layoqatsiz tug'ishgan aka-ukalar, opa-singillar, agar ularning o'z oilalari bo'lmasa, yoshidan qat'i nazar, akasi, ukasi, opasi, singlisining ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga;

doimiy ro'yxatga olingan tug'ishgan aka-ukalar, opa-singillar - bir-birining doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga;

ilgari mazkur aholi punktida yashagan, mehnat shartnomasi bilan ishlash uchun vaqtincha boshqa joyga ketgan shaxslar, shuningdek, amaldagi qonunchilikka muvofiq vaqtincha boshqa joyga ketganda, uy-joydan foydalanish huquqi saqlanib qoladigan fuqarolar - oldingi istiqomat joyiga yoki qarindoshlarining uy-joy maydoniga;

ozodlikdan mahrum etish joylaridan ozod qilingan shaxslar - oldingi istiqomat joyiga, o'z oila a'zolarining, qarindoshlari yoki hukm qilingunga qadar yashab turgan boshqa shaxslarning uy-joy maydoniga.

Ushbu Nizom talablariga rioya etilishi ichki ishlar organlari tomonidan nazorat qilinadi.

Ushbu Nizomning buzilishida aybdor bo'lgan shaxslar O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga muvofiq javobgar bo'ladilar.

Mustaqil tayyorgarlik uchun topshiriq:

Mustaqil ta'limning mazmunini tinglovchilar ma'ruza va boshqa o'quv mashg'ulotlarda olgan bilimlarini mustaqil ta'lim jarayonida yanada chuqurroq o'zlashtirishlari va navbatdagi mashg'ulotga mo'ljallangan mavzu bo'yicha tayyorgarlik ko'rishlari tashkil etadi.

Tinglovchilar mustaqil ta'limda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 28 sentyabrdagi "O'zbekiston Respublikasida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni ro'yxatga olish tartibini soddalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 593-son qarorni to'liq o'rganadilar va konspekt qiladilar.

1. O'zbekiston Respublikasi hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish uchun MvaFRB tomonidan davlat boji undirilishi.

2. O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida chet el fuqarolarini akkreditasiya qilish tartibi.
3. “Xorijiy investor”, “Vatandosh” va «Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga, shuningdek, ularning oila a‘zolarini vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish va muddatini uzaytirish tartibi.
4. Yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni respublikaning boshqa hududlarida vaqtincha ro‘yxatga olish tartibi.
5. Boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi;
6. O‘zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni O‘zbekiston Respublikasi hududida vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi;
7. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish shakllari;
8. O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditasiyadan o‘tuvchi chet el fuqarolari;
9. O‘zbekiston Respublikasida shaxsiy (xususiy) ishlar bo‘yicha, fuqaro (shaxs)larning takliflari bilan bo‘lib turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish;
10. O‘zbekiston Respublikasida shaxsiy (xususiy) ishlar bo‘yicha, fuqaro (shaxs)larning takliflari bilan bo‘lib turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish muddatini uzaytirish.
11. Kamida 3 million AQSh dollari miqdorida investitsiya kiritgan chet el fuqarosining doimiy yashash uchun xujjatlarini ko‘rib chiqish tartibi;
12. O‘zbekiston Respublikasiga «O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni kuchga kirganidan keyin (1992 yil 28 iyul) kelgan hamda respublika hududida uzoq vaqtdan beri sobiq SSSR pasporti bilan yashayotgan yoki uni yo‘qotib qo‘ygan, shuningdek, hujjatlarga ega bo‘lmagan va Ro‘yxatga kirmagan shaxs shaxsini tasdiqlovchi hujjat olish tartibi;
13. O‘zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish;
14. O‘zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashaydigan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning doimiy yashashga ruxsatnomasi bekor qilinishi.

15. O'zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun viloyatga boshqa davlatlardan kelgan «Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning hujjatlarini ko'rib chiqish tartibi;

16. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga O'zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma berish;

17. Boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga O'zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma berish

11-Mavzu. O'zbekiston hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha va doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish.

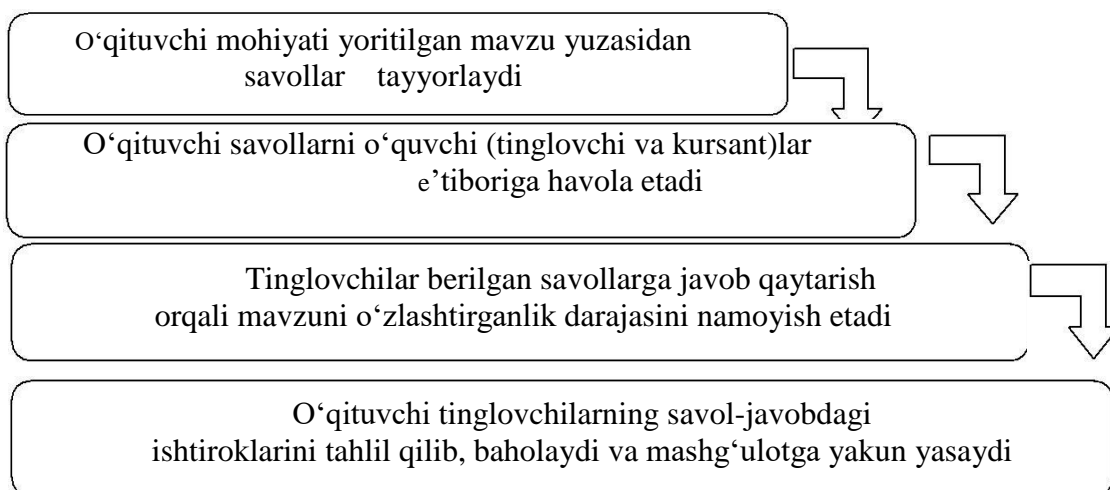
Seminar - 2 soat

1-savol. O'zbekiston hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha ro'yxatga olish.

Ushbu o'quv mashg'uloti **“Savol-javob”** interfaol metodidan foydalanish orqali o'tkaziladi.

«Savol-javob» metodi mavzuning o'quvchi (tinglovchi va kursant)lar tomonidan o'zlashtirilish darajasini aniqlashga yordam beradi. Uni qo'llashning samaradorligi savol-javoblarning aniq, qisqa va tushunarli tarzda ifoda etilishi, aynan mavzuga doir bo'lishiga bog'liq.

Ta'lim jarayonida metodni qo'llash quyidagi tartibda amalga oshiriladi:

Ўқув машғ'улоти саволлари:

1-савол. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларни вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олиш тартиби қайси норматив-ҳуқуқий ҳужжат билан белгиланади.

2-савол. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларни вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олиш учун МваФРБ томонидан давлат божи ундирилиши.

3-савол. Хорижий инвесторларни, улар томонидан чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар орасидан жалб этиладиган мутахассисларни ва уларнинг оила аъзоларини вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олиш.

4-савол. Вақтинча рўйхатдан озод қилинадиган чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар.

5-савол. Ўзбекистон Республикасида шахсий (хусусий) ишлар бўйича, фуқаро (шахс)ларнинг таклифлари билан бўлиб турган чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларни вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олиш.

7. Чет эл фуқароларива фуқаролиги бўлмаган шахсларнинг бўлиш муддати 30 кундан ошмаганда ва 30 кундан ошса уларни вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олиш тартиби;

8. Вақтинча рўйхатга олинишга тенглаштирилган.

1-savol. O'zbekiston hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibi.

Seminar- 2 soat

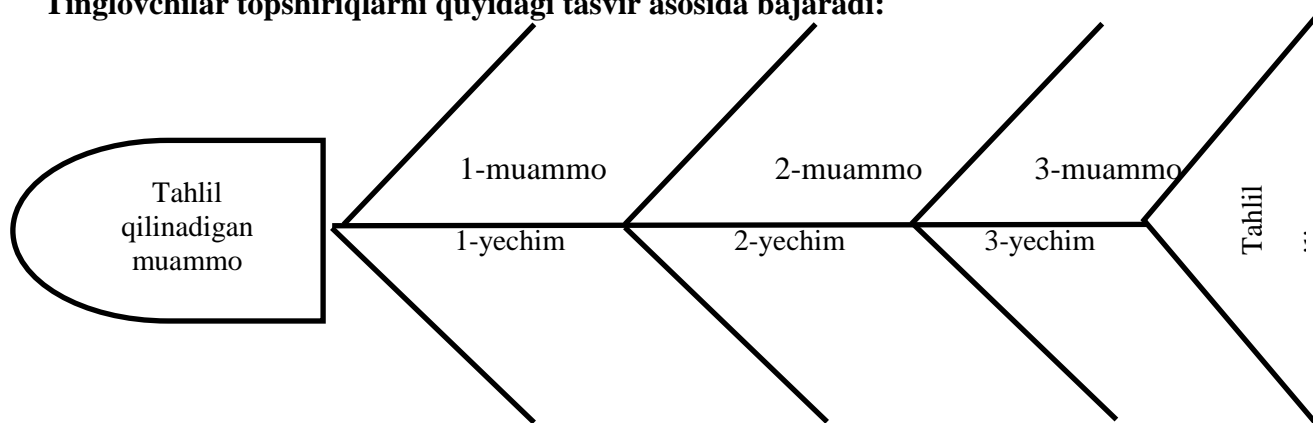
Ushbu o'quv mashg'uloti ***"Baliq skeleti"*** interfaol metodidan foydalanish orqali o'tkaziladi.

«Baliq skeleti» grafik organayzer (GO) tinglovchilarda mavzu yuzasidan muayyan masala mohiyatini tasvirlash va yechish qobiliyatini shakllantiradi. Uni qo'llashda tinglovchilarda mantiqiy fikrlash, mavzu mohiyatini yorituvchi tayanch tushuncha, ma'lumotlarni muayyan tizimga keltirish, ularni tahlil qilish ko'nikmalari rivojlanadi.

Undan foydalanish quyidagicha amalga oshiriladi:

- 1) o'qituvchi tinglovchilarni GOni qo'llash sharti bilan tanishtiradi;
- 2) tinglovchilar kichik guruhlarga birlashtiriladi;
- 3) guruhlar topshiriqlarni bajaradi;
- 4) guruhlar o'z yechimlarini jamoaga taqdim etadi;
- 5) jamoa guruhlarning yechimlari yuzasidan muhokama uyushtiradi

Tinglovchilar topshiriqlarni quyidagi tasvir asosida bajaradi:

Tahlil qilinadigan muammolar: Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni Qoraqalpog'iston Respublikasida va viloyatlarda doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish va bekor qilishdagi ayrim muammolar.

1-muammo. O'zbekiston Respublikasida doimiy yashashga rad javobi berilgan chet el fuqarosining O'zbekiston Respublikasida bo'lishi.

2-muammo. Sobiq SSSR pasportlari bilan yashayotgan yoki ularni yo'qotib qo'ygan shaxslarni hujjatlashtirish.

3-muammo. Chet el fuqarosining doimiy yashashga ruxsatnomasi va doimiy ro'yxatini bekor qilinishi.

4-muammo Vatandosh va uning oila a'zolari doimiy yashashga ruxsatnoma olish.

11-Mavzu. O'zbekiston hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha va doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish.

Amaliy - 2 soat

12-MAVZU. O‘ZBEKISTONDA DOIMIY YaShOVChI ChET DAVLAT FUQAROSI VA FUQAROLIGI BO‘LMAGAN SHAXSNING IDENTIFIKASIYA ID-KARTASI.

Ma’ruza 2-soat

Reja:

1. O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning identifikasiya ID-kartasini rasmiylashtirish.
2. ID-kartani rasmiylashtirish, berish, almashtirish va bekor qilish tartibi.
3. ID-kartadan foydalanish.

1-savol. O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning identifikatsiya ID-kartasini rasmiylashtirish.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 22 sentyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasida identifikasiya ID-kartalarni joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PF-6065-son Farmonning 2-Ilovasi bilan “O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning identifikasiya ID-kartasi to‘g‘risida” Nizom tasdiqlandi.

Ushbu Nizom O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olingan (keyingi o‘rinlarda — doimiy ro‘yxatga olingan) chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga identifikasiya ID-kartasini rasmiylashtirish, berish, almashtirish hamda undan foydalanish tartibini belgilaydi.

ID-karta ma’lumotlarni yig‘ish punkti tomonidan O‘zbekiston Respublikasida doimiy ro‘yxatga olingan chet davlat fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga quyidagi muddatlarga beriladi:

yangi tug‘ilgan bolaga bir yoshgacha — ikki yil muddatga (ota-onalar, vasiylarning (homiylarning) ixtiyoriga ko‘ra);

bir yoshdan 16 yoshgacha — 5 yil muddatga (ota-onalar, vasiylarning (homiylarning) ixtiyoriga ko‘ra).

16 yoshdan 60 yoshgacha — 5 yil muddatga;

60 yoshdan oshganlarga — 10 yil muddatga.

O‘zbekiston Respublikasida doimiy ro‘yxatga olingan chet davlat fuqarolariga ID-karta uning milliy pasportining amal qilish sanasidan oshmagan muddatga beriladi.

O‘zbekiston Respublikasi hududida tovarlar ishlab chiqarish va xizmatlar ko‘rsatish bo‘yicha korxonalar tashkil qilish uchun kamida 3 million AQSh dollari miqdorida investitsiya kiritgan chet davlat fuqarosi yoki fuqaroligi bo‘lmagan shaxs — xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonaga muassisi (ishtirokchisi), shuningdek, ularning oila a‘zolariga (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlariga) — ID-karta 10 yil muddatga, biroq milliy pasportning amal qilishidan ortiq bo‘lmagan muddatga beriladi.

ID-karta qat’iy hisobga olinadigan hujjat hisoblanadi.

ID-karta belgilangan namuna bo‘yicha lotin alifbosida o‘zbek tilida, Qoraqalpog‘iston Respublikasi uchun esa — ID-karta olish uchun murojaat qilgan O‘zbekiston Respublikasida doimiy ro‘yxatga olingan chet davlat fuqarosi yoki fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning xohishiga ko‘ra lotin alifbosida qoraqalpoq yoki o‘zbek tillarida personallashtiriladi.

ID-karta blankasiga quyidagi asosiy ma’lumotlar kiritiladi:

a) hujjatning nomi;

b) ID-kartaning raqami;

v) ID-karta egasining:

familiyasi, ismi, otasining ismi;

tug‘ilgan sanasi;

fuqaroligi;

tug‘ilgan joyi;

jinsi;

jismoniy shaxsning shaxsiy identifikatsiya raqami;

g) ID-kartaning:

berilgan sanasi;

kim tomonidan berilgani;

amal qilish muddati tugaydigan sana;

d) ID-karta egasining raqamli surati.

ID-kartada uning egasining imzosi bo‘lishi shart (16 yoshga yetganidan keyin).

Vazirlik va idoralarning avtomatlashtirilgan tizimlari orqali ID-karta egasining roziligi bilan davlat xizmatlarini ko‘rsatishda ID-kartaga kiritilgan ma’lumotlardan foydalanishga ruxsat etiladi.

Chipga ID-karta egasining quyidagi ma’lumotlari kiritiladi:

biografik ma’lumotlari;

millati mavjud bo‘lgan taqdirda;

raqamli surati;

qo‘l barmoqlarining izlari — 16 yoshga yetganidan keyin;

Yelektron raqamli imzosi kalitining sertifikatini — 16 yoshga yetganidan keyin.

Qonun hujjatlariga muvofiq chipga boshqa ma'lumotlar ham kiritilishi mumkin.

Yelektron raqamli imzo kaliti sertifikatini ID-kartaning amal qilish muddati davomida haqiqiy hisoblanadi.

2-savol. ID-kartani rasmiylashtirish, berish, almashtirish va bekor qilish tartibi.

ID-kartani rasmiylashtirish va berish ushbu Nizomga ilovaga muvofiq, quyidagi hollarda amalga oshiriladi:

a) O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy ro'yxatga olingan chet davlat fuqarolariga yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga:

ularning ota-onalari, vasiylarining (homiylarining) ixtiyoriga ko'ra — bola tug'ilgandan boshlab 16 yoshga to'lguniga qadar;

shaxs 16 yoshga to'lganda;

shaxsning familiyasi, ismi, otasining ismi, millati, fuqaroligi, tug'ilgan sanasi, jinsi o'zgarganda;

b) ID-kartaning amal qilish muddati tugaganda;

v) ID-kartaga yoki chipga kiritilgan ma'lumotlarda noaniqliklar, xatolar va texnik nuqsonlar mavjudligi aniqlanganda;

g) ID-karta yoki chip yaroqsiz holga kelganda;

d) ID-kartani ashyoviy dalil sifatida olib qo'yilganida;

ye) ID-karta yo'qotib qo'yilganda.

ID-karta egasining familiyasi, ismi, otasining ismi, tug'ilgan sanasi, fuqaroligi, jinsi o'zgarganligi yoki ID-kartaga kiritilgan ma'lumotlarda noaniqliklar mavjudligi aniqlanganligi munosabati bilan almashtirilayotganda, O'zbekiston Respublikasida doimiy ro'yxatga olingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs tomonidan ma'lumotlarni yig'ish punktiga ushbu holatlarni tasdiqlovchi hujjatlar taqdim etiladi va ariza kelib tushgan kundan boshlab besh ish kunida ko'rib chiqiladi.

O'zbekiston Respublikasida doimiy ro'yxatga olingan chet davlat fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ID-kartani yo'qotgan taqdirda, yangi ID-karta belgilangan tartibda ID-karta yo'qolganligi haqida ariza kelib tushgan kundan boshlab besh ish kunida beriladi. ID-kartasi bo'lmagan O'zbekiston Respublikasida doimiy ro'yxatga olingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs 16 yoshga to'lganda ID-karta olish uchun bir oydan kechikmasdan ma'lumotlarni yig'ish punktiga murojaat qilishi shart. Xorijiy davlatlarga vaqtincha chiqqan, O'zbekiston Respublikasida doimiy ro'yxatga olingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs xorijda bo'lgan vaqtda ID-kartaning amal qilish muddati tugasa yoxud familiyasi, ismi, otasining ismi, tug'ilgan sanasi, fuqaroligi, jinsi o'zgargan bo'lsa, shuningdek,

chet davlat fuqaroligidan chiqqan yoki qabul qilgan hamda tegishli yoshga yetgan bo'lsa, O'zbekiston Respublikasi hududiga qaytib kelganidan so'ng uch ish kunidan kechiktirmay tegishli hujjatlar bilan doimiy ro'yxatga olingan manzildagi ma'lumotlarni yig'ish punktiga ID-kartani almashtirish masalasida murojaat qilishi lozim. O'zbekiston Respublikasida doimiy ro'yxatga olingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs ID-karta olish uchun ma'lumotlarni yig'ish punktiga **quyidagilarni taqdim etadi:**

belgilangan shakldagi ariza-anketa;

chet davlat fuqarosining milliy pasporti (O'zbekiston Respublikasida doimiy ro'yxatga olingan chet davlat fuqarosi uchun ID-karta birinchi marotaba rasmiylashtirilayotganda);

ilgari berilgan yashash guvohnomasi yoki ID-karta;

tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma (ID-karta birinchi marotaba rasmiylashtirilayotganda);

vakolatli organlar tomonidan berilgan arizachining fuqaroligi tugaganligini tasdiqlaydigan hujjat (chet davlat fuqaroligidan chiqqan yoki fuqaroligini yo'qotgan holatda);

davlat boji to'langanligi haqida kvitansiya (elektron to'lov tizimlari orqali to'langanda kvitansiya majburiy emas).

ID-karta ma'lumotlarni yig'ish punkti tomonidan hujjatlar to'liq qabul qilib olingandan so'ng bir ish kuni mobaynida beriladi.

O'zgalar yordamiga muhtoj qariyalar, sog'lig'ining holatiga ko'ra mustaqil harakatlanish imkoniyati cheklangan va nogironligi bo'lgan shaxslar ID-kartani rasmiylashtirish va olish uchun ma'lumotlarni yig'ish punktiga shaxsan o'zlari yoki qonuniy vakillari orqali (og'zaki, yozma yoxud elektron shaklda) murojaat etganda, ID-karta ma'lumotlarni yig'ish punktining mas'ul xodimi tomonidan o'n besh kun muddatda ushbu shaxslarning yashash manziliga borgan holda rasmiylashtiriladi va beriladi.

Bunda ko'rsatilgan xizmat uchun qo'shimcha to'lov undirilmaydi.

Ma'lumotlarni yig'ish punkti taqdim etilgan hujjatlar asosida arizachining biografik ma'lumotlarini, elektron ko'rinishdagi qo'l barmoq izlarini yig'adi, shaxsni old tomondan raqamli formatda suratga oladi va ID-kartani rasmiylashtirish uchun talabnoma shakllantiradi.

Arizachiga avval jismoniy shaxsning shaxsiy identifikatsiya raqami biriktirilmagan yoki jismoniy shaxsning avvalgi shaxsiy identifikatsiya raqami xatolik bilan biriktirilgan bo'lsa, talabnoma ID-kartaga jismoniy shaxsning shaxsiy identifikatsiya raqamini biriktirish uchun ma'lumotlarni yig'ish punkti tomonidan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Davlat personallashtirish markaziga yuboriladi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Davlat personallashtirish markazi talabnomadagi jismoniy shaxsning shaxsiy identifikatsiya raqami mavjudligi va to'g'riligini tekshiradi, mavjud bo'lmagan hollarda esa real vaqt rejimida jismoniy shaxsning

shaxsiy identifikatsiya raqamini shakllantiradi va shakllantirilgan talabnomani ma'lumotlarni yig'ish punktiga yuboradi.

Agar O'zbekiston Respublikasida doimiy ro'yxatga olingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs qo'l barmoq izlari olinishidan bosh tortsa yoxud ko'zoynakda yoki bosh kiyimda suratga tushish istagidan qaytmasa, ma'lumotlarni yig'ish punkti fuqaroga ID-karta rasmiylashtirishni rad etadi.

ID-kartani rasmiylashtirish uchun «Davlat boji to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasining Qonunida belgilangan miqdorda davlat boji undiriladi.

ID-karta rasmiylashtirish va berish jarayonida unda texnik nuqsonlar aniqlansa, basharti ular ma'lumotlarni yig'ish punkti tomonidan yo'l qo'yilgan bo'lsa, ID-karta bepul almashtiriladi.

16 yoshga to'lmagan shaxslarning ID-kartalari ularga ID-karta berish bo'yicha murojaat qilgan ota-onalari yoki vasiylariga (homiylariga) beriladi.

16 yoshga to'lgan shaxslarga identifikatsiya ID-kartalari berilganda ushbu shaxs bir vaqtning o'zida davlat soliq xizmati organlarida soliq to'lovchi sifatida hamda jamg'arib boriladigan pensiya tizimida hisobga qo'yiladi.

Bunda, shaxsning biografik ma'lumotlari o'zgarishi munosabati bilan ID-karta almashtirilganda yoki bekor qilinganda bu haqidagi ma'lumotlar real vaqt rejimida Davlat soliq qo'mitasi va AT «Xalq banki»ga taqdim etib boriladi.

Quyidagi holatlarda O'zbekiston Respublikasida doimiy ro'yxatga olingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning ID-kartasi O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan bekor qilinadi:

qonunda belgilangan tartibda xorijga doimiy yashashga ketganida;

chet davlat fuqarosi O'zbekiston Respublikasidan tashqariga vaqtincha chiqqanda, agar u uch yildan ortiq vaqt mobaynida uzrli sabablarsiz O'zbekistondagi doimiy yashash manziliga qaytmasa;

O'zbekiston Respublikasi hududidan vaqtincha xorijga chiqqan fuqaroligi bo'lmagan shaxs harakatlanish hujjatining amal qilish muddati tamom bo'lgunga qadar uzrli sabablarsiz O'zbekistondagi doimiy yashash manziliga qaytmasa yoki xorijda uni almashtirmasa yoxud uzrli sabablarsiz uni almashtirishni rad etsa;

bekor qilish to'g'risida shaxsan murojaat qilsa yoxud notarial tasdiqlangan ishonchnoma bo'yicha boshqa shaxs murojaat qilsa yoki chet davlatdagi tegishli organlarning so'roviga asosan;

O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuborilganda;

sudning shaxsni bedarak yo'qolgan deb topish haqidagi qarori asosida;

vafot etganda — fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish organining o‘lim haqida guvohnoma yoki ma’lumotnomasi asosida;

chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligini qabul qilganda;

chet davlat fuqarosi milliy pasportining amal qilish muddati tugaganidan so‘ng olti oy davomida uni almashtirmasa yoki o‘z davlati fuqaroligidan chiqqanligi to‘g‘risida ma’lumotnoma taqdim etmasa;

davlat boshqaruvi organlari, xo‘jalik birlashmalari, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlari rahbarlari iltimosnomasiga binoan doimiy yashashga ruxsatnoma olgan chet davlat fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar — ushbu organ va tashkilotlarning bildirishnomasi asosida;

shaxs ID-kartani olayotganda yoki uni almashtirishda o‘zi yoki qarindoshlari haqida yolg‘on ma’lumot berganda, qalbaki, soxta hujjatlarni taqdim etganda.

O‘zbekiston Respublikasida doimiy ro‘yxatga olingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning bekor qilingan ID-kartasi shaxsning so‘nggi yashash joyidagi ma’lumotlarni yig‘ish punkti yoki turgan joyi bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasining xorijdagi diplomatik vakolatxonasi yoxud konsullik muassasasiga yo‘q qilish uchun topshirilishi shart. O‘zbekiston Respublikasi diplomatik vakolatxonalari va konsullik muassasalariga topshirilgan ID-kartalar yo‘q qilish uchun Ichki ishlar vazirligiga yuboriladi. Nizomning 22-bandi o‘ninchi, o‘n birinchi va o‘n ikkinchi xatboshi asosida ID-kartasi bekor qilingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga 30 kun muddat ichida O‘zbekiston Respublikasi hududidan chiqib ketishi to‘g‘risida ichki ishlar organlarining migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalari tomonidan ogohlantiriladi. Chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs belgilangan muddatda respublika hududidan chiqib ketishdan bosh tortgan taqdirda, qonunchilikka muvofiq chora ko‘riladi.

3-savol. ID-kartadan foydalanish

ID-karta egasining shaxsini va O‘zbekiston Respublikasi hududida doimiy ro‘yxatga olinganligini tasdiqlovchi hujjat hisoblanib, O‘zbekiston Respublikasi hududida foydalaniladi.

ID-karta yo‘qolgan taqdirda, O‘zbekiston Respublikasida doimiy ro‘yxatga olingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs darhol yangi ID-kartani rasmiylashtirish uchun ma’lumotlarni yig‘ish punktiga murojaat qilishi shart. Topib olingan ID-karta egasiga qaytarish uchun ichki ishlar organiga topshirilishi lozim. Vafot etgan shaxsning ID-kartasi fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish organiga topshiriladi va fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish organi ID-kartani yo‘q qilish maqsadida ma’lumotlarni yig‘ish punktiga yuboriladi. Hibsga olingan yoki ozodlikdan mahrum qilishga hukm etilgan shaxsning ID-kartasi surishtiruv, tergov

organlari yoki sud tomonidan olib qo'yiladi. Agar shaxs sudning hukmi bilan ozodlikdan mahrum qilinsa, uning ID-kartasi O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Jazoni ijro etish bosh boshqarmasiga yuboriladi.

Shaxs jazoni ijro etish muassasasidan ozod etilganida yoki jazo muddatini o'tab bo'lgach, unga ID-kartasi surishtiruv, tergov organlari, sud yoxud jazoni ijro etish muassasasining ma'muriyati tomonidan qaytariladi.

ID-karta surishtiruv, tergov organlari yoki sud tomonidan ashyoviy dalil sifatida olib qo'yilgan taqdirda, yangi ID-karta vakolatli organning olib qo'yish haqidagi tegishli qarori taqdim etilgach, ma'lumotlarni yig'ish punkti tomonidan rasmiylashtiriladi. O'zbekiston Respublikasida doimiy ro'yxatga olingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga yangi ID-karta berish chog'ida ilgari berilgan yashash guvohnomasi yoki ID-karta yo'q qilish uchun ma'lumotlarni yig'ish punkti tomonidan olib qolinadi.

Fuqaroligi o'zgargan yoki xorijiy davlatda doimiy yashashga qolish istagini bildirgan O'zbekiston Respublikasida doimiy ro'yxatga olingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs ID-kartani so'nggi yashash joyidagi ma'lumotlarni yig'ish punkti yoki turgan joyi bo'yicha O'zbekiston Respublikasining xorijdagi diplomatik vakolatxonasi yoxud konsullik muassasasiga topshirishi shart.

O'zbekiston Respublikasining diplomatik vakolatxonalari va konsullik muassasalariga topshirilgan ID-kartalar yo'q qilish uchun Ichki ishlar vazirligiga yuboriladi. O'zbekiston Respublikasida doimiy ro'yxatga olingan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs ID-kartani olish yoki almashtirish yuzasidan o'z vaqtida murojaat qilmasligi, uni yaroqsiz holga keltirishi, yo'qotib qo'yishi, shuningdek, boshqa shaxsga tegishli bo'lgan ID-kartani qonunga xilof ravishda olib qo'yish, ID-kartadan g'arazli maqsadlarda foydalanish, uni yo'q qilish, yaroqsiz holatga keltirish yoki yashirish uchun O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga asosan javobgarlik belgilanadi. Jazoni ijro etish muassasasida jazoni o'tab chiqqan, tabiiy va texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar, shu jumladan maishiy tUSDagi ofatlar (turar joylarning yoki yashash uchun mo'ljallanmagan joylarning yong'ini, qulashi, transport vositalarining yonishi) yuz berganligi oqibatida ID-kartasi yo'qolganligi yoki yaroqsiz holga kelganligi to'g'risida murojaat etgan shaxs javobgarlikka tortilmaydi. Bunda, jazoni ijro etish muassasasida jazoni o'tab chiqqan shaxs bu holatni tasdiqlovchi tegishli hujjatni taqdim etadi, tabiiy va texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar, shu jumladan maishiy tUSDagi ofatlar (turar joylarning yoki yashash uchun mo'ljallanmagan joylarning yong'ini, qulashi, transport vositalarining yonishi) yuz berganligi holatini tasdiqlash zarurati bo'lganda, ichki ishlar organlarining migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'limlari tomonidan so'rov asosida qonunchilikda belgilangan vakolatli idoralardan ma'lumotnoma olinadi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs ID-kartasi o‘g‘irlangan hollarda bu haqidagi arizalar jinoyat sodir yetilgan joydagi yoki chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning yashash joyidagi hududiy ichki ishlar organlarining navbatchilik qismlari xodimlari tomonidan qabul qilinadi. Bunday arizalar qabul qilinganligi haqida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga ma’lumotnomalar beriladi va ular javobgarlikka tortilmaydi. Talabnomaga kiritilgan ma’lumotlarning haqqoniyligiga voyaga yetmagan shaxslar nomidan murojaat qilgan shaxslar yoki voyaga voyaga yetgan va ID-kartani birinchi marotaba olayotgan O‘zbekiston Respublikasida doimiy ro‘yxatga olingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar shaxsan javobgar hisoblanadi.

Mustaqil tayyorgarlik uchun topshiriq:

Mustaqil ta’limning mazmunini tinglovchilar ma’ruza va boshqa o‘quv mashg‘ulotlarda olgan bilimlarini mustaqil ta’lim jarayonida yanada chuqurroq o‘zlashtirishlari va navbatdagi mashg‘ulotga mo‘ljallangan mavzu bo‘yicha tayyorgarlik ko‘rishlari tashkil etadi. Tinglovchilar mustaqil ta’limda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 22 sentyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasida identifikasiya ID-kartalarni joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PF-6065-son Farmonning 2-Ilovasi bilan “O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning identifikasiya ID-kartasi to‘g‘risida Nizom”ni to‘liq o‘rganadilar va konspekt qiladilar.

12-Mavzu. O‘zbekistonda doimiy yashovchi chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning identifikasiya ID-kartasi.

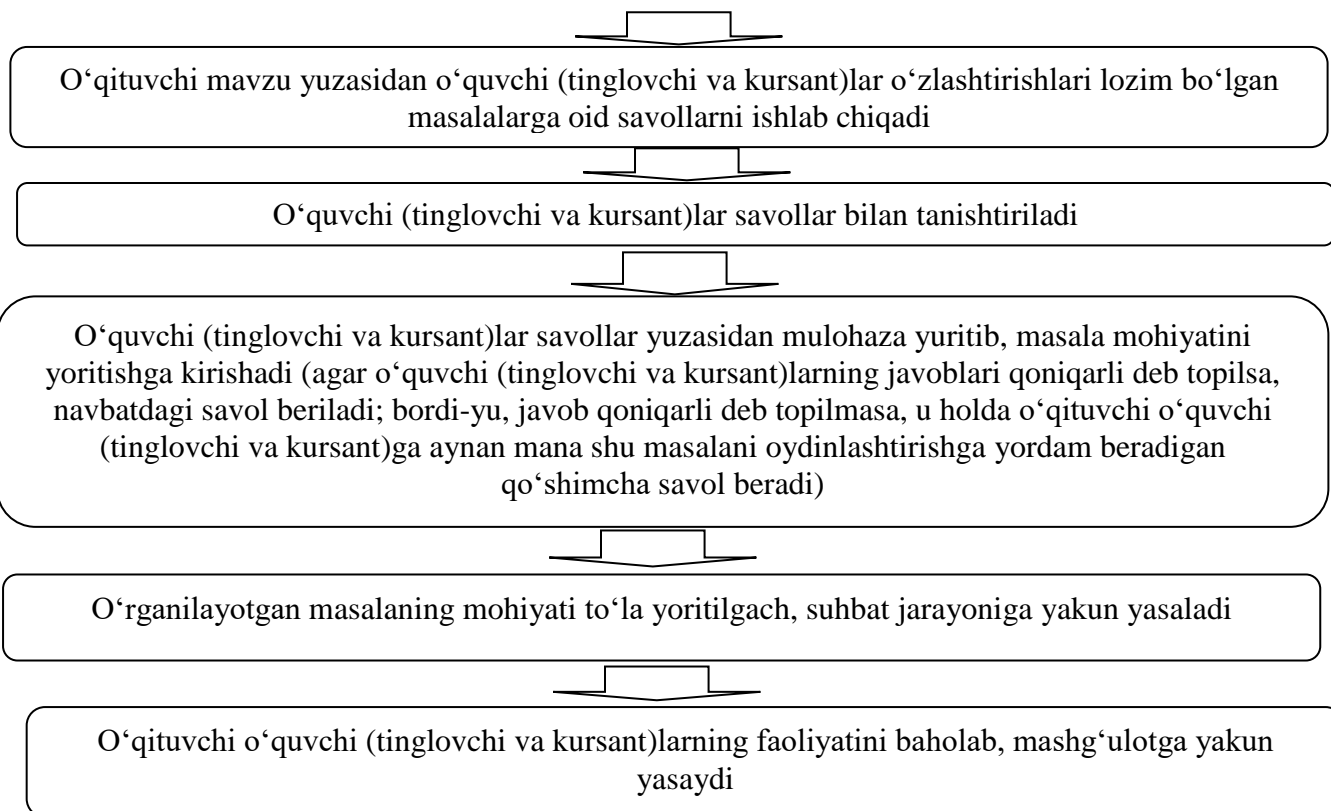
Seminar– 2 soat

Ushbu o‘quv mashg‘uloti **“Suhbat”** interfaol metodidan foydalanish orqali o‘tkaziladi.

Mashg‘ulotda o‘qituvchi va o‘quvchi (tinglovchi va kursant)lar o‘rtasida dialogik xarakterga ega savol-javobga asoslanuvchi ushbu metod negizini jonli muloqot tashkil etadi. Metodning afzalligi suhbat jarayonida oydinlashmagan masalalar yuzasidan qo‘shimcha savollar berish, o‘quvchi (tinglovchi va kursant)ning fikrlashga undash imkoniyatining mavjudligi bilan belgilanadi. Ta’limiy munosabatning jonli muloqotga asoslanishi esa o‘qituvchi va o‘quvchi (tinglovchi va kursant)lar o‘rtasida ruhiy yaqinlikni qaror toptirib, faol fikr almashish imkonini beradi.

Metodni qo‘llashda quyidagi tartibda ish ko‘riladi:

O‘qituvchi o‘quvchi (tinglovchi va kursant)larni metod mohiyati bilan tanishtiradi

bo'lmagan shaxsning identifikasiya ID-kartasi to'g'risidagi normativ-huquqiy hujjat.

2-savol. ID-karta ma'lumotlarni yig'ish punkti tomonidan O'zbekiston Respublikasida doimiy ro'yxatga olingan chet davlat fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga berish muddatlari.

3-savol. ID-kartadan foydalanish tartibi.

4-savol. ID-kartani rasmiylashtirish, berish, almashtirish va bekor qilish tartibi.

5-savol. O'zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning identifikasiya ID-kartasini rasmiylashtirish qaysi holatlarda rad etiladi.

13-MAVZU. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINI FUQAROLIGI BO'LMAGAN SHAXSLARNING BIOMETRIK HARAKATLANISH HUJJATI.

Ma'ruza (2 soat)

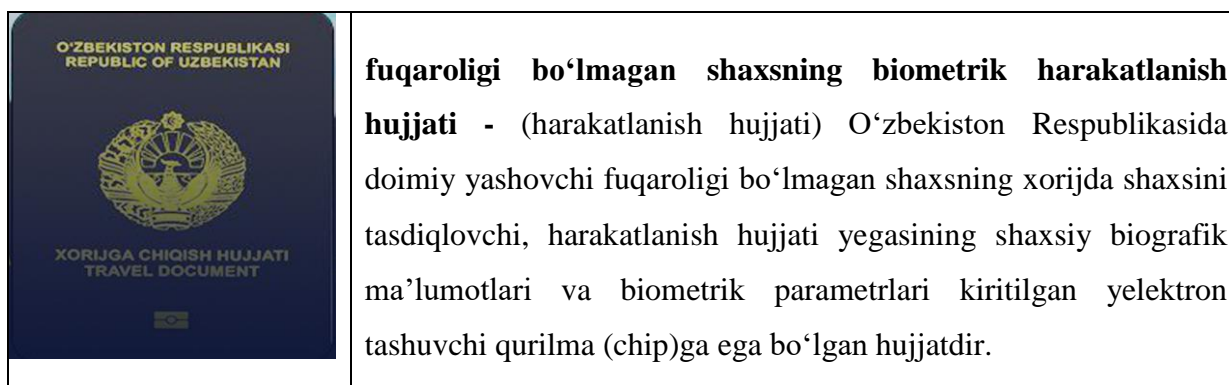
Reja:

1-savol. Fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning xorijga chiqishi uchun biometrik harakatlanish hujjati.

2-savol. Harakatlanish hujjatini rasmiylashtirish, berish va undan foydalanish tartibi.

1-savol: Fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning xorijga chiqishi uchun biometrik harakatlanish hujjati.

O‘zbekiston Respublikasida pasport tizimini yanada takomillashtirish hamda zamonaviy xalqaro standartlar va talablarni inobatga olgan holda fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga harakatlanish hujjatlarini rasmiylashtirish, berish va almashtirish tartibini yanada takomillashtirish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 5 yanvardagi “O‘zbekiston Respublikasida pasport tizimini takomillashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-4262-sonli Farmoni qabul qilindi. Ushbu farmonning 2-ilovasi bilan “O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarining biometrik harakatlanish hujjati to‘g‘risida”gi nizomi qabul qilindi. Ushbu Nizom:- fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning xorijga chiqishi uchun biometrik harakatlanish hujjatini rasmiylashtirish, berish, almashtirish tartibini belgilab beradi.

Fuqaroligi bo‘lmagan shaxs harakatlanish hujjati olish uchun doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olingan joyi bo‘yicha ma’lumotlarni yig‘ish punktiga murojaat qilishi lozim. Fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga harakatlanish hujjati **besh yil** muddatga (bir yoshga to‘lmagan fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga **ikki yil** muddatga) beriladi. Harakatlanish hujjatining amal qilish muddati tugagach, shaxs uni ma’lumotlarni yig‘ish punktiga topshirishi shart.

O‘zgalar yordamiga muhtoj qariyalar va nogironligi bo‘lgan shaxslarga harakatlanish hujjatini rasmiylashtirish va berish tegishli murojaat asosida belgilangan tartibda ushbu shaxslarning doimiy yashash yoki bo‘lish joyiga borgan holda amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasi hududida harakatlanish hujjati talabnoma DPMga jo‘natilganidan keyin ma’lumotlarni yig‘ish punktida **o‘n ish kuni** mobaynida, xorijda — **o‘n besh ish kuni** mobaynida beriladi.

Harakatlanish hujjati belgilangan namuna bo‘yicha tayyorlanadi va o‘zbek hamda ingliz tillarida, Qoraqalpog‘iston Respublikasi uchun esa qoraqalpoq, o‘zbek va ingliz tillarida personallashtiriladi.

Harakatlanish hujjati blanki qat’iy hisobga olinadigan hujjat hisoblanadi. Blanklarni: -

- ishlab chiqarish «Davlat belgisi» Davlat ishlab chiqarish birlashmasida;
- personallashtirish va yo‘q qilish — DPMda;
- harakatlanish hujjatini egalariга berish — ma‘lumotlarni yig‘ish punktlarida amalga oshiriladi.

Harakatlanish hujjatlarini O‘zbekiston Respublikasi hududidagi ma‘lumotlarni yig‘ish punktlariga yetkazib berish Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilangan tartibda Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligining Davlat feld‘egerlik xizmati tomonidan amalga oshiriladi.

Harakatlanish hujjatlarini xorijdagi ma‘lumotlarni yig‘ish punktlariga va konsullik muassasalaridan O‘zbekiston Respublikasiga yetkazib berish belgilangan tartibda diplomatik pochta vositasi orqali amalga oshiriladi.

Harakatlanish hujjati blankasiga quyidagi asosiy ma‘lumotlar kiritiladi:

- harakatlanish hujjatini bergan davlatning nomi;
- hujjatning nomi;
- hujjatning turi;
- harakatlanish hujjatini bergan davlatning kodi;
- harakatlanish hujjatining raqami;
- familiyasi, ismi, otasining ismi;
- millati;
- fuqaroligi;
- tug‘ilgan sanasi;
- tug‘ilgan joyi;
- jinsi;
- berilgan sanasi;
- kim tomonidan berilgani;
- personallashtiruvchi idora;
- amal qilish muddati tugaydigan sana;
- egasining raqamli surati;
- egasi haqidagi mashina o‘qiydigan ma‘lumotlar.
- **Chipga quyidagi ma‘lumotlar kiritiladi:**
- -harakatlanish hujjatining egasi to‘g‘risidagi biografik ma‘lumotlar;
- -egasining raqamli surati;
- -pasport egasining qo‘l barmoqlari izlari — 16 yoshga yetganidan keyin.

Harakatlanish hujjatiga qaydlar kiritiladi.

ichki ishlar organlari bo‘linmalari tomonidan

-hamrohlik qiluvchi shaxslar (16 yoshgacha bo‘lgan bolalar uchun) haqidagi, vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinganligi haqidagi, ilgari qo‘yilgan qaydlarni bekor qilish haqidagi;

chegara nazorati bo‘linmalari tomonidan

-O‘zbekiston Respublikasining Davlat chegarasidan o‘tganlik holati haqidagi va ilgari qo‘yilgan qaydlarni bekor qilish haqidagi;

sog‘liqni saqlash muassasalari tomonidan

-qon guruhi va qaysi rezusga mansubligi haqidagi; Fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning roziligiga ko‘ra;

O‘zbekiston Respublikasining konsullik muassasalari tomonidan

-konsullik ro‘yxatiga olish yoki konsullik ro‘yxatidan chiqarish haqidagi, hamrohlik qiluvchi shaxslar haqidagi (16 yoshga to‘lmagan bolalar uchun), ilgari qo‘yilgan qaydlarni bekor qilish haqidagi;

-xorijiy davlatlarning diplomatik vakolatxonalarini va konsullik muassasalari tomonidan;

-xorijiy davlatlarga kirish ruxsatnomalari (vizalar) haqidagi qaydlar kiritiladi.

Harakatlanish hujjatiga Nizomda nazarda tutilmagan yozuv va qaydlarni kiritish taqiqlanadi.

2-savol: Harakatlanish hujjatini rasmiylashtirish, berish va undan foydalanish tartibi.

Harakatlanish hujjati quyidagi hollarda rasmiylashtiriladi va beriladi:

- 1.** fuqaroligi bo‘lmagan shaxs xorijga chiqayotganda;
- 2.** fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar uchun O‘zbekiston Respublikasi harakatlanish hujjatlari bilan hujjatlashtirilgan shaxslarning farzandi O‘zbekiston Respublikasidan tashqarida tug‘ilganida;
- 3.** amal qilish muddati tugaganida;
- 4.** shaxsning familiyasi, ismi, otasining ismi, millati, tug‘ilgan sanasi o‘zgarganida;
- 5.** yozuvlarda noaniqliklar va xatolar mavjudligi aniqlanganda;
- 6.** alohida ma’lumotlar yoki vizalar uchun mo‘ljallangan betlari ishlatilib bo‘linganida;
- 7.** sud ajrimi bilan harakatlanish hujjatining amal qilishi to‘xtatilganida;
- 8.** harakatlanish hujjati blankasi yaroqsiz holga kelganida;
- 9.** harakatlanish hujjati yo‘qotib qo‘yilganida.

Harakatlanish hujjati egasining familiyasi, ismi, otasining ismi, millati, tug‘ilgan sanasi o‘zgarganligi yoki yozuvlarda noaniqliklar mavjudligi aniqlanganligi munosabati bilan

almashtirilayotganda, fuqaroligi bo'lmagan shaxs ma'lumotlarni yig'ish punktiga ushbu holatlarni tasdiqlovchi hujjatlarni taqdim etadi. Agar fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasidan tashqariga chiqayotganida harakatlanish hujjatining amal qilish muddati bir yildan kamroq vaqtni tashkil etsa, ushbu hujjat almashtirilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashovchi fuqaroligi bo'lmagan shaxs harakatlanish hujjatini olish va almashtirish uchun o'zi doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olingan joydagi ma'lumotlarni yig'ish punktiga quyidagilarni taqdim etadi:

- belgilangan shakldagi ariza;
- ilgari berilgan harakatlanish hujjati;
- fuqaroligi bo'lmagan shaxsning O'zbekiston Respublikasida istiqomat qilishi uchun berilgan guvohnomasi yoki ID-kartasi;
- tug'ilganlik haqida guvohnoma (16 yoshga to'lmagan shaxslar uchun);
- ota-onalar, vasiylar (homiylar)ning fuqaroligi bo'lmagan shaxsga (voyaga yetmaganlar uchun) xorijga chiqishi uchun notarial tasdiqlangan roziligi;
- fuqaroligi bo'lmagan shaxsga (voyaga yetmaganlar uchun) hamrohlik qiluvchi shaxsning notarial tasdiqlangan majburiyati;
- 35 x 45 mm o'lchamdagi 2 ta fotosurat;
- davlat boji to'langanligi haqida kvitansiya.

15 yoshdan 18 yoshgacha bo'lgan fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ota-onalar, vasiylar (homiylar)ning voyaga yetmagan shaxsning mustaqil ravishda xorijga chiqishiga notarial tasdiqlangan roziligi bo'lgan taqdirda xorijga kuzatuvchisiz chiqishi mumkin.

Voyaga yetmagan fuqaroligi bo'lmagan shaxsga harakatlanish hujjatini rasmiylashtirishda quyidagi hollarda ota-onalardan birining roziligi talab qilinmaydi:

- 1) ota-onaning biri vafot etganida (vafot etganlik to'g'risidagi guvohnomaning nusxasi taqdim etilgan taqdirda);
- 2) fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish organi tomonidan berilgan yolg'iz ona to'g'risidagi ma'lumotnoma mavjud bo'lganda;
- 3) agar bolaning ota-onasidan biri chet el fuqarosi bo'lsa;
- 4) ota-onalardan biri sud tomonidan ota-onalik huquqidan mahrum qilinganida (sud qarorining nusxasi taqdim etilgan taqdirda);
- 5) ota-onalardan biri sud tomonidan bedarak yo'qolgan deb topilganda (sud qarorining nusxasi taqdim etilgan taqdirda);
- 6) ota-onalardan biri sud tomonidan muomalaga layoqatsiz deb topilganda (sud qarorining nusxasi taqdim etilgan taqdirda);

7) agar ota-onalardan biri O‘zbekiston Respublikasi hududidan o‘chirilganda va xorijda doimiy yashayotganda.

Ushbu masala yuzasidan ota-onalar yoki ularning o‘rnini bosuvchi shaxslar o‘rtasida chiqqan har qanday nizolar sud tartibida hal qilinadi. Ota-onalardan biri o‘z bolasining xorijga chiqishiga rozi bo‘lmagan taqdirda, uning xorijga chiqish huquqini cheklash uchun sudga murojaat qilish huquqiga ega. 16 yoshga to‘lmagan shaxslar nomidan ularning ota-onalari, vasiylari (homiylari), ushbu shaxslarni xorijga yuborayotgan tashkilotlarning vakillari tegishli arizalar bilan murojaat qiladilar. Ma’lumotlarni yig‘ish punkti taqdim etilgan hujjatlar asosida arizachining biografik ma’lumotlarini, elektron ko‘rinishdagi (16 yoshdan katta shaxslar uchun) **qo‘l barmoq izlarini yig‘adi**, shaxsni old tomonidan raqamli formatda **suratga oladi** va harakatlanish hujjatini rasmiylashtirish uchun talabnoma tuzib, so‘ng DPAGA jo‘natadi. Ma’lumotlarni yig‘ish punkti fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga yangi harakatlanish hujjati berish chog‘ida ilgari berilgan hujjatni olib qo‘yadi va uni yo‘q qilish uchun DPAGA jo‘natadi. DPM fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning tayyor harakatlanish hujjatini DFX orqali hujjat rasmiylashtirish uchun talabnoma jo‘natgan ma’lumotlarni yig‘ish punktiga yoki diplomatik kanallar orqali ma’lumotlarni yig‘ish punktlariga yetkazib berish uchun Tashqi ishlar vazirligiga topshiradi. Ma’lumotlarni yig‘ish punktlari esa harakatlanish hujjatlarini egalariga berishni ta’minlashlari kerak. 16 yoshga to‘lmagan fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning harakatlanish hujjati ularning ota-onalariga, vasiylari (homiylari)ga, harakatlanish hujjati berish haqida ariza bilan murojaat qilgan tashkilotlarning vakillariga beriladi.

Nazarda tuting: Agar fuqaroligi bo‘lmagan shaxs qo‘l barmoq izlari olinishidan bosh tortsa va ko‘zoynakda yoki bosh kiyimda suratga tushish istagidan qaytmasa, ma’lumotlarni yig‘ish punkti unga harakatlanish hujjati rasmiylashtirishni rad etish huquqiga ega.

O‘zbekiston Respublikasining xorijdagi konsullik muassasalarida doimiy konsullik ro‘yxatiga olingan va vaqtincha O‘zbekiston Respublikasida bo‘ladigan fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar harakatlanish hujjatini olish va almashtirish uchun Tashqi ishlar vazirligiga murojaat etadilar. Xorijga doimiy yashash uchun belgilangan tartibda chiqqan, ammo konsullik muassasasida ro‘yxatga olinmagan va O‘zbekiston Respublikasida bo‘lgan paytlarida harakatlanish hujjatlarini yo‘qotib qo‘ygan fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar so‘nggi doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olingan joylaridagi ma’lumotlarni yig‘ish punktlariga murojaat etadilar. Fuqaroligi bo‘lmagan shaxs harakatlanish hujjatini O‘zbekiston Respublikasi hududida yo‘qotib qo‘ygan taqdirda bu haqda o‘z vaqtida uni bergan ma’lumotlarni yig‘ish punktiga xabar berishi lozim. Mazkur ma’lumotlarni yig‘ish punkti qonunda nazarda tutilgan choralarni ko‘rganidan keyin yangi harakatlanish hujjatini beradi. Fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar boshqa davlat fuqaroligini olgan taqdirda harakatlanish hujjatini keyin DPAGA yo‘q qilish maqsadida

topshirish uchun o‘zlari kelgan joydagi ma’lumotlarni yig‘ish punktiga topshirishlari shart. Topib olingan harakatlanish hujjati ichki ishlar organlariga yoki O‘zbekiston Respublikasining xorijdagi konsullik muassasasiga topshirilishi lozim.

Vafot etgan shaxsning harakatlanish hujjati fuqarolik holatlari dalolatnomalarini yozish idorasiga topshiriladi. Xorijda vafot etgan fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning harakatlanish hujjati O‘zbekiston Respublikasining konsullik muassasasi tomonidan Tashqi ishlar vazirligiga jo‘natiladi. Ushbu idoralar esa hujjatni yo‘q qilish uchun DPAGA yuboradi. Hibsga olingan yoki ozodlikdan mahrum etishga hukm qilingan fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning harakatlanish hujjati surishtiruv, tergov idoralari yoki sud tomonidan olib qo‘yiladi. Agar shaxs sudning hukmi bilan qamoqda qoldirilsa, uning harakatlanish hujjati Jazoni ijro etish Departamentiga jo‘natiladi. Shaxs qamoqdan ozod etilganida yoki jazo muddatini o‘tab bo‘lgach, unga harakatlanish hujjati tergov, sud idoralari yoki jazoni ijro etish muassasasi ma’muriyati tomonidan qaytariladi. Hibsga olingan yoki ozodlikdan mahrum etishga hukm qilingan shaxslarning muddati o‘tgan harakatlanish hujjatlari belgilangan tartibda yo‘q qilish uchun ma’lumotlarni yig‘ish punktiga jo‘natiladi. Tekshirish, verifikatsiya (solishtirib o‘qish) jarayonida noaniqliklar yoki chegara (migratsiya) belgilari, xorijiy vizalar, ruxsatnoma yozuvlari qalbakilashtirilgani alomatlari aniqlangan, belgilangan tartibda haqiqiy emas deb topilgan harakatlanish hujjatlari tegishli vazirliklar va idoralarga jo‘natish uchun chegara nazorati bo‘linmalari tomonidan olib qo‘yilishi mumkin. Majburiyatni bajarish maqsadida harakatlanish hujjatini garov sifatida qabul qilish va topshirish taqiqlanadi.

Quyidagi hollarda harakatlanish hujjati o‘z kuchini yo‘qotadi.

- amal qilish muddati tugaganida;
- harakatlanish hujjati blankasi yaroqsiz holga kelganida;
- sud ajrimi bilan amal qilishi to‘xtatib turilganida;
- egasi biror-bir davlat fuqaroligini qabul qilganida;
- uni rasmiylashtirish chog‘ida ataylab yolg‘on ma’lumotlar taqdim qilinganida.

Shtamplar va blankalar namunalari tegishli ravishda O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar, Tashqi ishlar, Sog‘liqni saqlash vazirliklari va Davlat xavfsizlik xizmati tomonidan tasdiqlanadi.

Harakatlanish hujjatini berish uchun O‘zbekiston Respublikasining qonunchilik hujjatlarida belgilangan miqdorda davlat boji yoki konsullik yig‘imlari undiriladi.

Jazoni ijro etish muassasasida jazoni o‘tab chiqqan, tabiiy va texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar, shu jumladan maishiy tusdagi ofatlar (yong‘in, joylarning qulashi) yuz berganligi oqibatida harakatlanish hujjati yo‘qolganligi yoki yaroqsiz holga kelganligi to‘g‘risida ariza bilan murojaat etgan shaxs ***javobgarlikka tortilmaydi***. Bunda, jazoni ijro etish

muassasasida jazoni o‘tab chiqqan shaxs bu holatni tasdiqlovchi tegishli hujjatni arizaga ilova qiladi, tabiiy va texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar, shu jumladan maishiy tusdagi ofatlar yuz berganligi holatini tasdiqlash zarurati bo‘lganda, migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘limlari tomonidan so‘rov asosida qonunchilik hujjatlarida belgilangan vakolatli idoralardan ma’lumotnoma olinadi.

Sud ajrimi bilan amal qilishi to‘xtatib turilgan harakatlanish hujjati o‘rniga yangi harakatlanish hujjati berish tartibi:- Qidiruvda bo‘lgan ayblanuvchi yoki sudlanuvchi respublika hududida ushlangan taqdirda sud ajrimi bilan amal qilishi to‘xtatib turilgan harakatlanish hujjati ichki ishlar organlari yoki chegara nazorati bo‘linmalari tomonidan ma’lumotlarni yig‘ish punktiga yo‘q qilish uchun jo‘natish maqsadida olib qo‘yiladi va unga harakatlanish hujjati olib qo‘yilganligi haqida dalolatnoma beriladi. Vaqtincha xorijda bo‘lgan sud ajrimi bilan harakatlanish hujjatining amal qilishi to‘xtatib turilgan ayblanuvchi yoki sudlanuvchi O‘zbekiston Respublikasiga qaytish guvohnomasini olish uchun konsullik muassasasiga murojaat etganda uning harakatlanish hujjati olib qo‘yiladi va unga bu haqida dalolatnoma beriladi. Olib qo‘yilgan harakatlanish hujjati yo‘q qilish uchun Tashqi ishlar vazirligi orqali ma’lumotlarni yig‘ish punktiga yuboriladi. Sud ajrimi bilan harakatlanish hujjatining amal qilishi to‘xtatib turilgan ayblanuvchiga yoki sudlanuvchiga yangi harakatlanish hujjati ma’lumotlarni yig‘ish punkti tomonidan hujjatlar taqdim etilgan kundan boshlab o‘n kun ichida beriladi.

Yangi harakatlanish hujjatini olish uchun quyidagi hujjatlar taqdim etilishi lozim:

- belgilangan shakldagi ariza;
- protsessual majburlov chorasi bekor qilinganligi haqida tasdiqlangan qaror nusxasi;
- davlat boji to‘langanligi haqida kvitansiya.

Sud ajrimi bilan harakatlanish hujjatining amal qilishi to‘xtatib turilgan ayblanuvchi yoki sudlanuvchi pasport tizimi qoidalarini buzganlik uchun ma’muriy javobgarlikka tortilmaydi. Tergov hibsonalari yoki vaqtincha saqlash hibsonalarida saqlanayotgan shaxsga yangi harakatlanish hujjatini rasmiylashtirish ushbu shaxslar saqlanayotgan joyga borgan holda amalga oshiriladi.

Fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning harakatlanish hujjatidan foydalanish qoidalarini buzganlik uchun javobgarlik:

- fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning haqiqiy bo‘lmagan harakatlanish hujjatidan foydalanganligi;
- harakatlanish hujjatini ataylab yaroqsiz holga keltirganligi;
- ehtiyot qilib saqlamaganligi oqibatida yo‘qotib qo‘yganligi;
- fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar o‘zlarining harakatlanish hujjatlaridan g‘arazli maqsadlari yo‘lida foydalanganligi, so‘ng ularni yo‘qotib qo‘yganligi to‘g‘risida ariza berganligi;

- boshqa shaxslarga tegishli harakatlanish hujjatlaridan foydalanganligi;
- g‘arazli yoki boshqa maqsadlarda harakatlanish hujjatiga egalik qilganligi, uni yo‘q qilganligi, yaroqsiz holga keltirganligi, yashirganligi.

Mustaqil tayyorgarlik uchun topshiriq:

Tinglovchilar ma’ruza va boshqa o‘quv mashg‘ulotlarida olgan bilimlarini mustaqil ta’lim jarayonida “Fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjati” mavzusini yanada chuqurroq o‘zlashtirishlari va O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 5 yanvardagi “O‘zbekiston respublikasida pasport tizimini takomillashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF- 4262- sonli Farmoni 2-ilovasini to‘liq o‘rgananish va konspekt qilish.

Nazorat uchun savollar.

1-savol. Fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjati qanday xujjat xisoblanadi?

2-savol. Sud ajrimi bilan amal qilishi to‘xtatib turilgan harakatlanish hujjati o‘rniga yangi harakatlanish hujjatini berish tartibi.

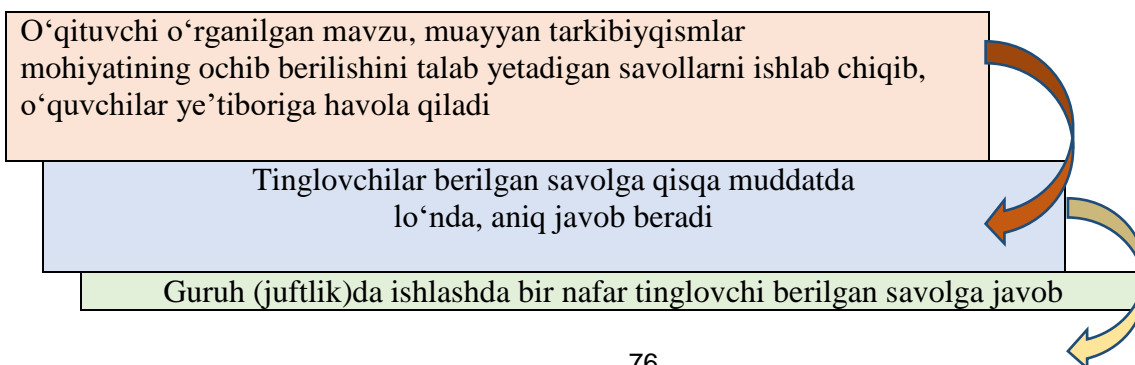
3-savol. Fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning harakatlanish hujjatidan foydalanish qoidalarini buzganlik uchun javobgarlik:

13-Mavzu. O‘zbekiston Respublikasini fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarining biometrik harakatlanish hujjati.

Seminar - 2 soat

Ushbu seminar mashg‘uloti, **“Blis-so‘rov”** interfaol metodidan foydalanish orqali o‘tkaziladi. “Blis-so‘rov” (inglizcha “blis” – tezkor, bir zumda) metodi berilgan savollarga qisqa, aniq va lo‘nda javob qaytarilishini taqozo etadigan metod sanaladi. Ta’lim muassasalarida ushbu metodga muvofiq savollar, asosan, o‘qituvchi tomonidan beriladi. Berilgan savollarga javoblar jamoaviy, guruhli, juftlik yoki individual tarzda qaytarilishi mumkin. Javob qaytarish shakli mashg‘ulot turi, o‘rganilayotgan mavzuning murakkabligi, o‘quvchi (tinglovchi)larning qamrab olinishiga ko‘ra belgilanadi.

Mashg‘ulotlarda metodni qo‘llash quyidagicha kechadi:

qaytaradi uning guruhdoshlari javobni to'ldiradi, (biroq, fikrlar takrorlanmasligi lozim)

Metodni qo'llashda mavzuga doir tayanch tushunchalar, asosiy g'oyalarning mohiyati tinglovchilar tomonidan og'zaki, yozma yoki tasvir (jadval, diagramma) tarzida yoritilishi mumkin. O'qituvchi "Blis-so'rov" metodini turli ko'rinishda mashg'ulotlarda qo'llashi mumkin. Bu o'qituvchining kasbiy mahoratiga bog'liq.

Quyida "Fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjati" mavzusi asosida jadval keltiriladi: "**Blis-so'rov**" jadvali

<i>Саволлар</i>		<i>Жавоблар</i>
1.	фуқаролиги бўлмаган шахснинг биометрик harakatlanish hujjati	
2.	Chip?	
3.	Personallashtirish?	
4.	Verifikatsiyalash?	
5.	Ma'lumotlarni yig'ish punkti?	
6.	harakatlanish hujjati olish uchun talabnoma?	
7.	harakatlanish hujjatini berish muddatlari?	
8.	harakatlanish hujjati beriladi?	

14-MAVZU. BUKLET YO'KI PLASTIK KO'RINISHIDAGI BIOMETRIK HUJJATLARNI HISOBINI YURITISH VA YO'Q QILISH TARTIBI.

Ma'ruza (2soat)

Reja:

1. Biometrik hujjatlarning hisobini yuritish va yo'q qilish xususiyatlari.

2. «Biopasport – yo'q qilish» dasturidan foydalanishning o'ziga xos jihatlari.

1-savol. Biometrik hujjatlarning hisobini yuritish va yo'q qilish xususiyatlari.

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining 2022 yil 11 noyabr kunidagi 492-son buyrug'i bilan "Buklet yoki plastik ko'rinishidagi hujjatlarni yo'q qilish tartibi" tasdiqlandi.

Unga ko‘ra MvaFRBda buklet yoki plastik ko‘rinishidagi biometrik xujjatlarning hisobini yuritish va yo‘q qilish tartibi to‘g‘risidagi yo‘riqnomaga va ishchi guruh tarkibi tasdiqlandi.

Biometrik hujjatlarning hisobini yuritish. Biometrik hujjatlarning blanklari qat’iy hisobi yuritiladigan hujjatlar hisoblanadi. Biometrik hujjatlarning umumiy hisobi Davlat personallashtirish markazi tomonidan yuritiladi.

Texnik nosoz yoki ma’lumotlarda xatolik bilan personallashtirilgan biometrik hujjatlarning hisobini yuritish va yo‘q qilish Davlat personallashtirish markazi tomonidan amalga oshiriladi. Ular:

-qabulini qayd etish jarayonida «buzilgan yoki talablarga to‘g‘ri kelmaydi»;

-egasi berish jarayonida «buzilgan yoki talablarga to‘g‘ri kelmaydi», «hujjaddagi ma’lumotlarida xato» va «hujjat chipini o‘qishida xato» holatidagi biometrik hujjatlardir.

Texnik nosoz yoki ma’lumotlarda xatolik bilan personallashtirilgan biometrik hujjatlarni biometrik pasport tizimida qayd etish, ularni aniqlanish holatiga ko‘ra, O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar organlari Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatlarining biometrik ma’lumotlarni yig‘ish punktlari tomonidan qabulini qayd etish yoki egasi berish jarayonida amalga oshiriladi.

O‘rnatilgan tartibda amalda emas deb topilgan yoki amal qilish muddati tugagan biometrik hujjatlar hisobini yuritish va yo‘q qilish migratsiya xizmatlari tomonidan amalga oshiriladi.

Ular:

-yozuvlarda noaniqliklar borligi, biografik ma’lumotlarini o‘zgartirganlik va amal qilish muddati tugaganligi sababli almashtirilgan;

-hujjat blankining ma’lumotlar, yashash joyi yoki vizalar uchun mo‘ljallangan varaqlari to‘lganligi hamda blank yaroqsiz holga kelganligi sababli almashtirilgan;

-O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligidan chiqarilgan va fuqarolikni yo‘qotganligi, shuningdek asossiz berilganligi sababli bekor qilingan;

-egasi belgilangan muddatda olib ketmagan hamda egasi vafot etgan;

-biografik va biometrik (raqamli fotosurat va barmoq izlari) ma’lumotlarida xatolik aniqlangan biometrik hujjatlardir.

Biometrik hujjatlarning hisobini olib borish, saqlash va ularni yo‘q qilinganligi haqidagi hujjatlarni yuritish ishlari belgilangan tartibda, to‘liq ta’minlanishi shart.

Yo‘q qilinishi lozim bo‘lgan biometrik hujjatlarni O‘zbekiston Respublikasi biometrik pasport tizimida qayd etish va hisobini yuritish punktlardagi biometrik pasport tizimiga ulangan kompyuter qurilmalariga o‘rnatilgan va sozlangan O‘zbekiston Respublikasi «Bio – pasport»

avtomatlashtirilgan axborot tizimi majmuasi tarkibiga kiruvchi «Biopasport –yo‘q qilish» dasturi orqali amalga oshiriladi.

Biometrik hujjatlarni yo‘q qilishga tayyorlash va yo‘q qilish. Texnik nosoz yoki ma’lumotlarda xatolik bilan personallashtirilgan biometrik hujjatlar dasturga kiritilib, tegishli amallar bajarilishi natijasida 2 nusxada belgilangan shakldagi «Yo‘q qilinishi lozim bo‘lgan biometrik hujjatlar ro‘yxati – «O‘ram – PACKING» chop etiladi.

Ro‘yxat migratsiya xizmati boshlig‘i (o‘rinbosari) tomonidan imzolanadi va gerbli muhr bilan tasdiqlanadi.

Ro‘yxatga 1 tadan 50 tagacha biometrik hujjat kiritilishi mumkin.

Ro‘yxatda qayd etilgan biometrik hujjatlar ro‘yxatning bir nusxasi bilan birga qog‘oz qutiga (tayyor biometrik hujjatlar keltirilgan quti) joylanadi.

Biometrik hujjatlar joylangan qutilar, migratsiya xizmati bevosita bo‘ysunuvchi ichki ishlar organi boshlig‘i (o‘rinbosari) tomonidan imzolangan aloqa xati bilan, reestr asosida O‘zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi Davlat feld‘egerlik xizmati yoki O‘zbekiston Respublika Maxsus aloqa bog‘lamasi orqali Davlat personallashtirish agentligiga yuboriladi.

Yo‘q qilinishi lozim bo‘lgan biometrik hujjatlar joylangan qutilarni Davlat feld‘egerlik xizmati yoki Maxsus aloqa bog‘lamasi xodimlariga topshirganlik yuzasidan tuzilgan reestrlar «Yo‘q qilinishi lozim bo‘lgan biometrik hujjatlarni topshirishni qayd etish kitobi»ga qayd etiladi.

Davlat feld‘egerlik xizmati yoki Maxsus aloqa bog‘lamasi ichki ishlar organlari bilan tuzilgan shartnoma doirasida migratsiya xizmatlari yoki ular bevosita bo‘ysunuvchi ichki ishlar organlaridan yo‘q qilinishi lozim bo‘lgan biometrik hujjatlar joylangan qutilarni qabul qilib oladi va Davlat personallashtirish agentligiga yetkazadi.

O‘rnatilgan tartibda amalda emas deb topilgan yoki amal qilish muddati tugagan biometrik hujjatlarni dasturga kiritib, tegishli amallarni bajarish natijasida 1 nusxada ro‘yxat chop etiladi.

Ro‘yxat migratsiya xizmati boshlig‘i tomonidan imzolanadi va gerbli muhr bilan tasdiqlanadi.

Yo‘q qilishga tayyorlangan, texnik nosoz yoki ma’lumotlarda xatolik bilan personallashtirilgan biometrik hujjatlar har oyda kamida bir marotaba Davlat personallashtirish agentligiga yuboriladi.

Yo‘q qilishga tayyorlangan, o‘rnatilgan tartibda amalda emas deb topilgan yoki amal qilish muddati tugagan biometrik hujjatlarni yo‘q qilish ishlari migratsiya xizmatlari tomonidan har oyda kamida bir marotaba amalga oshiriladi.

Yo‘q qilinishi lozim bo‘lgan biometrik hujjatlar tegishliligi bo‘yicha Davlat personallashtirish agentligiga yuborilgunga yoki punktda yo‘q qilingunga qadar, migratsiya xizmatida maxsus temir shkaf yoki seyflarda saqlanadi.

Dasturda va «Yo‘q qilingan biometrik hujjatlarni qayd etish kitobi»da qayd etilgan, o‘rnatilgan tartibda amalda emas deb topilgan yoki amal qilish muddati tugagan biometrik hujjatlar yoqish yo‘li bilan yo‘q qilinadi.

Biometrik hujjatlarni yoqish yo‘li bilan yo‘q qilish jarayonini aholi va atrof muhitga zarar yetkazmasdan, shuningdek yong‘in xavfsizligi qoidalariga rioya etgan holda amalga oshirilishiga shart-sharoitni migratsiya xizmati bevosita bo‘ysunuvchi ichki ishlar organi boshlig‘i ta‘minlaydi.

Biometrik hujjatlarni yo‘q qilishga oid hujjatlarni yuritish.

Texnik nosoz yoki ma‘lumotlarda xatolik bilan personallashtirilgan hamda o‘rnatilgan tartibda amalda emas deb topilgan yoki amal qilish muddati tugagan biometrik hujjatlarni yo‘q qilish bo‘yicha tuzilgan ro‘yxatlar «Yo‘q qilingan biometrik hujjatlar ro‘yxatini qayd etish kitobi»ga qayd etiladi va har chorakda, ro‘yxat tuzilgan sana ketma-ketligi bo‘yicha tartiblangan holda alohida yig‘majildga tikiladi.

Biometrik hujjatlarni yo‘q qilishga oid hujjatlar migratsiya xizmatlarida mavjud arxivda, agar ular bo‘lmagan taqdirda tegishli ichki ishlar organining arxivida, maxsus temir shkaf yoki seyflarda saqlanish muddati tugagunga qadar saqlanadi.

«Yo‘q qilinishi lozim bo‘lgan biometrik hujjatlarni topshirishni qayd etish kitobi», «Yo‘q qilingan biometrik hujjatlar ro‘yxatini qayd etish kitobi» hamda ro‘yxatlar tikilgan yig‘majildlarning **saqlanish muddati 10 yil.**

Biometrik hujjat egasining oxirgi doimiy ro‘yxat manzili bo‘yicha migratsiya xizmati tomonidan yo‘q qilinadi.

Agar biometrik hujjat boshqa ichki ishlar organ tomonidan berilgan bo‘lsa, yo‘q qilinganligi to‘g‘risida biometrik hujjatni bergan organga xabar berilmaydi.

Yo‘q qilingan biometrik hujjatlar haqidagi ma‘lumotlar biometrik pasport tizimida elektron ko‘rinishda qayd etib boriladi.

Dastur orqali yo‘q qilingan biometrik hujjatlar haqidagi ma‘lumotlarni istalgan vaqtda olish imkoniyati yaratilgan.

Dasturdan uslubiy ko‘rsatma talablariga qat‘iy rioya qilgan holda foydalanish shart.

Yo‘q qilinishi lozim bo‘lgan biometrik hujjatlarning qat‘iy hisobini yuritish, ularni turlarga ajratish, saqlash, biometrik pasport tizimida qayd etish, dasturga kiritish, tegishliligi yuzasidan Davlat personallashtirish markaziga yuborish yoki yo‘q qilish, shuningdek ularga nisbatan

hujjatlarni yuritish ishlarini oʻrnatilgan tartibda amalga oshirishga migratsiya xizmatlari boshliqlari bevosita mas'uldirlar.

Mazkur talablarni buzgan migratsiya xizmatining mas'ul xodimlari (raxbarlari) qonun hujjatlariga muvofiq javobgarlikka tortiladi.

2-savol. «Biopasport – yoʻq qilish» dasturidan foydalanishning oʻziga xos jihatlari.

Oʻzbekiston Respublikasi «Bio-pasport» avtomatlashtirilgan axborot tizimi majmuasi tarkibiga kiruvchi «Biopasport–yoʻq qilish» dasturi Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Davlat personallashtirish markazi tomonidan personallashtirilgan, holatidan kelib chiqqan holda yoʻq qilinishi lozim boʻlgan Oʻzbekiston Respublikasi fuqarolarining biometrik pasportlari hamda Oʻzbekiston Respublikasida fuqaroligi boʻlmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjatlari haqidagi maʼlumotlarni biometrik pasport tizimida qayd etish, shuningdek «Yoʻq qilinishi lozim boʻlgan biometrik hujjatlar roʻyxati – «Oʻram-PACKING»ni chop etish imkonini beradi.

Dastur Oʻzbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi va biometrik pasport tizimiga dasturiy xizmat koʻrsatishga mas'ul pudratchi tashkilotning mutaxassis xodimlari tomonidan oʻrnatiladi va sozlanadi.

Ushbu dastur biometrik maʼlumotlarni yigʻish punktlaridagi biometrik pasport tizimiga ulangan kompyuter qurilmalariga oʻrnatiladi.

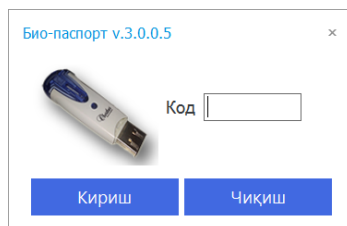
Dasturdan punkt bilan Davlat personallashtirish agentligi oraligʻida tashkil etilgan ajratilgan aloqa kanali ishchi holatda boʻlganda (online) foydalanish mumkin.

«Biopasport – yoʻq qilish» dasturidan foydalanish.

Dastur kompyuterning ishchi stolida joylashgan maxsus yorliq yordamida yuklanadi (1-rasm).

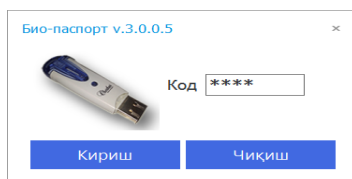

Dasturni faqatgina biometrik pasport tizimida ishlash imkoniyatini beruvchi maxsus elektron kalit (token) orqali ishga tushirish mumkin (2-rasm).

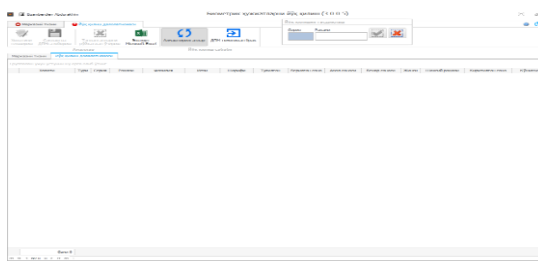

2-rasm

Dasturga kirish uchun kompyuter qurilmasiga oʻrnatilgan elektron kalitga tegishli maxsus kod (parol) kiritiladi (3-rasm). *Eslatma:* punkt operatorlarining oʻzlariga tegishli boʻlmagan elektron kalitdan foydalanishlari qatʼiyan man qilinadi. 3-rasm

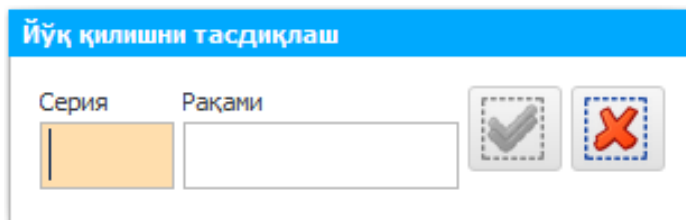

Elektron kalit kodini (parol) 3 marotaba notoʻgʻri kiritish kalit ishchi holatining yoʻqolishiga (blokirovka holatiga tushishiga) olib keladi. Elektron kalit ishchi holatini tiklash Ichki ishlar vazirligining tegishli meʼyoriy hujjati talablari asosida amalga oshiriladi. Dasturning asosiy oynasi quyidagi koʻrinishga ega boʻlib (4-rasm).

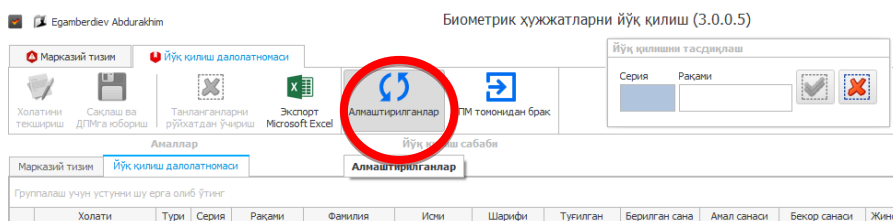
4-rasm

Dastur yuklanganda «Yoʻq qilishni tasdiqlash» oynasi joriy oyna tarzida ochiladi (5-rasm).

5-rasm

Oʻrnatilgan tartibda amalda emas deb topilgan yoki amal qilish muddati tugagan biometrik hujjatlarni yoʻq qilish haqidagi maʼlumotlarni dasturga kiritish uchun «Almashtirilganlar» oynasidan foydalaniladi (6-rasm).

6-rasm

«Almashtirilganlar» oynasi orqali kiritilgan biometrik hujjatlarni yoʻq qilish ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatlari tomonidan amalga oshiriladi.

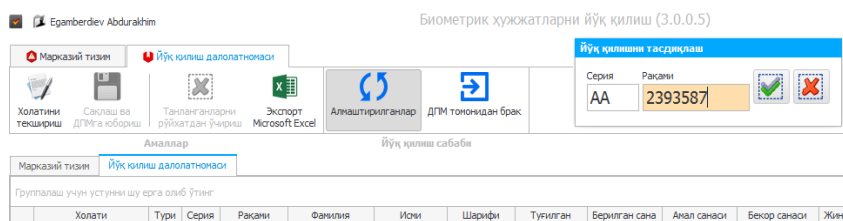
«Yoʻq qilishni tasdiqlash» oynasi orqali yoʻq qilinishi lozim boʻlgan biometrik hujjatlar haqidagi maʼlumotlar kiritiladi.

Ushbu oyna orqali kiritilgan ma'lumotlarni «Almashtirilganlar» va «DPA tomonidan brak» oynalari orqali faqat bir marotaba yo'q qilish mumkin.

Ma'lumotlarni kiritishni ikki usulda amalga oshirish mumkin.

Birinchi usul – biometrik hujjatlarning seriya raqamlarini «Yo'q qilishni tasdiqlash» oynasining tegishli yacheykalariga klaviatura qurilmasi yordamida qo'lda kiritish.

Ikkinchi usul – DESKO chip o'qish klaviaturasining maxsus qismidan biometrik hujjatlarning mashinada o'qitiluvchi maydonini o'tkazish orqali «Yo'q qilishni tasdiqlash» oynasining tegishli yacheykalariga biometrik hujjatlarning seriya raqamlarini avtomatik ravishda kiritish (7-rasm).

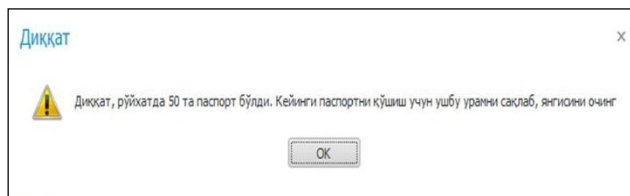

7-rasm

Yo'q qilinishi lozim bo'lgan biometrik hujjatlar haqidagi ma'lumotlarni dasturga kiritishda ikkala usul ham bir xil natija beradi.

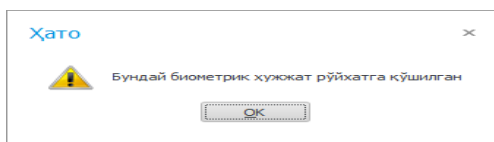
Dasturga bir urinishda 50 tagacha yo'q qilinishi lozim bo'lgan biometrik hujjat haqidagi ma'lumotni kiritish mumkin.

50 tadan ortiq biometrik hujjat haqidagi ma'lumot kiritilganda quyidagi ogohlantirish oynasi yuzaga keladi (8-rasm).

8-rasm

Dasturda bir biometrik hujjatni ikki marotaba ro'yxatga kiritish imkoniyati chegaralangan (9-rasm).

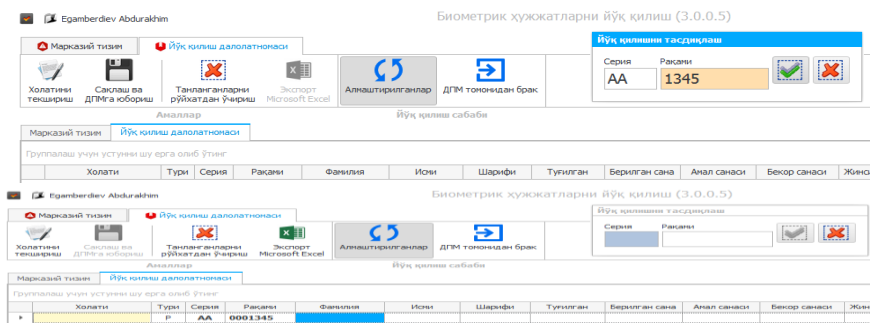

9-rasm

«Yo'q qilishni tasdiqlash» oynasi orqali biometrik hujjatlarning seriyasini kiritishda faqat lotin alifbosidagi xarflar qabul qilinadi.

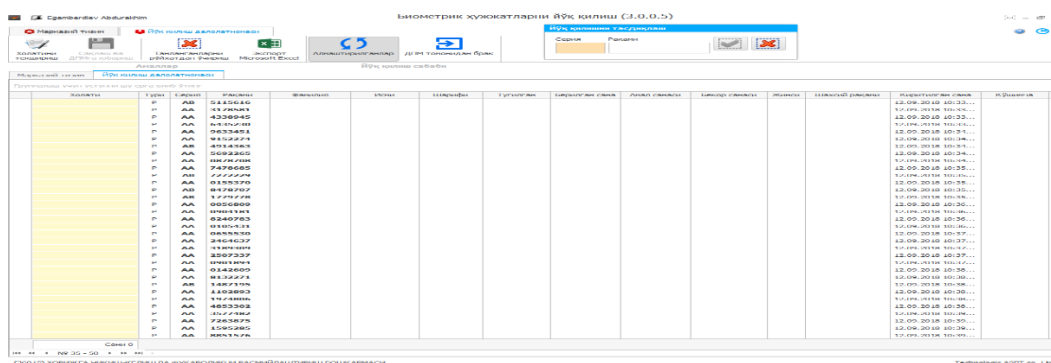
«Yo'q qilishni tasdiqlash» oynasi orqali biometrik hujjatlarning seriyasini kiritishda yettita raqamgacha yaxlitlash tizimi joriy qilingan bo'lib, yettitadan kam raqamlar kiritilgan taqdirda,

dastur tomonidan avtomatik ravishda raqamlar oldiga nol sonlari qo'yiladi va yettita raqam ko'rinishga keltiriladi (10 va 11-rasmlar).

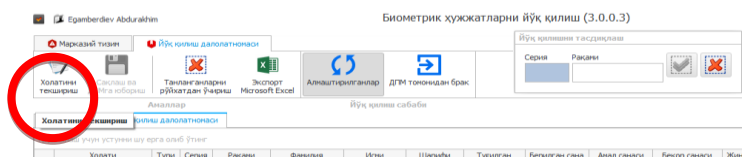
10-11-rasm

50 ta yo'q qilinishi lozim bo'lgan biometrik hujjat haqidagi ma'lumot kiritilgach (12-rasm).

12-rasm

dasturning asosiy menyusidan «Holatini tekshirish» tugmasi bosiladi (13-rasm).

13-rasm

«Holatini tekshirish» tugmasi dasturga kiritilgan yo'q qilinishi lozim bo'lgan biometrik hujjatlar holatini Davlat personallashtirish markazida mavjud tizimlardan tekshirib, dasturning tegishli maydonida aks ettiradi (14-rasm).

Биометрик ҳужжатларни йўқ қилиш (3.0.0.5)

Марказий тизим | Йўқ қилиш даволатномаси

Холатини текшириш | Силлаш ва ДПМга юбориш | Танланганларни рўйхатдан ўчириш | Экспорт Microsoft Excel | Алмаштирилганлар | ДПМ томонидан брак

Серия | Рақами

Йўқ қилиш сабаби

Марказий тизим | Йўқ қилиш даволатномаси

Грунтлаш учун устунни шу ерга олиб ўтинг

Холати	Тури	Серия	Рақами	Фамилия	Исми	Шарифи	Тутилган	Берилган сана	Анал санаси	Бекор санаси	Жинси	Шахсий рақами	Киритилган сана	Қўшама
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	2464637	MIRZABAHIMOVA	MALCHAT	MIRBILTO...	23.06.2004	04.08.2013	03.08.2018	01.08.2018	F	62306046540015	12.09.2018 10:37...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	3189309	ABDULAHYEVA	MULBILAXON	ABDULAHYE...	12.12.2011	09.08.2013	08.08.2018	22.07.2018	M	61512116540016	12.09.2018 10:37...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	3507337	DOLBEY	PLATON	VALEBEVICH	07.04.2009	09.08.2013	08.08.2018	22.07.2018	M	50704965400122	12.09.2018 10:37...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	0901894	ULUGBEKOV	MUKHAMMAD...	ULUGBEK O...	11.05.2009	21.02.2013	20.02.2018	11.07.2018	M	51105096540015	12.09.2018 10:37...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	0142609	ABDUALIYEVA	UMIDAXON	BANDODIR Q...	24.02.1996	04.07.2012	03.07.2022	22.07.2018	F	42402966540044	12.09.2018 10:38...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	8132771	SATTAROV	SHERKOD	TURBUNALI...	12.07.1978	30.12.2014	29.12.2024	22.07.2018	M	31303780311343	12.09.2018 10:38...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AB	1487195	SHOYQUBOVA	XILOLA	SHOMANSU...	20.04.1995	29.10.2015	28.10.2025	22.07.2018	F	42004950210030	12.09.2018 10:38...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	1102893	YODOROVA	ROZIYAXON	MIRKOSBI...	28.09.2009	22.03.2013	21.03.2018	24.07.2018	F	62809096540014	12.09.2018 10:38...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	1974806	SAGDIYEVA	MADRIBANQON	BOTIR QIZI	30.05.1997	25.06.2013	24.06.2023	30.07.2018	F	43005976540018	12.09.2018 10:38...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	4853302	XIDYOYATOVA	MUKLISA	MIRSHAKID...	16.03.2002	35.03.2014	15.03.2018	22.07.2018	F	61603026610029	12.09.2018 10:38...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	3577482	ASKAROVA	MUNIRA	TURAKODI...	02.06.1962	11.12.2013	10.12.2023	22.07.2018	F	40206620290110	12.09.2018 10:39...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	7263875	KOPIRQOV	SABVAR	NOBILON O...	21.05.2002	18.10.2014	20.05.2018	18.07.2018	M	52103026540019	12.09.2018 10:39...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	1509485	YOLDOBONOVA	SHANBIZODA	JAMOLIDE...	02.07.2003	26.05.2013	25.05.2018	24.07.2018	F	60207036540021	12.09.2018 10:39...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	8851576	KOMILJONOVA	GULIZBEK	OLIMON Q...	10.10.1998	02.03.2015	01.03.2025	31.07.2018	F	41010986540073	12.09.2018 10:39...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AB	0113140	TUYCHIEVA	RANO	ZOIRJON Q...	26.06.1999	17.08.2015	16.08.2025	22.07.2018	F	42606996540056	12.09.2018 10:39...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	7428854	MAMRUDOVA	RISOLAT	SHAKIRULL...	28.07.1998	31.10.2014	30.10.2024	21.07.2018	F	42807966540047	12.09.2018 10:39...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AB	2618994	SHANSTIYEVA	DURDONA	SHAKASIM...	25.06.1983	13.01.2016	12.01.2026	22.07.2018	F	42506830290049	12.09.2018 10:40...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AB	7773874	ABZALOVA	MURISABONU	ADAM QIZI	26.09.2001	26.09.2017	25.09.2027	05.08.2018	F	62206016540037	12.09.2018 10:40...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	8768378	ZAKIROVA	GULCHERQA	ABDUMAHIN...	11.05.1980	20.02.2015	19.02.2025	05.08.2018	F	41105800170036	12.09.2018 10:40...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	5960284	MURDOXOJAYEVA	SHUKRAT Q...	SHUKRAT Q...	30.10.2002	30.06.2014	29.10.2018	21.07.2018	F	63010026540014	12.09.2018 10:40...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	0274838	YULDASHEVA	NILUFAR	IBRAXIM QIZI	09.09.1996	02.10.2012	01.10.2022	22.07.2018	F	40609966600020	12.09.2018 10:41...	70 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	9903033	ABDULLAYEVA	SHAKLO	NABILLA QIZI	05.05.1999	05.06.2015	04.06.2025	05.08.2018	F	40903996540050	12.09.2018 10:41...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	5159004	OLIMOVA	SHANNOZA	SHOKHAT Q...	16.04.1993	17.04.2014	16.04.2024	05.08.2018	F	41604030172144	12.09.2018 10:41...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	8373126	SOBIROVA	UMIDA	MIRABOSS...	03.10.1998	15.01.2015	15.01.2025	05.08.2018	F	40310986540035	12.09.2018 10:41...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	0446799	KAYLONVA	KAYLONVA	FAYRUTDIN...	22.05.1950	27.11.2012	26.11.2022	05.08.2018	F	42205000700112	12.09.2018 10:41...	70 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	8474182	XODIYEV	MUKTARI	TOXIROVICH	27.01.1976	26.01.2015	25.01.2025	05.08.2018	M	32701762710037	12.09.2018 10:41...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	8839476	SHOGLUOMOVA	DIYORA	XOJABBAR...	16.10.1998	25.02.2015	24.02.2025	05.08.2018	F	41610986540055	12.09.2018 10:42...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	4536183	ABDULAXADOVA	MUKARRAMA	ABDURAHIM...	13.12.1997	02.03.2014	01.03.2024	05.08.2018	F	41312976540068	12.09.2018 10:42...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AB	2189125	XAYDAROVA	QODIRA	MERKURAT...	04.05.1993	07.12.2015	06.12.2025	05.08.2018	F	4040300211427	12.09.2018 10:42...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	1344397	NURMUKHAMEDOV	JASURBEK	ZAMSHID O...	21.07.2002	07.05.2013	06.05.2018	05.08.2018	M	52107026540015	12.09.2018 10:42...	50 ҚОНҲАҚ...
BEKOR QILYANTIRILGAN	P	AA	0188422	SEMAKOVA	ELEONORA	RINATOVNA	18.09.1967	05.08.2012	04.08.2022	05.08.2018	F	41809670210017	12.09.2018 10:42...	50 ҚОНҲАҚ...
YILLATILMAYDAN	P	AA	0056809	VAKHITOV	RUSLAN	RAPKOVICH	10.01.1986	15.03.2012	14.03.2022	05.08.2018	M	31001860290026	12.09.2018 10:56...	70 ҚОНҲАҚ...

Сана 0

14 44 x 49 - 50 | 14 | 44

(36015) ХОРИЖГА ЧИҚИШ-КЕЛИШ ВА ФУҚАРОЛИКНИ РАСМИЙЛАШТИРИШ БОШҚАРМАСИ

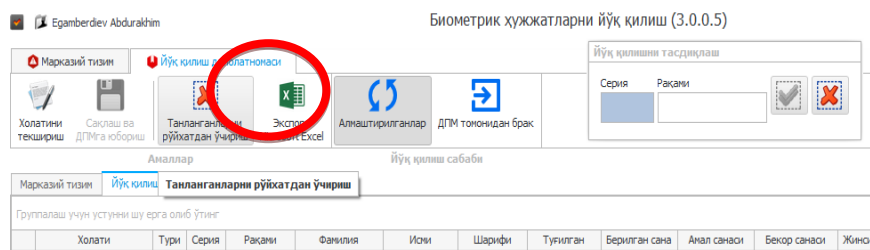
Technologic ASBT co., Ltd.

14-rasm

«Almashtirilganlar» oynasi orqali kiritilgan biometrik hujjatlarning holati «Bekor qilingan/almashgan» bo'lishi lozim.

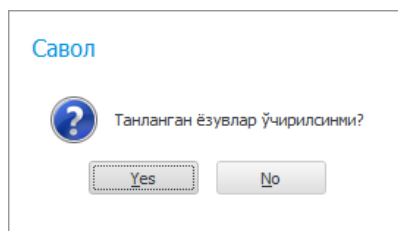
«Ishlatilyapti» (egasi yangi pasport bilan hujjatlashtirilmagan, egasi vafot etgan yoki hujjat bekor qilinganligi haqidagi ma'lumotlar tizimga kiritilmagan), «Tizimda mavjud» (biometrik hujjatning yo'q qilinganligi haqidagi ma'lumot avval biometrik avval dastur orqali tizimga kiritilgan), «Buzilgan» (texnik nosoz yoki ma'lumotlarda xatolik bilan personallashtirilgan) va «Topilmadi» (biometrik hujjat biometrik pasport tizimida mavjud yemas) holatidagi biometrik hujjatlarni yo'q qilish haqidagi ma'lumotlarni «Almashtirilganlar» oynasi orqali dasturga kiritish imkoniyati cheklangan.

Dasturga kiritilgan ma'lumotlar orasida holati yo'q qilish shartlariga mos kelmaydigan biometrik hujjatlar aniqlangan taqdirda, ular haqidagi yozuvlarni ro'yxatdan o'chirish asosiy menyudagi «Tanlanganlarni ro'yxatdan o'chirish» tugmasi orqali amalga oshiriladi (15-rasm).

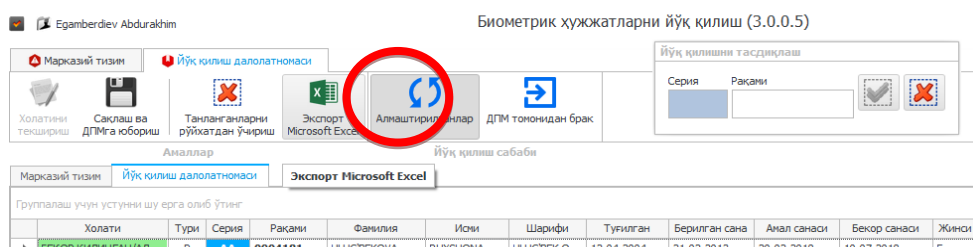
15-rasm

«Tanlanganlarni ro'yxatdan o'chirish» tugmasi bosilgach, dastur orqali bajarilayotgan amallarni tasdiqlash uchun qo'shimcha so'rov oynasi ochiladi va «Es» tugmasini bosish orqali tanlangan biometrik hujjatlar haqidagi yozuvlarni ro'yxatdan o'chirish amallari yakunlanadi (16-rasm).

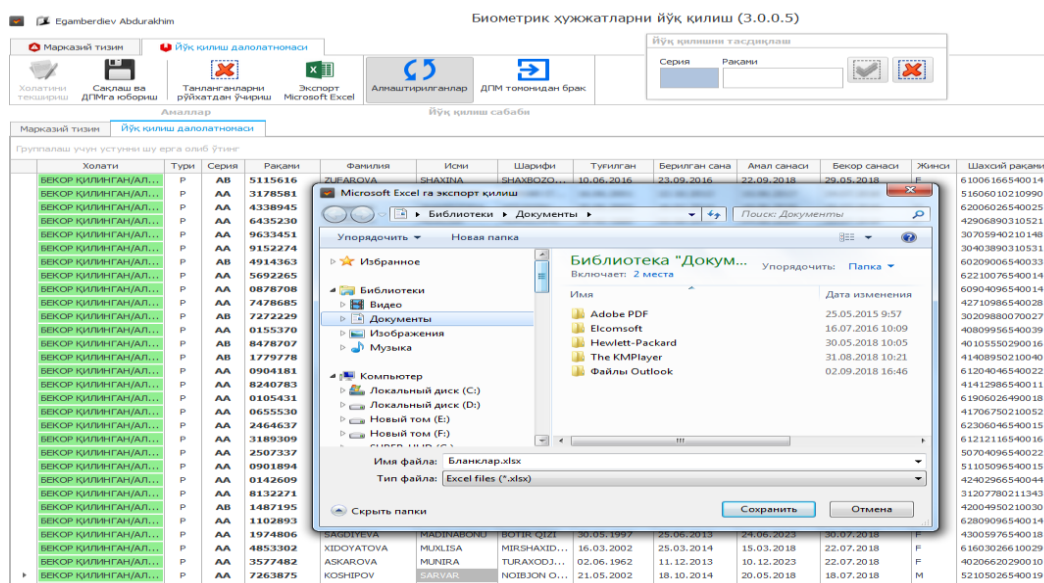

16-rasm

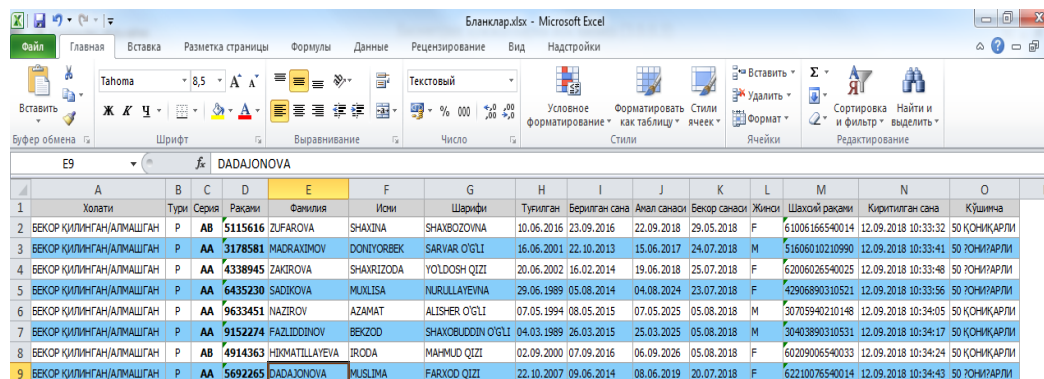
Dasturning asosiy menyusidagi «Eksport Microsoft Yexcel» tugmasi dasturga kiritilgan ma'lumotlar ro'yxatini elektron ko'rinishini shakllantirish va saqlash imkoniyatini beradi (17, 18 va 19-rasmlar).

17-rasm

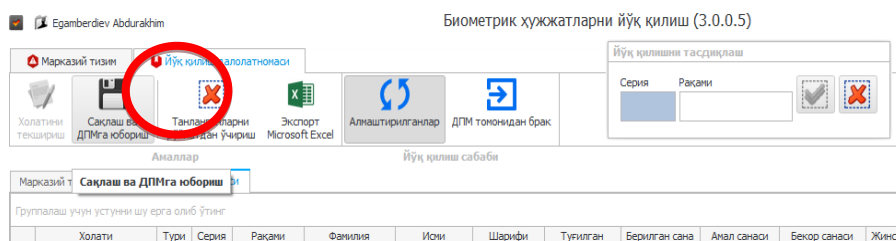

18-rasm

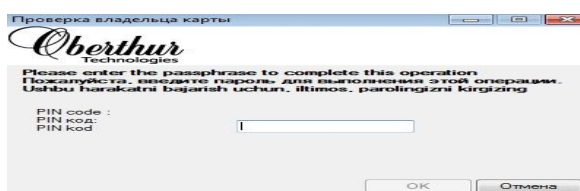
19-rasm

Yo‘q qilishga tayyorlangan biometrik hujjatlar holati va ular haqidagi ma’lumotlar to‘g‘riligi tekshirilgach, dasturning asosiy menyusidagi «Saqlash va DPMga yuborish» tugmasi orqali ro‘yxatda keltirilgan biometrik hujjatlar yo‘q qilinishini tasdiqlovchi ma’lumot Davlat personallashtirish agentligiga yuboriladi (20-rasm).

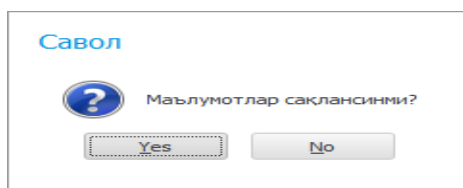
20-rasm

«Saqlash va DPMga yuborish» tugmasi bosilgach, dasturni yuklagan elektron kalit egasini tekshirish maqsadida, elektron kalitning parolini kiritish uchun maxsus oyna ochiladi (21-rasm).

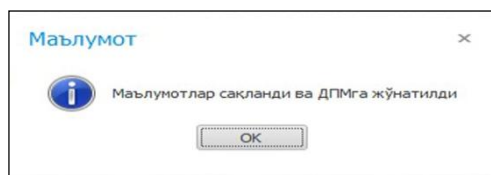

21-rasm

Elektron kalit paroli kiritilib «OK» tugmasi bosilgach, dastur orqali bajarilayotgan amallarni tasdiqlash uchun qo‘shimcha so‘rov oynasi ochiladi va «Es» tugmasini bosish orqali ro‘yxatda keltirilgan biometrik hujjatlar yo‘q qilinishini tasdiqlovchi ma’lumotlarni Davlat personallashtirish agentligiga yuborish amallari yakunlanadi (22-rasm).

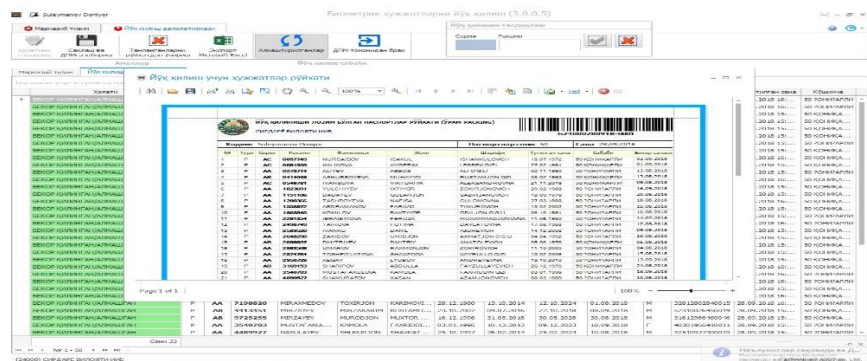

Dastur tomonidan, kiritilgan ma’lumotlar saqlanganligi va Davlat personallashtirish agentligiga yuborilganligi to‘g‘risida ma’lumot oynasi ochiladi. (23-rasm).

Ma’lumot oynasidan so‘ng ekranda ro‘yxat ochiladi (24-rasm).

Dasturda ro'yxatni chop etish, chop etishga printer qurilmasini tanlash, ro'yxatni saqlash, yopish va ro'yxat bilan ishlash uchun bir qator amallarni bajarish imkoniyatlari yaratilgan (25-rasm).

Йўқ қилиш учун ҳужжатлар рўйхати

«Almashtirilganlar» oynasi orqali kiritilgan biometrik hujjatlar ro'yxati bir nusxada chop etiladi. Chop etilgan ro'yxat quyidagi ko'rinishda bo'ladi (26-rasm).

Йўқ қилиниши лозим бўлган паспортлар рўйхати (ўрам-паккинг)						Сирдарё вилояти ИИБ			
№	Тури	Серия	Рақами	Фамилияси	Исми	Шарифи	Туғилган сана	Сабаби	Бекор санаси
1	P	AC	0057749	NURSAIDOV	ISAKUL	ISHANKULOMCH	18.07.1972	50 ҚОНИҚАРЛИ	02.09.2018
2	P	AC	00917000	KALIKOVA	AUYBERIM	LESBEK O'LI	27.02.1991	50 ҚОНИҚАРЛИ	01.09.2018
3	P	AA	0273714	ALIYEV	ABDUS	ALI O'LI	02.11.1990	50 ҚОНИҚАРЛИ	13.08.2018
4	P	AB	0414049	ASHURBOYEVA	MUKHAYYO	RUSTANJON OBI	08.02.1995	50 ҚОНИҚАРЛИ	13.08.2018
5	P	AC	0546781	IVANOVA	VIKTORIYA	ALEKSANDROVNA	21.11.2016	50 ҚОНИҚАРЛИ	09.08.2018
6	P	AA	1005291	DALCHIVYEV	DOKTOR	ZOKIRJONOVICH	29.02.1988	50 ҚОНИҚАРЛИ	16.09.2018
7	P	AA	11041080	DADAIEV	QULMADJON	QUBIRJANOVICH	18.08.1976	50 ҚОНИҚАРЛИ	20.08.2018
8	P	AA	1200396	TASHBOYEVA	NARIFA	GULMOMINOVNA	27.03.1988	50 ҚОНИҚАРЛИ	16.08.2018
9	P	AA	1308977	ABDULLAMANOVI	FARHOD	TIMUROVICH	18.02.2002	50 ҚОНИҚАРЛИ	15.08.2018
10	P	AA	1850240	KOMILOV	BAKTIYOR	ODILION O'LI	06.10.1991	50 ҚОНИҚАРЛИ	16.08.2018
11	P	AA	2291304	IBRAHIMOVA	FERUZA	MUXAMMADJONOMA	11.08.1990	50 ҚОНИҚАРЛИ	14.07.2018
12	P	AA	2498749	TAIROVA	FOTIMA	DAVLATOVNA	17.08.1988	50 ҚОНИҚАРЛИ	12.09.2018
13	P	AA	2588920	IVANOVA	DANIL	IGOREVICH	14.12.2008	50 ҚОНИҚАРЛИ	12.09.2018
14	P	AA	2646280	ZAKIROV	UMIDJON	ANATOLIY OGU	04.04.1992	50 ҚОНИҚАРЛИ	18.08.2018
15	P	AB	2689327	DMITRIYEV	DMITRIY	ANATOLEVICH	05.06.1976	50 ҚОНИҚАРЛИ	05.08.2018
16	P	AA	2862396	UMAROV	RABOJONJON	ZOKIRJONOVICH	18.08.1976	50 ҚОНИҚАРЛИ	02.08.2018
17	P	AA	2874784	TOSHPOLATOVA	SHARZODA	XAYRULLO O'LI	15.02.2006	50 ҚОНИҚАРЛИ	15.08.2018
18	P	AA	2956728	XESBOY	LYUBOV	ANDREYEVNA	19.10.2010	50 ҚОНИҚАРЛИ	13.09.2018
19	P	AB	3169153	SHARIFOV	ABDULLA	FAYZULLAYEVICH	26.12.1976	50 ҚОНИҚАРЛИ	24.08.2018
20	P	AB	3340703	MUSTAFAKULOVA	KAMOLA	FARHODIN OBI	03.01.1998	50 ҚОНИҚАРЛИ	21.08.2018
21	P	AB	4086027	SHAMURATOV	XASAN	ASAMJONOVICH	08.03.1988	50 ҚОНИҚАРЛИ	10.08.2018
22	P	AB	4288460	SHARIFOV	ISDC	RAVSHAN OGU	31.07.1994	50 ҚОНИҚАРЛИ	07.08.2018
23	P	AA	4300027	ABUYEV	OTABEK	SHERALI O'LI	05.02.2016	50 ҚОНИҚАРЛИ	19.08.2018
24	P	AA	4413451	MIRZAYEV	MIRZAKARIM	RUSTANOVICH	23.10.2002	50 ҚОНИҚАРЛИ	06.09.2018
25	P	AA	4489927	NABULAYEV	SHUKRULJON	SHAYKAT O'LI	23.10.1997	50 ҚОНИҚАРЛИ	10.08.2018
26	P	AB	5493377	KOCHIMOV	ODILION	SHUHURAT OGU	05.09.1997	50 ҚОНИҚАРЛИ	30.08.2018
27	P	AB	54923089	KOSHIVKOVA	HAMIDA	MELKOSIYEVNA	07.08.1998	50 ҚОНИҚАРЛИ	21.08.2018
28	P	AB	54924063	KALBAYEVA	KURSHIDA	USKONOVNA	15.02.1986	50 ҚОНИҚАРЛИ	02.08.2018
29	P	AB	6249790	ABDURAZAKOV	UMIDJON	ABDULLAYEVICH	04.08.1995	50 ҚОНИҚАРЛИ	21.09.2018
30	P	AA	6269716	DANUTOVA	TAMARA	ZAKIROVA	13.02.1986	50 ҚОНИҚАРЛИ	09.08.2018
31	P	AA	6718393	BEKHONOVA	UMID	O'G'URJONOVICH	20.08.1993	50 ҚОНИҚАРЛИ	01.08.2018
32	P	AA	6719588	BEKHONOVA	DILSHOD	SABOJON OBI	14.08.1997	50 ҚОНИҚАРЛИ	13.08.2018
33	P	AA	6967080	ABDULLAYEV	DILSHOD	QAYRAT O'LI	22.09.1994	50 ҚОНИҚАРЛИ	02.08.2018
34	P	AA	7198820	MIRAKHIDOV	TEGIRJON	KARINOVICH	28.12.1980	50 ҚОНИҚАРЛИ	01.08.2018
35	P	AA	7264677	TURDALIYEVA	TURDALIYEVNA	BANARJONOMA	07.06.1979	50 ҚОНИҚАРЛИ	21.09.2018
36	P	AB	7399396	ACHILOV	FARUK	ERKINOVICH	12.03.1987	50 ҚОНИҚАРЛИ	14.09.2018
37	P	AA	8272011	KALIKOV	AKMAL	ALIKOVICH	18.10.1993	50 ҚОНИҚАРЛИ	01.09.2018
38	P	AB	8390546	NURMATOV	BAKTIYAR	YAKUBOVICH	28.09.1970	50 ҚОНИҚАРЛИ	02.08.2018
39	P	AA	8270432	KALIKOVA	AYNUR	KHATABOVNA	03.06.1990	50 ҚОНИҚАРЛИ	16.08.2018
40	P	AB	9229264	G'JIYANBAYEV	FARRUX	ABDUG'ABBOROVICH	29.11.1990	50 ҚОНИҚАРЛИ	19.08.2018
41	P	AB	9325259	KURBONOVA	XALIDA	ARZIBEKOVNA	05.03.1994	50 ҚОНИҚАРЛИ	18.08.2018
42	P	AB	9406801	SHAYDALIYEVA	NAKSIDA	BANARJONOMA	12.07.1990	50 ҚОНИҚАРЛИ	11.09.2018
43	P	AB	9446780	EGAMOV	OTABEK	SHAYKAT O'LI	06.12.1996	50 ҚОНИҚАРЛИ	01.08.2018
44	P	AA	9571705	ARTIBAYEVA	UMIDA	MUXAMMADJON	10.05.1996	50 ҚОНИҚАРЛИ	23.08.2018
45	P	AB	9673520	SALIMOV	ASHMADJON	XASAN O'LI	23.08.1997	50 ҚОНИҚАРЛИ	05.08.2018
46	P	AB	9720520	MIRZAYEV	MIRZODJON	MUXTOR OGU	18.12.1996	50 ҚОНИҚАРЛИ	01.08.2018
47	P	AB	9729972	RAKIMOV	AKBAR	AZIMJON OGU	03.09.1997	50 ҚОНИҚАРЛИ	01.09.2018
48	P	AB	9789784	KABILOV	IBRAKIMJON	VALSHIROVICH	03.10.1985	50 ҚОНИҚАРЛИ	31.08.2018
49	P	AB	9862664	CHILASHVILI	AKRAN	ABOVICH	12.03.1971	50 ҚОНИҚАРЛИ	01.09.2018
50	P	AB	9968000	KALIKOV	MUXAMMADYAR	LESBEK OLI	13.01.1990	50 ҚОНИҚАРЛИ	01.09.2018

Ro'yxat maxsus shtrix kod hamda harf va raqamlardan iborat unikal qayd raqamiga ega. Ushbu qayd raqamli biometrik pasport tizimi tomonidan avtomatik tarzda, har bir tayyorlangan ro'yxat uchun unikal ko'rinishda shakllantiriladi (27-rasm).

Йўқ қилиниши лозим бўлган паспортлар рўйхати (ўрам-паккинг)
 Сирдарё вилояти ИИБ

Ходим: Suleymanov Donyor   Паспортлар сон: 50   Сана: 28.09.2018

№	Тури	Серия	Рақами	Фамилияси	Исми	Шарифи	Туғилган сана	Сабаби	Бекор санаси
1	P	AC	0057749	NURSAIDOV	ISAKUL	ISHANKULOMCH	18.07.1972	50 ҚОНИҚАРЛИ	02.09.2018

27-rasm

Ro'yxatda mas'ul shaxs imzosi va muhr uchun maxsus joy ajratilgan (28-rasm).

48	P	AB	9789789	KABILOV	IBRAHIMJON	VALISHEKOVICH	03.10.1960	50 ҚОНИҚАРЛИ	01.09.2018
49	P	AB	9866664	CHILASHVILI	AKRAM	AZIMOVICH	12.03.1971	50 ҚОНИҚАРЛИ	01.09.2018
50	P	AB	9968050	KALIKOV	MUXAMADIYAR	LESSEK OLI	13.01.1990	50 ҚОНИҚАРЛИ	01.09.2018

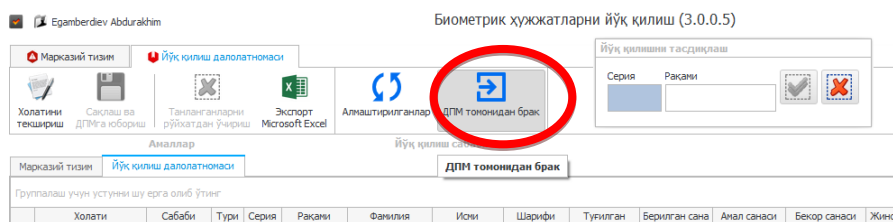
28.09.2018 04:19:57 1/1

Technologic ASBT

27-rasm

Texnik nosoz yoki ma'lumotlarda xatolik bilan personallashtirilgan biometrik hujjatlarni yo'q qilish haqidagi ma'lumotlarni dasturga kiritish uchun «DPA tomonidan brak» oynasidan foydalaniladi (28-rasm).

Bu turdagi biometrik hujjatlarni yo'q qilish Davlat personallashtirish agentligi tomonidan amalga oshiriladi.

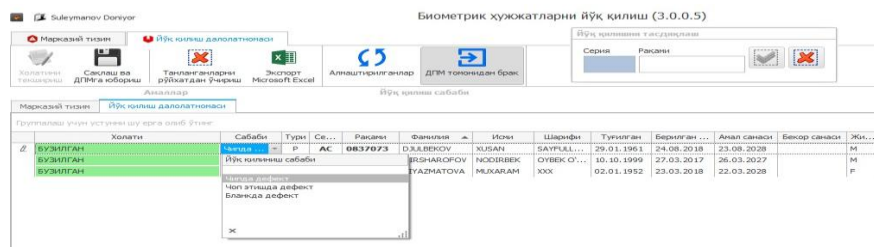

28-rasm

«DPA tomonidan brak» oynasi orqali kiritilgan biometrik hujjatlarning holati «Buzilgan» bo'lishi lozim.

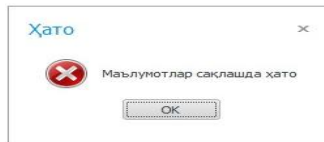
«Ishlatilyapti» (egasi yangi pasport bilan hujjatlashtirilmagan, egasi vafot etgan yoki hujjat bekor qilinganligi haqidagi ma'lumotlar tizimga kiritilmagan), «Tizimda mavjud» (biometrik hujjatning yo'q qilinganligi haqidagi ma'lumot avval dastur orqali tizimga kiritilgan), «Bekor qilingan/almashgan» (o'rnatilgan tartibda amalda emas deb topilgan yoki amal qilish muddati tugagan) va «Topilmadi» (biometrik hujjat biometrik pasport tizimida mavjud emas) holatidagi biometrik hujjatlarni yo'q qilish haqidagi ma'lumotlarni «DPA tomonidan brak» oynasi orqali dasturga kiritish imkoniyati cheklangan.

«DPA tomonidan brak» oynasi orqali ma'lumotlarni kiritishda, har bir biometrik hujjatda mavjud nosozlik va xatolik sababi alohida ko'rsatiladi. Sabablar avvaldan shakllantirilgan maxsus lug'atda mavjud tegishli yozuvlarni tanlash orqali dasturga kiritiladi (29-rasm).

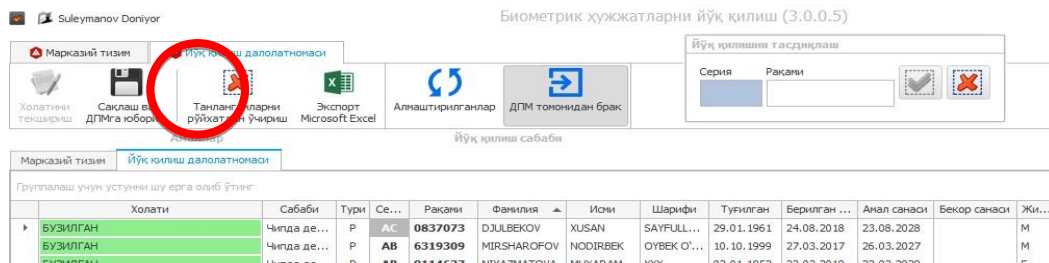

29-rasm

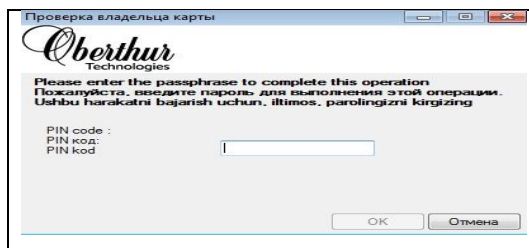
Tegishli sabablarni belgilamasdan «Saqlash va DPAgа yuborish» tugmasi bosilganda, ma'lumotlarni saqlashda xatolik mavjudligi yuzasidan oyna ochiladi (30-rasm).

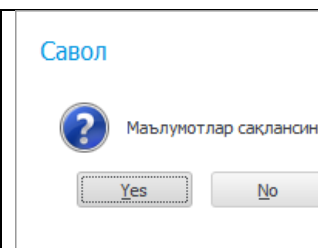
Ma'lumotlar to'liq kiritilgach, «Saqlash va DPAgа yuborish» tugmasi bosiladi (31-rasm).

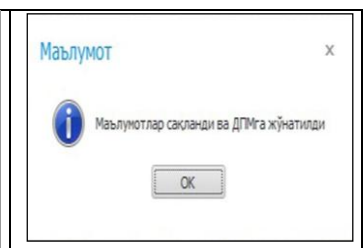
Dasturni yuklagan elektron kalit egasi tekshirilib (32-rasm), bajarilayotgan amallar tasdiqlangach (33-rasm), kiritilgan ma'lumotlar saqlanganligi va Davlat personallashtirish agentligiga yuborilganligi to'g'risida ma'lumot oynasi ochiladi (34-rasm).

32-rasm

33-rasm

34-rasm

Ma'lumot oynasidan so'ng, ekranda ro'yxat ochiladi (35-rasm).

Йўқ қилиниши ЛОЗИМ БЎЛГАН ПАСПОРТЛАР РЎЙХАТИ (ЎРАМ-РАККИНГ)
СИРДАРЭ ВИЛОЯТИ ИИБ

Р24000280918-0001

Ходим: Suleymanov Donyor				Паспортлар сониг: 3				Сана: 28.09.2018	
№	Тури	Серия	Рақами	Фамилияси	Иси	Шарифи	Тутилган сана	Сабаби	Бекор санаси
1	P	AC	0837073	DJULBEKOV	XUSAN	SAYFULLAYEVICH	29.01.1961	2	
2	P	AB	6319309	MIRSHAROFOV	NODIRBEK	OYBEK O'GLI	10.10.1999	2	
3	P	AB	9114637	NIYAZMATOVA	MUXARAM	XOX	02.01.1952	2	

Маъсул шахс имзоси: 28.09.2018 04:35:11 1/1

Technologic ASBT

«DPM tomonidan brak» oynasi orqali kiritilgan biometrik hujjatlar ro‘yxati **ikki nusxada chop etiladi**.

Chop etilgan ro‘yxat quyidagi ko‘rinishda bo‘ladi (36-rasm).

ЙЎҚ ҚИЛИНИШИ ЛОЗИМ БЎЛГАН ПАСПОРТЛАР РЎЙХАТИ (ЎРАМ-РАҚИҚИГ)

СИРДАРЁ ВИЛОЯТИ ИИБ

P24000280918-0001

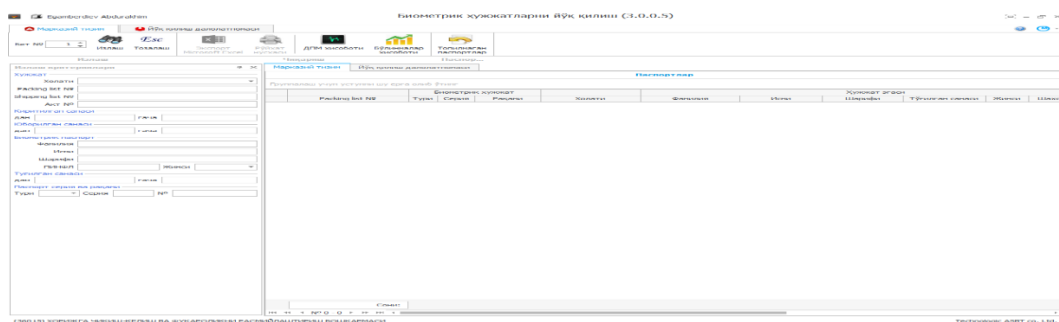
Ходим: Suleymanov Doriyov				Паспортлар сонис: 3			Сана: 28.09.2018		
№	Тури	Серия	Рақами	Фамилияси	Исми	Шарифи	Туғилган сана	Сабаби	Бекор санаси
1	P	AC	0837073	DJULBEKOV	XUSAN	SAYFULLAYEVICH	29.01.1961	2	
2	P	AB	6319309	MIRSHAROFOV	NODIRBEK	OYBEK O'G'LI	10.10.1999	2	
3	P	AB	9114637	NIYAZMATOVA	MUXARAM	XOX	02.01.1952	2	

Масъул шахс имзоси 28.09.2018 04:35:11 1/1

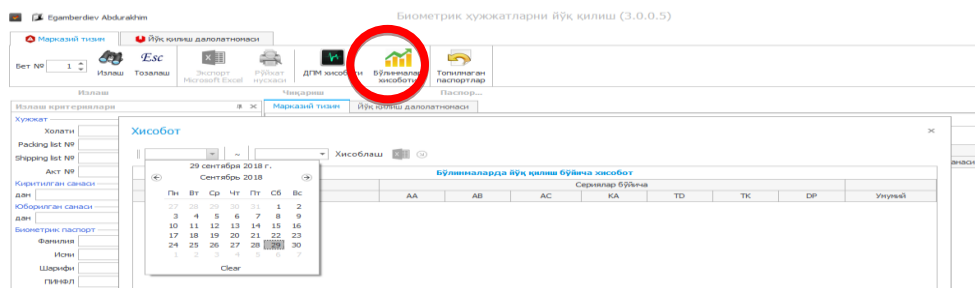
Technologic ASBT

Ushbu harakatlar natijasida yo‘q qilinishi lozim bo‘lgan biometrik hujjatlar haqidagi ma’lumotlarni dasturga kiritish, Davlat personallashtirish agentligiga yuborish va ro‘yxatlarni tayyorlash ishlari yakunlanadi.

Dasturning «Markaziy tizim» oynasi orqali tizimga kiritilgan yo‘q qilinishi lozim bo‘lgan biometrik hujjatlar haqidagi ma’lumotlarni olish mumkin (37-rasm).

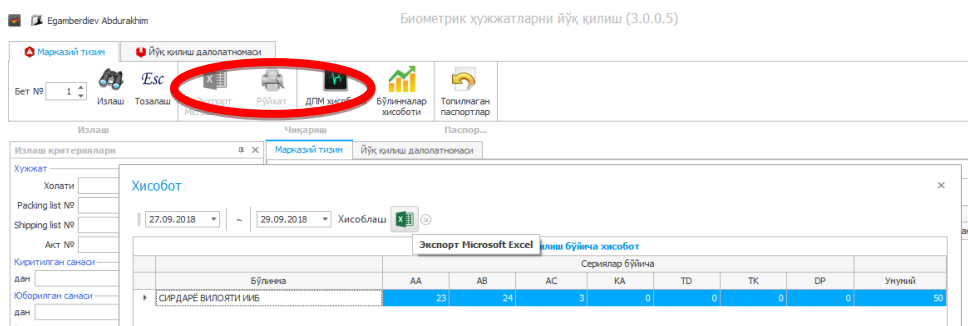

«Markaziy tizim» oynasidagi «Bo‘linmalar hisoboti» menyusi orqali maxsus hisobot shakllarini olish mumkin (38-rasm).

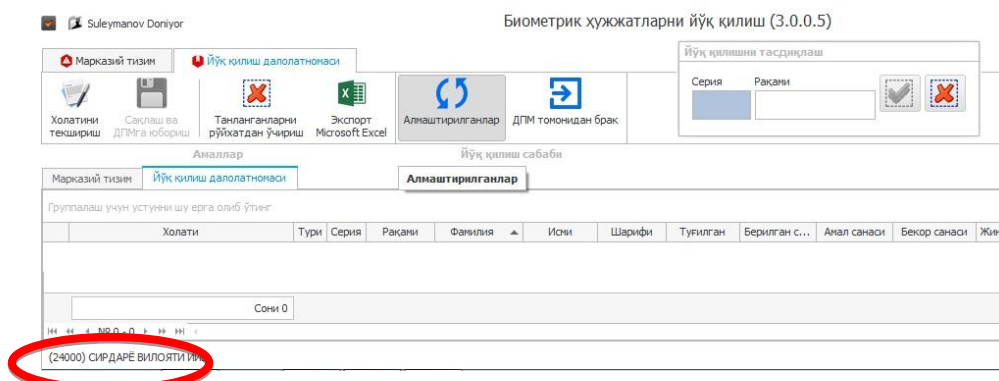

38-rasm

Olingan ma’lumotlarni elektron ko‘rinishda saqlash va chop etish mumkin (39-rasm).

Dasturda biometrik ma'lumotlarni yig'ish punkti nomi va dasturni ishga tushirgan elektron kalit egasi haqidagi ma'lumotlar doimiy ravishda aks etib turadi (40-rasm).

Dastur bilan ishlash jarayonida dasturiy to'xtalishlar va boshqa noma'lum xatoliklar yuzaga kelgan taqdirda, shuningdek, dasturni yangidan yoki qayta o'rnatish uchun O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasiga murojaat qilinadi.

Dasturda kuzatiladigan har bir to'xtalishlar va xatoliklar Vazirlikning tegishli buyrug'i asosida punktlarda yuritiladigan «Texnik to'xtalishlarni qayd etish» kitobiga qayd etiladi.

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining 2018 yil 5 noyabrdagi «O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining biometrik pasportlari hamda O'zbekiston Respublikasida fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjatlarining hisobini yuritish va yo'q qilish tartibi to'g'risidagi yo'riqnomani tasdiqlash haqida»gi 300-son buyrug'i Prezidentining 2017 yil 30 maydagi PF-5061-son «O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining biometrik pasportlari hamda O'zbekiston Respublikasida fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjatlarining hisobini yuritish va yo'q qilishni tartibga solish to'g'risida»gi Farmon ijrosini ta'minlash hamda O'zbekiston Respublikasi Adliya Vazirligi huzuridagi Davlat personallashtirish agentligi tomonidan personallashtirilgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining biometrik pasportlari hamda fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning yo'l hujjatlari hisobini yuritish va yo'q qilish tartibini belgilaydi.

Unda, biometrik hujjatlarning hisobini yuritish, biometrik hujjatlarni yo‘q qilishga tayyorlash va yo‘q qilish hamda biometrik hujjatlarni yo‘q qilishga oid hujjatlarni yuritish tartibi hamda «Biopasport – yo‘q qilish» dasturidan foydalanish tartibi belgilab berildi.

Mustaqil tayyorgarlik uchun topshiriq:

Tinglovchilar ma’ruza va boshqa o‘quv mashg‘ulotlarda olgan bilimlarini mustaqil ta’lim jarayonida yanada chuqurroq o‘zlashtirishlari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 maydagi «O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining biometrik pasportlari hamda O‘zbekiston Respublikasida fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjatlarining hisobini yuritish va yo‘q qilishni tartibga solish to‘g‘risida»gi PF–5061-son Farmonini va Ichki ishlar vazirligining 2022 yil 11 noyabr kunidagi 492-son buyrug‘i bilan “Buklet yoki plastik ko‘rinishidagi hujjatlarni yo‘q qilish tartibi”ni to‘liq o‘rganadilar va konspekt qiladilar.

14-Mavzu. Buklet yoki plastik ko‘rinishidagi biometrik hujjatlarni hisobini yuritish va yo‘q qilish tartibi.

Seminar– 2 soat

Ushbu o‘quv mashg‘uloti **“Suhbat”** interfaol metodidan foydalanish orqali o‘tkaziladi.

Mashg‘ulotda o‘qituvchi va o‘quvchi (tinglovchi va kursant)lar o‘rtasida dialogik xarakterga ega savol-javobga asoslanuvchi ushbu metod negizini jonli muloqot tashkil etadi. Metodning afzalligi suhbat jarayonida oydinlashmagan masalalar yuzasidan qo‘shimcha savollar berish, o‘quvchi (tinglovchi va kursant)ning fikrlashga undash imkoniyatining mavjudligi bilan belgilanadi. Ta’limiy munosabatning jonli muloqotga asoslanishi esa o‘qituvchi va o‘quvchi (tinglovchi va kursant)lar o‘rtasida ruhiy yaqinlikni qaror toptirib, faol fikr almashish imkonini beradi.

Metodni qo‘llashda quyidagi tartibda ish ko‘riladi:

O‘qituvchi o‘quvchi (tinglovchi va kursant)larni metod mohiyati bilan tanishtiradi

O‘qituvchi mavzu yuzasidan o‘quvchi (tinglovchi va kursant)lar o‘zlashtirishlari lozim bo‘lgan masalalarga oid savollarni ishlab chiqadi

O‘quvchi (tinglovchi va kursant)lar savollar bilan tanishtiriladi

O‘quvchi (tinglovchi va kursant)lar savollar yuzasidan mulohaza yuritib, masala mohiyatini yoritishga kirishadi (agar o‘quvchi (tinglovchi va kursant)larning javoblari qoniqarli deb topilsa, navbatdagi savol beriladi; bordi-yu, javob qoniqarli deb topilmasa, u holda o‘qituvchi o‘quvchi (tinglovchi va kursant)ga aynan mana shu masalani oydinlashtirishga yordam beradigan qo‘shimcha savol beradi)

O'rganilayotgan masalaning mohiyati to'la yoritilgach, suhbat jarayoniga yakun yasaladi

O'qituvchi o'quvchi (tinglovchi va kursant)larning faoliyatini baholab, mashg'ulotga yakun yasaydi

O'quv mashg'uloti savollari:

- 1-savol. Biometrik hujjatlarni yo'q qilishga tayyorlash va yo'q qilish.
- 2-savol. Biometrik hujjatlarni yo'q qilishga oid hujjatlarni yuritish.
- 3-savol. Ma'lumotlarni elektron ko'rinishda saqlash va chop etish.

15-MAVZU. MIGRATSIYA VA FUQAROLIKNI RASMIYLASH TIRISH BILAN BOG'LIQ HUQUQBUZARLIKLAR UCHUN JAVOBGARLIK.

Ma'ruza -2 soat

Reja:

- 1. Pasport tizimi hamda O'zbekistonga kelish, ketish va tranzit o'tish qoidalarini buzish bilan bog'liq huquqbuzarliklar uchun javobgarlikni belgilanishi.**
- 2. Qonunga xilof ravishda chet elga chiqish yoki O'zbekiston Respublikasiga kirish jinoyati uchun javobgarlik holatini ko'rib chiqilishi.**

1-savol. Pasport tizimi hamda O'zbekistonga kelish, ketish va tranzit o'tish qoidalarini buzish bilan bog'liq huquqbuzarliklar uchun javobgarlikni belgilanishi.

Pasport tizimi qoidalarini buzganlik uchun javobgarlik. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 5 yanvardagi PF-4262-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasida pasport tizimi to'g'risidagi nizom" - O'zbekiston Respublikasi fuqarosining biometrik pasportini rasmiylashtirish, berish, almashtirish, undan foydalanish tartibini, shuningdek, pasport tizimi qoidalarini buzganlik uchun javobgarlikni belgilaydi.

O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik tug'risidagi Kodeksida:

- pasportga ega bo'lishi shart bo'lgan fuqaroning pasportsiz yoki haqiqiy bo'lmagan pasport bilan, vaqtincha yoki doimiy ro'yxatdan o'tmay yashashi, pasportni ataylab yaroqsiz holga keltirganligi, shuningdek pasportni ehtiyot qilib saqlamaganligi oqibatida yo'qotib qo'yganligi;

- fuqarolar o'z pasportlaridan g'arazli maqsadlari yo'lida foydalanganligi, so'ng ularni yo'qotib qo'yganligi to'g'risida ariza berganligi, shuningdek boshqa fuqarolarga tegishli pasportlardan foydalanganligi;

- pasport tizimi qoidalariga rioya etilishi uchun mas'ul bo'lgan shaxslar tomonidan fuqarolarning pasportsiz yoki shaxsni tasdiqlovchi boshqa hujjatlarsiz yashashiga yo'l qo'yganligi, shuning barobarida fuqarolarning o'zlari egallab turgan turar joylarda pasportsiz yoki shaxsni tasdiqlovchi boshqa hujjatlarsiz, vaqtincha yoki doimiy ro'yxatdan o'tmagan yoxud turgan joyi bo'yicha hisobga olinmagan shaxslarning yashashiga yo'l qo'yganligi;

- fuqarolarning pasportlarini noqonuniy olib qo'yish yoki pasportlarni garov sifatida qabul qilish;

- chegara zonasiga kirish yoki bu zonada yashash, shuningdek fuqarolarning kirishi va bo'lishi vaqtincha cheklangan joylarga kirish va bu joylarda bo'lish qoidalarini buzish;

- g'arazli yoki boshqa tuban maqsadlarda pasportni egallab olish, xuddi shuningdek uni yo'q qilish, yaroqsiz holga keltirish, yashirish uchun ma'muriy javobgarlik belgilanadi.

Pasport tizimi qoidalarini buzish (223-modda). Fuqaroning pasportsiz yoki haqiqiy bo'lmagan pasport bilan, doimiy propiskasiz yoxud turgan joyi bo'yicha hisobga turmasdan yashashi, pasportni qasddan yaroqsizlantirishi yoki ehtiyot qilib saqlamaganligi oqibatida

yo'qotib qo'yishi, shuningdek O'zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasiga ega bo'lgan chet el fuqarosining va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning haqiqiy bo'lmagan yashash guvohnomasi bilan yashashi, vaqtincha yoki doimiy propiskasiz yashashi, yashash guvohnomasini qasddan yaroqsizlantirishi, ehtiyot qilib saqlamaganligi oqibatida yo'qotib qo'yilganligi uchun bazaviy hisoblash miqdorining ikkidan bir qismidan uch baravarigacha miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

223-moddaning birinchi qismida nazarda tutilgan ayni bir huquqbuzarlik ma'muriy jazo chorasi qo'llanilganidan keyin bir yil davomida takror sodir etilgan bo'lsa, - bazaviy hisoblash miqdorining besh baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Pasport tizimi qoidalariga rioya etish uchun mas'ul bo'lgan shaxslar tomonidan shaxslarning shaxsini tasdiqlovchi hujjatlarsiz yashashiga yo'l qo'yilishi, xuddi shuningdek fuqarolar tomonidan o'z turar joylarida shaxslarning shaxsini tasdiqlovchi hujjatlarsiz, vaqtincha yoki doimiy propiskasiz yoxud turgan joyi bo'yicha hisobda turmasdan yashashiga yo'l qo'yilishi uchun bazaviy hisoblash miqdorining besh baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Xuddi shunday huquqbuzarlik ma'muriy jazo chorasi qo'llanilganidan keyin bir yil davomida takror sodir etilgan bo'lsa, - bazaviy hisoblash miqdorining o'n baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

O'n sakkiz yoshgacha bo'lgan shaxs o'n olti yoshga to'lishi munosabati bilan o'z vaqtida pasport olmaganligi uchun ma'muriy javobgarlikka tortilmaydi.

O'n sakkiz yoshgacha bo'lgan, O'zbekiston Respublikasida doimiy yashayotgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs o'n olti yoshga to'lishi munosabati bilan yashash guvohnomasini o'z vaqtida olmaganligi uchun ma'muriy javobgarlikka ham tortilmaydi.

Pasportdan g'ayriqonuniy foydalanish (223¹-modda). Fuqarolarning yo'qolganligi to'g'risida o'zlari ariza bergan o'z pasportlaridan, shuningdek boshqa fuqarolarga tegishli bo'lgan pasportlardan g'arazli maqsadlarda foydalanishi uchun bazaviy hisoblash miqdorining o'n baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Fuqarolardan pasportlarini qonunga xilof ravishda olib qo'yish yoki pasportlarni garovga olish (223³-modda). Fuqarolardan pasportlarini qonunga xilof ravishda olib qo'yish yoki pasportlarni garovga olish (*ma'lumot uchun: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 5 yanvardagi PF-4262-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasida pasport tizimi to'g'risidagi nizomning 33-bandi, 57-bandi beshinchi xatboshisi*)-mansabdor shaxslarga bazaviy hisoblash miqdorining o'n baravaridan o'n besh baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'ladi.

Fuqaro o'z pasportini avaylab-asrashi shart. Pasport yo'qotilgani haqida fuqaro ichki ishlar organlariga yoki O'zbekiston Respublikasining xorijdagi diplomatiya vakolatxonasida yoxud konsullik muassasasiga darhol xabar qilishga majburdir. Ular esa fuqaroning iltimosiga binoan, unga belgilangan namunadagi ma'lumotnoma beradi.

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida ko'zda tutilganidan tashqari fuqaroning pasportini tortib olish, shuningdek pasportni garov tariqasida qoldirish va garovga olib qolish taqiqlanadi. Pasportni ataylab buzish - hujjatdan o'z vazifasida foydalanish mumkin bo'lmay qolishi natijasida yoki undan foydalanish (hujjatning muhim qismiga siyoh to'kilgan, hujjatning bir qismi yirtib olingan hamda yo'qotilgan va hokazo) ancha qiyinlashadigan darajada zarar keltirishdir. Fuqarolarning o'z pasportlaridan yoki boshqa fuqarolarga tegishli pasportlardan g'arazli maqsadda foydalanishi, odatda, biror manfaat ko'rish: garov, qayd etilishi va hokazolarda namoyon bo'ladi.

Ushbu moddalar bo'yicha ma'muriy huquqbuzarlik ishlari Ichki ishlar organlari tomonidan ko'rib chiqiladi (248-modda).

O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasiga binoan, respublikada bo'lgan xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar qonunlarga, jamoat tartibiga rioya qilishlari, hokimiyat vakillarining qonuniy talablarini bajarishlari lozim. O'zbekiston Respublikasi hududida bo'lgan xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar O'zbekiston Respublikasi fuqarolari bilan umumiy asosda (alohida qoidalar faqat tegishli imtiyoz va immunitetdan foydalanuvchi shaxslarga nisbatan ishlatiladi) ma'muriy javobgarlikka tortiladi.

Jamoat tartibini saqlashni ta'minlash, xorijiy fuqarolar uchun O'zbekiston Respublikasida bo'lgan vaqtlarida va respublika hududi orqali o'tayotganlarida normal sharoit yaratib berish maqsadida xorijiy fuqarolar hamda fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga muayyan va majburiy qoidalar o'rnatiladi. Vazirlar Mahkamasining 1996 yil 21 noyabrdagi 408-son qarori bilan tasdiqlangan "Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalari" hamda "Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tishlari qoidalari"ni buzilishi O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq javobgarlikka tortishga olib keladi.

O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzish (225-modda).

Chet el fuqarosining yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxsning O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzishi, ya'ni haqiqiy bo'lmagan hujjatlar bilan yashashi, vaqtincha propiskaning, ko'chishning yoki yashash joyini tanlashning belgilangan tartibiga rioya etmaganligi, bo'lish muddati tugagach chiqib ketishdan bo'yin tovlashi, xuddi shuningdek

O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tish qoidalariga o'n sutkagacha rioya etmaganligi uchun bazaviy hisoblash miqdorining besh baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Chet el fuqarosining yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxsning O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini o'n sutkadan ortiq, ammo o'ttiz sutkadan ko'p bo'lmagan muddatga buzishi, - bazaviy hisoblash miqdorining o'n baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Chet el fuqarosining yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxsning O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini o'ttiz sutkadan ortiq muddatga buzishi, - bazaviy hisoblash miqdorining yigirma baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Chet el fuqarolarining va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lishi qoidalarida nazarda tutilgan chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni qabul qilish tartibini mansabdor shaxs tomonidan buzilishi uchun mansabdor shaxsga bazaviy hisoblash miqdorining yigirma baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni xususiy ishlar bilan O'zbekiston Respublikasiga taklif qilgan shaxs tomonidan chet el fuqarolarining va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning vaqtincha propiskadan o'tishini, shuningdek ularning bu yerda bo'lishning belgilangan muddati o'tgach chiqib ketishini ta'minlash yuzasidan choralar ko'rilmaganligi, xuddi shuningdek shaxs tomonidan xususiy ishlar bilan kelgan chet el fuqarolariga va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga uy-joy maydoni, transport vositalarini berish yoxud boshqa xizmatlar ko'rsatish, agar bu O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzilishiga olib kelishi oldindan ayon bo'lsa, - bazaviy hisoblash miqdorining o'n baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

O'n sakkiz yoshgacha bo'lgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzganligi uchun ma'muriy javobgarlikka tortilmaydi.

MJtKning 225-moddasining birinchi - beshinchi qismlarida nazarda tutilgan ma'muriy huquqbuzarliklar uchun - temir yo'l vokzallari va aeroportlardagi bo'linmalarining, ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'limlarining (boshqarmalarining) boshliqlari va boshliq o'rinbosarlari Ichki ishlar organlari nomidan ma'muriy huquqbuzarliklar to'g'risidagi ishlarni ko'rib chiqishga va ma'muriy jazo qo'llashga haqli.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzganligi uchun 225-moddaning birinchi - uchinchi qismlarida belgilangan jarimani to'lamagan taqdirda, ular keyinchalik O'zbekiston Respublikasiga kirish huquqi bir yil muddatga cheklangan holda O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuboriladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzishni ma'muriy jazo chorasi qo'llanilganidan keyin bir yil davomida takror sodir etgan taqdirda, ular keyinchalik O'zbekiston Respublikasiga kirish huquqi uch yil muddatga cheklangan holda O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuboriladi.

Xorijiy fuqaro: O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzgan taqdirda O'zbekiston Respublikasidan chiqarib yuborilishi mumkin.

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish ularning O'zbekiston Respublikasiga kirish huquqi keyinchalik bir yildan uch yilgacha muddatga cheklangan holda, majburiy yoki nazorat ostida mustaqil ravishda chiqib ketishidan iborat. Ma'muriy tarzda chiqarib yuborish tuman (shahar) ma'muriy sudi tomonidan qo'llaniladi.

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish MJtKning 51², 51⁸, 51⁹, 56, 57, 58-moddalarida, 61¹-moddasi birinchi qismida, 94, 165¹, 184², 184³, 189, 189¹, 201,202¹, 224¹-moddalarida, 225-moddasi yettinchi va sakkizinchi qismlarida, 239, 240, 241-moddalarida nazarda tutilgan huquqbuzarliklar sodir etilgan taqdirda qo'llanilishi mumkin **(29¹-modda. Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish).**

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish to'g'risidagi sud qarorini bajarmaslik (225¹-modda).

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar tomonidan ularga nisbatan O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish to'g'risida qabul qilingan sud qarorlarini bajarmaslik uchun bazaviy hisoblash miqdorining yetmish besh baravaridan yuz baravarigacha miqdorda jarima solishga yoxud o'n besh sutkagacha muddatga ma'muriy qamoqqa olishga sabab bo'ladi.

Chet elga chiqish uchun hujjatlarni rasmiylashtirish tartibini buzish (226-modda).

O'zbekiston Respublikasi fuqarolari tomonidan chet elga chiqish uchun hujjatlarni rasmiylashtirishni so'rab murojaat etishning belgilangan tartibini buzganligi uchun qonunga xilof ravishda rasmiylashtirilgan hujjatlarni musodara qilib, bazaviy hisoblash miqdorining uch baravaridan besh baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'ladi.

Belgilangan tartibni buzgan holda chet elga chiqish uchun hujjatlarni rasmiylashtirish uchun mansabdor shaxslarga bazaviy hisoblash miqdorining yetti baravaridan o'n baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'ladi.

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni O‘zbekiston Respublikasi hududidan ma‘muriy tarzda chiqarib yuborish to‘g‘risidagi qarorni ijro etish (346²-modda).

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni O‘zbekiston Respublikasi hududidan ma‘muriy tarzda chiqarib yuborish to‘g‘risidagi qarorni ijro etish mazkur shaxslar qaysi chet davlat hududiga chiqarib yuborilayotgan bo‘lsa, o‘sha chet davlatning hokimiyat vakiliga ularni rasmiy ravishda topshirish yoxud chiqarib yuborilayotgan shaxsning O‘zbekiston Respublikasi hududidan nazorat ostida mustaqil ravishda chiqib ketishi yo‘li bilan amalga oshiriladi.

Agar chiqarib yuborilayotgan shaxsni chet davlat vakiliga topshirish O‘zbekiston Respublikasining mazkur davlat bilan tuzilgan shartnomasida nazarda tutilmagan bo‘lsa, chiqarib yuborish O‘zbekiston Respublikasi Davlat xavfsizlik xizmatining Davlat chegaralarini himoya qiluvchi qo‘mitasi tomonidan belgilanadigan joyda amalga oshiriladi.

Chet el fuqarosini yoki fuqaroligi bo‘lmagan shaxsni O‘zbekiston Respublikasining Davlat chegarasidan o‘tkazish punkti orqali chiqarib yuborish to‘g‘risida mazkur shaxs qaysi chet davlat hududiga (hududi orqali) chiqarib yuborilayotgan bo‘lsa, o‘sha chet davlatning hokimiyat vakillari, agar O‘zbekiston Respublikasining ushbu davlat bilan tuzilgan shartnomasida nazarda tutilgan bo‘lsa, xabardor qilinadi.

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni ma‘muriy tarzda chiqarib yuborish to‘g‘risidagi qarorni ijro etish dalolatnoma bilan rasmiylashtiriladi.

Yuqorida ko‘rib chiqilgan ma‘muriy huquqbuzarliklarning ob‘ekti boshqaruvning belgilangan tartibi hisoblanadi. **Ob‘ektiv tomoni** ham harakat, ham harakatsizlik shaklida ifodalanadi. **Sub‘ekt**-fuqarolar va mansabdor shaxslar. **Sub‘ektiv tomoni** qilmishning qasd yoki ehtiyotsizlikdan sodir etilganligi bilan belgilanadi.

2-savol. Qonunga xilof ravishda chet elga chiqish yoki O‘zbekiston Respublikasiga kirish jinoyati uchun javobgarlik holatini ko‘rib chiqilishi.

O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat Kodesida chet elga chiqish va O‘zbekiston Respublikasiga kirish tartibini buzganlik uchun jinoiy javobgarlik belgilab berilgan.

Qonunga xilof ravishda chet elga chiqish yoki O‘zbekiston Respublikasiga kirish (JK 223-moddasi).

Belgilangan tartibni buzib chet elga chiqish yoki O‘zbekiston Respublikasiga kirish yoxud chegaradan o‘tish —

bazaviy hisoblash miqdorining ikki yuz baravaridan to‘rt yuz baravarigacha miqdorda jarima yoki uch yildan besh yilgacha ozodlikni cheklash yoxud uch yildan besh yilgacha ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi.

O'sha harakatlar:

a) chegarani yorib o'tish yo'li bilan;

b) bir guruh shaxslar tomonidan oldindan til biriktirib;

v) takroran yoki xavfli residivist tomonidan;

g) chet elga chiqishi uchun maxsus kelishuv talab qilinadigan mansabdor shaxs tomonidan;

d) O'zbekiston Respublikasiga kirish huquqi belgilangan tartibda cheklangan shaxs tomonidan sodir etilgan bo'lsa, - besh yildan o'n yilgacha muddatga ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi.

O'zbekiston Respublikasining Konstitusiyasida nazarda tutilgan siyosiy boshpana huquqidan foydalanish uchun kirish hujjatlarini tegishli darajada rasmiylashtirmasdan O'zbekiston Respublikasiga kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar javobgarlikdan ozod qilinadilar. Jinoyatning bevosita **ob'ekti** chet elga chiqish va O'zbekiston Respublikasiga kirishning qonunda belgilangan tartibi bilan bog'liq ijtimoiy munosabatlar hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijga chiqish tartibi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 26 dekabrda «O'zbekiston Respublikasi fuqarosining xorijga chiqish biometrik pasportini rasmiylashtirish va berish tizimini yaratish hamda O'zbekiston Respublikasi biometrik pasport tizimini modernizatsiya qilishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi PQ-4079-son qarori bilan tasdiqlangan «O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijga chiqish tartibi to'g'risidagi nizomi» hamda xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari va tranzit o'tishlari tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1996 yil 21 noyabrda «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo'lishlari va tranzit o'tishlari tartibi to'g'risida»gi 408-son qarori bilan tasdiqlangan «Xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari va O'zbekiston Respublikasidan ketishlari tartibi», «Xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lishlari qoidalari», «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tishlari qoidalari»da belgilangan.

O'zbekiston Respublikasiga kirish, chiqish va davlat chegaralaridan o'tish bilan bog'liq munosabatlarni jinoyat-huquqiy qo'riqlashdan maqsad fuqarolarning ko'chib yurish erkinligi bilan bog'liq konstitusiyaviy huquqlarini amalga oshirishlarini tartibga solish va yetarli sharoitlar yaratishdan iborat. Shu bilan birga, qonun chiqaruvchi davlat va jamiyat suvereniteti hamda xavfsizligini ta'minlash uchun respublikadan chiqish va unga kirish, davlat chegaralaridan o'tish

tartibini belgilab bergan. Shundan kelib chiqib, davlat chegarasiga tajovuz qilish - bu, avvalo, davlat hokimiyati va boshqaruv organlari faoliyatining bir me'yordagi tartibiga tajovuz qilish deb topiladi.

Jinoyat **ob'ektiv tomondan** qonunda belgilangan tartibni buzib, chet elga chiqish yoki O'zbekiston Respublikasiga kirishda ifodalanadi.

O'zbekiston Respublikasidan chiqish va unga kirish deganda, transport vositasi (avtomashina, kema, samolyot, velosiped, ot va boshqa mexanik hamda transportning boshqa turlari) yordamida davlat chegarasini kesib o'tish tushuniladi.

Davlat chetarasidan o'tish deganda, uni piyoda kesib o'tish tushuniladi.

Davlat chetarasini beltilantan tartibni buzgan holda kesib o'tish deganda, quyidagi harakatlardan birini sodir etish orqali o'tish tushuniladi: tartibni buzish orqali (masalan, ruxsat berilgan chegara punktlarini aylanib o'tish) yoki tegishli ruxsati bo'lmay turib kesib o'tish (masalan, chegaradan o'tish huquqini beruvchi haqiqiy hujjatlar bo'lmagan hollarda chegarani kesib o'tish).

Davlat chegarasini faqat g'ayriqonuniy kesib o'tish ijtimoiy xavfli deb topiladi va sharhlanayotgan moddaning tarkibini tashkil etadi.

Davlat chegarasini ruxsat punktlarini aylanib o'tib yoki ruxsat punktlaridan yoxud chegara tashqarisiga (O'zbekistondan) yoki O'zbekistonga kirib kelayotgan, turidan qat'i nazar (ya'ni havo, suv, yerda yuradigan transport va hokazo), transport vositasida belgilangan qoidalarni buzib kesib o'tishni davlat chegarasidan o'tish tartibini buzish deb hisoblash lozim.

Soxta, muddati o'tgan, boshqa shaxs nomiga rasmiylashtirilgan, noto'g'ri rasmiylashtirilgan hujjatlardan foydalangan holda davlat chegarasini kesib o'tish tetishli ruxsatnomasiz davlat chegarasini kesib o'tish deb topiladi. *Masalan*, Uzbekiston Respublikasi fuqarosi tomonidan unga chegaradan o'tishga ruxsat berilganligi haqida uning pasportiga tegishli yozuv kiritilmagan yoki soxta yozuvdan foydalangan holda chegaradan o'tish sharhlanayotgan modda bo'yicha kvalifikatsiya qilinishi lozim. Bunda aybdorning O'zbekiston Respublikasidan chiqishi yoki unga kirayotganligi ahamiyatga ega bo'lmaydi. Boshqacha aytganda, agar O'zbekiston Respublikasi fuqarosi belgilangan tartibni buzgan holda O'zbekiston Respublikasidan chiqqan bo'lsa, uning O'zbekiston Respublikasiga qaytib kirishi ham g'ayriqonuniy deb topilishi lozim.

Bunda shuni ham nazarda tutish lozimki, agar noqonuniy kirish yoki chiqish, shuningdek, chegarani kesib o'tish soxta hujjatlardan foydalangan holda amalga oshirilgan bo'lsa, u holda bu qilmish jinoyatlar majmui tariqasida JK 223- va 228-moddalari bo'yicha kvalifikatsiya qilinadi.

Aybdorning harakatlari agar u oxirgi zarurat holatida sodir etilgan bo'lsa jinoyat sifatida e'tirof etilmaydi.

Jinoyat davlat chegarasi kesib o'tilayotgan vaqtdan boshlab tugallangan hisoblanadi.

Quyidagilar davlat chegarasini kesib o'tish vaqti deb topiladi:

a) aybdor faktik jihatdan davlat chegarasini kesib o'tishi yoki o'tmasligidan qat'i nazar, davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlari nazoratidan muvaffaqiyatli o'tish, masalan, samolyot uchishiga qadar shaxs tomonidan aeroport chegara nazoratidan o'tish tugallangan jinoyat deb topiladi. Xuddi shunday holatda, shaxs o'ziga bog'liq bo'lmagan holatlarga ko'ra chegara nazoratidan o'ta olmagan hollarda, uning harakatlari O'zbekiston hududiga g'ayriqonuniy kirish yoki undan chiqishga suiqasd qilish deb kvalifikatsiya qilinishi lozim;

b) davlat chegarasi orqali o'tkazishning belgilangan punktlaridan tashqarida davlat chegarasi chizig'i (tegishli yuza)ni faktik jihatdan kesib o'tish.

Jinoyat **sub'ektiv tomondan** to'g'ri kasd orqali sodir etiladi. Shaxs o'z harakatlarining g'ayriqonuniyligini biladi, ya'ni O'zbekiston Respublikasi hududini hujjatsiz, soxta hujjatlardan foydalangan holda yoxud tegishli ruxsatnomasiz kesib o'tayotganligini angelaydi va buni xohlaydi.

Sub'ektiv tomonning qo'shimcha belgilari - **motiv va maqsad** turlicha bo'lishi mumkin. Agar aybdor shaxs davlat chegarasidan o'tish qoidalarini O'zbekiston Respublikasiga qarshi jinoyat sodir etish (masalan, josuslik, qo'poruvchilik, terrorizm va boshqalar) maqsadida kesib o'tsa, u holda uning harakatlari jinoyatlar majmui bo'yicha kvalifikatsiya qilinishi lozim.

Mazkur jinoyat ehtiyotsizlik orqasida (masalan, mo'ljalni yo'qotish tufayli chegarani kesib o'tish) sodir etilganda jinoiy javobgarlik kelib chiqmaydi. Davlat chegarasi majburiy ravishda kesib o'tilgan (masalan, tabiiy ofat, halokat va boshq.) hollarda ham qilmishda sharhlanayotgan jinoyat tarkibi mavjud bo'lmaydi.

16 yoshga to'lgan har qanday aqli raso jismoniy shaxs, jumladan, O'zbekiston Respublikasi fuqarosi, fuqaroligi bo'lmagan shaxs yoki chet el fuqarosi mazkur **jinoyat sub'ekti** bo'lishi mumkin.

Chet elga chiqish yoki g'ayriqonuniy ravishda O'zbekiston Respublikasiga kirish:

a) chegarani yorib o'tish yo'li bilan;
b) bir guruh shaxslar tomonidan oldindan til biriktirib;
v) takroran yoki xavfli residivist tomonidan;
g) chet elga chiqishi uchun maxsus kelishuv talab qilinadigan mansabdor shaxs tomonidan;

d) O'zbekiston Respublikasiga kirish huquqi belgilangan tartibda cheklangan shaxs tomonidan sodir etilganida, aybdorning qilmishi O'zbekiston Respublikasi JK 223-moddasining 2-qismi bilan kvalifikatsiya qilinadi.

JK 223-moddasi 3-qismiga ko'ra, «O'zbekiston Respublikasining Konstitusiyasida nazarda tutilgan siyosiy boshpana huquqidan foydalanish uchun kirish hujjatlarini tegishli darajada rasmiylashtirmasdan O'zbekiston Respublikasiga kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar javobgarlikdan ozod qilinadilar». Konstitusiyaning 93-moddasi 1-qismi 22-bandiga asosan, fuqarolik va siyosiy boshpana berish masalalari O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan hal etiladi. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasida belgilangan siyosiy boshpana berish to'g'risidagi qoidaga binoan, chiqish hujjatlarini tegishli tartibda rasmiylashtirmagan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga nisbatan sharhlanayotgan modda qo'llanilmaydi.

Quyidagi hollarda O'zbekiston Respublikasida siyosiy boshpana berilmaydi: agar shaxs O'zbekiston Respublikasida jinoyat deb topiluvchi qilmishni sodir etgani uchun xorijda qidirilayotgan bo'lsa yoki Birlashgan Millatlar Tashkiloti maqsad va prinsiplariga qarshi harakatlar sodir etganlikda aybdor bo'lsa; jinoyat ishi bo'yicha ayblanuvchi sifatida jalb etilgan yoki unga nisbatan sudning qonuniy kuchga kirgan ayblov hukmi mavjud bo'lsa; u ta'qib etilmaydigan uchinchi davlatdan kelgan bo'lsa; bila turib yolg'on ma'lumotlar bergan bo'lsa; u ta'qib etilmaydigan uchinchi davlatning fuqaroligiga ega bo'lsa. Chet el fuqarolarining va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzganlik uchun jinoiy javobgarlik olib tashlandi, ma'muriy javobgarlik sanksiyalari yengillashtirildi. Shuningdek, ushbu turdagi ma'muriy ishlarni ko'rib chiqilishida tezkorlikni ta'minlash maqsadida ma'muriy ish (jarima qismi)ni ko'rib chiqish vakolati sudlardan olinib, ichki ishlar organlariga berildi. Respublikamizga turli yo'nalishlarda kirib kelgan xorijiy fuqarolar bo'lish qoidalarini turli muddatlarda buzganda ularga nisbatan bir xildagi ma'muriy chora qo'llanilgan bo'lsa, endilikda ularning qoidabuzarlik turi va muddatiga qarab ularni ma'muriy javobgarlikka tortish tartibi belgilab qo'yildi. Shu bilan birga, ularga ma'muriy choralarni qo'llashdagi ortiqcha ovoragarchiliklarni oldi olindi va respublikamiz aholisi, qo'shni bo'lgan davlat fuqarolari va o'zoq xorijiy davlatlar fuqarolariga yengillik hamda qulaylik yaratish bilan birga ularning respublikamizga turli yo'nalishlarda kelishlariga va turizm salohiyatining oshishiga xizmat qiladi.

Mustaqil tayyorgarlik uchun topshiriq:

Mustaqil ta'limning mazmunini tinglovchilar ma'ruza va boshqa o'quv mashg'ulotlarda olgan bilimlarini mustaqil ta'lim jarayonida yanada chuqurroq o'zlashtirishlari va navbatdagi mashg'ulotga mo'ljallangan mavzu bo'yicha tayyorgarlik ko'rishlari tashkil etadi.

Tinglovchilar mustaqil O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 5 yanvardagi PF-4262-sonli Farmonini to'liq o'rganadilar va konspekt qiladilar.

Mustaqil ta'lim uchun savollar:

1. Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlari Ichki ishlar organlari tomonidan ko'rib chiqilishi;
2. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalari;
3. Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tish qoidalari;
4. Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish tartibi;
5. Chet el fuqarosining yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxsning O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzish;
6. O'zbekiston Respublikasining Konstitusiyasida nazarda tutilgan siyosiy boshpana huquqidan foydalanish;
7. Davlat chegarasini kesib o'tish vaqti;
8. Chet elga chiqish uchun hujjatlarni rasmiylashtirish tartibini buzish.

15-Mavzu. Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bilan bog'liq huquqbuzarliklar uchun javobgarlik.

Seminar– 2 soat

Ushbu o'quv mashg'uloti **“Suhbat”** interfaol metodidan foydalanish orqali o'tkaziladi.

Mashg'ulotda o'qituvchi va o'quvchi (tinglovchi va kursant)lar o'rtasida dialogik xarakterga ega savol-javobga asoslanuvchi ushbu metod negizini jonli muloqot tashkil etadi. Metodning afzalligi suhbat jarayonida oydinlashmagan masalalar yuzasidan qo'shimcha savollar berish, o'quvchi (tinglovchi va kursant)ning fikrlashga undash imkoniyatining mavjudligi bilan belgilanadi. Ta'limiy munosabatning jonli muloqotga asoslanishi esa o'qituvchi va o'quvchi (tinglovchi va kursant)lar o'rtasida ruhiy yaqinlikni qaror toptirib, faol fikr almashish imkonini beradi.

Metodni qo'llashda quyidagi tartibda ish ko'riladi:

O'qituvchi o'quvchi (tinglovchi va kursant)larni metod mohiyati bilan tanishtiradi

O'qituvchi mavzu yuzasidan o'quvchi (tinglovchi va kursant)lar o'zlashtirishlari lozim bo'lgan masalalarga oid savollarni ishlab chiqadi

O'quvchi (tinglovchi va kursant)lar savollar bilan tanishtiriladi

O'quvchi (tinglovchi va kursant)lar savollar yuzasidan mulohaza yuritib, masala mohiyatini yoritishga kirishadi (agar o'quvchi (tinglovchi va kursant)larning javoblari qoniqarli deb topilsa, navbatdagi savol beriladi; bordi-yu, javob qoniqarli deb topilmasa, u holda o'qituvchi o'quvchi (tinglovchi va kursant)ga aynan mana shu masalani oydinlashtirishga yordam beradigan qo'shimcha savol beradi)

```
graph TD; A[O'rganilayotgan masalaning mohiyati to'la yoritilgach, suhbat jarayoniga yakun yasaladi] --> B[O'qituvchi o'quvchi (tinglovchi va kursant)larning faoliyatini baholab, mashg'ulotga yakun yasaydi];
```

O'rganilayotgan masalaning mohiyati to'la yoritilgach, suhbat jarayoniga yakun yasaladi

O'qituvchi o'quvchi (tinglovchi va kursant)larning faoliyatini baholab, mashg'ulotga yakun yasaydi

O'quv mashg'uloti savollari:

- 1-savol. Pasport tizimi qoidalarini buzish (MJtK 223-modda).
- 2-savol. O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzish (MJtK 225-modda).
- 3-savol. Chet elga chiqish uchun hujjatlarni rasmiylashtirish tartibini buzish (MJtK 226-modda).
- 4-savol. Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish to'g'risidagi qarorni ijro etish (MJtK 346-modda).
- 5-savol. Qonunga xilof ravishda chet elga chiqish yoki O'zbekiston Respublikasiga kirish (JK 223-moddasi).

15-Mavzu. Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bilan bog'liq huquqbuzarliklar uchun javobgarlik.

Amaliy– 2 soat

16-MAVZU. MIGRATSIYA VA FUQAROLIKNI RASMIYLASH TIRISH XIZMATIGA OID XORIJIY TAJRIBA.

Ma'ruza-2 soat

Reja:

- 1.Yaponiya Migratsiya xizmati faoliyati to'g'risida.**
- 2.Koreya Respublikasi Migratsiya xizmatida zamonaviy axborot texnologiyalari.**
- 3. "Pekin" xalqaro aeroportida Migratsiya xizmati faoliyati.**

1-savol. Yaponiya migratsiya xizmati faoliyati to'g'risida.

Muhtaram Prezidentimiz Sh.Mirziyoev 2020 yilning 24 yanvar kuni Parlamentga murojaatida, Xalqimiz shuni yaxshi bilishi kerak: oldimizda uzoq va mashaqqatli yo'l turibdi. Barchamiz jipslashib, tinimsiz o'qib-o'rgansak, ishimizni mukammal va unumli bajarsak, zamonaviy bilimlarni egallab, o'zimizni ayamasdan oldinga intilsak, albatta, hayotimiz va jamiyatimiz o'zgaradi degan edi.

Bugun biz har tomonlama taraqqiy topib borayotgan, o'z oldiga ezgu va ulug' maqsadlar qo'yib tinch, osoyishta hayot kechirayotgan, o'z kuch va imkoniyatlarimizga tayanib, huquqiy demokratik davlat va kuchli fuqarolik jamiyat qurish yo'lida ulkan natijalarni qo'lga kiritayotgan mamlakatda yashamoqdamiz. Mamlakatimizda hukm surayotgan tinchlik va osoyishtalik, dinlararo bag'rikenglik, millatlararo totuvlik hamda hamjihatlik yurtimiz taraqqiyoti yo'lida amalga oshirilayotgan ezgu ishlarning mustahkam asosi bo'lib xizmat qilmoqda.

So'nggi yillarda mamlakatda Xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasiga kelishlari hamda bo'lishlarining huquqiy asoslari va tartibi munosabatlarini tartibga solish zarurati davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylandi. Shu bois, davlat rahbarining tashabbusi bilan xavfsizlik tizimini barqarorlashtirish, Respublikada tinchlik va osoyishtalikni ta'minlash borasida muhim chora-tadbirlar amalga oshirildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi PF-4947-son farmoni bilan tasdiqlangan 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasini «Xalq bilan muloqot va inson manfaatlari yili»da amalga oshirishga oid davlat dasturining 76-bandi pasport-viza, migratsiya tizimini takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni belgilab berdi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 11 iyuldagi "Ichki ishlar organlarining migratsiya jarayonlari va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3126-son Qarori keltirilgan vazifalarning ijrosini ta'minlashga qaratilgan asosiy hujjat hisoblanib, Qarorda migratsiya jarayonlari va

fuqarolikni rasmiylashtirish samaradorligini oshirishning 7 ta asosiy yo‘nalishlarini amalga oshirish Ichki ishlar vazirligi va uning hududiy bo‘linmalarining eng muhim vazifalari ekanligi ko‘rsatib o‘tilgan. Ulardan biri tashqi migratsiya munosabatlari holatini tahlil qilish orqali fuqarolarga qulay sharoitlar yaratishga qaratilgan xalqaro shartnomalarni tuzish bo‘yicha takliflar tayyorlash vazifasi ham belgilab berilgan. Bu borada xorijiy davlatlar migratsiya xizmatlari faoliyati qanday yo‘lga qo‘yilganligini Yaponiya, Koreya Respublikasi va Xitoy Xalq Respublikasi Migratsiya xizmatlari misolida ko‘rib chiqamiz.

Yaponiya: (*Yaponiya aholisi soni 121.561.801 nafarni, Tokioda 37 million aholi istiqomat qiladi*) O‘zbekiston va Yaponiyaning o‘zaro munosabatlari tarixi qadimiy asrlarga borib taqaladi. Buyuk ipak yo‘li orqali o‘zbek va yapon xalqlari o‘rtasida savdo-iqtisodiy va madaniy aloqalar bo‘lganligi o‘z tasdig‘ini topmoqda.

Yaponiya birinchilardan bo‘lib 1991 yilda O‘zbekiston Respublikasining “Mustaqilligini” tan oldi va 1992 yildan diplomatik aloqalarni o‘rnatdi. Ushbu davrdan boshlab ikki davlat fuqarolarining turli yo‘nalishdagi munosabatlari rivojlanib bormoqda.

Yaponiyaga xorijiy fuqarolarning kirib kelishi, bo‘lishi migratsiya qonuni bilan belgilab qo‘yilgan va nazorati Migratsiya departamentiga yuklatilgan.

Yaponiya migratsiya xizmati 1947 yilda Yaponiya Adliya vazirligining soxaviy tizimlardan biri sifatida tashkil topgan bo‘lib, uning vazifasi etib Yaponiyaga fuqarolarning qonuniy kirib-chiqishini tekshirish, nazorat qilish, xorijiy fuqarolarni kelishdan maqsadi, ularning bo‘lish tartibiga rioya etishlari, ularning ro‘yxatdan o‘tishlari, migratsiya qonunini buzgan qoidabuzarlarni chiqarib yuborish va boshqa bir qator vazifalar yuklatilgan.

Ushbu xizmatga Adliya vazirligi Migratsiya markaziy departamenti raxbarlik qiladi. Markaziy departament joylardagi oltita departamentlardan tashkil topgan. Markaziy departamentga qo‘yi tizimdagi 8 ta yirik shaharlarda (*Tokio, Osaka, Nagoya, Fukuoka, Xirosima, Senday, Sapporo va Takamasu*) joylashgan migratsiya departamentlari buysunadi. O‘z navbatida joylardagi migratsiya departamentlarining hududiy ja‘mi 95 ta bo‘limlari mavjud. Hududiy departamentlar fuqarolarning kirish-chiqishi, xorijiy fuqarolarning Yaponiyada bo‘lishlari va qochoqlik maqomini berish masalalarini ko‘rib chiqish vazifalarini bajaradi. Har bir departamentda kadrlar bilan ishlash xizmati, umumiy masalalar, moliya, kirish-chiqish nazorati, turli yo‘nalishda keluvchi xorijiy fuqarolarni nazorat qilish, tergov, hisobga olish va chiqarib yuborish boshqarmalari faoliyat yuritadi.

Bundan tashqari Yaponiyada 3 ta migratsiya markazlari (*Omura, Ibaraki va Usiku shaharlarida*) mavjud bo‘lib, ularda Yaponiyadan chiqarib yuborish belgilangan xorijiy fuqarolarni ushlab turish markazlari joylashgan.

Xorijiy fuqarolarning Yaponiyaga kirish tartibi:

Xorijiy fuqarolar Yaponiyaga kirish uchun Yaponiyaning xorijdagi diplomatik muassasalari tomonidan rasmiylashtirib beriladigan kirish viza asosida kirib keladilar (*vizasiz kirib kelishi belgilangan davlatlar bundan mustasno*).

Xorijiy fuqarolarning Yaponiyaga qonuniy kirishlarini rasmiylashtirish migratsiya inspektorlari tomonidan xalqaro havo va dengiz portlarida ularning pasportlariga qo'yib beriladigan shtampda kelishdan maqsadi (statusi) va kelish muddati ko'rsatib beriladi.

Xorijiy fuqarolarni ro'yxatdan o'tish tartibi:

Yaponiyada xorijiy fuqarolar va fuqaroligi yo'q shaxslarning huquqiy maqomi asosan ikkita qonun bilan belgilab qo'yilgan: 1952 yil 28 apreldagi "Xorijiy fuqarolarni ro'yxatga olish to'g'risida"gi qonun va 1952 yil 4 oktyabrdagi "Kirish, chiqish va qochoqlik maqomini berishni nazoratga olish to'g'risida"gi (migratsiya qonuni) qonun bilan tartibga solingan.

Mazkur qonunga asosan xorijiy fuqaro Yaponiyaga 90 kundan ortiq muddatda kelgan yoki tug'ilgan kundan 60 kun ichida yoki bo'lmasa Yaponiya fuqaroligidan chiqqan shaxslar yashash joyidagi hududiy munisipal organdan ro'yxatdan o'tishlari kerak.

Ro'yxatdan o'tganligi to'g'risidagi yashash guvohnoma xorijiy fuqarolar shu jumladan fuqaroligi yo'q shaxslarga 5 yil muddatga beriladi.

Yaponiyaga 90 kundan kam bo'lgan muddatga kelgan xorijiy fuqarolar, shu jumladan qonun bilan belgilab berilgan toifadagi xorijiy fuqarolar ro'yxatdan o'tishdan ozod etiladilar.

Yaponiya qonunlarini buzgan xorijiy fuqarolar "Xorijiy fuqarolarni ro'yxatga olish to'g'risida"gi qonunga asosan Yaponiya hududidan chiqarib yuborilishi mumkin.

Bugungi kunda Yaponiya fuqarolari O'zbekiston Respublikasiga vizasiz 30 kungacha bo'lgan muddatga kirib kelishlari, Yaponiyaga 90 kundan ortiq bo'lmagan muddatga borish istagi bo'lgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari uchun yengillashtirilgan tartibda viza berish tartibi joriy etilgan.

2-savol. Koreya Respublikasi migratsiya xizmatida zamonaviy axborot texnologiyalari.

Koreya Respublikasi (*aholisi 51.269.830 nafarni, Seul shahrida 10 milliondan ortiq*):

Koreya Respublikasi Migratsiya xizmati 1961 yilda Koreya Respublikasi Adliya vazirligi tarkibida tashkil etilgan bo'lib, Migratsiya xizmati bosh markazi Seul shahrida joylashgan.

Migratsiya xizmatining vazifalari etib, chegara nazorati, xorijiy fuqarolarga kirish ruxsatnomasini berish, xorijiy fuqarolarga Koreyada vaqtincha yashash va doimiy yashashga yashashga ruxsatnoma berish, Koreya fuqaroligini olish va bekor qilish to'g'risidagi hujjatlarni ko'rib chiqish va qochoqlik maqomini berish, davlat chegaralarini noqonuniy kesib o'tishga qarshi kurashish, xorijiy fuqarolarni noqonuniy mehnat faoliyati bilan shug'ullanishlarini aniqlash hamda noqonuniy yurgan xorijiy fuqarolarni Koreya hududidan tashqariga chiqarib yuborish vazifalari yuklatilgan.

Koreya Respublikasiga 1991 yildan oddiy ish joylariga xorijdan ishchi kuchini jalb etish maqsadida xorijdan ishchilarni chaqirish, ularni o'qitish va ishlatish boshlangan va 2004 yildan boshlab xorijiy ishchi kuchi kelishi oshib borgan va ularning ish haqlari oshirilgan. Bu o'z navbatida migratsiya xizmati tomonidan tegishli vazifalarni bajarish talab etilgan.

Ushbu vazifalardan biri ya'ni xorijiy fuqaroning Koreyada doimiy yashashga qolishi va Koreya Respublikasi fuqaroligini olish tartibi qanday tartibda ko'rib chiqiladi. Xorijiy davlat fuqarosi Koreya fuqaroligini olish istagi bo'lsa, davlat iqtisodiyotiga 500 000 ming AQSh dollaridan kam bo'lmagan investisiya olib kirgan bo'lishi yoki bo'lmasa yana bir shartlaridan biri Koreya fuqarosi bilan oila qo'rgan va 3 yil birga yashagan bo'lishi, shuningdek koreys tilini, madaniyatini, tarixini, qonunlari va konstitusiyasini bilishi lozimligi belgilab qo'yilgan.

Investisiya olib kirgan xorijiy fuqarolarga, etnik koreyslarga, sportchilarga yoki olimlarga yengillashtirilgan tartibda fuqarolikni berish tizimi joriy etilgan.

Koreya fuqarosi boshqa davlat fuqaroligini qabul qilsa Koreya fuqaroligini yo'qotishi, xorijiy davlat fuqarolik pasporti bilan Koreya fuqaroligini olsa, ushbu fuqarodan Koreya hududida chet el pasportini ishlatmaslik haqida majburiyatnoma olinadi. Ikki davlat fuqarolik pasportiga ega 27 yoshga to'lmagan o'g'il bolalar armiya chaqiruviga bormasa, Koreya fuqaroligi bekor qilinishi belgilab qo'yilgan.

Koreyada yashash guvohnomasini olish uchun Koreya fuqarosi bilan oila qo'rgan xorijiy fuqaro 2 yil birga yashaganidan so'ng, yashash guvohnomasini olish uchun murojaat qilishi mumkin. Bunda uning koreys tilini bilishi, moliyaviy ta'minoti, ishlashi va yashash joyi inobatga olinadi.

Koreya fuqarosi bilan oila qo'rmagan xorijiy fuqaro Koreya qonunlarini buzmaganda 5 yil vaqtincha yashaganidan so'nggina yashash guvohnomasini olish uchun murojaat qilishlari mumkin. Ularning hujjatlarini xorijiy fuqaroning vaqtincha yashayotgan hududiga qarab bir

yilgacha ko‘rib chiqilishi mumkin. Doimiy yashashga qolish uchun hujjatlar bilan birga 200.000 von miqdorida davlat boji to‘lashlari lozim.

Koreyaga 1 mln. AQSh dollari miqdorida investisiya kiritgan xorijiy fuqaroga yengillashtirilgan tartibda yashash guvohnomasi beriladi.

Koreya Respublikasi fuqaroligini berish va bekor qilish Adliya vazirining vakolatiga kiradi.

So‘nggi yillarda Koreyaga noqonuniy mehnat muhojirlari soni ortib borishi munosabati bilan, chegara nazorat maskanlarida xizmat olib boruvchi migratsiya xizmati xodimlari ayrim xorijiy fuqarolarning barmoq izlari va fotosuratlarini olish, hujjatlarini sinchkovlik bilan tekshirish va ularning ayrimlari bilan suhbat o‘tkazish yo‘lga qo‘yilgan.

Suhbat davomida xorijiy fuqaroning Koreyaga kelishdan maqsadi, undan tegishli hujjatlarni taqdim etishi, qaytib ketish билетining borligini, mehmonxona bron qilinganligi, Koreyadan chaqirgan fuqaro yoki tashkilot bilan bog‘lanish uchun ular haqidagi ma‘lumotlarni, Koreyada bo‘lishi davomida yashashi va sayohat qilishi, aylanishi uchun yetarli miqdorda mablag‘i to‘g‘risida ma‘lumotlarni oladilar.

Bugungi kunda Koreyada 8 ta aeroport va 16 ta dengiz portlari mavjud bo‘lib, aeroportlardan eng kattasi “Inchon” xalqaro aeroporti bo‘lib, ushbu aeroportning o‘zidan Koreyaga uchib keluvchi va uchib ketuvchilar 67% tashkil etadi.

Koreyaning eng katta xalqaro aeroportlaridan biri “Inchon” xalqaro aeroportining Migratsiya xizmati faoliyatini ko‘rib chiqamiz.

“Inchon” xalqaro aeroporti uzunligi 1 km bo‘lib, 50 ta nazorat tekshiruv joylari mavjud, unda boshqa xizmatlar bilan birga Migratsiya xizmati xodimlari ham faoliyat olib borishadi. “Inchon” xalqaro aeroporti Migratsiya xizmatida 3 ta bo‘limdan iborat bo‘lib, ular xalqaro aloqalar bo‘limi, shubha o‘yg‘otgan pasportlarni ekspert tekshiruvdan o‘tkazib berish bo‘limi va fuqarolar haqidagi pasport ma‘lumotlarini tekshirish, jamlash bo‘limlaridan tashkil topgan. Migratsiya xizmati 30 dan ortiq xorijiy davlatlar xalqaro aeroportlari bilan yo‘lovchi fuqarolar to‘g‘risida ma‘lumot almashinuvi yo‘lga qo‘yilgan.

Migratsiya xizmati xodimlari tomonidan xorijiy fuqarolarning pasport nazorat tekshiruvini avtomatlashtirilgan texnika yordamida 18 soniyada amalga oshiradi. Bu borada AQShlari bilan “Avtomatlashtirilgan migratsiya nazorati” dasturi bo‘yicha shartnoma imzolangan. Shu bilan birga 2002 yildan Koreyaning o‘zida ishlab chiqarilgan eng zamonaviy kompyuter texnika vositalari va dasturiy ta‘minotlaridan foydalanib kelinmoqda.

Birgina 2015 yilning sentyabr oyining o‘zida 1 mln. 800 nafar xorijiy fuqarolar Koreyaga kirib kelishgan.

Koreyaga 90 kundan kam bo'lgan muddatga kelgan xorijiy fuqarolar, shu jumladan qonun bilan belgilab berilgan toifadagi xorijiy fuqarolar ro'yxatdan o'tishdan ozod etiladilar. 90 kundan ortiq muddatga kelgan xorijiy fuqarolar yashash joyi bo'yicha vaqtincha ro'yxatdan o'tishlari kerak. Buning uchun ular ariza, rasm, barmoq izini topshirishlari va 30.000 von miqdorida davlat bojini to'lashlari kerak.

Koreyada bo'lish tartibini buzgan xorijiy fuqarolar belgilangan miqdorda jarimaga tortiladilar yoki Koreyadan o'z vatanlariga chiqarib yuboriladilar. Shaxsini tasdiqlovchi hujjati bo'lmagan xorijiy fuqarolarning shaxsini aniqlash uchun 2 ta Reabilitatsiya markazlari (Xvason va Chonjongda) tashkil etilgan. Ushbu markazda xorijiy fuqaroning shaxsi aniqlangunga qadar ushlab turiladi.

Koreya poytaxti bo'lgan Seul shahri Migratsiya xizmatida 7 ta boshqarma tashkil etilgan bo'lib, ular xorijiy fuqarolarni hisobga olish, viza berish, qidiruv, qochoqlar bilan ishlash, jinoyat va jarima bilan shug'ullanish, elektron aloqa hamda xorijiy fuqarolarni moslashtirish va o'qitish boshqarmalaridir. Ular Seul shahrining 13 ta ma'muriy hududida joylashgan aholiga xizmat ko'rsatadilar.

Koreyada "Qochoqlik maqomini berish to'g'risida"gi Qonun 2013 yilda qabul qilingan bo'lib, Adliya vazirligi tizimida Migratsiya xizmatining qochoqlar bilan ishlash Markazi tashkil etilgan. Ushbu Markaz faoliyatini Adliya vaziri o'rinbosari nazorat qilib boradi. Qochoqlik maqomini olish bo'yicha Adliya vaziri nomiga xorijiy fuqaro tomonidan berilgan ariza 14 nafar mutaxassis ekspertlar tomonidan 1 oy davomida o'rganib chiqiladi. Qochoqlik maqomini so'rab kelgan xorijiy fuqarolarni qabul qilish Markazi o'z faoliyatini 2014 yilda boshlagan, unda xorijiy fuqaro Markazda qochoqlik maqomi berilgunga qadar saqlab turilishi, buning uchun markazda ularning yashashi, ovqatlanishi, ishlashi, sport bilan shug'ullanishi, dam olishi, o'qishi, koreys tili, madaniyati, tarixi, qonunlarini o'rganishi, davolanishi va boshqa kerakli bir qator zaruriy sharoitlar yaratilgan. Ekspertlar tomonidan ularning murojaatlari ijobiy ko'rib chiqilganda qochoqlik mandati beriladi yoki rad etilganda o'z vatanlariga chiqarib yuboriladi.

Koreya fuqarolari uchun davlat ichida shaxsini tasdiqlovchi ID-kartani va yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish vazifasini hududiy polisiya (Davlat departamentiga qaraydi) tomonidan amalga oshiriladi. Koreya fuqarolari 19 yoshdan ID-karta olishi, saylovda ishtirok etishi va ma'muriy javobgarlikka tortilishi mumkin. 18 yoshdan harbiy hisobga olinadi va 19 yoshdan harbiy xizmatga chaqiriladi.

Koreya fuqarolari xorijga chiqish pasportini olish uchun Koreya Tashqi ishlar vazirligiga belgilangan tartibda murojaat qilishlari mumkin. Koreya fuqarolariga biometrik pasportni 2008 yildan berishni boshlashgan, pasport 48 varaqdan iborat, amal qilish muddati 10 yil. Koreya fuqarolari 145 ta davlatga vizasiz borib kelishlari mumkin.

Koreya fuqarolari asosan doimiy yashashga AQSh va Kanadaga borishadi.

Bugungi kunda Koreya fuqarolari O‘zbekiston Respublikasiga vizasiz 30 kungacha bo‘lgan muddatga kirib kelishlari mumkin.

3-savol. “Pekin” xalqaro aeroportida Migrauiya xizmati faoliyati.

Xitoy Xalq Respublikasi (*aholisi 1.474.016.821, Pekin shahri aholisi 21.893.000*) 2018 yildan Jamoat xavfsizligi vazirligi tizimida bo‘lgan Kirish, chiqish boshqarmasi - Migrasiya ishlari bo‘yicha davlat boshqarmasi (Migrasiya xizmati)ga o‘zgartirilgan. Migrasiya xizmati bevosita Jamoat xavfsizligi vazirligi tarkibidagi xizmat hisoblanadi.

Ushbu xizmat kirish-chiqish va chegara tekshiruvchi hamda yangi viza tizimi nazoratini olib boradi.

Migrasiya xizmatining asosiy vazifalaridan biri etib migratsiya siyosatini ishlab chiqish va uni amalga oshirish hamda boshqarib borish.

Ushbu xizmat kirish-chiqish, chegara postlarida xujjatlarni tekshirish va chegara oldi aholisi bilan aloqalarni nazorat qilib borish, fuqarolik pasporti va ID-kartabilan xujjatlashtirish, ro‘yxatga olish, pasport-viza nazorati, chegara nazorati, xorijiy fuqarolarga kirish ruxsatnomasini berish, xorijiy fuqarolarni Xitoy Xalq Respublikasida vaqtincha yashash va doimiy yashashga yashashga ruxsatnoma berish, fuqarolik bilan bog‘liq hujjatlarni ko‘rib chiqish va qochoqlik maqomini berish, davlat chegaralarini noqonuniy kesib o‘tishga qarshi kurashish, xorijiy fuqarolarga viza berish, xalqaro aloqalar, kadrlar bilan ishlash, xorijiy fuqarolarni noqonuniy mehnat faoliyati bilan shug‘ullanishlarini aniqlash hamda noqonuniy yurgan xorijiy fuqarolarni Xitoy hududidan tashqariga chiqarib yuborish vazifalarini bajaradi.

Pekin shahrida joylashgan Migratsiya xizmatining ushbu vazifalarni bajaruvchi va ularni hududlardagi qo‘yi tizimlar tomonidan ijro etilishini ta‘minlovchi, tekshiruvchi hamda nazorat qiluvchi tegishli sohaviy boshqarmalari faoliyat ko‘rsatadi.

Buni Pekin shahri Migratsiya xizmati faoliyati misolida ko‘rib chiqsak. Pekin shahri Migratsiya xizmati bosh ofisi Pekin shahrida joylashgan bo‘lib, uning qo‘yi tizimlari Pekin shahrining bo‘lingan ma‘muriy hududlari ya‘ni tumanlarida ham tashkil etilgan. Ular o‘zlariga qaraydigan hududda yashovchi aholiga belgilangan vazifalardan kelib chiqqan holda xizmat ko‘rsatadilar.

Pekin shahri Migratsiya xizmati tomonidan xizmat ko'rsatuvchi Xitoy fuqarolarini ID-karta bilan xujjatlashtirish uchun elektron navbat orqali ro'yxatga olinishi, ro'yxat bo'yicha ID-karta uchun hujjatlarni rasmiylashtirishni va Migratsiya xizmati ma'muriy binosining o'zida ID-karta rasmiylashtirilib fuqaroga topshirish yo'lga qo'yilgan. Buning uchun fuqarolarni hujjatlari va ma'lumotlarini qabul qilish, barmoq izlarini olish va fotosuratga tushirish xonalar hamda Xitoyning o'zida ishlab chiqilgan ID-kartani tayyorlovchi va chop etuvchi maxsus xonalar tashkil etilgan.

Bundan tashqari Pekin Migratsiya xizmatida Xitoy fuqarolarining yashash joyiga borib davlat tomonidan belgilangan to'lov asosida xizmat ko'rsatish tartibi ham yo'lga qo'yilgan. Xitoy fuqarolari shaxsini tasdiqlovchi ID-kartani yoki biometrik pasport olish uchun yashash joyidan elektron hujjatni to'ldirishi, navbat olishi, belgilangan miqdordagi davlat bojini to'laganidan so'ng migratsiya xizmati xodimi uyiga kelib hujjatlarni qabul qilib olishi va tayyor ID-kartani yoki pasportni egasiga topshirib ketishi mumkin. Ushbu ko'rsatilgan xizmatlar uchun fuqaro ID-karta yoki biometrik pasport uchun belgilangan davlat bojidan tashqari ko'rsatilgan xizmatlar uchun qo'shimcha davlat tomonidan belgilangan to'lovni amalga oshirishi lozim.

Yoki bo'lmasa xizmat yuzasidan yoki tezlashtirib olish istagi bo'lgan Xitoy fuqarolari xorijga chiqish biometrik pasportni yoki ID-kartani belgilangan qo'shimcha to'lov turini to'lagan holda qisqa muddatda olishlari ham mumkin.

Shuningdek, Pekin Migratsiya xizmati ma'muriy binosida fuqarolar uchun barcha shart-sharoit va qo'layliklar yaratilgan bo'lib, xizmat turiga qarab fuqarolar elektron navbat orqali qabul qilish tizimi yo'lga qo'yilgan, mahalliy aholi qabuli alohida va xorijiy fuqarolar qabuli alohida tashkil etilgan. Xorijiy fuqarolarni vaqtincha yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish va ularning viza muddatlarini uzaytirish bo'yicha hujjatlarini qabul qilish va ularga tayyor pasportlarni topshirish elektron dasturlashtirilgan kompyuter texnikalari yordamida amalga oshirilishi yo'lga qo'yilgan.

Endi Xitoyning "Pekin" xalqaro aeroportida xizmat olib boruvchi Migratsiya xizmati faoliyati.

"Pekin" xalqaro aeroporti 2019 yil 25 sentyabrda ochilgan bo'lib, dunyodagi eng katta aeroportlardan biri hisoblanadi, terminal maydoni 700 ming m² tashkil etadi, 4 qavatdan iborat, birinchi terminal bir yilda 45 million passajirlarni o'tkazish imkoniyatiga ega. 2025 yilga kelib barcha terminallar orqali 72 mln.dan 100 mln.gacha passajirlarni o'tkazishi mumkin.

Birinchi qavati xalqaro reyslar uchun, ikkinchi qavati ichki reyslar uchun, uchinchi qavati ichki reyslar uchishi uchun va turtinchi qavati xalqaro reyslar uchun. Aeroport binosining tagida yerosti temiyol stansiyasi (metro) joylashgan.

Demak, “Pekin” xalqaro aeroportida ham Migrasiya xizmati xodimlari xizmat olib borishadi, ular kirib kelayotgan mahalliy va xorijiy fuqarolarni pasportlarini tekshiruv nazoratidan o‘tkazadilar. Bunda mahalliy va xorijiy fuqarolar uchun alohida o‘tish yo‘laklari mavjud bo‘lib yo‘laklarni fuqaroning pasportini o‘qiydigan texnik qo‘rilmalar, video va fotosuratga olish moslamalari va barmoq izini olish texnikalari o‘rnatilgan. Migrasiya xizmati xodimlari xizmat joyiga xodimlarni xizmat ko‘rsatishini yo‘lovchilar tomonidan baholab boruvchi “Baholash” qurilmasi o‘rnatilgan.

Unda fuqaro migrasiya xizmati xodimini xizmat jarayonida unga ko‘rsatgan xizmatini ixtiyoriy ravishda qurilmadagi “a’lo”, “yaxshi” va “qoniqarsiz” tugmasini bosishi mumkin. Fuqarolar tomonidan berilgan baholar jamlanib xodimning xizmat olib borishi baholab boriladi. Aeroport markazida Migrasiya xizmati xodimlari xizmat faoliyati fuqarolarning kirish-chiqishini nazorat qiluvchi Markaz tashkil etilgan bo‘lib, ushbu markaz zamonaviy kompyuter texnikalari bilan jihozlangan. Xodimlar aeroport ichki hududida yurishlari uchun ikki oyoqli samokatlar berilgan.

Bundan tashqari fuqarolarning pasportlarida biror bir shubha yoki qalbakilashtirish alomati bo‘lsa ushbu pasportlarni tekshirib berish uchun aeroport hududida alohida ma’muriy binoga ega bo‘lgan ekspertiza xizmati joylashgan. Ushbu xizmat barcha zamonaviy texnika vositalari va barcha davlatlarning pasport namunalariga ega.

Shu bilan birga aeroport xududini kuzatib borish uchun 2 mingdan ortiq video kuzatuv kameralari o‘rnatilgan bo‘lib, ular nazorat-kuzatuv shtabi tomonidan kuzatib boriladi va nazoratga olinadi.

Ushbu jarayonlarda migrasiya xizmati xodimlari tunu-kun xizmat olib borishlari tashkil etilgan hamda Xitoyda ishlab chiqilgan eng zamonaviy dasturiy ta’minotlar o‘rnatilgan kompyuter texnikalari bilan jihozlangan.

Xitoy Xalq Respublikasi, shu jumladan, Xitoy Xalq Respublikasining Gonkong maxsus ma’muriy hududi fuqarolari uchun mamlakatning xalqaro aeroportlari orqali ko‘pi bilan 7 kun muddatga O‘zbekiston Respublikasiga kirishning vizasiz rejimi O‘zbekiston Respublikasi Davlat xavfsizlik xizmati Chegara qo‘shinlarining bo‘linmalariga yo‘lovchilar to‘g‘risida dastlabki ma’lumotlarni o‘z vaqtida taqdim qiluvchi tashuvchining qaytuvchi aviachiptasi mavjud bo‘lganda ruxsat beriladi.

Ushbu mavzumizda biz Sizlar bilan xorijiy davlatlar tajribalarini Yaponiya, Koreya va Xitoy davlatlari Migrasiya xizmatlari misolida ko‘rib chiqdik.

Demak, ushbu davlatlarda ham migrasiya jarayonlari o‘zlarining qonunlari bilan tartibga solingan va mustahkamlab qo‘yilgan hamda ushbu qonunlar ijrosini ta’minlash va nazorat qilish vazifalari Migrasiya xizmatlariga yuklatilgan.

Bir narsani alohida ta'kidlab o'tish joyizki, ushbu davlatlar migrasiya xizmatlarida ishlatib kelinayotgan barcha zamonaviy dasturlar va texnika vositalari ushbu davlatlarning o'zlarida ishlab chiqarilganligi, migrasiya xizmati faoliyati elektron boshqaruv tizimi asosida amalga oshirilishi ish unumdorligiga, samaradorligiga, sifatiga va tezkor ma'lumotlarni olish hamda nazorat o'rnatilishiga xizmat qilishi ko'rib chiqdik.

Ushbu davlatlar yoki boshqa rivojlangan davlatlar Migrasiya xizmati tajribalaridan kelib chiqqan holda kelajakda ushbu davlatlarning samarali jihatlari o'zimizda ham Migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatida tadbiiq etilsa kelgusida o'zining albatta ijobiy natijasini beradi.

Mustaqil tayyorgarlik uchun topshiriq:

Mustaqil ta'limning mazmunini tinglovchilar ma'ruza va boshqa o'quv mashg'ulotlarda olgan bilimlarini mustaqil ta'lim jarayonida yanada chuqurroq o'zlashtirishlari va navbatdagi mashg'ulotga mo'ljallangan mavzu bo'yicha tayyorgarlik ko'rishlari tashkil etadi.

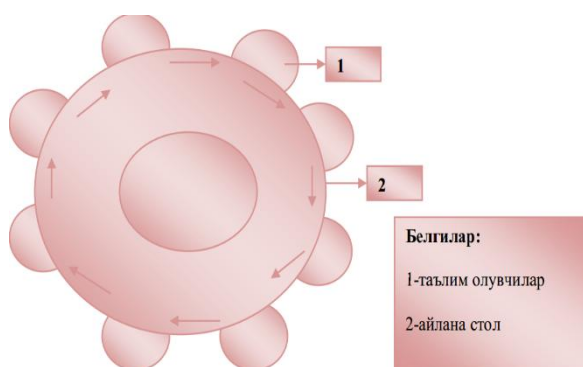
Tinglovchilar mustaqil "Xorijiy davlatlar tajribalari - Yaponiya, Koreya Respublikasi va Xitoy Xalq Respublikasi Migrasiya xizmatlari misolida" mavzusini to'liq o'rganadilar va konspekt qiladilar.

16-Mavzu. Migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatiga oid xorijiy tajriba.

Amaliy - 2 soat

Ushbu o'quv mashg'uloti "**Davra suhbatii**" interfaol metodidan foydalanish orqali o'tkaziladi.

"Davra suhbatii" metodi – aylana stol atrofida berilgan savollar yuzasidan tinglovchilar tomonidan o'z fikr-mulohazalarini bildirish orqali olib boriladigan o'qitish metodidir.

"Davra suhbatii" metodi qo'llanilganda stol-stullarni doira shaklida joylashtirish kerak. Bu har bir tinglovchining bir-biri bilan "ko'z aloqasi"ni o'rnatib turishiga yordam beradi. Davra suhbatining og'zaki va yozma shakllari mavjuddir. Og'zaki davra suhbatida o'qituvchi mavzuni boshlab beradi va tinglovchilardan ushbu savol bo'yicha o'z fikr-mulohazalarini bildirishlarini so'raydi va aylana bo'ylab har bir ta'lim oluvchi o'z fikr-mulohazalarini og'zaki bayon etadilar.

Soʻzlayotgan tinglovchini barcha diqqat bilan tinglaydi, agar muhokama qilish lozim boʻlsa, barcha fikr-mulohazalar tinglanib boʻlingandan soʻng muhokama qilinadi. Bu esa tinglovchilarning mustaqil fikrlashiga va nutq madaniyatining rivojlanishiga yordam beradi.

17-Mavzu. Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining sohaviy xizmatlar va davlat organlari bilan hamkorligi.

Maʼruza - 2 soat

Reja:

1. IIO sohaviy xizmatlari, davlat organlari hamda jamoat tuzilmalari bilan oʻzaro hamkorligining huquqiy asoslari.
2. Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining IIO sohaviy xizmatlari bilan oʻzaro hamkorligi.

1-Savol: IIO sohaviy xizmatlari, davlat organlari hamda jamoat tuzilmalari bilan oʻzaro hamkorligining huquqiy asoslari.

Mustaqillik yillarida mamlakatimizda ichki ishlar organlari tizimida olib borilayotgan islohotlardan fuqarolarni va jamiyatni terrorchilik, qoʻporuvchilik xurujidan, barcha shakldagi ekstremizm, uyushgan jinoyatchilik kabi jinoyat koʻrinishlaridan ishonchli himoya qilishni taʼminlaydigan tizimni shakllantirish, ichki ishlar organlarini shaxs huquqlari va erkinliklarini, jamoat tartibi va fuqarolar xavfsizligini himoya qilishning ishonchli garoviga aylantirish asosiy maqsad qilib qoʻyildi.

Ushbu vazifani amalga oshirishning eng samarali usullaridan biri bu ichki ishlar organlarining sohaviy xizmatlari oʻrtasida oʻzaro hamkorligini yaxshilash va uning yangi yoʻnalishlarini va usullarini rivojlantirishdan iborat.

Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining ichki ishlar organlarining boshqa sohaviy xizmatlari xodimlari bilan hamkorlikda jamoat tartibi va fuqarolarning xavfsizligini taʼminlash, huquqbuzarliklarning profilaktikasini amalga oshirish, huquqbuzarliklarning sabablari va sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarini bartaraf etishdagi hamkorlik – ushbu faoliyat bilan shugʻullanuvchi subʼektlarning qonun va qonunosti normativ-huquqiy hujjatlariga asoslanib, oʻzaro kelishilgan holda faoliyatning shakl va usullari, xizmat vakolatlaridan samarali foydalanishi boʻlib, bunda ikki yoki undan ortiq xizmat, yaʼni boshqaruvning bir-biriga boʻysunmagan alohida ishtirokchilari oʻz harakatlarini oʻzaro kelishib bajarishadi. Hamkorlikni tashkil qilishga ichki ishlar organlari tizimidagi mehnat taqsimoti, tarkibiy boʻlinmalar oʻrtasida vazifalar va majburiyatlarning taqsimlanishi kabi masalalarni

qamrab olgan maqsadning vujudga kelishi sifatida ham qarash mumkin. O‘zaro hamkorlikning maqsadi boshqaruv tizimi oldida turgan umumiy vazifalarini hal etishda kuch va vositalarning to‘g‘ri taqsimlanishini anglatadi.

Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining ichki ishlar organlari sohaviy xizmatlari bilan keng ko‘lamli hamkorligi hozirgi kunda muayyan huquqiy asoslariga ega. Mazkur normativ-huquqiy hujjatlarni, yuridik kuchiga ko‘ra, qonunlar va qonunosti normativ-huquqiy hujjatlariga ajratish mumkin.

Konstitutsiyamiz dunyo siyosiy xaritasida yangi suveren demokratik davlat – O‘zbekiston Respublikasi qaror topganligini qonunlashtirdi. O‘tgan yillar ichida Asosiy qonunimizga tayanib, respublikamiz ichki ishlar organlari tizimida bir qator islohotlar amalga oshirildi.

Konstitutsiyamizda ko‘rsatilganidek, O‘zbekiston Respublikasida demokratiya umuminsoniy prinsiplarga asoslanadi, ularga ko‘ra inson, uning hayoti, erkinligi, sha‘ni, qadr-qimmat va boshqa daxlsiz huquqlari oliy qadriyat hisoblanadi. Ularni ta‘minlash esa ichki ishlar organlarining shuning tarkibida Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining asosiy vazifasidir.

O‘zbekiston Respublikasining qonunlari Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining ichki ishlar organlarining sohaviy xizmatlari bilan hamkorlik qilishini bevosita tartibga solishga xizmat qilmasada, ushbu sohadagi ayrim ijtimoiy munosabatlarni tartibga soladi. Shulardan biri O‘zbekiston Respublikasining «Jazoni ijro etish muassasalaridan ozod etilgan ayrim shaxslar ustidan ma‘muriy nazorat to‘g‘risida»gi 2019 yil 2 aprel kuni qabul qilingan Qonuni bo‘lib, unda ma‘muriy nazorat o‘rnatish tartibi va asoslari, bunday nazoratga olingan shaxslarga belgilanadigan cheklovlar, ichki ishlar organlari xodimlarining bu boradagi huquq va majburiyatlari, nazoratdagi shaxsning majburiyatlari hamda ushbu nazoratni amalga oshirish tartibi belgilab berilgan, shuningdek ichki ishlar organlari tayanch punkti sub’ektlarining ilgari sudlanganlar tomonidan takroran jinoyatlar sodir etilishining oldini olish, ularning ijtimoiy moslashuvi bilan bog‘liq faoliyat tartibga solingan. Mazkur qonun jazoni ijro etish muassasalaridan ozod etilgan shaxslar ustidan ma‘muriy nazoratni ta‘minlash borasida Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining ichki ishlar organlarining boshqa sohaviy xizmatlari, xususan jinoyat qidiruv xizmati, patrul-post xizmati, probatsiya, yo‘l-patrul xizmati xodimlari bilan hamkorligining huquqiy asoslaridan biridir.

O‘zbekiston Respublikasining «Giyohvandlik vositalari va psixotrop moddalari to‘g‘risida»gi 1999 yil 19 avgust va «Surunkali alkogolizm, giyohvandlik yoki zaharvandlikka muhtalo bo‘lgan bemorlarni majburiy davolash to‘g‘risi-da»gi 1992 yil 9 dekabr qonunlari ichki ishlar organlari tayanch punkti sub’ektlarining fuqarolarning huquq va erkinliklari, jamoat tartibini buzuvchi, qolaversa, aholining osoyishtaligi, salomatligi va ma‘naviyatiga xavf

tug‘diruvchi surunkali alkogolizm, giyohvandlik yoki zaharvandlikka qarshi kurash va ularning oldini olish faoliyatini, ularning bu boradagi keng ko‘lamli hamkorligini tartibga soladi.

O‘zbekiston Respublikasining 2017 yil 11 sentyabrdagi qonunida «Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to‘g‘risida»gi qonuni Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining ichki ishlar organlarining sohaviy xizmatlari bilan jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlarini ko‘rib chiqish bilan bog‘liq faoliyatini va shu maqsad yo‘lidagi hamkorligini tartibga solsa, O‘zbekiston Respublikasining Ma‘muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi ularning ma‘muriy huquqbuzarliklar to‘g‘risidagi ishlarni birgalikda ko‘rib chiqish, bu borada hamkorlikni tashkil etish bilan bog‘liq faoliyatni belgilovchi asosiy normativ-huquqiy hujjatdir.

O‘zbekiston Respublikasining “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida” gi qonunining 9-moddasida; “Ichki ishlar organlari o‘z faoliyatini ochiq va shaffof tarzda, davlat organlari, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlari, boshqa tashkilotlar va fuqarolar, shuningdek ommaviy axborot vositalari bilan hamkorlikda amalga oshiradi”- deya keltirilgan.

11-moddasida esa “Ichki ishlar organlari o‘z zimmasiga yuklatilgan vazifalarni bajarish maqsadida, qonunchilikda belgilangan tartibda davlat organlari, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlari va boshqa tashkilotlar bilan hamkorlik qiladi hamda aniqlangan jinoyatlar va boshqa huquqbuzarliklarga oid mavjud materiallar to‘g‘risidagi axborotni almashishni, shu jumladan elektron shaklda almashishni, shuningdek boshqa axborotni almashishni amalga oshiradi.

Davlat organlari, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlari va boshqa tashkilotlar fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishda, jamoat tartibini saqlash, jamoat xavfsizligini ta‘minlashda, jinoyatlar va ma‘muriy huquqbuzarliklarning oldini olish, ularni aniqlash, ularga chek qo‘yish, ularni fosh etishda, jinoyat ishlarini tergov qilishda, jinoyatchilarni qidirishda, bedarak yo‘qolganlarning turgan joyini aniqlashda, shuningdek huquqbuzarliklar profilaktikasida ichki ishlar organlariga o‘z vakolatlari doirasida ko‘maklashishi shart”- deb belgilangan.

O‘zbekiston Respublikasining 2014 yil 14 maydagi «Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida»gi qonunning 2 bobida huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshiruvchi va unda ishtirok etuvchi organlar hamda muassasalar, ularning vakolatlari berilgan. Profilaktika inspektorlari ushbu idoralar bilan bevosita huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olishda hamkorlik qiladi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 14 martdagi “Huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2833 sonli qarorida;

Huquqbuzarliklarning samarali profilaktikasini amalga oshirish davlat organlari, shu jumladan huquqni muhofaza qiluvchi, mahalliy davlat hokimiyati organlari, boshqa davlat tashkilotlari, shuningdek xo'jalik boshqaruvi organlarining ustuvor vazifasi etib belgilandi.

Hamkorlikni tashkil etish prinsiplari:

- Konstitutsiya va qonunlarning ustuvorligi;
- oldindan ishlab chiqilgan va kelishilgan reja asosida o'tkazilishi;
- quyi organlarning yuqori organlarga bo'ysunishi;
- belgilangan vakolat doirasidan chetga chiqmaslik;
- har qanday masalalarning uyushqoqlik va tezkorlik bilan hal etilishi.

2-savol: Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining IIO sohaviy xizmatlari bilan o'zaro hamkorligi.

Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmati ichki ishlar organlarining quyidagi sohaviy xizmatlari xodimlari, bilan ma'muriy hududda jamoat tartibini saqlash, O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning huquqlarini, qonuniy manfaatlarini, mol-mulklarini turli xil jinoiy tajovuzlardan himoya qilish hamda xavfsizligini, shuningdek, huquqbuzarlik profilaktikasini ta'minlash borasidagi o'zaro hamkorligini amalga oshiradi bular:

Jinoyat qidiruv xizmati;

Terrorizm va ekstremizmga qarshi kurash xizmati;

3. Tergovchi va surishtiruvchilar;

4. Voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklar profilaktikasi inspektorlari;

5. Jamoat tartibini saqlash xizmati;

6. Patrul-post naryadlari;

7. Yo'l harakati havfsizligi xizmati;

8. Profilaktika xizmati;

9. Probatsiya xizmati;

10. Ekspert-kriminalistika xizmati;

11. Navbatchilik qismi bilan.

Ushbu ichki ishlar organlarining har biri bilan Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining ichki ishlar organlari tayanch punktida hamkorligini tashkil etishi va amalga oshirishini ko'rib chiqamiz:

1. Jinoyat qidiruv xizmati xodimlari bilan hamkorligining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

– shaxsga qarshi va mulkiy jinoyatlar, uyushgan jinoyatchilik va odam savdosi, giyohvandlik vositalari va psixotrop-moddalarning noqonuniy aylanishi, terrorizm va diniy ekstremizmning oldini olish, ularning sodir etilish sabablari va ularga imkon bergan sharoitlarni aniqlash hamda bartaraf etish;

– surishtiruv organlari, sud va tergovdan yashiringan shaxslarni, bedarak yo‘qolganlar qidiruvi hamda shaxsi noma’lum murdalarni aniqlash;

– hududda sodir etilgan jinoyatlarni issiq izidan, tez va sifatli ochish, o‘tgan yillarda sodir etilib, ochilmay qolgan jinoyatlarni fosh etish, shuningdek boshqa noxush hodisa va holatlarning kelib chiqish sabablari va shart-sharoitlarini aniqlash.

2. Terrorizm va ekstremizmga qarshi kurash xizmati xodimlari bilan hamkorligining asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

- shaxsga qarshi va mulkiy jinoyatlar, uyushgan jinoyatchilik va odam savdosi, giyohvandlik vositalari va psixotrop-moddalarning noqonuniy aylanishi, terrorizm va diniy ekstremizmning oldini olish, ularning sodir etilish sabablari va ularga imkon bergan sharoitlarni aniqlash hamda bartaraf etish;

– surishtiruv organlari, sud va tergovdan yashiringan shaxslarni, bedarak yo‘qolganlar qidiruvi hamda shaxsi noma’lum murdalarni aniqlash;

– hududda sodir etilgan jinoyatlarni issiq izidan, tez va sifatli ochish, o‘tgan yillarda sodir etilib, ochilmay qolgan jinoyatlarni fosh etish, shuningdek boshqa noxush hodisa va holatlarning kelib chiqish sabablari va shart-sharoitlarini aniqlash.

3. Tergovchi va surishtiruvchilar bilan hamkorligining asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

– tergov-tezkor guruhi rahbarining ko‘rsatmasi asosida hodisa sodir bo‘lgan joyni ko‘zdan kechirish, sodir etilgan jinoyatlarni “issiq izi”dan ochishga xizmat qiluvchi dastlabki harakatlar va boshqa protsessual tadbirlarni amalga oshirish;

– ochilmay qolgan jinoyatlar bo‘yicha hamkorlikdagi ishlarni tashkil etish;

– O‘zbekiston Respublikasining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida”gi qonunining 35-moddasi 3 va 4-bandlariga muvofiq, shaxsni profilaktik hisobga qo‘yish;

– birgalikdagi jinoyatlarning oldini olish va aholining huquqiy madaniyatini oshirib borish bo‘yicha ish olib borish.

4. Voyaga yetmaganlar o‘rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklar profilaktikasi inspektori bilan hamkorligining asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

– voyaga yetmaganlar o‘rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning umumiy profilaktikasi va huquqiy targ‘ibotni olib borish;

– voyaga yetmaganlar o‘rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklar maxsus profilaktikasini amalga oshirish;

– ijtimoiy jihatdan xavfli ahvolda bo‘lgan voyaga yetmaganlar va oilalarni aniqlash hamda ular bilan yakka tartibda profilaktika ishlari olib borish;

– voyaga yetmaganlar o‘rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklar viktimologik profilaktikasini amalga oshirish;

– voyaga yetmaganlarni huquqbuzarliklar yoki boshqa g‘ayriijtimoiy xatti-harakatlarini sodir etishga jalb qilayotganlarni, shuningdek voyaga yetmaganlarni ta‘minlash, tarbiyalash, ta‘lim berish, shaxsiy xavfsizligini, hayoti va sog‘lig‘i muhofaza qilinishini, nazoratsizligi va huquqbuzarliklarining profilaktikasini ta‘minlash bo‘yicha o‘z majburiyatlarini bajarishdan bo‘yin tovlayotgan, lozim darajada bajarmayotgan, ularning xulq-atvoriga salbiy ta‘sir ko‘rsatayotgan, ular bilan shafqatsiz muomalada bo‘layotgan ota-onalarni yoki ota-ona o‘rnini bosuvchi shaxslarni aniqlash hamda ularga nisbatan qonuniy ta‘sir choralarini qo‘llash;

– voyaga yetmaganlarning huquqbuzarliklari yoki boshqa g‘ayriijtimoiy xatti-harakatlari to‘g‘risidagi materiallarni ko‘rib chiqish va ushbu jarayonda ishtirok etish.

5. Jamoat tartibini saqlash xizmati xodimlari bilan hamkorligining asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

– ko‘chalar va boshqa jamoat joylarida sodir etilgan jinoyatlar, tezkor vaziyatning tahlilini olib borish, patrul-post naryadlarini postlar va patrullik yo‘nalishlariga joylashtirish dislokatsiyasini ishlab chiqish, shuningdek shahar, tuman hududida joriy sutkada xizmatni tashkil etish bo‘yicha qaror loyihasiga takliflar kiritish va uni tayyorlash;

– o‘tkaziladigan ommaviy tadbirlar vaqtida jamoat tartibi saqlanishini ta‘minlash;

– nazorat-litsenziyalash tizimi qoidalariga rioya etilishini tekshirib, nazorat qilib borish.

6. Patrul-post naryadlari bilan hamkorligining asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

– ko‘chalar va jamoat joylaridagi huquqbuzarlik, jinoyatlarning oldini olish, ularning sodir etilish sabablari va ularga imkon bergan sharoitlarni aniqlash hamda bartaraf etish;

– ichki ishlar organlarining profilaktik hisobida turuvchi shaxslar, ma‘muriy nazorat ostida turgan shaxslarning o‘rnatilgan talablarga rioya etishlarini nazorat qilib borish;

– diniy-ekstremistik qo‘poruvchilik, terrorchilik faoliyati ko‘rinishlari, narkotik-moddalar, o‘qotar qurol-aslahalarni qonunga xilof ravishda o‘tkazish, shuningdek boshqa tajovuzlarni aniqlash va ularning sodir etilishiga yo‘l qo‘ymaslik choralarini ko‘rish.

7. Yo‘l harakati xavfsizligi xizmati xodimlari bilan hamkorligining asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

– haydovchi va yo‘lovchilarning yo‘llarda harakatlanish qoidalariga og‘ishmay rioya etishlariga xizmat qiladigan huquqiy targ‘ibot ishlarini olib borish;

– yo‘llarda harakat xavfsizligini ta‘minlash va yo‘l-transport hodisalarining oldini olishga doir amaliy chora-tadbirlarni bajarish;

– avtotransport vositalari bilan bog‘liq jinoyat, yo‘l-transport hodisasi sodir etib, voqea joyidan yashiringan yoki boshqa sabablarga ko‘ra qidiruvda bo‘lgan transport vositalari, ularning egalarini aniqlash va ushlab choralarni ko‘rish;

– hududdagi yo‘llarning talabga javob berishi, ularning yo‘l harakatini tartibga soluvchi vositalar bilan jihozlanganligini ta‘minlash.

8. Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmati xodimlari bilan hamkorligining asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

– hududda istiqomat qiluvchi fuqarolarning pasport tizimi qoidalariga rioya etishlarini ta‘minlash;

– chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekistonda bo‘lish qoidalariga rioya etishlarini ta‘minlash;

– uzoq muddatga boshqa davlatlarga chiqib ketgan O‘zbekiston fuqarolarining hisobini yuritish;

– aholining fuqarolik bilan bog‘liq qonun hujjatlari talablariga og‘ishmay rioya etishlariga xizmat qiladigan huquqiy targ‘ibot ishlarini olib borish.

9. Probatsiya xizmati xodimlari bilan hamkorligining asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

– hududda axloq tuzatish ishlari, muayyan huquqdan mahrum qilish tariqasidagi jazolarni ijro etish va shartli hukm qilinganlarni nazorat qilish, bunday toifadagi shaxslarga ijtimoiy-huquqiy yordam ko‘rsatish;

– Ozodlikdan mahrum etish bilan bog‘liq bo‘lmagan jazo tayinlangan va shartli hukm qilingan shaxslarning profilaktik hisobini yuritish, ularning takroran jinoyat sodir etishlarining oldini olishga qaratilgan profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirish.

10. Ekspert-kriminalistika xizmati xodimlari bilan hamkorligining asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

– hodisa sodir bo‘lgan joydagi jinoyat izlari va ashyoviy dalillarning sifatli olinishini ta‘minlash;

– jinoyat va ma‘muriy huquqbuzarlik ishlariga aloqador izlar va dalillarni aniqlash, olish hamda ulardan foydalanishni o‘zaro o‘rganib, malakasini oshirib borish.

11. Navbatchilik qismi bilan hamkorligi:

– “Shakl-1” kitobiga korxonalar, tashkilot, muassasa va fuqarolardan tushgan jinotga oid ariza, shikoyat, xabarlar bo‘yicha chora-tadbirlar belgilashda;

– “Shakl-2” jurnaliga telefon, telegraf va boshqa signallar orqali voqea, hodisalar bo‘yicha hamda korxonalar, tashkilot, muassasa va fuqarolardan tushgan ariza, shikoyat, xabarlar bo‘yicha tegishli chora-tadbirlar belgilashda;

– ma‘muriy huquqbuzarlik hatti-harakatlari sodir etgan shaxslarni qonuniy chora ko‘rilgunga qadar IIB navbatchilik qismlarida ma‘muriy tartibda ushlab turishda va ular bo‘yicha ma‘muriy protsessual hujjatlarni rasmiylashtirishda;

– daydichilik va tilamchilikda gumon qilinib, IIB navbatchilik qismlariga olib kelingan shuningdek, shaxsi noaniq bo‘lgan fuqarolarni shaxsini aniqlash maqsadida belgilangan tartibda ma‘lum muddatgacha ushlab turish jarayonida va ularni Reabilitatsiya Markazlariga joylashtirish bo‘yicha hujjatlar rasmiylashtirishda;

– “Kompeks” tadbirlar jarayonida Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining ish natijalari bo‘yicha muntazam ravishda aniqlangan huquqbuzarliklar, ochilgan jinoyatlar va turli salbiy-itimoiy illatlar yuzasidan ko‘rilgan choralar haqida ma‘lumotlar almashishlarida;

– hududdagi kriminogen holat va tezkor vaziyatlar haqidagi ma‘lumotlarni olishda;

– bedarak yo‘qolgan shaxslar haqidagi ma‘lumotlar bilan tanishishda va ularni qidirish jarayonida;

– ilgari sudlanganlar va ma‘muriy nazoratda turuvchilar hamda boshqa toifadagi profilaktik hisobda turuvchi shaxslar haqidagi ma‘lumotlar almashishda;

– jazoni ijro etish muassasalaridan, tergov xibsxonalaridan qochgan mahkumlarni ushlashda ya‘ni, “Sirena” holati e‘lon qilingan vaziyatlarda;

– jinoyat sodir etib voqea joyidan yashiringan va qurollangan jinoyatchilarni ushlab uchun “Perexvat” holati e‘lon qilingan vaziyatda;

– favqulotda holatlar: suv toshqini, qor ko‘chishi, kuchli jala, davul, yong‘in va boshqa tabiiy ofatlar yuz bergan vaziyatlarda o‘zaro ma‘lumotlar almashishda;

– ommaviy tartibsizliklar, ruxsat etilmagan mitinglar va namoyishlar va boshqa Konstitutsiyaviy tuzumga qarshi qaratilgan holatlar yuz bergan vaziyatlarda operativ ma‘lumotlar olib turishda;

Navbatchilik qismlarining uzatish kanallari orqali beriladigan telegramma (telefonogramma)larni kirish-chiqish kitoblariga qayd etadilar va tegishli xizmatlarga, shu jumladan profilaktika inspektorlari ga bu haqda yetkazadi. Tezkor navbatchi har doim “Trevoga” bo‘yicha shaxsiy tarkibga o‘z vaqtida xabar berish va yig‘ish, xodimlarni chaqirish, xabar berilishini nazorat qilishi lozim. Profilaktika inspektorlari IIB navbatchilik qismlari bilan aloqa vositalari orqali muntazam aloqada bo‘lishlari shart hisoblanadi.

Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining ichki ishlar organlarining boshqa sohaviy xizmatlari xodimlari bilan hamkorlikda jamoat tartibi va fuqarolarning xavfsizligini

ta'minlash, huquqbuzarliklarning profilaktikasini amalga oshirish, huquqbuzarliklarning sabablari va sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarini bartaraf etishdagi hamkorlik – ushbu faoliyat bilan shug'ullanuvchi sub'ektlarning qonun va qonunosti normativ-huquqiy hujjatlariga asoslanib, o'zaro kelishilgan holda faoliyatning shakl va usullari, xizmat vakolatlaridan samarali foydalanishi bo'lib, bunda ikki yoki undan ortiq xizmat, ya'ni boshqaruvning bir-biriga bo'ysunmagan alohida ishtirokchilari o'z harakatlarini o'zaro kelishib bajarishadi. Hamkorlikni tashkil qilishga ichki ishlar organlari tizimidagi mehnat taqsimoti, tarkibiy bo'linmalar o'rtasida vazifalar va majburiyatlarning taqsimlanishi kabi masalalarni qamrab olgan maqsadning vujudga kelishi sifatida ham qarash mumkin. O'zaro hamkorlikning maqsadi boshqaruv tizimi oldida turgan umumiy vazifalarini hal etishda kuch va vositalarning to'g'ri taqsimlanishini anglatadi.

Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining ichki ishlar organlarining boshqa sohaviy xizmatlari xodimlari bilan hamkorlik tushunchasi – ma'muriy hududga birlashtirilgan ma'lum bir ichki ishlar organlari tayanch punktida profilaktika inspektorlari bilan ichki ishlar organlarining boshqa sohaviy xizmatlari xodimlarining o'zaro birgalikda ushbu birlashtirilgan hududda jamoat tartibini saqlash va fuqarolar xavfsizligini ta'minlash, huquqbuzarliklarning profilaktikasini amalga oshirish, jinoyatchilikka qarshi kurashish va aholiga ijtimoiy-huquqiy yordam ko'rsatishga qaratilgan, muayyan vaqt va joyda amalga oshiriladigan, usul va vositalarga ega qonun hujjatlari bilan tartibga solinadigan ijtimoiy-huquqiy munosabatlar yig'indisi.

17-Mavzu. Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining sohaviy xizmatlar va davlat organlari bilan hamkorligi.

Seminar - 2 soat

Ushbu o'quv mashg'uloti **“Suhbat”** interfaol metodidan foydalanish orqali o'tkaziladi.

Mashg'ulotda o'qituvchi va o'quvchi (tinglovchi va kursant)lar o'rtasida dialogik xarakterga ega savol-javobga asoslanuvchi ushbu metod negizini jonli muloqot tashkil etadi. Metodning afzalligi suhbat jarayonida oydinlashmagan masalalar yuzasidan qo'shimcha savollar berish, o'quvchi (tinglovchi va kursant)ning fikrlashga undash imkoniyatining mavjudligi bilan belgilanadi. Ta'limiy munosabatning jonli muloqotga asoslanishi esa o'qituvchi va o'quvchi (tinglovchi va kursant)lar o'rtasida ruhiy yaqinlikni qaror toptirib, faol fikr almashish imkonini beradi.**Metodni qo'llashda quyidagi tartibda ish ko'riladi:**

O'qituvchi o'quvchi (tinglovchi va kursant)larni metod mohiyati bilan tanishtiradi

O'qituvchi mavzu yuzasidan o'quvchi (tinglovchi va kursant)lar o'zlashtirishlari lozim bo'lgan masalalarga oid savollarni ishlab chiqadi

O'quvchi (tinglovchi va kursant)lar savollar bilan tanishtiriladi

O'quvchi (tinglovchi va kursant)lar savollar yuzasidan mulohaza yuritib, masala mohiyatini yoritishga kirishadi (agar o'quvchi (tinglovchi va kursant)larning javoblari qoniqarli deb topilsa, navbatdagi savol beriladi; bordi-yu, javob qoniqarli deb topilmasa, u holda o'qituvchi o'quvchi (tinglovchi va kursant)ga aynan mana shu masalani oydinlashtirishga yordam beradigan qo'shimcha savol beradi)

O'rganilayotgan masalaning mohiyati to'la yoritilgach, suhbat jarayoniga yakun yasaladi

O'qituvchi o'quvchi (tinglovchi va kursant)larning faoliyatini baholab, mashg'ulotga yakun yasaydi

1. IIO sohaviy xizmatlari, davlat organlari hamda jamoat tuzilmalari bilan o'zaro hamkorligining huquqiy asoslari ayting.
2. Hamkorlikni tashkil etish prinsiplari nimalardan iborat?
3. Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmati IIONing qaysi sohaviy xizmatlari bilan o'zaro hamkorlik qiladi?
4. Jinoyat qidiruv xizmati bilan qaysi yo'nalishda hamkorlik qiladi?
5. Terrorizm va ekstremizmga qarshi kurash xizmati bilan qaysi yo'nalishda hamkorlik qiladi?
6. Tergovchi va surishtiruvchilar bilan qaysi yo'nalishda hamkorlik qiladi?
7. Voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklar profilaktikasi inspektorlari bilan qaysi yo'nalishda hamkorlik qiladi?
8. Jamoat tartibini saqlash xizmati bilan qaysi yo'nalishda hamkorlik qiladi?
9. Patrul-post naryadlari bilan qaysi yo'nalishda hamkorlik qiladi?
10. Yo'l harakati havfsizligi xizmati bilan qaysi yo'nalishda hamkorlik qiladi?

17-Mavzu. Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining sohaviy xizmatlar va davlat organlari bilan hamkorligi.

Amaliy - 2 soat

TAXMINIY TEST SAVOLLARI

1. "O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi bo'lmagan shaxslarining biometrik harakatlanish hujjati to'g'risidagi nizom" qaysi normativ-huquqiy hujjat bilan tasdiqlangan?
2. Fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga harakatlanish hujjati qancha muddatga beriladi?
3. Harakatlanish hujjati blankasiga qanday ma'lumotlar kiritilmaydi?
4. Bir yoshga to'lmagan fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga harakatlanish hujjati qancha muddatga beriladi?
5. Fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasidan tashqariga chiqayotganida harakatlanish hujjatining amal qilish muddati qancha vaqtni tashkil etsa, almashtirilishi mumkin?
6. O'zbekiston Respublikasi hududida harakatlanish hujjati necha ish kuni mobaynida berilishi kerak?
7. Harakatlanish hujjati chipiga qanday ma'lumotlar kiritiladi?
8. Harakatlanish hujjati talabnomasi DPAGA jo'natilganidan keyin xorijda egasiga necha ish kuni mobaynida berilishi kerak?

9. Agar fuqaroligi bo'lmagan shaxs qo'l barmoq izlari olinishidan bosh tortsa va ko'zoynakda yoki bosh kiyimda suratga tushish istagidan qaytmasa ma'lumotlarni yig'ish punkti xodimi qanday huquqqa ega?

10. Sud ajrimi bilan harakatlanish hujjatining amal qilishi to'xtatib turilgan ayblanuvchi yoki sudlanuvchi pasport tizimi qoidalarini buzganlik uchun qanday chora qo'llaniladi?

11. O'zbekiston Respublikasi hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibi qaysi normativ-huquqiy hujjatda belgilab berilgan?

12. Qaysi toifa chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsni investor deb ataymiz?

13. Yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo'lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar vaqtincha ro'yxatga olinish uchun boshqa hududga kelgan kundan boshlab necha kun ichida hududiy MvaFRBga murojaat qiladilar.

14. Ichki ishlar organi profilaktika (katta) inspektorlari o'zlari xizmat ko'rsatayotgan hududda vaqtincha yashovchi chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar tomonidan pasport-viza rejimiga rioya etilishini qanday tartibda nazorat qilib boradilar.

15. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning bo'lish muddati 30 kundan oshsa, necha kun ichida hududiy MvaFRBga murojaat etish orqali vaqtincha ro'yxatga olishni amalga oshiradi.

16. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha ro'yxatga olinishga tenglashtiriladi?

17. Yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo'lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni respublikaning boshqa hududlarida vaqtincha ro'yxatga olishi doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxati bekor qilinmagan holda, kelgan joyi bo'yicha qancha muddatga amalga oshiriladi.

18. Qaysi toifa chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar, shuningdek, ularning oila a'zolari IIO tomonidan vaqtincha ro'yxatga olish davlat boji undirilmadan uch yil muddatgacha rasmiylashtiriladi va uzaytiriladi?

19. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning bo'lish muddati 30 kundan oshmasa, ular kelib joylashgan paytda «E-mehmon» dasturi yordamida yoki necha kun ichida hududiy MvaFRBga murojaat etish orqali amalga oshiriladi.

20. Qaysi toifa chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar vaqtincha ro'yxatdan ozod etilgan?

21. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni Qoraqalpog'iston Respublikasida va viloyatlarda doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibini belgilovchi normativ-huquqiy hujjat.

22. Viloyatga boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashash uchun ruxsat berish rad etish.

23. Chet el fuqarosini xorijiy davlatga ro‘yxatdan chiqarish uchun hujjatlarni ko‘rib chiqish muddati necha kundan oshmasligi kerak.

24. Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinganligini hamda egasining shaxsini va fuqaroligini tasdiqlovchi, shuningdek, egasining shaxsiy biografik ma‘lumotlari va biometrik parametrlari kiritilgan elektron tashuvchi qurilmaga (chipga) ega bo‘lgan hujjat.

25. Fuqaroligi bo‘lmagan shaxsni xorijiy davlatga ro‘yxatdan chiqarish uchun hujjatlarni ko‘rib chiqish muddati necha kundan oshmasligi kerak.

26. Boshqa davlatga doimiy yashashga ketayotganligi sababli doimiy ro‘yxati bekor qilingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar qaysi hollarda qayta doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtiriladi?

27. Er (xotin) xotini (eri) doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga, basharti kamida necha yil birgalikda yashayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga hujjatlarni taqdim etishlari mumkin.

28. IIV MvaFRBBga O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning tegishli hujjatlar kelib tushgan (so‘rovnoma javob olingan) kundan boshlab qancha muddat ichida xulosa chiqaradi.

29. O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning hujjatlari bo‘yicha QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRB tegishli vakolatli organning ijobiy xulosasi olingan kundan boshlab qancha muddatda xulosa tayyorlaydi.

30. Ro‘yxatdan chiqarilganda hamda yashash guvohnoma yoki ID-karta va doimiy ro‘yxat bekor qilinganda MvaFRB qancha muddatda «manzil» tizimiga ro‘yxatdan chiqarilganligi holati yuzasidan ma‘lumotlarni kiritadi.

31. O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining biometrik pasportlari hamda O‘zbekiston Respublikasida fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjatlarining hisobini yuritish va yo‘q qilish tartibi qaysi normativ-huquqiy hujjat bilan tartibga solingan?

32. O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining biometrik pasportlari hamda O‘zbekiston Respublikasida fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjatlarining hisobini yuritish va yo‘q qilish tartibi Ichki ishlar vazirining qaysi buyrug‘ida belgilab berilgan?

33. Biometrik hujjatlarning umumiy hisobi qaysi organ yoki tashkilot tomonidan yuritiladi?

34. Texnik nosoz yoki ma'lumotlarda xatolik bilan personallashtirilgan biometrik hujjatlarning hisobini yuritish va yo'q qilish qaysi organ yoki tashkilot tomonidan amalga oshiriladi?

35. O'rnatilgan tartibda amalda emas deb topilgan yoki amal qilish muddati tugagan biometrik hujjatlar hisobini yuritish va yo'q qilish qaysi organ yoki tashkilot tomonidan amalga oshiriladi?

36. Yo'q qilinishi lozim bo'lgan biometrik hujjatlar haqidagi ma'lumotlar dasturiga nechtagacha biometrik hujjat kiritilishi mumkin?

37. «Yo'q qilinishi lozim bo'lgan biometrik hujjatlarni topshirishni qayd etish kitobi», «Yo'q qilingan biometrik hujjatlar ro'yxatini qayd etish kitobi» hamda ro'yxatlar tikilgan yig'ma jildlarning saqlanish muddati qancha?

38. Elektron kalit kodini (parol) necha marotaba noto'g'ri kiritish kalit ishchi holatining yo'qolishiga (blokirovka holatiga tushishiga) olib keladi?

39. Dasturga bir urinishda nechtagacha yo'q qilinishi lozim bo'lgan biometrik hujjat haqidagi ma'lumotni kiritish mumkin?

40. «DPA tomonidan brak» oynasi orqali kiritilgan biometrik hujjatlar ro'yxati necha nusxada chop etiladi?

50. Fuqarolarning taklifnomasi bo'yicha xorijiy fuqaroga O'zbekiston Respublikasiga kelishga viza berish uchun ruxsatnomani rasmiylashtirish muddati necha kundan oshmasligi kerak.

51. Xorijiy fuqarolarga O'zbekiston Respublikasiga kirish vizalari, shu jumladan tranzit kirish vizalari kim tomonidan beriladi.

52. Kirish vizalari, qoidaga ko'ra, qancha muddatga beriladi.

53. Yuridik shaxslarning taklifnomalariga binoan O'zbekiston Respublikasiga kontrakt va shartnomalar bo'yicha uch oydan ortiq muddatga ishga kelayotgan xorijiy fuqarolarga vizalar berish tartibi.

54. Tranzit vizani O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasasi tomonidan rasmiylashtirish qancha muddatda amalga oshiriladi.

55. Fuqarolari elektron kirish vizasini olish imkoniyatiga ega bo'lgan mamlakatlar ro'yxatiga kiritilgan xorijiy fuqarolar O'zbekistonga kirish vizasini qanday olishlari mumkin?

56. Xorijiy fuqaroning O'zbekiston Respublikasidan ketishiga qaysi hollarda ruxsat berilmaydi?

57. Qaysi toifa xorijiy fuqarolarning vizasi amal qilish muddati O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqish zaruratisiz cheklanmagan miqdorda uzaytiriladi?

58. Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasiga kelishlari va O‘zbekiston Respublikasidan ketishlari tartibini belgilovchi normativ-huquqiy hujjat.

59. Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasida bo‘lishlari Qoidalari qaysi normativ- huquqiy hujjat bilan belgilab qo‘yilgan?

60. Qaysi holatlarda chet el fuqarolariga O‘zbekiston Respublikasiga kirish huquqi - o‘n yilga cheklanadi?

61. Chet el fuqarolarini O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish muddatini qisqartirish?

62. Qaysi holatlarda chet el fuqarolariga O‘zbekiston Respublikasiga kirish huquqi- umrbod cheklanadi?

63. Chet el fuqarolarini O‘zbekiston Respublikasiga notijorat maqsadlarda shaxsiy ishlar bo‘yicha taklif qilgan va ularga uy-joy maydonini bergan shaxslar majburiyatlari.

64. O‘zbekiston Respublikasiga kelgan chet el fuqarolarining shaxsiy va xizmat avtotransport vositalari O‘zbekiston Respublikasining bojxona organlarida hisobga qo‘yish tartibi.

65. O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida qaysi toifa chet el fuqarolari akkreditatsiyadan o‘tadilar?

66. O‘zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashaydigan va yashash guvohnomalariga ega bo‘lgan chet el fuqarolarini boshqa xududda vaqtincha ro‘yxatdan o‘tkazish shaxsni doimiy yashash joyidan o‘chirmagan holda amalga oshiriladi.

67. Yo‘l harakati to‘g‘risidagi konvensiya qaerda va qachon qabul qilingan?

68. Katta ijtimoiy xavf tug‘dirmaydigan yoki uncha og‘ir bo‘lmagan jinoyatlarni sodir etganligi uchun jazoni ijro etib bo‘lgan yoki o‘tab bo‘lganidan keyin yoxud qonun hujjatlarida nazarda tutilgan hollarda jinoiy javobgarlikdan yoki jazodan ozod qilingan chet el fuqarolariga qanday choralar qo‘llaniladi?

69. Xorijiy fuqarolarga beriladigan xizmat kirish vizasi.

70. Tranzit vizasi O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit bilan o‘tuvchi xorijiy fuqarolarga qancha muddatga beriladi.

71. O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tishda majburiy to‘xtash qanday hollarda bo‘lishi mumkin?

72. O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tuvchi xorijiy fuqarolar to‘xtash vaqtida qaysi obektlar xorijiy fuqarolar yashaydigan joylar bo‘lishi mumkin?

73. Xorijiy fuqarolarga joy va transport vositalari berilgan barcha hollarda ularning egalari bu haqda qancha muddatda ichki ishlar organlariga ma‘lum qilishlari shart.

74. O‘zbekiston Respublikasining kirish, chiqish va tranzit vizalari (elektron bo‘lmagan) toifalarining viza turlari.

75. Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tishlari Qoidalari qaysi normativ-huquqiy hujjatda belgilab qo‘yilgan?

76. Qaysi hollarda O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali vizasiz tranzit o‘tishga ruxsat beriladi?

77. S-2 vizasi qaysi toifa xorijiy fuqarolarga beriladi?

78. Xorijiy fuqarolarga beriladigan ziyorat kirish vizasi.

79. Ixcham elektron qurilma, USB-kalit. Foydalanuvchini tizimda qayd etish, elektron yozishmalarni ximoyalash va axborot resurslari bilan ma’lumotlar almashinuvi xavfsizligini ta’minlash bu?

80. Ichki ishlar vazirining “O‘zbekiston Respublikasi IIV Migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatlarida yuritiladigan avtomatlashtirilgan axborot tizimlar xavfsizligini ta’minlash xamda ulardagi elektron axborot resurslaridan foydalanish tartibi bo‘yicha Yo‘riqnomani tasdiqlash haqida”gi buyrug‘i.

81. Avtomatlashtirilgan tizimni himoya qilishda shaxsiy parol uzunligi nechta simvoldan kam bo‘lmasligi kerak.

82. Avtomatlashtirilgan ish joyi va server qurilmalari orasida tarmoq xavfsizligini ta’minlash texnologiyasi bo‘lib maxsus tarmoq qurilmalari bu?

83. Avtomatlashtirilgan tizim (AT) xavfsizligini ta’minlash choralari.

84. Avtomatlashtirilgan tizim (AT) resurslaridan foydalanish huquqini berish.

85. Avtomatlashtirilgan tizimni himoya qilishda parolning uzunligi?

86. Shaxsiy tanib olish uchun raqam, Tokendan foydalanishda tizimga kirish uchun raqamlar ketma-ketligidan iborat kalit(parol) bu?

87. Blokdan yechadigan personal kalit bu?

88. Parol o‘zgartirilgan holda yangi parol eskisidan kamida nechta simvolga farq qilishi lozim?

89. Ma’muriy huquqbuzarlik sodir etgan paytda o‘n olti yoshga to‘lgan shaxslar, agar O‘zbekiston Respublikasi MJtKda boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo‘lsa, ma’muriy javobgarlikka tortiladi?

90. O‘zbekiston Respublikasi JK 223- moddasining 2-qismi?

91. Qonun hujjatlariga binoan ma’muriy javobgarlikka tortish nazarda tutilgan, shaxsga, fuqarolarning huquqlari va erkinliklariga, mulkchilikka, davlat va jamoat tartibiga, tabiiy muhitga tajovuz qiluvchi g‘ayrihuquqiy, aybli (qasddan yoki ehtiyotsizlik orqasida) sodir etilgan harakat yoki harakatsizlik?

92. O‘zbekiston Respublikasiga noqonuniy kirish yoki chiqish, shuningdek, chegarani kesib o‘tish soxta hujjatlardan foydalangan holda aybdorning harakatlari agar u oxirgi zarurat holatida sodir etilgan bo‘lsa?

93. Qaysi hollarda O‘zbekiston Respublikasida siyosiy boshpana berilmaydi?

94. O‘zbekiston Respublikasi hududidan ma‘muriy tarzda chiqarib yuborish to‘g‘risidagi sud qarorini bajarmagan chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga qanday jazo chora ko‘riladi?

95. O‘zbekiston Respublikasidan qonunga xilof ravishda chet elga chiqish yoki O‘zbekiston Respublikasiga kirish yoxud chegaradan o‘tish tartibini bo‘zgan shaxslarga qanday jazo choralari qo‘llaniladi?

96. Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni O‘zbekiston Respublikasi hududidan ma‘muriy tarzda chiqarib yuborish to‘g‘risidagi qarorni ijro etish O‘zbekiston Respublikasi MJtKning qaysi moddasida belgilab berilgan?

97. O‘zbekiston Respublikasi MJtKning 225-moddasining birinchi - beshinchi qismlarida nazarda tutilgan ma‘muriy huquqbuzarliklar uchun qanday ma‘muriy jazo qo‘llashga haqli.

98. Ma‘muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar to‘g‘risidagi ma‘lumotlar jazoni ijro etish tugagan kundan boshlab qancha muddat saqlanadi?

99. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasida identifikatsiya ID-kartalarni joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PF-6065-son Farmonning 2-Ilovasi bilan “O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning identifikatsiya ID-kartasi to‘g‘risida” Nizom qaysi normativ-huquqiy xujjat bilan tasdiqlagan.

100. ID-karta yangi tug‘ilgan bolaga bir yoshgacha qancha muddatga beriladi?

101. ID-karta bir yoshdan 16 yoshgacha qancha muddatga beriladi?

102. ID-karta 60 yoshdan oshganlarga qancha muddatga beriladi?

103. Chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning identifikatsiya ID-kartasi bu ?

104. Chip — bu ?

105. Personallashtirish — bu ?

106. ID-kartasi bekor qilingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga qancha muddat ichida O‘zbekiston Respublikasi hududidan chiqib ketishi to‘g‘risida ichki ishlar organlarining migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalari tomonidan ogohlantiriladi?

107. ID-kartasi bo‘lmagan O‘zbekiston Respublikasida doimiy ro‘yxatga olingan chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs 16 yoshga to‘lganda ID-karta olish uchun necha kundan kechikmasdan ma‘lumotlarni yig‘ish punktiga murojaat qilishi shart.

108.ID-karta ma'lumotlarni yig'ish punkti tomonidan hujjatlar to'liq qabul qilib olingandan so'ng necha kun mobaynida beriladi.

109.Yaponiya migrasiya xizmati qaysi vazirlik tarkibiga kiradi?

110. Koreya Respublikasi migrasiya xizmati qaysi vazirlik tarkibiga kiradi?

111.Xitoy Xalq Respublikasi migrasiya xizmati qaysi vazirlik tarkibiga kiradi?

112.Yaponiyaga qancha muddatdan kam bo'lgan muddatga kelgan xorijiy fuqarolar, shu jumladan qonun bilan belgilab berilgan toifadagi xorijiy fuqarolar ro'yxatdan o'tishdan ozod etiladilar?

113.Yaponiya fuqarolari O'zbekiston Respublikasiga vizasiz necha kungacha vizasiz kirib kelishlari mumkin?

114.Koreya Respublikasida "Qochoqlik maqomini berish to'g'risida" Qonun qachon qabul qilingan?

115.Koreya Respublikasi fuqarolari O'zbekiston Respublikasiga vizasiz necha kungacha vizasiz kirib kelishlari mumkin?

116. Koreya Respublikasiga necha kundan ortiq muddatga kelgan xorijiy fuqarolar yashash joyi bo'yicha vaqtincha ro'yxatdan o'tishlari kerak?

117.Qaysi yildan Xitoy Xalq Respublikasi Jamoat xavfsizligi vazirligi tizimida bo'lgan Kirish, chiqish boshqarmasi - migrasiya ishlari bo'yicha davlat boshqarmasi (migrasiya xizmati)ga o'zgartirildi?

XULOSA

O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmati safdorlik lavozimlariga qabul qilingan xodimlarni boshlang'ich kasbiy tayyorgarlik kursining tasdiqlangan o'quv dasturi asosida ishlab chiqilgan o'quv-uslubiy majmuada O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish faoliyati, sohasidagi islohotlar, chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelish va ketish tartibi, O'zbekiston hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha va doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish, O'zbekistonda doimiy yashovchi chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning identifikasiya ID-kartasi, O'zbekiston Respublikasini fuqaroligi bo'lmagan shaxslarining biometrik harakatlanish hujjati, buklet yoki plastik ko'rinishidagi biometrik hujjatlarni hisobini yuritish va yo'q qilish tartibi, migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi huquqbuzarliklar uchun javobgarlik, migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatiga oid xorijiy tajriba va migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatining sohaviy xizmatlar va davlat organlari bilan hamkorligi to'liq yoritib berilgan.

Ushbu o'quv-uslubiy majmua, avvalo O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmati safdorlik lavozimlariga qabul qilingan xodimlarni boshlang'ich kasbiy tayyorgarlik kursining tinglovchilari o'z bilim va kunikmalarini oshirishga, amalga oshirishi lozim bo'lgan vazifalarni tashkil etishlarida, undan foydalanishlariga, o'z ustilarida ishlashlariga, xizmat davomida yuzaga keladigan ayrim masalalarni yechishlarida yordamchi bo'lishiga, ularning bilim va tajribalari oshishiga hamda rivojlangan xorijiy davlatlar migratsiya xizmatlari faoliyatini o'rganish orqali sohani yanada takomillashtirishga xizmat qiladi.

GLOSSARIY:

O'zbekiston Respublikasida pasport tizimini ta'minlash – ushbu jarayonni tashkil etuvchi sub'ektlarning bu boradagi kompleks faoliyati bo'lib, mamlakatda pasport tizimi qoidalarining samarali ishlashiga qaratilgan ijtimoiy-huquqiy, tashkiliy va boshqa turdagi chora-tadbirlar majmuini o'z ichiga oladi.

ariza beruvchi— O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalari bo'yicha davlat organiga murojaat qilgan voyaga yetgan O'zbekiston Respublikasi fuqarosi yoki chet davlat fuqarosi yoxud voyaga yetgan fuqaroligi bo'lmagan shaxs.

yolg'iz ota yoki ona— bolani tarbiyalayotgan ota (ona), basharti bolaning tug'ilganligi to'g'risidagi rasmiy hujjatlarda ota-onasidan biri haqidagi ma'lumotlar mavjud bo'lmasa yoxud bunday ma'lumotlar tarbiyalayotgan otaning (onaning) so'zlariga asosan kiritilgan bo'lsa;

bola— o'n sakkiz yoshga to'lgunga (voyaga yetgunga) qadar bo'lgan shaxs;

fuqaroligi bo'lmagan shaxs— O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashab turgan, O'zbekiston Respublikasining fuqarosi bo'lmagan va o'zining chet davlat fuqaroligiga mansubligiga doir dalilga ega bo'lmagan shaxs;

fuqarolikning o'zgarishi — O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini olish yoki tugatish;

vatandosh— O'zbekiston Respublikasi hududida tug'ilgan yoki ilgari uning hududida yashagan, O'zbekiston Respublikasining fuqaroligiga ega bo'lmagan, O'zbekiston Respublikasi hududidan tashqarida yashaydigan shaxs va uning nasl-nasab shajarasi bo'yicha to'g'ri tutashgan o'zidan keyingi qarindoshlari, basharti, agar ularning nasl-nasab shajarasi bo'yicha to'g'ri tutashgan o'zidan oldingi qarindoshlari O'zbekiston Respublikasi hududida yashayotgan bo'lsa hamda O'zbekiston Respublikasining fuqarolari bo'lsa;

identifikatsiyalovchi ID-kartasi — O'zbekiston Respublikasi hududida identifikatsiyalovchi karta egasining shaxsini va fuqaroligini, shuningdek doimiy ro'yxatga

olinganligini tasdiqlaydigan, egasining shaxsiga doir biografik va biometrik ma'lumotlar kiritilgan elektron jismga (chipga) ega bo'lgan, O'zbekiston Respublikasi fuqarosiga yoki chet davlat fuqarosiga yoxud fuqaroligi bo'lmagan shaxsga beriladigan hujjat;

tirikchilikning qonuniy manbai— ish haqi va unga tenglashtirilgan to'lovlar, tadbirkorlik faoliyatidan yoki mulkdan olingan foyda, pensiya, stipendiya, alimentlar, ijtimoiy nafaqalar, moliyaviy jamg'armalar yoki oila a'zolari va boshqa shaxslarning moliyaviy yordami, shuningdek boshqa qonuniy daromadlar;

chet davlat fuqarosi— O'zbekiston Respublikasining fuqaroligiga ega bo'lmagan, boshqa davlat fuqaroligiga va o'zining boshqa davlat fuqaroligiga mansubligiga doir dalilga ega bo'lgan shaxs;

O'zbekiston Respublikasining xorijda doimiy yashovchi fuqarosi— O'zbekiston Respublikasidagi doimiy yashash joyidan ro'yxatdan chiqqan hamda xorijga doimiy yashashga chiqib ketish uchun ruxsatnoma rasmiylashtirgan O'zbekiston Respublikasi fuqarosi;

yashash— shaxsning O'zbekiston Respublikasi hududida yoki uning tashqarisida qonuniy asosda turishi;

Davlat boji - yuridik ahamiyatga molik harakatlarni amalga oshirganlik va bunday harakatlar uchun vakolatli muassasalar va mansabdor shaxslar tomonidan hujjatlar berganlik uchun undiriladigan majburiy to'lovdur.

Davlat bojini to'lovchilar - vakolatli muassasalarga va mansabdor shaxslarga murojaat qilayotgan va o'ziga nisbatan yuridik ahamiyatga molik harakat va hujjatlar berish amalga oshiriladigan yuridik va jismoniy shaxslar davlat bojini to'lovchilardir.

chip — ID-kartadagi biografik ma'lumotlar, raqamli fotosurat va qo'l barmoq izi hamda boshqa ma'lumotlarni saqlovchi elektron qurilma;

personallashtirish — ID-karta egasining biografik va biometrik ma'lumotlarini ID-kartaga kiritish;

verifikatsiyalash — ID-kartaga kiritilgan biometrik ma'lumotlarning ID-karta egasining biometrik ma'lumotlariga mosligini maxsus texnik qurilma yordamida tekshirish;

ma'lumotlarni yig'ish punkti — ID-karta olish uchun murojaat qilgan fuqarolarning biografik va biometrik ma'lumotlarini jamlash, ID-kartalarni personallashtirish va berish vazifalarini bajaruvchi ichki ishlar organlarining migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari hamda davlat xizmatlari markazlari;

ID-karta olish uchun talabnoma — ID-karta oluvchi haqida ma'lumotlarni yig'ish punkti tomonidan shakllantirilgan biografik va biometrik ma'lumotlarni o'z ichiga olgan elektron hujjat.

personallashtirish — harakatlanish hujjati blankasiga uning egasi to‘g‘risidagi biografik ma’lumotlar va biometrik parametrlarni kiritish;

verifikasiya — harakatlanish hujjatiga kiritilgan biometrik parametrlarning harakatlanish hujjati egasining biometrik parametrlari bilan mosligini mashina yordamida tekshirish;

konsullik muassasasi — O‘zbekiston Respublikasi diplomatik vakolatxonasining konsullik bo‘limi, O‘zbekiston Respublikasining xorijiy davlatda ta‘sis etiladigan bosh konsulxonasi, konsulxonasi, vise-konsulxonasi va konsullik agentligi;

konsullik ro‘yxati — tegishli konsullik okrugi hududiga kelgan fuqaroligi bo‘lmagan shaxsni xorijdagi O‘zbekiston Respublikasining konsullik muassasalari qoshida belgilangan tartibda qayddan o‘tkazish;

doimiy konsullik ro‘yxati — doimiy yashash uchun xorijga chiqish ruxsatnomasini belgilangan tartibda rasmiylashtirgan, O‘zbekiston Respublikasining xorijdagi konsullik muassasasi konsullik okrugi hududida doimiy yashayotgan fuqaroligi bo‘lmagan shaxsni qayddan o‘tkazish;

vaqtincha konsullik ro‘yxati — xorijga vaqtincha chiqish ruxsatnomasini belgilangan tartibda rasmiylashtirgan, O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni O‘zbekiston Respublikasining xorijdagi konsullik muassasalari tomonidan qayddan o‘tkazish;

konsullik okrugi — konsullik muassasasiga konsullik vazifalarini bajarish uchun birlashtirilgan bir yoki bir necha davlat hududi;

ma’lumotlarni yig‘ish punkti — pasport olish uchun murojaat qilgan fuqarolarning biografik ma’lumotlarini va biometrik parametrlarini jamlash, ushbu ma’lumotlarni O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat personallashtirish agentligiga topshirish hamda fuqarolarga biometrik parametrlarga ega pasportlar berish bo‘yicha vazifalarni bajaruvchi ichki ishlar organlarining migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalari, O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquq departamenti, O‘zbekiston Respublikasining xorijdagi konsullik muassasalari;

harakatlanish hujjati olish uchun talabnoma — harakatlanish hujjati oluvchi haqida ma’lumotlarni yig‘ish punkti tomonidan shakllantirilgan biografik ma’lumotlar va biometrik parametrlarni o‘z ichiga olgan elektron hujjat (talabnoma).

vasiylik — o‘n to‘rt yoshga to‘lmagan yetim bolalarni va ota-onasining qaramog‘idan mahrum bo‘lgan bolalarni, shuningdek, sud tomonidan muomalaga layoqatsiz deb topilgan fuqarolarni ta‘minlash, ularga tarbiya va ta‘lim berish, ularning mulkiy va shaxsiy nomulkiy huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish maqsadida joylashtirishning huquqiy shakli;

davolash muassasalari — sanatoriylar, davolash pansionatlari, davlat tasarrufidagi va xususiy klinikalar, shifoxonalar, kasalxonalar va boshqa tibbiy muassasalar;

harbiy hisob hujjatlari — chaqiruv uchastkasida qayd etilganligi haqidagi guvohnoma (chaqiriluvchilar uchun), harbiy guvohnoma va zaxiradagi ofiserning guvohnomasi (harbiy xizmatga majburlar uchun);

homiylilik — o‘n to‘rt yoshdan o‘n sakkiz yoshgacha bo‘lgan yetim bolalarni va otanasining qaramog‘idan mahrum bo‘lgan bolalarni, shuningdek, sud tomonidan muomala layoqati cheklangan fuqarolarni ta‘minlash, ularga tarbiya va ta‘lim berish, ularning mulkiy va shaxsiy nomulkiy huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish maqsadida joylashtirishning huquqiy shakli;

YaIDXP — Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali;

«E-mehmon» dasturi — mehmonxona va boshqa joylashtirish vositalarida yashovchilarni hisobga olishning maxsus elektron avtomatlashtirilgan dasturi.

chet ellik investor - O‘zbekiston Respublikasi hududida tovarlar ishlab chiqarish va xizmatlar ko‘rsatish bo‘yicha korxonalar tashkil qilish uchun kamida 3 million AQSh dollari miqdorida investisiya kiritgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs — chet el investisiyalari ishtirokidagi korxonaga muassisi (ishtirokchisi);

manzil tizimi - chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni doimiy ro‘yxatga olish bilan bog‘liq harakatlarning idoralararo elektron hamkorlik orqali amalga oshirilishini ta‘minlovchi avtomatlashtirilgan axborot tizimi;

milliy pasport yoki harakatlanish hujjati - chet el fuqarosining xorijga chiqish milliy pasporti yoki xorijiy davlatda doimiy yashovchi fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning xorijga chiqish va harakatlanish hujjati;

yashash guvohnomasi - chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinganligini hamda egasining shaxsini va fuqaroligini tasdiqlovchi hujjat. Mazkur hujjat O‘zbekiston Respublikasi hududida haqiqiydir;

ID-karta- chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinganligini hamda egasining shaxsini va fuqaroligini tasdiqlovchi, shuningdek, egasining shaxsiy biografik ma‘lumotlari va biometrik parametrlari kiritilgan elektron tashuvchi qurilmaga (chipga) ega bo‘lgan hujjat. Mazkur hujjat O‘zbekiston Respublikasi hududida haqiqiydir;

yangi qurilgan ko‘chmas mulk - tuman (shahar) hokimining qurilishi tugallangan binoni, inshootni, uy-joyni foydalanishga qabul qilib olish to‘g‘risida komissiya dalolatnomasini tasdiqlash haqidagi qarori asosida mulk huquqi vujudga kelgan hamda qabul qilib olinganiga uch yildan ko‘p bo‘lmagan ko‘chmas mulk.

joylashtirish vositalari - mehmonxonalar, apartotellar, apartamentlar kompleksi (rezidensiya), spa-mehmonxonalar, butik-otellar, motellar, turistik lagerlar, dam olish uylari va

zonalari, turistik qishloqlar, kempinglar, sanatoriylar, pansionatlar, dam olish zonalari va uylari (markazlari), turizm va sport bazalari, palatkali (kemping) lagerlar va komplekslar, oilaviy mehmon uylari, o'tov va palatkali lagerlar va boshqa obektlar, shuningdek, tunash uchun qayta jihozlangan yer usti avtotransportlari;

vaqtincha ro'yxat - chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni joylashtirish vositalari, davolash muassasalarida vaqtincha ro'yxatga olish yoki ichki ishlar organlarining migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari tomonidan xususiy uy-joy, korxonalar, tashkilot va muassasalar tasarrufidagi yotoqxonalarda vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish;

chet ellik investor - xorijiy investisiya kiritish vaqtida O'zbekiston Respublikasida belgilangan bazaviy hisoblash miqdorining kamida 8500 baravarida xo'jalik jamiyatlarining aksiyalari va ulushlarini sotib olish, shuningdek, chet el investisiyalari ishtirokidagi korxonalar tashkil etish shaklida O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotiga investisiya kiritgan hamda amal qilish muddati uch yilgacha bo'lgan ko'p martalik investisiya vizasiga ega chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs.

doimiy yashashga ruxsatnoma berish - boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlar hududida doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish hamda ularga yashash guvohnomasi yoki ID-kartarasmiylashtirib berish;

fuqaroligi bo'lmagan shaxsning biometrik harakatlanish hujjati - O'zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi fuqaroligi bo'lmagan shaxsning xorijda shaxsini tasdiqlovchi, egasining shaxsiy biografik ma'lumotlari va biometrik parametrlari kiritilgan elektron tashuvchi qurilmaga (chipga) ega bo'lgan hujjat.

reabilitatsiya markazi — muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni ularning shaxsi aniqlanguncha sudning ajrimi asosida o'ttiz sutkadan ko'p bo'lmagan muddatga saqlab turish va reabilitatsiya qilish uchun mo'ljallangan ichki ishlar organlari tizimidagi davlat muassasasi;

muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxs — shaxsini tasdiqlovchi hujjati, shuningdek, biron-bir manzilda doimiy yoki vaqtincha yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olinmagan yoxud yashash joyi bo'yicha hisobda turmagan, g'ayriijtimoiy xulq-atvorli, huquqbuzarlik sodir yetishga moyil bo'lgan 18 yoshdan oshgan shaxs;

reabilitatsiya qilish — muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarga huquqiy, ijtimoiy, psixologik, tibbiy va boshqa turdagi yordam ko'rsatish, shuningdek, ularga jamiyatda qabul qilingan xulq-atvor normalari va qoidalarini singdirishga qaratilgan chora-tadbirlar majmui.

O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining xorijga chiqish biometrik pasporti — xorijga chiqish hamda O‘zbekiston Respublikasi hududiga kirish, shuningdek, xorijda turish vaqtida egasining shaxsini va O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini tasdiqlaydigan, pasport egasining shaxsiy biografik ma’lumotlari va biometrik parametrlari saqlangan elektron axborot tashuvchiga (chipga) ega bo‘lgan hujjat;

verifikatsiya — pasportga kiritilgan biometrik parametrlar uning egasining biometrik parametrlari bilan mosligini mashinada tekshirish;

xorijda vaqtincha bo‘lib turgan O‘zbekiston Respublikasi fuqarolari — O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashaydigan, xorijga chiqib, vaqtincha u yerda bo‘lib turgan O‘zbekiston Respublikasi fuqarolari;

xorijda doimiy yashaydigan O‘zbekiston Respublikasi fuqarolari — O‘zbekiston Respublikasidagi doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxati bekor qilinib, xorijga doimiy yashashga chiqish uchun belgilangan tartibda ruxsatnoma rasmiylashtirgan O‘zbekiston Respublikasi fuqarolari;

pasport olish uchun talabnoma — pasport oluvchi haqida ma’lumotlarni yig‘ish punkti tomonidan shakllantirilgan biografik ma’lumotlar va biometrik parametrlarni o‘z ichiga olgan elektron hujjat;

personallashtirish — pasport egasining biografik ma’lumotlarini va biometrik parametrlarini pasport blankiga kiritish;

ma’lumotlarni yig‘ish punkti — xorijga chiqish biometrik pasportini olish uchun murojaat qilgan fuqarolarning biografik ma’lumotlarini va biometrik parametrlarini jamlash, ushbu ma’lumotlarni Adliya vazirligi huzuridagi Davlat personallashtirish agentligiga (keyingi o‘rinlarda — DPA) yuborish hamda fuqarolarga yangi rasmiylashtirilgan biometrik parametrli pasportlarni berish vazifalarini bajaruvchi ichki ishlar organlarining migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalari hamda tuman (shahar) Davlat xizmatlari markazlari;

xizmatdan foydalanuvchi — xorijga chiqish biometrik pasportini rasmiylashtirish va olish uchun murojaat etgan O‘zbekiston Respublikasi fuqarolari (doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxati bekor qilinib, xorijga doimiy yashashga chiqib ketgan va doimiy konsullik ro‘yxatida turadigan O‘zbekiston Respublikasi fuqarolari bundan mustasno).

davlat personallashtirish markazi - «Xorijga chiqish pasporti» tizimini yaratish va O‘zbekiston Respublikasi biometrik pasport tizimini modernizatsiya qilish bo‘yicha loyiha buyurtmachisi va loyiha boshqarilishini ta’minlovchi organ;

biometrik hujjat olish uchun talabnoma – biometrik hujjat oluvchi hakida ma’lumotlarni yig‘ish punkti tomonidan shakllantirilgan biografik ma’lumotlar va biometrik parametrlarni o‘z ichiga olgan elektron hujjat;

vatandoshning oila a'zolari - vatandoshning turmush o'rtog'i, uning ota-onasi va farzandlari (farzandlikka oluvchilar va farzandlikka olinganlar);

taklif qiluvchi - O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashovchi, unga nisbatan turmush o'rtog'i, to'g'ri shajara bo'yicha birinchi, ikkinchi, uchinchi darajali va yon shajara bo'yicha qarindoshlar-vatandoshlarga ega bo'lgan O'zbekiston Respublikasi fuqarosi;

VTD turdagi kirish vizasi - O'zbekiston Respublikasida doimiy istiqomat qiluvchi va uning fuqarolari bo'lgan qarindoshlari tomonidan berilgan taklifnoma asosida keladigan, amal qilishi mobaynida O'zbekiston Respublikasi hududiga cheklanmagan marta tashrif buyuradigan vatandoshlar va ularning oila a'zolari uchun 2 yil muddatga beriladigan viza toifasi;

MvaFR bo'linmalari - Qoraqalpog'iston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish boshqarmasi, viloyatlar ichki ishlar boshqarmalarining migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish boshqarmasi, shahar (tuman) ichki ishlar bo'limlari ichki ishlar organlari faoliyatini muvofiqlashtirish boshqarmalarining migrasiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'limlari.

fuqaroligi bo'lmagan shaxs - O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashab turgan, O'zbekiston Respublikasining fuqarosi bo'lmagan va o'zining chet davlat fuqaroligiga mansubligiga doir dalilga ega bo'lmagan shaxs;

yashash guvohnomasi - O'zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsat berilganligini isbotlaydigan fuqaroligi yo'q shaxslar yoki xorijiy fuqarolarning shaxsini tasdiqlovchi hujjat;

xorijiy investor - xorijiy investisiya kiritish vaqtida O'zbekiston Respublikasida belgilangan bazaviy hisoblash miqdorining kamida 8500 baravarida xo'jalik jamiyatlarining aksiyalari va ulushlarini sotib olish, shuningdek, chet el investisiyalari ishtirokidagi korxonalar tashkil etish shaklida O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotiga investisiya kiritgan hamda amal qilish muddati uch yilgacha bo'lgan ko'p martalik investisiya vizasiga ega chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs;

tranzit vizasi - O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit bilan o'tuvchi xorijiy fuqarolarga 3 kungacha muddatga beriladigan viza;

xorijiy investor - xorijiy investisiya kiritish vaqtida O'zbekiston Respublikasida belgilangan bazaviy hisoblash miqdorining kamida 8500 baravarida xo'jalik jamiyatlarining aksiyalari va ulushlarini sotib olish, shuningdek, chet el investisiyalari ishtirokidagi korxonalar tashkil etish shaklida O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotiga investisiya kiritgan hamda amal qilish muddati uch yilgacha bo'lgan ko'p martalik investisiya vizasiga ega chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs.

fuqaroni ro'yxatga olish va ro'yxatdan chiqarish - fuqaroning O'zbekiston Respublikasi hududidagi muayyan joyda doimiy yoki vaqtincha yashash faktining O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining tegishli xizmatlari tomonidan belgilangan tartibda qayd qilinishi;

token - ixcham elektron qurilma, USB-kalit. Foydalanuvchini tizimda qayd etish, elektron yozishmalarni ximoyalash va axborot resurslari bilan ma'lumotlar almashinuvi xavfsizligini ta'minlash uchun xizmat qiladi;

sertifikatsiya - tizimda foydalanuvchilar tomonidan elektron kalit (token) yordamida ma'lum bir turdagi amallarni bajarish uchun ruxsat berilishi;

talabnoma - tegishli vakolatli organlarning yozma talabiga binoan shaxsning O'zbekiston Respublikasi hududida ma'muriy javobgarlikka tortilgan yoki tortilmaganligi haqidagi ma'lumotlarni so'rash uchun belgilangan shakldagi rasmiy hujjat;

verifikatsiya - hujjat egasining biometrik parametrlarini, hujjatga kiritilgan biometrik parametrlar bilan mosligini maxsus mashina yordamida tekshirish;

CRL - qaytarib olingan sertifikatlar ro'yxati;

CSCA - Davlatlar tomonidan kabul kilinadigan sertifikatlash markazi;

DESCO - Biometrik hujjatni DESCO qurilmasi yordamida yelektron chipdagi ma'lumotlarni o'qishtish qo'rilmasi;

GUID (Globally Unique Identifier) - Talabnomaning 32 raqam va harflar ketma-ketligidan iborat yagona statistik identifikator;

ICAO - "Fuqaro aviasiyasi halqaro tashkiloti" Birlashgan Millatlar Tashkilotining fuqaro aviasiyasi xalqaro me'yorlarini belgilovchi maxsus tashkiloti, xavfsizlikni ta'minlash, samaradorlikni oshirish maqsadida rivojlanishga ko'maklashadi. O'zbekiston Respublikasi 1992 yildan ICAO - "Fuqaro aviasiyasi halqaro tashkiloti"ga a'zo;

PIN (Personal Identification Number) - shaxsiy tanib olish uchun raqam, Tokendan foydalanishda tizimga kirish uchun raqamlar ketma-ketligidan iborat kalit(parol);

PUK (Personal Unblocking Key) - blokdan yechadigan personal kalit;

VPN (Virtual Private Network) - avtomatlashtirilgan ish joyi va server qurilmalari orasida tarmoq xavfsizligini ta'minlash texnologiyasi bo'lib maxsus tarmoq qurilmalari (Cisco) yordamida;

ma'muriy huquqbuzarlik tushunchasi - Ma'muriy huquqbuzarlik deganda qonun hujjatlariga binoan ma'muriy javobgarlikka tortish nazarda tutilgan, shaxsga, fuqarolarning huquqlari va erkinliklariga, mulkchilikka, davlat va jamoat tartibiga, tabiiy muhitga tajovuz qiluvchi g'ayrihuquqiy, aybli (qasddan yoki ehtiyotsizlik orqasida) sodir etilgan harakat yoki harakatsizlik tushuniladi;

ma'muriy huquqbuzarlikni qasddan sodir etish - Ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxs o'z harakati yoki harakatsizligi g'ayrihuquqiy ekanligini bilgan bo'lsa, uning zararli oqibatlariga ko'zi yetgan, yuz berishini istagan bo'lsa yoki bu oqibatlarning kelib chiqishiga ongli ravishda yo'l qo'ygan bo'lsa, bunday ma'muriy huquqbuzarlik qasddan sodir etilgan deb hisoblanadi;

xos raqam - yagona markazlashtirilgan axborot tizimi tomonidan ma'muriy bayonnoma raqamiga bog'liq bo'lmagan, ma'muriy jazoga tortilgan shaxsga nisbatan axborot tizimiga kiritilgan qarorga beriladigan identifikatsiyalash raqami;

billing tizimi - ma'muriy jazo chorasiga tortilgan shaxslarga nisbatan undirilgan yoki to'langan jarima yig'imlarini (summalarini) avtomatlashtirilgan elektron to'lov tizimlari orqali hisobga olish tizimi;

chet davlat fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning identifikatsiya ID-kartasi — egasining shaxsini va fuqaroligini hamda O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy ro'yxatga olinganligini tasdiqlovchi, egasining shaxsiy biografik va biometrik ma'lumotlari kiritilgan elektron tashuvchi qurilma (chip)ga ega bo'lgan hujjat;

O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasi — O'zbekiston Respublikasi hududi doirasini (quruqlikda, suvda, yer ostida va havo bo'shlig'ida) belgilovchi chiziq va bu chiziq bo'yicha o'tuvchi vertikal sath;

chegara zonasi — O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasi tutash hududning bir qismi bo'lib, uning doirasida chegara rejimi joriy etiladi;

chegara mintaqasi — chegara zonasining O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasi chizig'iga bevosita tutash qismi;

chegara daryolari, ko'llari va boshqa suv havzalari — O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasining chizig'i o'tgan, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasiga bevosita tutashgan va chegara mintaqasida joylashgan suv obektlari, gidrografiya elementlari;

tozalash mintaqasi — O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasi bo'ylab, shuningdek, chegara daryolari va suv havzalarining qirg'oqlarida uning texnik tavsiflariga muvofiq suvini muhofaza qilish zonasining tashqi chegarasi bo'ylab o'tgan joyning 5 metr kenglikdagi mintaqasi;

profilaktika mintaqasi — O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasi bo'ylab, shuningdek, chegara daryolari va suv havzalarining qirg'oqlarida uning texnik tavsiflariga muvofiq suvini muhofaza qilish zonasining tashqi chegarasi bo'ylab o'tgan joyning 100 metr kenglikdagi mintaqasi;

chegara zonasidagi chegara rejimi — chegara zonasiga kirish (chiqish), undan o'tish, bo'lish (yashash), harakatlanish va xo'jalik hamda boshqa faoliyatni amalga oshirish tartibini belgilaydigan qoidalar to'plami;

chegara mintaqasidagi chegara rejimi — alohida rejim cheklovlari o'rnatiladigan chegara mintaqasiga kirish (chiqish), undan o'tish, bo'lish, harakatlanish va xo'jalik hamda boshqa faoliyatni amalga oshirish tartibini belgilaydigan qoidalar to'plami.

fuqaroligi bo'lmagan shaxsning biometrik harakatlanish hujjati— O'zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi fuqaroligi bo'lmagan shaxsning xorijda shaxsini tasdiqlovchi, egasining shaxsiy biografik ma'lumotlari va biometrik parametrlari kiritilgan elektron tashuvchi qurilmaga (chipga) ega bo'lgan hujjat.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Asosiy adabiyotlar:

1. *N.T. Ismoilov, D.D. Babaev* Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni yuritish: O'quv qo'llanma. – T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, – 2014.,
2. *X.X. Baxramov* Ichki ishlar idoralari tomonidan ma'muriy majburlash choralari qo'llash asoslari va tartibi: O'quv qo'llanma – T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2014.,
3. O'zbekiston Respublikasida migrasiya siyosatini ta'minlash muammolari va yechimlari: Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari (2019 yil 17 may). – T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2019.,
4. Huquqbuzarliklarning sabab va sharoitlarini aniqlash, tahlil qilish va bartaraf etish. O'quv qo'llanma. O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2017.,
5. Yoshlarning huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirish. O'quv qo'llanma. O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2017.,
6. Ichki ishlar organlari tizimidagi tub islohotlar – xalq manfaatlariga xizmat qilishni ta'minlash kafolati. O'quv qo'llanma. O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2020.,
7. Ichki ishlar organlari faoliyati. Darslik. O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2020.,
8. Ichki ishlar organlari xizmatiga kirish maxsus kursi. O'quv qo'llanma. O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish Instituti, 2021.

Qo'shimcha adabiyotlar.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlari:

1. *Mirziyoev Sh.M.* Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T., "O'zbekiston", 2016. – 56 b.
2. *Mirziyoev Sh.M.* Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va

xalq farovonligining garovi. – T., “O‘zbekiston”, 2017. – 48 b.

3. *Mirziyoev Sh.M.* Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. – T., “O‘zbekiston”, 2017. – 104 b.

4. *Mirziyoev Sh.M.* Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T., “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b.

5. *Mirziyoev Sh.M.* Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. – T., “O‘zbekiston”, 2017. – 596 b.

6. *Mirziyoev Sh.M.* Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. – T., “O‘zbekiston”, 2018. – 512 b.

Normativ-huquqiy hujjatlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi. – T: O‘zbekiston, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi. – T., 2021. – Lex.uz.
3. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat-prosessual kodeksi. – T., 2021. – Lex.uz.
4. O‘zbekiston Respublikasining Ma‘muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi.– T., 2021. – Lex.uz.
5. O‘zbekiston Respublikasining 2000 yil 15 dekabrda “Terrorizmga qarshi kurash to‘g‘risida”gi O‘RQ-167-II-son qonuni;
6. O‘zbekiston Respublikasining 2016 yil 16 sentabrdagi “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi qonuni // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami. – T., 2016.– № 38.– 438-m.
7. O‘zbekiston Respublikasining 2017 yil 3 yanvardagi “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi qonuni // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami. – T., 2017.
8. O‘zbekiston Respublikasining 2017 yil 11 sentabrdagi “Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to‘g‘risida”gi (yangi tahriri) qonuni // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami. – T., 2017.
9. O‘zbekiston Respublikasining 2018 yil 30 iyuldagi “Ekstremizmga qarshi kurash to‘g‘risida”gi O‘RQ-489-son qonuni;
10. O‘zbekiston Respublikasining 2020 yil 13 martdagi “O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi to‘g‘risida” O‘RQ-610-son Qonuni;
11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 10 apreldagi “Ichki ishlar organlarining faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat tartibini, fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilishni ta‘minlashda ularning mas‘uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5005-son Farmoni // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami. 2017. № 15.
12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 12 apreldagi “Ichki ishlar organlari

faoliyatini yanada takomillashtirishga doir tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-2883-son Qarori;

13. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 maydagi “O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining biometrik pasportlari hamda O‘zbekiston Respublikasida fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjatlarining hisobini yuritish va yo‘q qilishni tartibga solish to‘g‘risida”gi PF-5061-son Farmoni;

14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 11 iyuldagi “Ichki ishlar organlarining migrasiya jarayonlari va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3126-son Qarori;

15. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 16 avgustdagi “O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijga chiqish tartibini takomillashtirishga doir muhim chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-5156-son Farmoni;

16. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 29 noyabrdagi “Ichki ishlar organlari kadrlari bilan ishlash va ularning xizmatini tashkil yetish tartibini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3413-son Qarori;

17. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 26 dekabrda “O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining xorijga chiqish biometrik pasportini rasmiylashtirish va berish tizimini yaratish hamda O‘zbekiston Respublikasi biometrik pasport tizimini modernizasiya qilishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-4079-son Qarori;

18. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 06 martdagi “Jamoat xavfsizligini ta‘minlash va jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasida ichki ishlar organlari faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘tarish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6196-son Farmoni;

19. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 22 apreldagi “Doimiy propiska qilish hamda turgan joyi bo‘yicha hisobga olish tartibini isloh qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5984-son Farmoni;

20. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 29 noyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF 27-son Farmoni;

21. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 2 apreldagi “Ichki ishlar organlarining jamoat xavfsizligini ta‘minlash va jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasidagi faoliyatini yanada takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-5050-son qarori;

22. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 15 apreldagi “Ichki ishlar organlari uchun professional kadrlarni tayyorlashning sifat jihatidan yangi tizimini joriy etish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-5076-son qarori;

23. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-60-son Farmoni;

24. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1996 yil 21 noyabrdagi “Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo‘lishlari va tranzit o‘tishlari tartibi haqida”gi 408-son Qarori;

25. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 22 oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni doimiy va vaqtincha propiska qilish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2018 yil 28 avgustdagi PQ-3924-son qarorini amalga oshirish chora-tadbirlari haqida”gi 845-son Qarori;

26. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 6 martdagi “O‘zbekiston Respublikasida identifikasiya ID-kartalarini rasmiylashtirish va berish tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 129-son Qarori;

27. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 22 maydagi “O‘zbekiston Respublikasida doimiy va vaqtincha propiska qilish tartibini yanada soddalashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 2019 yil 28 dekabrda 1049-son qaroriga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida 320-son Qarori;

28. O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirining 2021 yil 1 yanvardagi “Ichki ishlar organlarida jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari bilan ishlash tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida”gi 2-son buyrug‘i.

Elektron ta’lim resurslari:

<http://mvd.uz> (O‘zbekiston Respublikasi IIV);

<http://ipkmvd.uz> (O‘zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti);

<http://akadmvd.uz> (O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi);

<http://lex.uz> (O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi);

<http://www.sil.uz> (Toshkent davlat yuridik universiteti);

<http://www.connect.uz> (O‘zbekiston umumta’lim portali);

<http://uzsci.net> (Ilmiy ta’lim tarmog‘i).